

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

**MINUTA
Întâlnirii președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și
curților de apel**

Brașov, 10-11 iunie 2021

CUPRINS

I. DREPT PROCESUAL CIVIL	8
A. CARTEA I. DISPOZIȚII GENERALE.....	8
a) Participanții la procesul civil. Părțile. Reprezentarea părților în judecată	8
1. Cerere de chemare în garanție formulată de către intimata Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere (C.N.A.I.R., fosta C.N.A.D.N.R.), în contradictoriu cu persoana care a dobândit un autovehicul anterior datei săvârșirii contravenției constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă (înregistrarea în format electronic a tarifului de utilizare) sau peaj valabil (înregistrarea în format electronic a tarifului de trecere) imputate petentului-înstrăinător, având ca obiect despăgubiri civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată la plata cărora intimata ar putea fi obligată către petent în cadrul procesului vizând plângerea contravențională promovată de acesta din urmă, fundamentată pe lipsa calității sale de subiect activ al contravenției. Scutirea cererii de chemare în garanție de la plata taxei judiciare de timbru [calitatea C.N.A.I.R. de instituție publică; înțelesul sintagmei "veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat" uzitată în cuprinsul art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013]. Admisibilitate în principiu. Soluționarea fondului cererii de chemare în garanție. Soluționarea fondului cererii formulate pe cale separată de către C.N.A.I.R., în calitate de reclamantă, în contradictoriu cu persoana care a dobândit autovehiculul anterior datei săvârșirii contravenției, în calitate de pârâtă, având ca obiect obligarea pârâtei la plata către reclamantă a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată achitate petentului de către reclamantă în procesul vizând plângerea contravențională	8

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

2. Aplicarea Protocolului din data de 14.02.2019 privind stabilirea onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală încheiat între Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România, în cazul stabilirii remunerației provizorii a curatorului special, atunci când obligația avansării acesteia revine uneia dintre părți 27

b) Competența instanțelor judecătorești..... 31

1. Posibilitatea instanței de a invoca, din oficiu, excepția de necompetență materială sau teritorială de ordine publică ulterior primului termen de judecată la care, în mod eronat, s-a reținut legalitatea procedurii de citare 31

2. Modalitatea de soluționare a excepției litispendenței în ipoteza în care instanța mai întâi investită (în cazul instanțelor egale în grad) sau instanța mai mare în grad (în cazul instanțelor de grad diferit), în favoarea căreia ar opera trimiterea dosarului în cazul admiterii excepției, ar fi dispus anterior suspendarea judecării cauzei 34

3. Termenul până la care se poate invoca aplicarea art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești 41

B. CARTEA A II-A. PROCEDURA CONTENCIOASĂ 51

a) Procedura în fața primei instanțe. Sesizarea instanței de judecată. Judecata. Unele incidente procedurale. Hotărârile judecătorești..... 51

1. Timbrarea contestației formulate împotriva deciziei comisiei de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis. Timbrarea cererii de chemare în judecată având ca obiect despăgubiri materiale și morale decurgând din angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta de malpraxis..... 51

2. Taxa judiciară de timbru aferentă cererii având ca obiect validarea popririi 54

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

3. Modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente cererii de valoare redusă (procedură specială), atunci când obiectul său privește un debit principal și un debit accesoriu..... 57
4. Timbrarea cererii reconvenționale formulate în cadrul unui proces de partaj, prin care pârâtul-reclamant a solicitat includerea în masa partajabilă și partajarea unor bunuri suplimentare față de cele indicate în cererea principală 62
5. Incidența scutirii de la plata taxei judiciare de timbru a cererii de chemare în judecată formulate de o instituție publică 65
6. Interpretarea textelor legale din Codul de procedură civilă, din Decretul nr. 195 din 16 martie 2020 și din Decretul nr. 240 din 14 aprilie 2020 cu referire la suspendarea sau, după caz, întreruperea termenelor de perimare pe durata instituirii stării de urgență 69
7. Calea de atac ce poate fi exercitată împotriva încheierii prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar 72
8. Poate fi obligată partea care pierde procesul la plata cheltuielilor de judecată constând în taxa judiciară de timbru eșalonată, neachitată încă de debitorul acestei obligații? 74
9. Modalitatea de soluționare a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată formulate de petent în cauzele având ca obiect plângere contravențională împotriva proceselor-verbale de contravenție întocmite în temeiul art. 28 din O.U.G. nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, declarat neconstituțional prin Decizia nr. 152/2020 a Curții Constituționale a României. Ipoteza recunoașterii de către intimată a pretențiilor formulate până la primul termen de judecată 77
10. Modalitatea de soluționare a cererii de actualizare cu rata inflației a sumei solicitate cu titlu de cheltuieli de judecată, pretinse pe cale separată și a cererii de acordare a dobânzii legale aferente. Temeinicie. Momentul de la care se actualizează suma și se acordă dobândă legală 80
- b) Căile de atac. Apelul. Recursul..... 89
1. Sancțiunea incidentă în ipoteza în care, în cuprinsul unei cereri de apel, sunt inserate motive de fapt și de drept vizând nelegalitatea sau netemeinicia unei

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

soluții pronunțate de prima instanță printr-o încheiere premergătoare, fără însă ca aceasta din urmă să fie indicată în mod expres drept hotărâre atacată prin intermediul respectivului apel	89
2. Timbrarea cererii de recurs în ipoteza în care acesta este nemotivat și în aceea în care are caracter inadmisibil	92
3. Taxa judiciară de timbru aferentă cererilor pentru exercitarea apelului sau, după caz, recursului împotriva hotărârilor judecătorești prin care s-a anulat cererea ca tardivă sau s-a respins cererea ca lipsită de interes ori pentru lipsă calitate procesuală activă sau, după caz, pasivă	95
C. CARTEA A V-A. DESPRE EXECUTAREA SILITĂ	97
a) Dispoziții generale	98
1. Posibilitatea intervenirii prescripției dreptului de a obține executare silită în cursul executării silite	98
2. Competența teritorială a judecătoriei investite cu soluționarea unei contestații la executare, formulată de către un debitor cu sediul/domiciliul, la data sesizării organului de executare, în circumscripția sa teritorială, în ipoteza în care executarea silită a fost încuviințată de către o altă judecătorie, a cărei competență teritorială a fost determinată de sediul/domiciliul unui alt debitor, și care a încuviințat executarea silită în raport de toți debitorii, inclusiv de cel ce a formulat contestația la executare	100
3. Cerința motivării încheierii executorului judecătoresc de stabilire a cheltuielilor de executare, ce se impun a fi avansate de către partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități care interesează executarea silită, potrivit art. 670 alin. (1) C. proc. civ., prin indicarea în concret a cuantumului și a tipului fiecăreia dintre cheltuieli	103
4. Competența materială de soluționare a cererilor de încuviințare a executărilor silite demarate în temeiul unor hotărâri judecătorești străine pronunțate în state membre ale Uniunii Europene	107
5. Termenul de exercitare a apelului împotriva hotărârii judecătorești pronunțate cu privire la cererea de întoarcere a executării formulate pe cale separată	116

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

b)	Executarea silită directă	118
	1. Posibilitatea fixării sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere conform art. 906 alin. (4) C. proc. civ. pentru o perioadă mai mare de 3 luni	118
D.	CARTEA A VI-A. PROCEDURI SPECIALE	128
a)	Procedura ordonanței de plată	128
	1. Calea de atac ce poate fi exercitată împotriva hotărârii judecătorești prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de emitere a ordonanței de plată.....	128
b)	Cauțiunea judiciară.....	130
	1. Va dispune instanța de apel, din oficiu, restituirea cauțiunii, potrivit art. 1.064 alin. (4) C. proc. civ., în ipoteza în care cererea pentru care a fost depusă cauțiunea a fost respinsă ca efect al admiterii apelului, anulării sau schimbării încheierii apelate prin care inițial se dispusese admiterea cererii de înființare a unei măsuri asigurătorii?	131
II.	DREPT CIVIL	135
A.	PERSOANA FIZICĂ ȘI PERSOANA JURIDICĂ	135
	1. Modalitatea de soluționare a cererilor de punere sub interdicție în contextul pronunțării Deciziei nr. 601/16.07.2020 a Curții Constituționale a României prin care s-a constatat că dispozițiile art. 164 alin. (1) din Codul civil sunt neconstituționale.....	135
B.	OBLIGAȚII	138
	1. Este necesară dovada prejudiciului în soluționarea cererilor de acordare a daunelor morale aduse onoarei și demnității pentru prejudiciul moral produs prin nesoluționarea notificării formulate în temeiul Legii nr. 10/2001 și pentru nepunerea în executare a hotărârii judecătorești pronunțate în această materie, cereri îndreptate împotriva entității obligate la soluționarea notificării prin emiterea unei dispoziții de restituire în natură sau prin echivalent?.....	138

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

C. BUNURI.....	141
1. Admisibilitatea acțiunii în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin accesiune în cazul construcțiilor realizate fără autorizație de construire înainte de 1 august 2001.....	141
2. Se poate realiza partajul dreptului de concesiune asupra unui loc de înhumare?	146
3. Este admisibil recursul în ipoteza formulării unei cereri de chemare în judecată prin care se formulează două capete de cerere având ca obiect revendicare, respectiv grănițuire?	152
D. LEGISLAȚIE SPECIALĂ.....	158
a) Legea nr. 165/2013.....	158
1. Aplicarea art. 24 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 în privința numărului de puncte ce se impun a fi acordate, prin decizia de compensare, cesionarului - moștenitor legal sau testamentar al beneficiarului unei decizii sau, după caz, al unei dispoziții, emise în temeiul Legii nr. 10/2001, conținând propunerea de acordare a măsurilor compensatorii în condițiile Legii nr. 165/2013	158
2. Aplicarea art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 219/2020, în etapele judecătii în primă instanță și în apel, în procesele având ca obiect contestație formulată de persoana îndreptățită împotriva deciziei emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, în temeiul art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, prin care este criticată modalitatea de evaluare a imobilului, precum și în cele având ca obiect cererea persoanei îndreptățite de obligare a Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor la emiterea deciziei de compensare în favoarea sa sau de pronunțare a unei hotărâri judecătorești care să țină loc de decizie de compensare, în temeiul art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.....	166
b) Legea nr. 33/1994. Legea nr. 255/201	186
1. Stabilirea despăgubirilor vizând terenul expropriat în moneda euro (sau în orice altă valută) în echivalent lei la cursul valutar B.N.R. din data plății sau la cel din data operării transferului dreptului de proprietate asupra imobilului de la expropriat la expropriator	186

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În perioada 10-11 iunie 2021 a avut loc, la Brașov, *Întâlnirea președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel*, în care au fost dezbătute probleme de drept ce au generat practică neunitară în materie civilă.

Dezbaterile au fost moderate de către doamnele Delia Narcisa THEOHARI și Camelia Maria SOLOMON, ambele având calitatea de judecător în cadrul Curții de Apel București și de formatori ai Institutului Național al Magistraturii în catedra de Drept civil și drept procesual civil.

La întâlnire au fost reprezentate, prin președinții secțiilor civile sau prin judecători desemnați din cadrul aceluiași secții, Înalta Curte de Casație și Justiție și 14 curți de apel, participanții convenind asupra problemelor de drept dezbătute cu majoritate sau unanimitate.

De asemenea, au fost invitați reprezentanți ai Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Biroul de recursuri civile în interesul legii și Ministerului Justiției - Direcția elaborare acte normative.

Lucrările au fost deschise de doamna judecător Cristina ROTARU-RADU, Directorul Institutului Național al Magistraturii, care a salutat reluarea în format față în față a întâlnirilor profesionale.

În cuvântul său de deschidere, doamna judecător Laura IVANOVICI, președintele Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a semnalat publicarea pe website-ul instanței supreme a buletinului jurisprudenței pe anii 2019 și 2020, precum și a Buletinului Casației pe anul 2020 și a subliniat importanța standardizării hotărârilor judecătorești. A mai menționat că, pentru a facilita accesarea legislației și jurisprudenței relevante, la nivelul Secției I civile au fost întocmite fișe de jurisprudență care reunesc legislația, jurisprudența obligatorie a instanțelor naționale și europene, precum și practica relevantă a instanței supreme pe fiecare materie analizată.

Cu referire la importanța standardizării hotărârilor judecătorești, doamna director Cristina ROTARU-RADU a subliniat că o preocupare similară există și la nivelul Institutului Național al Magistraturii, de stabilire a unor standarde comune în ceea ce privește redactarea actelor de procedură cele mai importante și ordonarea actelor în cadrul dosarelor de urmărire penală, pentru a facilita parcurgerea acestora de către instanțele de judecată.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

PROBLEMELE DE DREPT SUPUSE DEZBATERII¹

I. DREPT PROCESUAL CIVIL

A. CARTEA I. DISPOZIȚII GENERALE

a) Participanții la procesul civil. Părțile. Reprezentarea părților în judecată

1. Titlul problemei de drept:

Cerere de chemare în garanție formulată de către intimata Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere (C.N.A.I.R., fosta C.N.A.D.N.R.), în contradictoriu cu persoana care a dobândit un autovehicul anterior datei săvârșirii contravenției constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă (înregistrarea în format electronic a tarifului de utilizare) sau peaj valabil (înregistrarea în format electronic a tarifului de trecere) imputate petentului-înstrăinător, având ca obiect despăgubiri civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată la plata cărora intimata ar putea fi obligată către petent în cadrul procesului vizând plângerea contravențională promovată de acesta din urmă, fundamentată pe lipsa calității sale de subiect activ al contravenției. Scutirea cererii de chemare în garanție de la plata taxei judiciare de timbru [calitatea C.N.A.I.R. de instituție publică; înțelesul sintagmei "veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat" uzitată în cuprinsul art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013]. Admisibilitate în principiu. Soluționarea fondului cererii de chemare în garanție²

Soluționarea fondului cererii formulate pe cale separată de către C.N.A.I.R., în calitate de reclamantă, în contradictoriu cu persoana care a dobândit autovehiculul anterior datei săvârșirii contravenției, în calitate de pârâtă, având ca obiect obligarea pârâtei la plata către reclamantă a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată achitate petentului de către reclamantă în procesul vizând plângerea contravențională³

¹ Prezenta minută este redactată în formatul impus de prevederile Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/19.03.2015.

² Curtea de Apel București.

³ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Materia: civil

Subcategoria: contravențional

Obiect ECRIS: plângere contravențională, pretenții

Acte normative incidente: art. 1 alin. (1) lit. b), art. 7 alin. (1) și (2), art. 8 alin. (1) și (1¹) din O.G. nr. 15/2002, art. 11 alin. (1) - (4⁴) din O.U.G. nr. 195/2002, art. 8 alin. (1) din Ordinul nr. 1.501/2006, art. 30 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 80/2013, art. 5 lit. w) și kk) din O.U.G. nr. 57/2019, art. 1 alin. (1), (2) și (6) și art. 3 alin. (7) din O.U.G. nr. 84/2003, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 500/2002, art. 13 din Legea nr. 207/2015, art. 64, art. 72 alin. (1), art. 73 alin. (1) și (3), art. 74 alin. (2), art. 453 alin. (1) C. proc. civ., art. 47 din O.G. nr. 2/2001, art. 1.357 alin. (1) C. civ.

Cuvinte cheie: plângere contravențională, rovinietă, peaj, utilizator, înstrăinare autovehicul, cerere de chemare în garanție, scutire de la plata taxei judiciare de timbru, admisibilitate în principiu, calitate de instituție publică, noțiune de venit public în înțelesul legislației taxelor judiciare de timbru, cheltuieli de judecată, despăgubiri civile.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

I. Prima problemă de practică neunitară privește următoarea ipoteză: o persoană este sancționată contravențional de către C.N.A.I.R. pentru săvârșirea contravenției constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă (înregistrarea în format electronic a tarifului de utilizare) sau peaj valabil (înregistrarea în format electronic a tarifului de trecere), întocmindu-se, ca atare, un proces-verbal de constatare a contravenției; persoana sancționată contravențional, în calitate de petent, promovează, în contradictoriu cu C.N.A.I.R., în calitate de intimată, plângere contravențională având ca obiect anularea procesului-verbal de constatare a contravenției, invocând lipsa calității sale de subiect activ al contravenției, dat fiind faptul că, anterior constatării contravenției, a înstrăinat autovehiculul către o altă persoană; în cadrul acestui proces, intimata C.N.A.I.R. formulează cerere de chemare în garanție, în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale.

A. În legătură cu această ipoteză, o primă chestiune disputată în practica judiciară este reprezentată de regimul juridic de timbrare aplicabil cererii de chemare în garanție formulate de către intimata C.N.A.I.R., și anume dacă această cerere incidentală se impune a fi timbrată în condițiile art. 34 alin. (3) cu trimitere la art. 3

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 sau, dimpotrivă, dacă beneficiază de scutire de la plata taxei judiciare de timbru, raportat la art. 30 alin. (1) din aceeași ordonanță.

Potrivit art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, sunt scutite de taxă judiciară de timbru acțiunile și cererile, inclusiv căile de atac formulate, potrivit legii, de (...) instituții publice, indiferent de calitatea procesuală a acestora, când au ca obiect venituri publice.

Pentru a fi incidentă scutirea reglementată de art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 trebuie îndeplinite cumulativ două condiții:

a) cererea să fie formulată de o instituție publică, noțiune care, în accepțiunea acestei ordonanțe, include și autoritatea publică; această din urmă concluzie decurge din faptul că în enumerarea efectuată de art. 30 alin. (1) din ordonanță pentru scutirile subiective sunt încadrate și autorități publice (de exemplu, Guvernul României - autoritate publică a puterii executive), iar, apoi, este uzitată sintagma "alte instituții publice" de natură să conducă la ideea că și autoritățile publice, în optica ordonanței, cu referire la scutirea de la plata taxei judiciare de timbru, sunt încadrate în noțiunea de instituție publică;

b) cererea să aibă ca obiect venituri publice, astfel cum acestea sunt explicitate în alin. (2) al art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013.

a) În ceea ce privește noțiunea de "instituție publică", aceasta este definită de art. 5 lit. w) din O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ, reprezentând o structură funcțională care acționează în regim de putere publică și/sau prestează servicii publice și care este finanțată din venituri bugetare și/sau din venituri proprii, în condițiile legii finanțelor publice.

De asemenea, lit. kk) a aceluiași articol definește serviciul public drept activitatea sau ansamblul de activități organizate de o autoritate a administrației publice ori de o instituție publică sau autorizată/autorizate ori delegată de aceasta, în scopul satisfacerii unei nevoi cu caracter general sau a unui interes public, în mod regulat și continuu.

Art. 1 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 84/2003 pentru înființarea Companiei Naționale de Administrare a Infrastructurii Rutiere - S.A. prin reorganizarea Regiei Autonome "Administrația Națională a Drumurilor din România" prevede faptul că C.N.A.I.R. este societate comercială pe acțiuni, cu capital integral de stat, persoană juridică română, de interes strategic național cât timp statul este acționar majoritar, care se organizează și funcționează sub autoritatea Ministerului Transporturilor, pe bază de gestiune economică și autonomie financiară, conform legilor în vigoare și statutului prevăzut în anexa nr. 1.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Potrivit alin. (6) al art. 1 din ordonanță, C.N.A.I.R. desfășoară în principal activități de interes public național în domeniul administrării drumurilor naționale și autostrăzilor (...).

Art. 3 alin. (7) din același act normativ prevede că sursele de finanțare ale C.N.A.I.R. cuprind: a) venituri proprii; b) fonduri externe nerambursabile; c) credite interne și externe contractate în nume propriu; d) alocații de la bugetul de stat; e) alte surse legal constituite.

Prin urmare, raportat la dispozițiile legale specificate anterior, C.N.A.I.R. este instituție publică, întrucât reprezintă o structură funcțională care prestează servicii publice, respectiv activități de interes public național în domeniul administrării drumurilor naționale și autostrăzilor, și care este finanțată din venituri bugetare [alocații de la bugetul de stat - art. 3 alin. (7) lit. d) din O.U.G. nr. 84/2003] și din venituri proprii, în condițiile legii finanțelor publice, neavând relevanță juridică sub acest aspect faptul că este înființată sub forma unei societăți pe acțiuni.

b) În ceea ce privește noțiunea de "venit public" în înțelesul O.U.G. nr. 80/2013, alin. (2) al art. 30 prevede că în categoria venituri publice se includ: veniturile bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor locale, bugetelor fondurilor speciale, inclusiv ale bugetului Fondului de asigurări sociale de sănătate, bugetului Trezoreriei Statului, veniturile din rambursări de credite externe și din dobânzi și comisioane derulate prin Trezoreria Statului, precum și *veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat*, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele fondurilor speciale, după caz, veniturile bugetului fondurilor provenite din credite externe contractate ori garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigură din fonduri publice, precum și veniturile bugetului fondurilor externe nerambursabile.

Cu referire la sintagma "veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat", apreciem că atributul adjectival "finanțate" determină substantivul "instituțiilor", iar nu substantivele "bugetelor" sau "veniturilor". Acest aspect prezintă deosebită importanță în subiectul tratat, întrucât o astfel de interpretare determină concluzia că incidența scutirii de la plata taxei judiciare implică exclusiv stabilirea tipului instituției publice ca fiind finanțată integral sau parțial din bugetul de stat, iar nu și analiza sursei de finanțare concrete în privința venitului ce constituie obiectul cererii. În susținerea acestei soluții, și anume a aceleia potrivit căreia, în procesul de interpretare a art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, accentul cade asupra modalității de finanțare a instituției, iar nu a sursei concrete a venitului ce constituie obiectul cererii, expunem următoarele argumente:

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

1. Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, dispozițiile acestei legi se aplică în domeniul elaborării, aprobării, executării și raportării:

- a) bugetului de stat;
- b) bugetului asigurărilor sociale de stat;
- c) bugetelor fondurilor speciale;
- d) bugetului trezoreriei statului;
- e) bugetelor instituțiilor publice autonome;
- f) *bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele fondurilor speciale, după caz;*
- g) *bugetelor instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii;*
- h) bugetului fondurilor provenite din credite externe contractate sau garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigura din fonduri publice;
- i) bugetului fondurilor externe nerambursabile.

În primul rând, analizând comparativ enumerarea art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 cu cea a art. 1 alin. (2) din Legea nr. 500/2002 se observă că reglementarea taxelor judiciare de timbru a vizat scutirea de la plata taxei judiciare de timbru exclusiv a instituțiilor finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, iar nu și a instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii, acestea din urmă constituind o categorie distinctă de instituții publice, din perspectiva criteriului de clasificare a acestora reprezentat de modul de finanțare. Prin urmare, dacă cererea de chemare în judecată are ca obiect un venit al bugetului unei instituții publice finanțate integral din venituri proprii, acesta nu constituie venit public în accepțiunea ordonanței și, ca atare, cererea nu este scutită de la plata taxei judiciare de timbru.

În al doilea rând, în tot corpul Legii nr. 500/2002, cuvântul "finanțarea" este folosit în relație cu instituțiile publice, iar nu cu bugetele [art. 2 pct. 30, art. 10 alin. (3), art. 28⁴ alin. (1), art. 37 alin. (2), art. 62 alin. (2), art. 70 alin. (1), art. 77 alin. (1)];

2. Potrivit art. 13 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, interpretarea reglementărilor fiscale trebuie să respecte voința legiuitorului așa cum este exprimată în lege [alin. (1)]; în cazul în care voința legiuitorului nu reiese clar din textul legii, la stabilirea voinței legiuitorului se ține seama de scopul emiterii actului normativ astfel cum acesta reiese din documentele publice ce însoțesc actul normativ în procesul de elaborare, dezbatere și aprobare [alin. (2)]; prevederile legislației fiscale se interpretează unele prin altele, dând fiecăreia înțelesul ce rezultă din ansamblul legii [alin. (3)]; prevederile legislației fiscale susceptibile de mai multe înțelesuri se interpretează în sensul în care corespund cel mai bine obiectului și scopului legii [alin.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(4)]; prevederile legislației fiscale se interpretează în sensul în care pot produce efecte, iar nu în acela în care nu ar putea produce niciunul [alin. (5)]; dacă după aplicarea regulilor de interpretare prevăzute la alin. (1)-(5), prevederile legislației fiscale rămân neclare, acestea se interpretează în favoarea contribuabilului/ plătitorului [alin. (6)].

Voința legiuitorului exprimată în art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 cu referire la sintagma "veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat" nu reiese cu deosebită claritate, însă s-ar putea totuși susține, uzitând de interpretarea gramaticală, că, dacă s-ar fi intenționat ca atributul adjectival "finanțate" să determine substantivul "bugetelor" sau "veniturilor", atunci s-ar fi impus inserarea unei virgule înaintea atributului.

Apoi, continuând raționamentul raportat la regulile de interpretare prevăzute de art. 13 C. proc. fisc., apreciem că nota de fundamentare a O.U.G. nr. 80/2013 nu este elocventă sub aspectul scopului edictării sintagmei în dezbatere; uzitând de interpretarea sistematică și de cea inserată în alin. (4) al art. 13 nu rezultă cu evidență interpretarea textului analizat; indiferent de tipul de interpretare folosit, textul respectiv produce efecte juridice, astfel încât nici regula prevăzută de alin. (5) al art. 13 nu este utilă în conturarea interpretării corecte; în final, având în vedere că niciuna dintre regulile de interpretare enunțate anterior nu este de natură să lămurească cu certitudine sintagma în discuție, apreciem că se va aplica alin. (6) al art. 3 C. proc. fisc., ceea ce impune o interpretare în favoarea plătitorului, în cazul dat, a instituției publice, rezultând, ca atare, soluția scutirii de la plata taxei judiciare de timbru.

Având în vedere că intimata C.N.A.I.R. reprezintă o instituție publică, iar cererea sa de chemare în garanție are ca obiect un venit public, constituind un venit al bugetului unei instituții publice finanțate parțial de la bugetul de stat, noțiunile de "instituție publică" și de "venit public" fiind interpretate potrivit accepțiunii proprii a art. 30 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 80/2013, considerăm că cererea este scutită de la plata taxei judiciare de timbru.

B. A doua chestiune dezbătută neunitar în practica judiciară o constituie admiterea în principiu a cererii de chemare în garanție formulate de intimata C.N.A.I.R., în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale.

Potrivit art. 72 alin. (1) C. proc. civ., partea interesată poate să cheme în garanție o terță persoană, împotriva căreia ar putea să se îndrepte cu o cerere separată în garanție sau în despăgubiri.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ceea ce privește admiterea în principiu a cererii de chemare în garanție în ipoteza analizată, se impun a fi formulate următoarele observații:

- cererea trebuie făcută în forma prevăzută pentru cererea de chemare în judecată [art. 73 alin. (1) C. proc. civ.]; este de menționat, cu titlu adiacent, faptul că, în majoritatea proceselor în discuție, obiectul cererii de chemare în garanție nu este evaluat, fiind nesocotit art. 194 lit. c) C. proc. civ.; apreciem că intimata C.N.A.I.R. ar avea posibilitatea să evalueze provizoriu obiectul cererii de chemare în garanție la suma de 20 de lei, achitată de către petent cu titlu de taxă judiciară de timbru aferentă plângerii contravenționale, potrivit art. 19 din O.U.G. nr. 80/2013, iar ulterior, la momentul solicitării celorlalte cheltuieli de judecată de către petent (onorariu avocațial, cheltuieli de administrare a probei cu martori etc.), aceasta ar putea să-și mărească cuantumul obiectului cererii de intervenție, prin aplicarea art. 204 alin. (2) pct. 2 C. proc. civ.; lipsa indicării valorii obiectului cererii de intervenție se sancționează cu nulitatea condiționată de existența unei vătămări procesuale, raportat la art. 175 alin. (1) C. proc. civ., această sancțiune putând fi aplicată la momentul discutării admisibilității în principiu a cererii;

- cererea respectă domeniul de aplicare al instituției chemării în garanție, din moment ce nu este formulată în legătură cu pretenția cu caracter strict personal dedusă judecății pe calea plângerii contravenționale (anularea procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției), ci cu cheltuielile de judecată generate de acest proces; totodată, nu rezultă vreo incompatibilitate de aplicare a normelor procedurale care să împiedice asupra soluționării în același proces a plângerii contravenționale și a acestei cereri de chemare în garanție formulate pe calea dreptului comun; de altfel, potrivit art. 47 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, dispozițiile acestei ordonanțe se completează cu dispozițiile (...) Codului de procedură civilă;

- cererea trebuie să fie formulată cu respectarea termenului prevăzut de art. 73 alin. (3) C. proc. civ. (termenul prevăzut pentru depunerea întâmpinării înaintea primei instanțe);

- intimata C.N.A.I.R., de principiu, ar putea să se îndrepte împotriva chematului în garanție cu o cerere separată în plata despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale [în această ipoteză, nu există o obligație de garanție în sarcina terțului stabilită legal sau convențional cu acest titlu, astfel încât cererea este în despăgubiri, iar nu în garanție, raportat la distincția operată de art. 72 alin. (1) C. proc. civ.]; dreptul la valorificarea efectivă a acestor pretenții constituie o chestiune de fond, ce se impune a fi analizată la momentul soluționării în fond a intervenției, iar nu în etapa admisibilității în principiu a intervenției.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Ca atare, cu respectarea observațiilor specificate mai sus, considerăm că cererea de chemare în garanție formulată de către intimata C.N.A.I.R., în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale, este admisibilă în principiu, potrivit art. 74 alin. (2) cu trimitere la art. 64 C. proc. civ.

C. A treia chestiune în dezbateră o constituie soluționarea în fond a cererii de chemare în garanție formulate de intimata C.N.A.I.R., în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale.

Potrivit art. 1 alin. (1) lit. b) din O.G. nr. 15/2002 privind aplicarea tarifului de utilizare și a tarifului de trecere pe rețeaua de drumuri naționale din România, în înțelesul acestei ordonanțe, utilizatorii sunt persoanele fizice sau juridice înscrise în certificatul de înmatriculare, care au în proprietate sau care, după caz, pot folosi în baza unui drept legal vehicule înmatriculate în România, denumite utilizatori români, respectiv persoanele fizice ori juridice înscrise în certificatul de înmatriculare, care au în proprietate sau care, după caz, pot folosi în baza unui drept legal vehicule înmatriculate în alte state, denumite utilizatori străini.

Art. 7 alin. (1) și (2) al aceluiași act normativ prevede că responsabilitatea achitării corespunzătoare a tarifului de utilizare și a tarifului de concesiune revine în exclusivitate utilizatorilor români, iar în cazul utilizatorilor străini, aceasta revine în exclusivitate conducătorului auto al vehiculului; responsabilitatea achitării corespunzătoare a tarifului de trecere revine în exclusivitate utilizatorilor.

În conformitate cu art. 8 alin. (1) și (1¹) din O.G. nr. 15/2002, fapta de a circula fără rovinietă valabilă constituie contravenție continuă și se sancționează cu amendă; fapta de a circula fără peaj valabil constituie contravenție și se sancționează cu amendă.

Art. 11 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, prevede că proprietarii de vehicule sau deținătorii mandatați ai acestora sunt obligați să le înmatriculeze sau să le înregistreze, după caz, înainte de a le pune în circulație, conform prevederilor legale.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Alin. (2) al aceluiași articol are următorul conținut: Înmatricularea vehiculelor este continuă, de la admiterea în circulație până la scoaterea definitivă din circulație a unui vehicul din categoria celor supuse acestei condiții, potrivit prevederilor prezentei ordonanțe de urgență, și presupune următoarele operațiuni:

a) înscrierea în evidențele autorităților competente, potrivit legii, a dobândirii dreptului de proprietate asupra unui vehicul de către primul proprietar;

b) transcrierea în evidențele autorităților competente, potrivit legii, a tuturor transmiterilor ulterioare ale dreptului de proprietate asupra unui vehicul.

Operațiunile prevăzute la alin. (2) se realizează pe baza datelor de identificare ale vehiculului și ale proprietarului și condiționează eliberarea de către autoritățile competente, potrivit legii, a unui certificat de înmatriculare, precum și a plăcuțelor cu numărul de înmatriculare atribuit și transcrierile necesare în certificatul de înmatriculare și în cartea de identitate a vehiculului [art. 11 alin. (3) din O.U.G. nr. 195/2002].

În cazul transmiterii dreptului de proprietate asupra unui vehicul, datele noului proprietar se înscriu în Registrul național de evidență a permiselor de conducere și a vehiculelor înmatriculate constituit de Direcția Regim Permise de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor simultan cu menționarea încetării calității de titular al înmatriculării a fostului proprietar. Pentru realizarea acestei operațiuni, noul proprietar este obligat să solicite autorității competente de înmatriculare transcrierea transmiterii dreptului de proprietate, în termen de 90 de zile de la data dobândirii dreptului de proprietate asupra vehiculului [art. 11 alin. (4) din O.U.G. nr. 195/2002].

Organul fiscal care operează scoaterea vehiculului din evidența fiscală a fostului proprietar are obligația de a notifica înstrăinarea acestuia în cadrul schimbului de informații prevăzut de reglementările în materie fiscală, în termen de 5 zile lucrătoare, autorității competente de înmatriculare. Aceasta face mențiunea privind înstrăinarea vehiculului în Registrul național de evidență a permiselor de conducere și a vehiculelor înmatriculate constituit de Direcția Regim Permise de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor, în termen de 30 de zile de la primirea notificării [art. 11 alin. (4¹) din O.U.G. nr. 195/2002].

De la data înregistrării notificării prevăzute la alin. (4¹), autoritatea competentă de înmatriculare, respectiv Direcția Regim Permise de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor, transmite instituțiilor interesate datele noului proprietar, la solicitarea acestora [art. 11 alin. (4²) din O.U.G. nr. 195/2002].

În situația în care noul proprietar nu solicită transcrierea transmiterii dreptului de proprietate în termenul prevăzut la alin. (4), înmatricularea vehiculului se suspendă de drept până la data transcrierii transmiterii dreptului de proprietate [art. 11 alin. (4³) din O.U.G. nr. 195/2002].

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În cazul în care până la transcriere intervin transmiteri succesive ale dreptului de proprietate asupra vehiculului, termenul prevăzut la alin. (4) curge de la data primei transmiteri a dreptului de proprietate [art. 11 alin. (4^a) din O.U.G. nr. 195/2002].

Art. 8 alin. (1) din Ordinul ministrului administrației și internelor nr. 1.501/2006 privind procedura înmatriculării, înregistrării, radierii și eliberarea autorizației de circulație provizorie sau pentru probe a vehiculelor prevede că transcrierea transmiterii dreptului de proprietate asupra unui vehicul se efectuează în baza depunerii următoarelor documente:

a) cererea solicitantului, al cărei model este prevăzut în anexă; în cazul înscrierii în certificatul de înmatriculare și a altei persoane care poate folosi vehiculul în virtutea unui drept legal, altul decât cel de proprietate, proprietarul va menționa în mod explicit acest lucru în cuprinsul cererii;

b) dovada înregistrării în evidențele organelor fiscale ale autorităților administrației publice locale în a căror rază de competență noul proprietar sau utilizatorul, în cazul vehiculelor care fac obiectul unui contract de leasing, își are domiciliul, sediul ori reședința, în cazul persoanelor fizice cu domiciliul în străinătate;

c) cartea de identitate a vehiculului, în original și în copie;

d) documentul care atestă dreptul de proprietate al solicitantului asupra autovehiculului sau remorcii, în forma prevăzută de lege la data dobândirii dreptului de proprietate, în original și în copie. În situația în care în certificatul de înmatriculare urmează a fi înscrisă și o altă persoană, se va prezenta și documentul care să ateste dreptul legal în virtutea căruia persoana poate folosi vehiculul, în original și în copie; în cazul în care vehiculul este folosit în sistem leasing se poate prezenta un extras din contractul de leasing, care să conțină cel puțin părțile, obiectul și durata contractului, datele de identificare ale vehiculului și semnăturile părților;

e) actul de identitate al solicitantului, în original și în copie. În situația în care în certificatul de înmatriculare urmează a fi înscrisă și o altă persoană, se va prezenta actul de identitate sau, după caz, documente care să ateste dobândirea personalității juridice, denumirea și sediul, în copie;

f) dovada efectuării inspecției tehnice periodice, în termenul de valabilitate a acesteia; g) copia documentului de asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de circulație, în termenul de valabilitate a acesteia;

h) abrogată;

i) certificatul de înmatriculare emis pe numele fostului proprietar;

j) plăcuțele cu numărul de înmatriculare și, după caz, plăcuțele a căror combinație a numărului de înmatriculare a fost păstrată anterior de către solicitant, în condițiile art. 27 alin. (1);

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

k) dovada plății contravalorii certificatului de înmatriculare; l) dovada plății contravalorii plăcuțelor cu numărul de înmatriculare, cu excepția cazului în care acestea se transferă automat noului proprietar, în condițiile art. 24 alin. (4) din Regulamentul de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1.391/2006, cu modificările și completările ulterioare, sau acesta a optat anterior pentru păstrarea unei combinații a numărului de înmatriculare, în condițiile art. 27 alin. (1), iar forma, dimensiunile și conținutul plăcuțelor îndeplinesc cerințele din standardele în vigoare;

m) abrogată;

n) procura specială în formă autentică, după caz.

Alin. (4) al aceluiași articol prevede că transcrierea dreptului de proprietate asupra vehiculului se comunică în termen de 30 de zile, de către autoritatea care a efectuat-o, organului fiscal competent al autorității administrației publice locale.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a pronunțat Decizia nr. 4/2018, publicată în Monitorul Oficial nr. 388 din 07.05.2018, prin care a stabilit că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 8 alin. (1), raportat la art. 7 și art. 1 alin. (1) lit. b) din O.G. nr. 15/2002 privind aplicarea tarifului de utilizare și a tarifului de trecere pe rețeaua de drumuri naționale din România, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 424/2002, cu modificările și completările ulterioare:

- în cazul transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului, fostul proprietar pierde calitatea de utilizator și de subiect activ al contravenției constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă;

- dovada transmiterii dreptului de proprietate se face potrivit dreptului comun.

În considerentele acestei decizii, instanța supremă a reținut, printre altele, următoarele:

"Subiectul activ al contravenției este utilizatorul român al vehiculului (denumit în continuare utilizatorul; ipoteza utilizatorului străin nu a ridicat probleme în practica judiciară și excedează limitelor sesizării) (paragraful nr. 49).

Pentru a fi utilizator, persoana fizică sau juridică trebuie să îndeplinească două condiții:

- să fie înscrisă în certificatul de înmatriculare;

- să fie proprietara vehiculului sau să o poată folosi în baza unui "drept legal" (expresia, ușor surprinzătoare, provine din textul ordonanței de urgență) (paragraful nr. 51).

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Or, în cazul transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului, cea de-a doua condiție nu mai este îndeplinită, ceea ce atrage pierderea calității de utilizator și, pe cale de consecință, pe cea de subiect al contravenției (paragraful nr. 52).

Referitor la regimul probator se observă că Registrul național de evidență nu are conferite caracteristicile unui registru de publicitate și nicio dispoziție legală relevantă în speță nu derogă de la dreptul comun în materie de probațiune. Instanțele care - în încercarea de a înlătura consecința mai sus amintită - au condiționat transmiterea dreptului de proprietate sau opozabilitatea față de terți a transmiterii dreptului de proprietate de înscrierea transmiterii dreptului de proprietate asupra vehiculului în Registrul național de evidență au procedat astfel fără bază legală, derogând de la dreptul comun în materie de probațiune, în lipsa oricărei dispoziții speciale derogatorii (paragraful nr. 53).

Așadar, în cazul în care dreptul de proprietate asupra vehiculului a fost transmis anterior datei săvârșirii contravenției, printr-un înscris sub semnătură privată, înscrisul face dovada până la proba contrară, potrivit art. 273 din Codul de procedură civilă, și este opozabil altor persoane decât celor care l-au întocmit, din ziua în care data înscrisului a devenit certă prin una dintre modalitățile arătate de dispozițiile art. 278 din Codul de procedură civilă (paragraful nr. 54).

Aprecierea probelor se supune regulilor prevăzute de art. 264 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, ceea ce înseamnă că instanțele vor examina probele administrate, pe fiecare în parte și pe toate în ansamblul lor, în vederea stabilirii existenței sau inexistenței faptelor pentru a căror dovedire probele au fost încuviințate; judecătorul va aprecia în mod liber, potrivit convingerii sale, în afară de cazul când legea stabilește puterea doveditoare a probei (paragraful nr. 55).

De asemenea, potrivit art. 22 alin. (2) din Codul de procedură civilă, "Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. În acest scop, cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care părțile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicații, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc" (paragraful nr. 56).

Aplicarea coroborată a acestor dispoziții legale în cauzele având ca obiect contravenția prevăzută de art. 8 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 15/2002 obligă instanțele, în raport cu actele și lucrările dosarului și cu datele concrete ale fiecărei cauze, să efectueze verificări privind realitatea transmiterii dreptului de proprietate ori de câte ori apreciază că există îndoială în legătură cu această chestiune, iar

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

transmiterea a operat doar formal, în scopul eludării obligației de achitare a tarifului de utilizare a rețelei de drumuri naționale din România (paragraful nr. 57).

Actul sub semnătură privată cu dată certă nu are valoare probatorie absolută și, așa cum s-a arătat, poate fi înlăturat prin proba contrară, inclusiv prin prezumții judiciare (paragraful nr. 58).

În acest scop, instanțele pot lua în considerare intervalul de timp dintre data dobândirii proprietății asupra vehiculului și data transmiterii acestui drept, frecvența transmițerilor, relațiile juridice dintre părți și orice alte elemente asemănătoare (paragraful nr. 59)."

O primă problemă care se ridică este aceea dacă intimata C.N.A.I.R. poate fi obligată la plata către petent a cheltuielilor de judecată în ipoteza admiterii plângerii contravenționale, atunci când din evidențele Direcției Regim Permise de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor nu rezulta, la data sancționării contravenționale a petentului, înmatricularea autovehiculului pe numele dobânditorului.

Potrivit art. 453 alin. (1) C. proc. civ., partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

Textul articolului indicat anterior impune o singură cerință pentru valorificarea dreptului de creanță al părții în recuperarea cheltuielilor de judecată, și anume aceea de pierdere a procesului de către partea adversă.

Considerăm că sintagma "pierdere a procesului" are următoarea semnificație:

- în ipoteza părții care a dedus spre soluționare instanței o pretenție prin intermediul unei cereri, pierderea procesului implică nerealizarea pe parcursul sau în urma desfășurării procesului a pretenției respective; de exemplu, dacă reclamantul a solicitat obligarea pârâtului la plata unei sume de bani, iar acesta din urmă și-a îndeplinit obligația în cursul procesului, chiar dacă cererea reclamantului se respinge ca rămasă fără obiect, nu se poate considera că reclamantul a pierdut procesul, dat fiind faptul că pretenția sa a fost valorificată în cursul desfășurării acestuia; prin urmare, de esența noțiunii de "pierdere a procesului" este valorificarea sau nu a pretenției ce constituie obiectul cererii, iar nu atât formula uzitată în dispozitivul hotărârii judecătorești de admitere sau de respingere a cererii;

- în ipoteza părții care a fost acționată în judecată pentru valorificarea unei pretenții, pierderea procesului înseamnă realizarea pe parcursul sau în urma desfășurării procesului a pretenției respective, cu alte cuvinte, îndeplinirea obligației de către această parte pe parcursul procesului sau admiterea cererii împotriva sa, la finalul procesului.

Noțiunea de "culpă procesuală" uzitată în doctrina de specialitate juridică și în practica judiciară, reprezentând culpa în declanșarea procesului sau în suportarea unor

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

cheltuieli în legătură cu desfășurarea acestuia, nu este prevăzută în cuprinsul în art. 453 alin. (1) C. proc. civ., textul făcând referire exclusiv la "pierderea procesului".

În demersul raportat la acest cadru legislativ, să opinăm că răspunderea juridică generată de plata cheltuielilor de judecată constituie o răspundere civilă obiectivă, ce nu presupune, printre condițiile angajării sale, culpa în cauzarea respectivelor cheltuieli, fiind suficientă cerința pierderii procesului. Astfel, există ipoteze în care pârâtul nu are nicio culpă în pierderea procesului, însă reclamantului i se impun a fi acordate cheltuielile de judecată pentru simplul fapt că textul legal îi permite valorificarea acestui drept în situația dată (de exemplu, cazul intimatului care a procedat la sancționarea contravențională a unui petent în temeiul unui act normativ declarat neconstituțional de către Curtea Constituțională ulterior întocmirii procesului-verbal de constatare a contravenției; deși intimatul nu are culpă în întocmirea procesului-verbal de constatare a contravenției și, pe cale de consecință, nici în generarea procesului reprezentat de plângerea contravențională îndreptată împotriva acestuia, petentul este îndreptățit la recuperarea cheltuielilor de judecată, întrucât intimatul a pierdut procesul). În ipoteza în care pârâtul nu are culpă în pierderea procesului, dacă sunt întrunite condițiile răspunderii civile delictuale pentru recuperarea de către acesta de la un alt subiect de drept a sumelor pe care le-a achitat cu titlu de cheltuieli de judecată în procesul pierdut, apreciem că această a doua cerere se impune a fi admisă.

Față de toate aceste considerente, ținând cont de faptul că intimata C.N.A.I.R. a pierdut procesul, fiind admisă plângerea contravențională, procedând la aplicarea art. 453 alin. (1) C. proc. civ., chiar dacă aceasta nu avea posibilitatea să ia cunoștință de transmiterea dreptului de proprietate asupra autovehiculului, considerăm că intimata va fi obligată la plata cheltuielilor de judecată către petent.

A doua problemă ar fi aceea dacă intimata C.N.A.I.R. ar putea obține, pe calea cererii de chemare în garanție formulate de aceasta, în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale.

În primul rând, este de subliniat faptul că obiectul cererii de chemare în garanție nu este reprezentat de plata unor sume cu titlu de cheltuieli de judecată, ce s-ar impune a fi acordate în temeiul art. 453 alin. (1) C. proc. civ. (acest temei a constituit exclusiv fundamentul obligării intimatului la plata către petent a cheltuielilor de judecată generate de plângerea contravențională), ci de despăgubiri civile de drept comun, ce se

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

acordă cu întrunirea cumulativă a condițiilor răspunderii civile delictuale prescrise de Codul civil.

Este adevărat că răspunderea juridică generată de suportarea cheltuielilor de judecată constituie, desigur, o specie a genului reprezentat de răspunderea civilă delictuală, însă condițiile antrenării și operării sale sunt caracterizate printr-o suită de reguli derogatorii de la dreptul comun, ce îi înlătură aplicabilitatea, astfel încât distincția dintre cele două temeuri de drept pentru fundamentarea pretenției este deosebit de importantă [cu titlu de exemplu, condiția acordării cheltuielilor de judecată este reprezentată de pierderea procesului, răspunderea civilă fiind obiectivă, independent de culpă - art. 453 alin. (1) C. civ., în timp ce răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie impune condiția vinovăției - art. 1.357 alin. (1) C. civ.; modalitatea de obligare la plata cheltuielilor de judecată, în caz de subiect pasiv multiplu, este solidară sau divizibilă (în mod egal sau, după caz, în mod proporțional) - art. 455 C. proc. civ., în timp ce în ipoteza răspunderii civile delictuale, cei care răspund pentru o faptă prejudiciabilă sunt ținuți solidar la reparație față de cel prejudiciat - art. 1.382 C. civ.; subiectul obligat la plata cheltuielilor de judecată este partea care pierde procesul, independent dacă are capacitate civilă delictuală (de exemplu, minorul ce figurează în calitate de parte în proces), în timp ce, în ipoteza răspunderii civile delictuale, subiectul ce poate fi obligat la plata despăgubirilor trebuie să aibă capacitate civilă delictuală (discernământ valabil) - art. 1.349 alin. (2) C. civ.].

Nici în ipoteza în care aceste despăgubiri ar fi solicitate pe cale principală, prin intermediul unui proces distinct, ele nu ar reprezenta cheltuieli de judecată pretinse pe cale separată (procesul inițial nefiind purtat între intimata C.N.A.I.R. și terț, ci între petent și intimata C.N.A.I.R.), ci despăgubiri al căror quantum este echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată la care intimata C.N.A.I.R. a fost obligată în procesul intentat de petent.

În al doilea rând, continuând raționamentul, pentru admiterea, în fond, a cererii de chemare în garanție este necesară întrunirea condițiilor răspunderii civile delictuale prescrise de art. 1.357 alin. (1) C. civ., potrivit căruia cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să-l repare, și anume:

- existența prejudiciului reprezentat de micșorarea patrimoniului intimitei cu suma reprezentând cheltuieli de judecată achitate petentului; după cum am arătat, în raportul juridic dintre intimată și chemat în garanție această sumă își pierde calificarea de cheltuieli de judecată, dobândind-o pe aceea de despăgubiri civile de drept comun; este de subliniat aspectul deosebit de important reprezentat de faptul că, în lipsa achitării, pe parcursul procesului, de către intimata C.N.A.I.R. a cheltuielilor de

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

judecată ocazionate petentului, acestea nu i s-a cauzat niciun prejudiciu care s-ar impune a fi reparat; cu alte cuvinte, atât timp cât intimata C.N.A.I.R. nu a suportat efectiv aceste cheltuieli de judecată în sensul că nu i le-a achitat petentului, cererea de chemare în garanție se impune a fi respinsă ca neîntemeiată, pentru neîntrunirea cerinței legate de existența unui prejudiciu; simpla obligare prin dispozitivul hotărârii judecătorești a intimatei la plata către petent a cheltuielilor de judecată nu este de natură să implice producerea unui prejudiciu cert (actual sau viitor), ci a unuia eventual, nesusceptibil de reparare, din moment ce există posibilitatea ca petentul să renunțe la punerea în executare a acestei hotărâri judecătorești și la valorificarea dreptului său de creanță reprezentat de cheltuielile de judecată; nu se poate accepta soluția admiterii unei pretenții pentru considerentul că a fost promovată pe cale incidentală atunci când aceasta, dacă ar fi fost dedusă spre soluționare pe cale principală, nu ar fi fost de admis;

- săvârșirea unei fapte ilicite de către chematul în garanție, respectiv a aceleia de a nu proceda la înmatricularea autovehiculului pe numele său anterior punerii acestuia în circulație, obligația menționată fiind stabilită în sarcina sa de art. 11 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2002;

- inexistența unei cauze exoneratoare de vinovăție sau de răspundere în sarcina chematului în garanție;

- existența unui raport de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu; liantul causal este explicat prin următorul mecanism etapizat: chematul în garanție (dobânditor al autovehiculului) nu a procedat la înmatricularea autovehiculului pe numele său anterior punerii acestuia în circulație, încălcând obligația stabilită în sarcina sa de art. 11 alin. (1) din O.U.G. 195/2002; ulterior punerii în circulație a autovehiculului, chematul în garanție, în calitate de utilizator, a circulat fără rovinietă valabilă sau fără peaj valabil, creând, prin omisiunea de înmatriculare, aparența că fostul proprietar al vehiculului (petentul) a săvârșit contravenția; intimata C.N.A.I.R., în sarcina căreia este instituită obligația legală a constatării și sancționării contravențiilor de acest gen, a procedat la sancționarea contravențională a persoanei pe numele căreia era înmatriculat autovehiculul în evidența Direcției Regim Permise de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor, singura bază de date pe care o poate accesa, respectiv la sancționarea contravențională a petentului; petentul a formulat plângere contravențională împotriva procesului-verbal de constatare a contravenției, ce a fost admisă pentru considerentul lipsei calității sale de subiect activ al contravenției, intimata C.N.A.I.R. pierzând astfel procesul și fiind obligată, cu aplicarea art. 453 alin. (1) C. proc. civ., la plata cheltuielilor de judecată ocazionate petentului; rezultă, cu evidență, faptul că cel ce a cauzat producerea în patrimoniul intimitei C.N.A.I.R. a prejudiciului reprezentat de cheltuielile de judecată este chematul în garanție, care a

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

determinat aparența că o altă persoană a săvârșit contravenția, prin faptul că nu și-a înmatriculat pe numele său autoturismul anterior punerii acestuia în circulație.

II. A doua problemă de practică neunitară privește următoarea ipoteză: o persoană este sancționată contravențional de către C.N.A.I.R. pentru săvârșirea contravenției constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă (înregistrarea în format electronic a tarifului de utilizare) sau peaj valabil (înregistrarea în format electronic a tarifului de trecere), întocmindu-se, ca atare, un proces-verbal de constatare a contravenției; persoana sancționată contravențional, în calitate de petent, promovează, în contradictoriu cu C.N.A.I.R., în calitate de intimată, plângere contravențională având ca obiect anularea procesului-verbal de constatare a contravenției, invocând lipsa calității sale de subiect activ al contravenției, dat fiind faptul că, anterior constatării contravenției, a înstrăinat autovehiculul către o altă persoană; plângerea contravențională este admisă, iar intimata C.N.A.I.R. este obligată la plata către petent a cheltuielilor de judecată, în temeiul art. 453 alin. (1) C. proc. civ.; pe calea unui proces distinct, C.N.A.I.R., în calitate de reclamantă, solicită, în contradictoriu cu persoana care a dobândit autovehiculul anterior datei săvârșirii contravenției, în calitate de pârâtă, obligarea pârâtei la plata către reclamantă a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată achitate petentului de către reclamantă în procesul vizând plângerea contravențională.

Considerentele expuse anterior în privința modului de soluționare a pretenției deduse judecării pe calea cererii de chemare în garanție se aplică întocmai și soluției ce se impune a fi dată aceleiași pretenții formulate pe cale separată; ca atare, aceasta poate fi admisă, în măsura în care sunt respectate cerințele răspunderii civile delictuale prevăzute de art. 1.357 C. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea de chemare în garanție formulată de către intimata Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere (C.N.A.I.R., fosta C.N.A.D.N.R.), în contradictoriu cu persoana care a dobândit un autovehicul anterior datei săvârșirii contravenției constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă (înregistrarea în format electronic a tarifului de utilizare) sau peaj valabil (înregistrarea în format electronic a tarifului de trecere) imputate petentului-înstrăinător, având ca obiect despăgubiri civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată la plata cărora intimata ar putea fi obligată către petent în cadrul procesului vizând plângerea contravențională promovată de acesta din urmă, fundamentată pe lipsa calității sale de subiect activ al contravenției, este scutită de la plata taxei judiciare de timbru, potrivit art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cererea de chemare în garanție formulate de intimata C.N.A.I.R., în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în cuantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale, poate fi admisă în principiu, potrivit art. 74 alin. (2) cu trimitere la art. 64 C. proc. civ., în măsura în care sunt respectate cerințele prescise de lege pentru această formă de intervenție forțată.

Cererea de chemare în garanție formulată de intimata C.N.A.I.R., în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în cuantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale, poate fi admisă în fond, în măsura în care sunt respectate cerințele răspunderii civile delictuale prevăzute de art. 1.357 C. civ.

Cererea formulată pe cale separată de către C.N.A.I.R., în calitate de reclamantă, în contradictoriu cu persoana care a dobândit autovehiculul anterior datei săvârșirii contravenției, în calitate de pârâtă, având ca obiect obligarea pârâtei la plata către reclamantă a despăgubirilor civile în cuantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată achitate petentului de către reclamantă în procesul vizând plângerea contravențională, poate fi admisă în fond, în măsura în care sunt respectate cerințele răspunderii civile delictuale prevăzute de art. 1.357 C. civ.

Opiniile exprimate de către participanții la întrunire:

În opinie majoritară, participanții și-au însușit opinia I.N.M. în sensul că cererea de chemare în garanție formulată de către intimata Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere (C.N.A.I.R., fosta C.N.A.D.N.R.), în contradictoriu cu persoana care a dobândit un autovehicul anterior datei săvârșirii contravenției constând în fapta de a circula fără rovinietă valabilă (înregistrarea în format electronic a tarifului de utilizare) sau peaj valabil (înregistrarea în format electronic a tarifului de trecere) imputate petentului-înstrăinător, având ca obiect despăgubiri civile în cuantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată la plata cărora intimata ar putea fi obligată către petent în cadrul procesului vizând plângerea contravențională promovată de acesta din urmă, fundamentată pe lipsa calității sale de subiect activ al contravenției, este scutită de la plata taxei judiciare de timbru, în temeiul art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

În opinie minoritară, s-a apreciat că cererea de chemare în garanție specificată anterior nu este scutită de la plata taxei judiciare de timbru, potrivit art. 30 alin. (1)

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

din O.U.G. nr. 80/2013, întrucât intimata C.N.A.I.R. nu are calitatea de instituție publică, fiind înființată sub forma unei societăți pe acțiuni. Ca atare, această cerere de intervenție este supusă unei taxe judiciare de timbru stabilite prin raportare la valoarea pretențiilor ce constituie obiectul său, potrivit art. 34 alin. (3) cu trimitere la art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

În acest context, participanții au decis înaintarea spre dezbatere și în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel a problemei referitoare la calitatea C.N.A.I.R. de instituție publică.

În opinie majoritară, s-a considerat că cererea de chemare în garanție în dezbatere nu este lovită de nulitate, în ipoteza în care intimata a solicitat obligarea chematului în garanție la plata sumei reprezentând despăgubiri echivalente cu cheltuielile de judecată la plata cărora intimata ar putea fi obligată către petent, fără ca aceasta să procedeze la indicarea unei sume determinate a despăgubirilor; în opinia majoritară a participanților nu este necesară evaluarea provizorie a obiectului cererii de chemare în garanție la suma de 20 de lei, reprezentând echivalentul taxei judiciare de timbru aferente plângerii contravenționale, din moment ce, la data formulării cererii de chemare în garanție, nu se poate stabili valoarea obiectului său.

În opinie minoritară, a fost însușită opinia I.N.M. în sensul că lipsa indicării valorii obiectului cererii de intervenție se sancționează cu nulitatea condiționată de existența unei vătămări procesuale, raportat la art. 175 alin. (1) C. proc. civ., această sancțiune putând fi aplicată la momentul discutării admisibilității în principiu a cererii; nulitatea cererii de intervenție decurge din nesocotirea art. 194 lit. c) C. proc. civ.; intimata are obligația evaluării provizorii a obiectului cererii de intervenție, aceasta reprezentând o veritabilă cerere de chemare în judecată.

În unanimitate, s-a apreciat că cererea de chemare în garanție formulate de intimata C.N.A.I.R., în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale, poate fi admisă în principiu, potrivit art. 74 alin. (2) cu trimitere la art. 64 C. proc. civ., în măsura în care sunt respectate cerințele prescrise de lege pentru această formă de intervenție forțată.

În unanimitate, participanții și-au însușit opinia I.N.M. în sensul că intimata poate fi obligată la plata către petent a cheltuielilor de judecată suportate de către acesta

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

din urmă, în ipoteza admiterii plângerii contravenționale, fiind întrunită cerința pierderii procesului reglementată de art. 453 alin. (1) C. proc. civ.

În unanimitate, participanții au opinat că cererea de chemare în garanție formulată de intimata C.N.A.I.R., în contradictoriu cu persoana căreia petentul i-a înstrăinat autovehiculul, având ca obiect obligarea chematului în garanție la plata către intimată a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată pe care aceasta din urmă le-ar putea suporta ca urmare a admiterii plângerii contravenționale, poate fi admisă în fond, în măsura în care sunt respectate cerințele răspunderii civile delictuale prevăzute de art. 1.357 C. civ.

De asemenea, s-a considerat că cererea formulată pe cale separată de către C.N.A.I.R., în calitate de reclamantă, în contradictoriu cu persoana care a dobândit autovehiculul anterior datei săvârșirii contravenției, în calitate de pârâtă, având ca obiect obligarea pârâtei la plata către reclamantă a despăgubirilor civile în quantum echivalent cu cel al cheltuielilor de judecată achitate petentului de către reclamantă în procesul vizând plângerea contravențională, poate fi admisă în fond, în măsura în care sunt respectate cerințele răspunderii civile delictuale prevăzute de art. 1.357 C. civ.

2. Titlul problemei de drept:

Aplicarea Protocolului din data de 14.02.2019 privind stabilirea onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală încheiat între Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România, în cazul stabilirii remunerației provizorii a curatorului special, atunci când obligația avansării acesteia revine uneia dintre părți⁴

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

⁴ Curtea de Apel Timișoara.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Acte normative incidente: art. 48 din O.U.G. nr. 80/2013, art. 58, art. 167 C. proc. civ, Protocolul din data de 14.02.2019 privind stabilirea onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală încheiat între Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România.

Cuvinte cheie: curator special, remunerație provizorie.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Prin protocolul menționat se stabilesc cuantumul și modalitatea de plată a onorariilor convenite avocaților, pentru prestațiile enumerate în cuprinsul art. 1 alin. (1) lit. a) - d).

Art. 2 din Protocol stabilește onorariul avocatului pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare în fața instanțelor judecătorești sau a altor autorități cu atribuții jurisdicționale în baza unui mecanism în cadrul căruia cuantumul onorariului este diferențiat în funcție de natura obiectului cererii.

Totodată, art. 1 alin. (2) din Protocol extinde domeniul de aplicare a protocolului la remunerațiile convenite curatorilor desemnați, în condițiile legii, din rândul avocaților, în ipoteza în care legea prevede avansarea remunerației de către stat, menționând că acestea se stabilesc într-un cuantum egal cu onorariile prevăzute de art. 2.

Art. 10 din Protocol prevede:

(1) Cuantumul onorariilor prevăzute de prezentul protocol reprezintă limita minimă a onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală. Onorariile prevăzute de prezentul protocol nu pot fi reduce.

(2) În situația în care activitatea avocațială presupune un volum mare de lucru sau se realizează în cauze de complexitate deosebită, organul judiciar poate să majoreze cuantumul onorariilor până la dublul limitei minime prevăzute de prezentul protocol, ce s-ar fi convenit avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară.

Art. 48 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru prevede:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(1) Avansarea remunerației curatorului special numit de instanță în condițiile art. 58 și 167 din Codul de procedură civilă este în sarcina persoanei ale cărei interese sunt ocrotite prin numirea curatorului.

(2) Instanța poate stabili, prin încheierea prevăzută de art. 58 alin. (4) din Codul de procedură civilă, ca avansarea remunerației curatorului să se facă de cealaltă parte, când o asemenea măsură este în interesul continuării procesului.

(3) Sumele avansate cu titlu de remunerație a curatorului special se includ în cheltuielile de judecată și vor fi puse în sarcina părții care pierde procesul.

Potrivit art. 58 C. proc. civ.:

(1) În caz de urgență, dacă persoana fizică lipsită de capacitatea de exercițiu a drepturilor civile nu are reprezentant legal, instanța, la cererea părții interesate, va numi un curator special, care să o reprezinte până la numirea reprezentantului legal, potrivit legii. De asemenea, instanța va numi un curator special în caz de conflict de interese între reprezentantul legal și cel reprezentat sau când o persoană juridică ori o entitate dintre cele prevăzute la art. 56 alin. (2), chemată să stea în judecată, nu are reprezentant.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă.

(3) Numirea acestor curatori se va face de instanța care judecă procesul, dintre avocații anume desemnați în acest scop de barou pentru fiecare instanță judecătorească. Curatorul special are toate drepturile și obligațiile prevăzute de lege pentru reprezentantul legal.

(4) Remunerarea provizorie a curatorului astfel numit se fixează de instanță, prin încheiere, stabilindu-se totodată și modalitatea de plată. La cererea curatorului, odată cu încetarea calității sale, ținându-se seama de activitatea desfășurată, remunerația va putea fi majorată.

Art. 167 alin. (3) C. proc. civ. prevede că odată cu încuviințarea citării prin publicitate, instanța va numi un curator dintre avocații baroului, potrivit art. 58, care va fi citat la dezbateri pentru reprezentarea intereselor pârâtului.

Pornind de la dispozițiile menționate, soluționarea chestiunii de practică neunitară ridică problema aplicării protocolului în cazul stabilirii remunerației curatorului special, în ipoteza citării prin publicitate, însă ea poate fi extrapolată la toate ipotezele în care avansarea remunerației curatorului este stabilită în sarcina uneia dintre părți.

Protocolul menționat a fost încheiat între Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România. La baza edictării sale stau rațiuni ce țin, pe de o parte, de necesitatea

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

prevederii unor criterii clare și unitare de stabilire a onorariilor avocaților, în ipotezele menționate în protocol, astfel încât să nu se fixeze onorarii diferite în cauze similare din perspectiva obiectului și complexității lor. Pe de altă parte, o altă rațiune a edictării acestor prevederi este necesitatea asigurării unui nivel al onorariului avocațial care să concilieze funcția de garantare a unei reprezentări efective cu posibilitatea statului de a asigura plata onorariilor avocațiale.

Pentru ipoteza curatorului, art. 1 alin. (2) din Protocol menționează de o manieră neechivocă domeniul de aplicare a protocolului, exclusiv în privința remunerațiilor convenite curatorilor desemnați din rândul avocaților, pentru cazul în care legea prevede avansarea remunerației de către stat. Prin urmare, față de limitarea neechivocă cuprinsă în dispoziția menționată, este greu de susținut aplicabilitatea protocolului în ipoteza contrară, a celei în care obligația avansării remunerației revine uneia dintre părți.

Cu toate acestea, având în vedere că stabilirea unui onorariu avocațial minimal servește ideii de garanție, de asigurare a unei reprezentări efective, de înalt profesionalism, desigur că ea s-ar justifica inclusiv în ipoteza avansării remunerației de către una dintre părți. Astfel, în lipsa oricăror repere, valorile menționate în cuprinsul protocolului, diferențiate în funcția de natura obiectului cauzei, pot servi drept criteriu orientativ instanțelor civile în activitatea de stabilire a remunerațiilor provizorii. Considerentului menționat i se alătură și cel referitor la asigurarea premiselor unor remunerații provizorii comparabile tuturor avocaților desemnați curatori, independent că avansarea lor se realizează de către stat sau, după caz, de către parte.

În ceea ce privește, însă, remunerația finală a curatorului, în ipoteza avansării acesteia de către stat pentru ipotezele în care activitatea avocațială presupune un volum mare de lucru sau se realizează în cauze de complexitate deosebită, rațiuni de ordine publică au impus plafonarea acesteia până la dublul limitei minime prevăzute de protocol, ce s-ar fi convenit avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară, potrivit art. 10 alin. (4) din Protocol.

Dacă însă remunerația ar fi avansată de parte, protocolul nefiind incident, remunerația provizorie poate fi majorată, potrivit aprecierii instanței, art. 58 alin. (4) teza finală C. proc. civ. neinstituind vreo limitare.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că Protocolul din data de 14.02.2019 privind stabilirea onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

judiciară internațională în materie penală încheiat între Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România, nu este aplicabil în cazul stabilirii remunerației provizorii a curatorului special, atunci când obligația avansării acesteia revine uneia dintre părți.

Cu toate acestea, având în vedere că stabilirea unui onorariu avocațial minimal servește garantării asigurării caracterului efectiv al reprezentării judiciare, ea se justifică inclusiv în ipoteza avansării remunerației de către una dintre părți, astfel că, în lipsa unor repere, valorile menționate în cuprinsul protocolului, diferențiate în funcția de natura obiectului cauzei, pot servi drept criteriu orientativ instanțelor civile în activitatea de stabilire a remunerațiilor provizorii.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

b) Competența instanțelor judecătorești

1. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea instanței de a invoca, din oficiu, excepția de necompetență materială sau teritorială de ordine publică ulterior primului termen de judecată la care, în mod eronat, s-a reținut legalitatea procedurii de citare⁵

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 131 alin. (2), art. 131 alin. (1), art. 160 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: excepție de necompetență, procedură de citare nelegal îndeplinită.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară semnalată vizează posibilitatea instanței de a invoca din oficiu excepția de necompetență materială sau teritorială de ordine publică

⁵ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

la al doilea termen de judecată, în ipoteza în care la primul termen de judecată, în mod eronat, s-ar fi reținut că procedura de citare este legal îndeplinită.

Dacă potrivit unei prime opinii, s-a apreciat că instanța ar avea ulterior posibilitatea de a stabili care este primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită, independent de cele reținute la un termen de judecată anterior, potrivit unui alt punct de vedere, instanța nu mai poate ulterior să invoce excepția necompetenței. Problema de practică neunitară semnalată s-a ivit în contextul schimbării componenței completului de judecată sau al declinării competenței, premisa fiind, așadar, aceea că un alt judecător apreciază respectarea dispozițiilor legale relevante.

Deși chestiunea de practică neunitară a fost ridicată din perspectiva invocării excepției de către instanță, modalitatea ei de soluționare va avea înrâurire și asupra soluției pronunțate de instanță cu privire la excepția de necompetență materială și teritorială exclusivă invocată de părți, sau, în cazul în care întâmpinarea nu este obligatorie, asupra excepției de necompetență teritorială de ordine privată invocate de către pârât.

Potrivit art. 130 alin. (2) C. proc. civ., necompetența materială și teritorială de ordine publică trebuie invocată de părți ori de către judecător la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii.

Art. 131 alin. (1) C. proc. civ. prevede că la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii, judecătorul este obligat, din oficiu, să verifice și să stabilească dacă instanța sesizată este competentă general, material și teritorial să judece pricina, consemnând în cuprinsul încheierii de ședință temeiurile de drept pentru care constată competența instanței sesizate. Încheierea are caracter interlocutoriu.

Regimul juridic aplicabil din perspectiva respectării regulilor de citare este cel configurat de art. 160 C. proc. civ. care prevede:

(1) Dacă partea prezentă în instanță, personal sau prin reprezentant, nu a primit citația sau a primit-o într-un termen mai scurt decât cel prevăzut la art. 159 ori există o altă cauză de nulitate privind citația sau procedura de înmânare a acesteia, procesul se amână, la cererea părții interesate.

(2) Orice neregularitate cu privire la citare nu va mai fi luată în considerare în cazul în care, potrivit alin. (1), nu s-a cerut amânarea procesului, precum și în cazul în care partea lipsă la termenul la care s-a produs neregularitatea nu a invocat-o la termenul următor producerii ei, dacă la acest termen ea a fost prezentă sau legal citată.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(3) În lipsa părții nelegal citate, neregularitatea privind procedura de citare a acesteia poate fi invocată și de celelalte părți ori din oficiu, însă numai la termenul la care ea s-a produs.

Totodată, din coroborarea art. 130 alin. (2) cu art. 131 alin. (1) C. proc. civ. rezultă că instanța poate invoca din oficiu excepția de necompetență materială sau teritorială exclusivă la primul termen de judecată la care: (a) părțile sunt legal citate și (b) pot pune concluzii.

Din interpretarea *a contrario* a art. 160 alin. (3) C. proc. civ. rezultă că neregularitatea privind procedura de citare a unei părți nu poate fi invocată din oficiu de instanță la un moment ulterior termenului de judecată la care s-a produs.

Prin urmare, având în vedere dispozițiile art. 160 alin. (2), (3) C. proc. civ., în măsura în care partea lipsă la termenul de judecată la care s-a produs neregularitatea nu ar invoca-o la termenul următor producerii ei, fiind prezentă sau legal citată la acest termen, neregularitatea cu privire la citare nu va mai fi luată în considerare. În consecință, în lipsa invocării neregularității de către parte, nu s-ar putea susține că la termenul de judecată anterior procedura ar fi fost nelegal îndeplinită. Într-o asemenea ipoteză, dacă la termenul de judecată anterior ar fi fost îndeplinită și condiția suplimentară ca părțile să poată pune concluzii, instanța nu ar mai putea invoca din oficiu excepția de necompetență absolută, întrucât a fost depășit termenul prevăzut de art. 130 alin. (2) C. proc. civ.

Dacă însă la termenul ce succede neregularității privind procedura de citare, partea nelegal citată ar proceda la invocarea acesteia, iar instanța ar valida existența neregularității, reținând caracterul nelegal al procedurii de citare la termenul anterior, instanța va putea invoca din oficiu excepția de necompetență absolută, întrucât acesta este primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, fiind respectat termenul de invocare a excepției de necompetență materială sau teritorială exclusivă.

Soluțiile expuse sunt valabile atât pentru ipoteza în care instanța ar fi procedat la termenul de judecată anterior la verificarea competenței, pronunțând o încheiere cu caracter interlocutoriu, potrivit art. 131 alin. (1) teza finală C. proc. civ., cât și în situația în care instanța nu ar fi statuat asupra competenței sale. Diferența între cele două ipoteze analizate este dată de împrejurarea că, în prima situație, nulitatea se va răsfrânge și asupra statuării instanței asupra competenței sale generale, materiale și teritoriale.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că:

- **dacă partea lipsă la termenul de judecată la care s-a produs neregularitatea de citare nu ar invoca-o la termenul următor producerii ei, fiind prezentă sau legal**

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

citată la acest termen, iar anterior ar fi fost îndeplinită și condiția suplimentară ca părțile să poată pună concluzii, instanța nu ar putea din oficiu să invoce excepția necompetenței materiale sau teritoriale exclusive, fiind depășit termenul prevăzut de art. 130 alin. (2) C. proc. civ.;

- dacă partea lipsă la termenul de judecată la care s-a produs neregularitatea de citare ar proceda la invocarea acesteia la termenul următor producerii ei, iar instanța ar valida existența neregularității privind citarea, reținând caracterul nelegal al procedurii de citare la termenul anterior, instanța va putea invoca din oficiu excepția de necompetență materială sau teritorială exclusivă, întrucât acesta este primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate și pot pune concluzii.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de soluționare a excepției litispendenței în ipoteza în care instanța mai întâi investită (în cazul instanțelor egale în grad) sau instanța mai mare în grad (în cazul instanțelor de grad diferit), în favoarea căreia ar opera trimiterea dosarului în cazul admiterii excepției, ar fi dispus anterior suspendarea judecării cauzei⁶

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 138, art. 430, art. 431 alin. (1) C. proc. civ., art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015.

Cuvinte cheie: litispendență, autoritate de lucru judecat, suspendare a procesului.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 138 alin. (1) C. proc. civ. stabilește principiul potrivit căruia nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte, înaintea

⁶ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

mai multor instanțe competente sau chiar înaintea aceleiași instanțe, prin cereri distincte.

Același principiu este statuat de art. 431 alin. (1) C. proc. civ., care prevede că nimeni nu poate fi chemat în judecată de două ori în aceeași calitate, în temeiul aceleiași cauze și pentru același obiect.

Dispozițiile legale analizate prefigurează condițiile ce se cer a fi îndeplinite pentru a se admite excepția litispendenței: existența pe rolul aceleiași instanțe sau pe rolul unor instanțe diferite a mai multor dosare, având ca obiect procese identice, cu triplă identitate de părți, obiect și cauză.⁷

În vederea asigurării dezideratului menționat, legiuitorul a distins în funcție de două ipoteze.

O primă situație vizează ipoteza în care cele două litigii se află în fața instanțelor de fond, caz în care mijlocul procedural de a pune capăt litispendenței, în sensul persistenței a două litigii având aceeași cauză, obiect și părți, este excepția litispendenței, care se invocă în mod diferit, după cum instanțele sunt sau nu de același grad.

Dacă instanțele sunt de aceeași grad, excepția se invocă înaintea instanțe ulterior sesizate, admiterea ei conducând la trimiterea dosarului primei instanțe investite, potrivit art. 138 alin. (3) C. proc. civ., iar dacă însă instanțele sunt de grad diferit, excepția se invocă înaintea instanței de grad inferior, iar admiterea excepției conduce la trimiterea dosarului instanței de fond mai înalte în grad, potrivit art. 138 alin. (4) C. proc. civ.

⁷ Menționăm că litispendența implică, în mod suplimentar față de autoritatea de lucru judecat, și îndeplinirea condiției identității de cale procedurală, dedusă din dispoziția cuprinsă în art. 138 alin. (7) C. proc. civ., care menționează, în mod expres, condiția existenței unor procese identice. Precizăm că sunt situații în care, deși hotărârea judecătorească pronunțată într-o cauză s-ar bucura de autoritate de lucru judecat într-o altă cauză, nu s-ar putea admite excepția litispendenței, în măsura în care cele două cauze s-ar afla în curs de desfășurare în fața instanțelor de fond, întrucât procedurile incidente sunt diferite, astfel că procesele nu sunt identice. Cu titlu exemplificativ, menționăm situația în care instanțele de fond au fost sesizate concomitent cu o cerere de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept, conform procedurii reglementate de art. 1.034-1.049 C. proc. civ., și cu o cerere de evacuare în temeiul dreptului comun. Deși hotărârea judecătorească susceptibilă a fi pronunțată în oricare din cele două litigii ar avea autoritate de lucru judecat în celălalt litigiu, nu s-ar putea admite excepția litispendenței celor două dosare, întrucât procesele nu îndeplinesc cerința de a fi identice. De altfel, soluția este cu atât mai vădită dacă se are în vedere incompatibilitatea procedurilor incidente. Aceeași va fi situația și în cazul în care instanțele ar fi sesizate deopotrivă cu o cerere de emitere a ordonanței de plată, conform procedurii reglementate de art. 1.014-1.025 C. proc. civ. [hotărârea judecătorească având autoritate de lucru judecat în ipotezele vizate de art. 1.021 alin. (1), 1.022 alin. (1) și alin. (2) C. proc. civ., exclusiv în privința pretențiilor admise] sau cu o cerere cu valoare redusă (art. 1.026 - 1.033 C. proc. civ.), și, totodată, cu o acțiune în pretenții de drept comun.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Rezultă din dispozițiile legale analizate că pentru a evita ca o persoană să fie chemată în judecată în mod repetitiv prin formularea unor cereri având aceeași cauză, obiect, de către aceeași parte, în fața unor instanțe de același grad, legiuitorul a prevăzut reunirea cauzelor în favoarea primei instanțe investite, fiind firesc ca dosarul să fie trimis instanței în fața căreia a fost formulată prima cerere, din rațiuni ce țin de necesitatea ca soluționarea cauzei să se realizeze de către judecătorul inițial investit⁸, a doua cerere, chiar dacă nu identică⁹, fiind o reiterare a primei cereri din perspectiva elementelor esențiale care o configurează.

În situația în care instanțele nu sunt de același grad, legiuitorul a optat pentru trimiterea dosarului instanței de fond mai înalte în grad, în detrimentul celei mai întâi investite. Soluția legiuitorului este firească, întrucât în această din urmă ipoteză s-a pronunțat deja o hotărâre în primă instanță, hotărâre supusă apelului, care, de cele mai multe ori, se bucură de autoritate de lucru judecat provizorie¹⁰, potrivit art. 430 alin.

⁸ Menționăm că, urmare a adoptării unor dispoziții menite să preîntâmpine încălcarea principiului repartizării aleatorii prin Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești, cuprinse în art. 107 din Regulament, pentru ipoteza în care cererile se află pe rolul aceleiași instanțe, scopul judecării cauzei de către completul inițial investit va fi realizat prin aplicarea acestor reguli de repartizare, completul inițial investit urmând a invoca și admite ulterior excepția litispendenței, cu consecința reunirii cauzelor la dosarul cu număr mai vechi, în care a fost înregistrată prima cerere.

⁹ Ipoteza cererilor identice înregistrate pe rolul aceleiași instanțe este vizată de art. 94 în Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1375/2015:

(1) Actele de sesizare a instanței depuse personal sau prin reprezentant, sosite prin poștă, curier ori fax sau în orice alt mod prevăzut de lege, se depun la registratură, unde, în aceeași zi, după stabilirea obiectului cauzei, primesc, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, dată certă și număr din aplicația ECRIS.

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), dacă în aceeași zi sau ulterior se constată că au fost înregistrate acte identice de investire a instanței, acestea vor primi un singur număr în aplicația ECRIS, formând un singur dosar.

¹⁰ Excepție ar face ipotezele de anulare a cererii ca netimbrată, renunțare la judecată etc., raportat la art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești. Dacă instanța care a pronunțat hotărârea apelată, cuprinzând una din soluțiile menționate de art. 107 alin. (3) din Regulament, a fost prima instanță investită, soluția trimiterii dosarului instanței de fond mai înalte în grad concordă cu reunirea la dosarul mai întâi creat, ajungându-se la aceeași soluție cu cea enunțată de art. 138 alin. (3) C. proc. civ. Dacă însă, instanța care a pronunțat hotărârea apelată ar fi instanța ulterior investită, iar un nou dosar ar fi pe rolul primei instanțe, trimiterea dosarului s-ar face la instanța de apel, soluția nefiind aceeași (în sensul că soluționarea cauzei nu se realizează de primul complet investit). O astfel de situație este puțin probabil a se ivi în practică, având în vedere incidența art. 107 alin. (1) din Regulament până la închiderea dezbatelor și obligația stabilită de art. 107 alin. (2) din același act în sarcina Colegiului de conducere a instanței de a stabili, în funcție de resursele instanței

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(4) C. proc. civ. Prin urmare, se impune ca reunirea să se realizeze în fața instanței de apel, procedura judiciară fiind mai înaintată, prin pronunțarea unei hotărâri care se bucură, provizoriu, de autoritate de lucru judecat.

O a doua ipoteză vizează situația în care unul din procese se judecă în recurs, iar celălalt în fața instanțelor de fond, ipoteză în care instanțele de fond vor suspenda judecata până la soluționarea recursului, potrivit art. 138 alin. (6) C. proc. civ.

Observăm, așadar, că legiuitorul a înțeles să dea valențe diferite autorității de lucru judecat provizorii de care se bucură hotărârea judecătorească supusă apelului, în raport cu cea supusă recursului, soluția fiind aceea de admitere a excepției de litispendență, cu consecința trimiterii dosarului instanței de apel, în prima ipoteză, și de suspendare obligatorie, până la soluționarea recursului, în a doua ipoteză.

Ipotezele analizate anterior se circumscriu noțiunii de litispendență în accepțiunea sa cea mai largă, având semnificația existenței unei cauze dedublate în procese multiple, toate în curs de desfășurare, aspect sugerat și de denumirea marginală a art. 138 C. proc. civ. De asemenea, rezultă că există o zonă de suprapunere între ipotezele de litispendență și cele în care s-a pronunțat o hotărâre care se bucură de autoritate de lucru judecat provizorie, aspect evidențiat și de reluarea aceleiași teze în cuprinsul art. 138 alin. (1) și art. 431 alin. (1) C. proc. civ.

În situația în care însă hotărârea nu este supusă apelului sau recursului, ci este definitivă, se va invoca autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive, potrivit art. 430 alin. (1) C. proc. civ.

Concluzionând, art. 138 C. proc. civ. prevede, în esență, reunirea cauzelor sau suspendarea uneia dintre cauze, când unul dintre litigii se află înaintea instanței de recurs.

Rațiunea edictării art. 138 C. proc. civ. este, în mod neîndoielnic, aceea de a evita derularea paralelă a unor procese în care figurează aceleași părți, cu același obiect și cauză și pronunțarea unor hotărâri contradictorii (scop realizat prin reunirea cauzelor), alegerea judecătorului (finalitate realizată prin trimiterea dosarului primei instanțe investite, în ipoteza formulării cererii în fața unor instanțe diferite de același grad),¹¹ înfrângerii autorității de lucru judecat provizorii a unei hotărâri (deziderat

---

procedura internă privind evitarea, în măsura posibilității, a judecării separate a actelor de sesizare a instanței în situațiile prevăzute la alin. (1).

¹¹ Mențiunea referitoare la „instanțe diferite de același grad” are în vedere incidența prioritară a art. 107 din Regulament în raport de normele privitoare la litispendență în ipoteza în care cererile se află pe rolul aceleiași instanțe, aspect ce face obiectul analizei în următoarea secțiune.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

realizat prin trimiterea la instanța de apel, în cazul instanțelor de grad diferit, respectiv prin suspendarea judecării cauzei când unul din procese se judecă în recurs).

Întrucât art. 138 C. proc. civ. nu reglementează mecanismul litispendenței pentru ipoteza particulară în care în unul din dosare s-a pronunțat o încheiere de suspendare, s-au exprimat opinii divergente cu privire la soluția ce se va pronunța asupra excepției de litispendență: potrivit unei prime opinii, întrucât textul nu distinge, el va fi pe deplin incident, fiind posibilă trimiterea dosarului instanței care a dispus suspendarea judecării cauzei, iar, potrivit unui alt punct de vedere, pentru a se admite excepția litispendenței, s-ar impune ca cele două dosare să se afle efectiv pe rolul instanțelor, astfel că măsura suspendării ar constitui un impediment în admiterea excepției de litispendență.

Câtă vreme art. 138 C. proc. civ. nu distinge, reținând argumentul de interpretare literală a textului, la care se adaugă cel potrivit căruia acolo unde legea nu dispune, nici interpretul nu trebuie să o facă (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*), soluționarea problemei de practică neunitară se impune a se realiza prin interpretarea sa raportat la rațiunea și finalitatea edictării normei.

În esență, problema ce se impune a fi lămurită este în ce măsură sistarea procedurii judiciare prin pronunțarea unei încheieri de suspendare a judecării cauzei, fără însă a se fi pronunțat o soluție de dezinvestire a instanței, determină încetarea situației de litispendență și în ce măsură încetează rațiunile avute în vedere prin reglementarea instituției juridice analizate. De asemenea, se impune a se analiza în ce măsură există o incompatibilitate vădită între instituții, adică în ce măsură suspendarea judecării cauzei ar constitui un impediment pentru admiterea excepției de litispendență. O astfel de analiză impune luarea în considerare a consecințelor practice ale trimiterii dosarului instanței investite cu cauza în care s-a dispus suspendarea judecării cauzei, din perspectiva efectelor acestei măsuri asupra dosarului trimis și determinarea momentului de la care ar curge termenul de perimare. Lucrând pe un exemplu teoretic, extrem, se impune a se analiza care va fi situația dosarului trimis ca efect al admiterii excepției litispendenței, în contextul în care în celălalt dosar, este inevitabilă împlinirea termenului de perimare.

Pronunțarea unei încheieri de suspendare a judecării cauzei nu este de natură să conducă la concluzia încetării existenței unor procese pendente, de vreme ce procedura judiciară nu a fost finalizată prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești de dezinvestire. Mai mult decât atât, concluzia se impune și prin prisma menținerii, în ipoteza analizată, a rațiunilor avute în vedere de legiuitor prin reglementarea cuprinsă la art. 138 C. proc. civ.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

În primul rând, concluzia contrară ar înfrânge regula stabilită prin art. 138 alin. (1) și art. 431 alin. (1) C. proc. civ., ajungându-se la situația în care pârâtul ar fi chemat în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte, prin cereri distincte.

Pe de altă parte, în situația în care procesele s-ar afla în fața unor instanțe de același grad, în măsura în care suspendarea ar fi fost dispusă de instanța mai întâi investită și nu s-ar admite excepția litispendenței, există riscul pronunțării unei hotărâri judecătorești, cu autoritate de lucru judecat provizorie, de către un alt judecător, decât cel inițial investit.

Concluzia este cu atât mai evidentă în situația în care cauzele s-ar afla în fața unor instanțe de grad diferit, iar instanța de apel ar fi dispus suspendarea judecării cauzei: în măsura în care nu s-ar admite excepția litispendenței, cu consecința trimiterii dosarului instanței de apel, ar exista riscul pronunțării de către această instanță a unei hotărâri care să contrazică cele statuate cu autoritate de lucru judecat, fie ea provizorie, de către instanța care a pronunțat hotărârea apelată. Or, în acest fel s-ar produce efectul nedorit al pronunțării unor hotărâri contradictorii.

Depășind perimetrul strict al excepției litispendenței, analizând ipoteza în care unul din procese s-ar afla în fața instanței de recurs, care ar fi dispus, similar ipotezei analizate, suspendarea judecării cauzei, art. 138 alin. (6) C. proc. civ. impune suspendarea judecării celui alt dosar, independent de această împrejurare.

Or, nu există nicio diferență de reglementare între ipotezele vizate de art. 138 alin. (3) și (4) C. proc. civ., ce vizează excepția de litispendență, și art. 138 alin. (6) C. proc. civ., care prevede suspendarea judecării cauzei până la definitivarea autorității de lucru judecat a hotărârii judecătorești recurate, din perspectiva caracterului obligatoriu al măsurilor ce se vor dispune și a lipsei oricărei marje de apreciere a instanței în luarea acestor măsuri.

Nu există nicio dispoziție legală care să sugereze cerința existenței cauzelor pe rolul instanțelor, cu consecința excluderii cauzelor suspendate din sfera litispendenței. În realitate, ceea ce este relevant în analiza excepției litispendenței este nu atât că justiția este sau nu activă, că pricina la care se raportează este sau nu în nelucrare, ci împrejurarea că, în mod simultan, există pe rolul instanțelor mai multe proceduri judiciare pendente, cerință ce este pe deplin îndeplinită în ipoteza analizată.

În această situație, chiar dacă pricina a rămas în nelucrare, nu s-ar putea afirma că nu sunt îndeplinite cerințele deduse din art. 138 alin. (1) C. proc. civ. pârâtul fiind chemat în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte. În realitate, litispendența încetează în momentul în care cererea de chemare în judecată este efectiv soluționată printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ceea ce privește consecințele soluției propuse în ipoteza analizată, în măsura în care s-ar dispune trimiterea dosarului instanței care a dispus o soluție de suspendare a judecării cauzei, suspendarea judecării cauzei ar produce efecte și în privința dosarului trimis. Soluția, deși aparent atipică, este absolut firească, având în vedere că, de fapt, în mod artificial, au fost generate mai multe procese, deși situația litigioasă era unică, fiind vorba de procese identice.

Într-o asemenea ipoteză, în măsura în care momentul pronunțării încheierii de suspendare ar marca limita inferioară a termenului de primare, primarea ar fi incidentă chiar dacă nelucrarea nu a vizat și cauza în care s-a admis excepția litispendenței. Trimiterea dosarului, ca efect al admiterii excepției de litispendență, produce efectul existenței unui singur dosar pe rolul instanțelor, pricina fiind așadar unică. Or, în măsura în care o atare pricină, unică (efect al admiterii excepției de litispendență) ar fi rămas în nelucrare, primarea va opera.

De altfel, pot fi identificate și alte exemple în afara suspendării în care măsurile dispuse de instanța la care se dispune trimiterea ar produce consecințe energice și importante din perspectiva soluției preconizate a se pronunța în cauză, în dosarul în care s-a admis excepția de litispendență (e.g. dosarul în care s-a admis excepția litispendenței se află în procedura de regularizare, iar în dosarul la care operează trimiterea a operat decăderea reclamantului din dreptul de a propune probe, ipoteză în care nu s-ar putea susține, în mod temeinic, că în primul dosar nu a operat sancțiunea menționată; admiterea unor excepții procesuale peremptorii cu privire la anumite capete de cerere, etc.).

Justețea soluției menționate rezidă din împrejurarea că atât litispendența, cât și autoritatea de lucru judecat, constituie soluții concepute a remedia o anomalie juridică, o situație distorsionată din punct de vedere juridic în care una și aceeași problemă litigioasă este dedusă judecării în mod repetat, prin crearea artificială a unor procese multiple.

Concluzionând, argumentului de interpretare literală a art. 138 C. proc. civ. i se alătură cel întemeiat pe rațiunea dispoziției legale, a mecanismului și a finalității litispendenței.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, dacă este îndeplinită cerința existenței unor procese identice, împrejurarea că în una dintre cauze s-a dispus măsura suspendării judecării cauzei nu constituie un impediment pentru admiterea excepției litispendenței și trimiterea dosarului instanței mai întâi investite sau instanței mai mare în grad, instanță ce a dispus suspendarea judecării cauzei.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În opinie majoritară, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În opinie minoritară, s-a apreciat că măsura suspendării judecării cauzei dispusă de instanța în favoarea căreia ar opera trimiterea în ipoteza admiterii excepției litispendenței constituie un impediment pentru admiterea excepției litispendenței, premisa reunirii cauzelor fiind ca acestea să se afle în curs de judecată în mod efectiv pe rolul instanțelor.

De asemenea, în opinie minoritară, s-a considerat că, în cadrul analizei incidenței perimării, instanța urmează a aprecia în ce masura actele de procedură efectuate în dosarul în care s-a dispus trimiterea sunt făcute în vederea judecării procesului, cu consecința întreruperii cursului perimării, potrivit art. 417 C. proc. civ. Într-o altă optică, s-ar putea aprecia că termenul de perimare ar curge de la ultimul act de procedură îndeplinit de părți sau de către instanță, fie și în dosarul reunit, respectiv de la data pronunțării încheierii de admitere a excepției de litispendență.

3. Titlul problemei de drept:

Termenul până la care se poate invoca aplicarea art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești¹²

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 138, art. 139 C. proc. civ., art. 94, art. 107 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești din 17.12.2015, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015.

Cuvinte cheie: repartizare, litispendență, conexitate, acte identice, învestirea instanței.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Ridicând problema termenului limită până la care se poate aplica art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015, chestiunea de practică neunitară semnalată antrenează, implicit, analiza raportului dispoziției regulamentare

¹² Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

cu dispozițiile art. 138 și art. 139 ale Codului de procedură civilă referitoare la litispendență și conexitate.

Astfel, dacă potrivit unei prime opinii, dispoziția analizată ar putea fi aplicată până la primul termen de judecată, interpretarea contrară lipsind de obiect litispendența și conexitatea, potrivit unui alt punct de vedere, ea poate fi incidentă până la închiderea dezbaterilor.

Art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești prevede:

(1) Dacă ulterior înregistrării unei cereri se constată că la instanță s-a depus cel puțin o cerere formulată de aceleași părți, chiar împreună cu altele, având unul dintre obiectele inițiale, toate cererile vor fi repartizate primului complet investit dacă cererile nu au fost soluționate încă.

(2) Colegiul de conducere stabilește, în funcție de resursele instanței, procedura internă privind evitarea, în măsura posibilității, a judecării separate a actelor de sesizare a instanței în situațiile prevăzute la alin. (1).

(3) Prevederile alin. (1) se aplică și dacă primul complet investit a luat act de renunțarea la judecarea cererii sau a anulat cererea ca netimbrată, ca nesemnată ori pentru neîndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de art. 194-197 din Codul de procedură civilă, ori cererea de deschidere a procedurii de insolvență a fost respinsă în condițiile art. 67 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare, precum și atunci când cererea a fost respinsă ca inadmisibilă în condițiile art. 1.017 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

(4) În cazul în care primul complet investit consideră că nu sunt aplicabile prevederile alin. (1) președintele de secție sau, după caz, președintele instanței, stabilește care este completul care va soluționa cauza, întocmind un proces-verbal.

(5) Prevederile alin. (1) - (3) se aplică și în căile de atac.

(6) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător și în materie penală.

Potrivit art. 138 C. proc. civ.:

(1) Nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte, înaintea mai multor instanțe competente sau chiar înaintea aceleiași instanțe, prin cereri distincte.

(2) Excepția litispendenței poate fi invocată de părți sau de instanță din oficiu în orice stare a procesului în fața instanțelor de fond.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(3) Când instanțele sunt de același grad, excepția se invocă înaintea instanței sesizate ulterior. Dacă excepția se admite, dosarul va fi trimis de îndată primei instanțe investite.

(4) Când instanțele sunt de grad diferit, excepția se invocă înaintea instanței de grad inferior. Dacă excepția se admite, dosarul va fi trimis de îndată instanței de fond mai înalte în grad.

(5) Încheierea prin care s-a soluționat excepția poate fi atacată numai odată cu fondul.

(6) Când unul dintre procese se judecă în recurs, iar celălalt înaintea instanțelor de fond, acestea din urmă sunt obligate să suspende judecata până la soluționarea recursului.

(7) Dispozițiile alin. (2), (3) și (5) se aplică în mod corespunzător și atunci când procesele identice se află pe rolul aceleiași instanțe.

Art. 139 C. proc. civ., sub denumirea marginală “Excepția conexității”, prevede:

(1) Pentru asigurarea unei bune judecări, în primă instanță este posibilă conexarea mai multor procese în care sunt aceleași părți sau chiar împreună cu alte părți și al căror obiect și cauză au între ele o strânsă legătură.

(2) Excepția conexității poate fi invocată de părți sau din oficiu cel mai târziu la primul termen de judecată înaintea instanței ulterior sesizate, care, prin încheiere, se va pronunța asupra excepției. Încheierea poate fi atacată numai odată cu fondul.

(3) Dosarul va fi trimis instanței mai întâi investite, în afară de cazul în care reclamantul și pârâtul cer trimiterea lui la una dintre celelalte instanțe. Dacă instanțele sunt de grad diferit, conexarea dosarelor se va face la instanța superioară în grad.

(4) Când una dintre cereri este de competența exclusivă a unei instanțe, conexarea se face la acea instanță. Dispozițiile art. 99 alin. (2) sunt aplicabile.

(5) În orice stare a judecării procesele conexe pot fi disjuse și judecate separat, dacă numai unul dintre ele este în stare de judecată.

În vederea soluționării chestiunii supuse analizei, se impune cercetarea rațiunii dispozițiilor legale relevante, a finalității și sferei lor de aplicare.

Din perspectiva topografiei dispoziției legale, art. 107 din Regulament este cuprins în Secțiunea a 2-a intitulată “Înregistrarea și repartizarea cererilor adresate instanțelor, circuitul dosarelor” din Capitolul III cu denumirea marginală “Desfășurarea activității administrative-judiciare a instanțelor”.

Este neîndoielnic că edictarea acestei dispoziții s-a realizat în contextul stabilirii unor reguli privind repartizarea dosarelor. Astfel, prin excepție de la regula repartizării

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

aleatorii (în sistem informatic prin program ECRIS sau prin metoda sistemului ciclic), dacă ulterior înregistrării unei cereri se constată că anterior s-a depus cel puțin o cerere cu identitate, fie și parțială de părți, obiect, cauză, toate cererile vor fi repartizate primului complet investit, în două ipoteze:

- dacă cererile nu au fost soluționate încă;
- sau dacă, deși cererile au fost soluționate, primul complet investit a luat act de renunțarea la judecarea cererii sau a anulat cererea ca netimbrată, ca nesemnată sau pentru neîndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de art. 194-197 din Codul de procedură civilă, ori cererea de deschidere a procedurii de insolvență a fost respinsă în condițiile art. 67 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare, precum și atunci când cererea a fost respinsă ca inadmisibilă în condițiile art. 1.017 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

Potrivit art. 94 alin. (10) teza a II-a din Regulament, după stabilirea numărului din aplicația ECRIS, dosarele se predau personalului responsabil cu efectuarea repartizării aleatorii, având atașate dovezile privind modul în care au fost transmise.

Rezultă că, în regulă generală, aplicarea art. 107 din Regulament, implicând o regulă de repartizare a dosarelor, ar trebui să se realizeze imediat după stabilirea numărului din aplicația ECRIS, la un moment foarte apropiat de cel al înregistrării cererii.

Excepția de la regula repartizării aleatorii este, de fapt, doar aparentă, edictarea normei analizate realizându-se tocmai din rațiuni ce țin de respectarea unei repartizări cu caracter aleatoriu care a avut loc anterior, vizând cauze cu identitate fie și parțială de părți, obiect și cauză.

În alți termeni, reglementarea cuprinsă la art. 107 C. proc. civ. este menită să împiedice partea să își aleagă judecătorul, formulând cereri multiple, mascate sub aparența unui cadru procesual mai larg din perspectiva părților și obiectului cererii.¹³

Finalitatea este cu atât mai evidentă din perspectiva analizei art. 107 alin. (3) din Regulament, text ce extinde aplicarea regulii cuprinse la alin. (1) și pentru situațiile în care completul inițial investit cu cereri anterior formulate s-ar fi pronunțat asupra acestora. Extinderea are, însă, loc în limita unor soluții circumstanțiate de art. 107 alin. (3) din Regulament, precum: renunțarea la judecată, anularea cererii ca netimbrată, ca

¹³ Menționăm că, pentru ipoteza cererilor identice, soluția a fost și mai energetică, art. 94 alin. (2) din Regulament menționând că, prin excepție de la regula primirii numărului în aplicația ECRIS, potrivit art. 94 alin. (1), dacă în aceeași zi sau ulterior se constată că au fost înregistrate acte identice de investire a instanței, acestea vor primi un singur număr în aplicația ECRIS, formând un singur dosar.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

nesemnată sau pentru neîndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de art. 194-197 din Codul de procedură civilă, respingerea cererii de deschidere a procedurii de insolvență în condițiile art. 67 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare, respingerea cererii ca inadmisibilă în condițiile art. 1.017 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

Din analiza soluțiilor menționate rezultă că ceea ce au ele în comun este, pe de o parte, împrejurarea că soluția nu are autoritate de lucru judecat, iar, pe de altă parte, că ea este determinată de conduita unilaterală a părții¹⁴. Atunci când aceste soluții sunt urmate de introducerea unei noi cereri, ele au fost prezumate de legiuitor ca fiind expresia unei desistări de proces, în accepțiunea sa largă, care, fie ea realizată și în alt scop decât cel al alegerii judecătorului, nu poate determina schimbarea completului inițial investit.

În ceea ce privește efectul aplicării art. 107 din Regulament, acesta este menționat de teza finală a alin. (1), constând în repartizarea cererii primului complet investit.

Sigur că, dacă în mod eronat, regula de repartizare nu ar fi primit aplicare *ab initio*, procedându-se, în mod greșit, la o nouă repartizare aleatorie, aplicarea art. 107 din Regulament va produce ulterior același efect, de repartizare a dosarului completului inițial investit, care se realizează materialmente prin înaintarea dosarului, aceasta fiind unica modalitate de respectare a repartizării aleatorii inițiale și a art. 107 din Regulament.

Prin opoziție cu art. 107 din Regulament, care a fost edictat exclusiv în vederea asigurării respectării principiului repartizării aleatorii, în cadrul uneia și aceleiași instanțe, art. 138 C. proc. civ. are un spectru mai larg, neexistând coincidență între sfera de aplicare a celor două reglementări.

Astfel, reglementarea litispendenței urmărește o altă finalitate decât art. 107 din Regulament, protejând partea de multiplicarea unor cereri având același obiect și cauză îndreptate împotriva sa, înaintea mai multor instanțe competente sau chiar înaintea aceleiași instanțe.

Spre exemplu, în ipoteza în care procesele identice nu se află pe rolul aceleiași instanțe, sunt incidente dispozițiile referitoare la litispendență, însă nu va primi

¹⁴ Conduita unilaterală a părții rezidă din renunțarea la judecată, neplata taxei judiciare de timbru, omisiunea de a semna cererea, de a depune documentele menționate la art. 67 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență ori dovada comunicării somației prevăzute de art. 1.015 alin. (1) C. proc. civ.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

aplicare art. 107 din Regulament, care are drept premisă înregistrarea cererilor succesive la aceeași instanță. Deși soluțiile ce succed admiterii excepției litispendenței au fost edictate, în anumite situații, din rațiuni similare celor vizate de art. 107 din Regulament, menționând, spre exemplu, că soluționarea cauzei se va realiza de către judecătorul inițial investit¹⁵, sfera sa de aplicare este diferită de cea a acestei dispoziții.

Aplicarea art. 107 din Regulament nu exclude existența concomitentă pe rolul instanțelor a unor procese identice, ci asigură exclusiv respectarea repartizării aleatorii inițiale.

Spre exemplu, dacă s-ar constata ulterior repartizării unei cauze că era incident art. 107 din Regulament, efectul produs va fi înaintarea dosarului completului inițial investit, în temeiul art. 107 din Regulament care prevede această regulă de repartizare. Rezultă că acest complet de judecată va avea spre soluționare două dosare distincte, finalitatea urmărită prin reglementarea litispendenței nefiind atinsă, de vreme ce partea se vede chemată în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte înaintea aceleiași instanțe, prin cereri distincte [art. 138 alin. (1) C. proc. civ.]. Abia ulterior, invocând, din oficiu, excepția litispendenței, prin efectul admiterii acesteia, cele două cauze vor fi reunite. Soluția cuprinsă la art. 138 alin. (3) C. proc. civ. de trimitere la completul inițial investit, în contextul în care art. 107 din Regulament a primit deja aplicare, se va transpune în reunirea celor două cauze la

¹⁵ Soluționarea cauzei de către completul mai întâi investit este asigurată prin mecanismul litispendenței, în ipoteza în care instanțele sunt de același grad, din art. 138 alin. (3) C. proc. civ. rezultând că efectul admiterii excepției de litispendență este trimiterea dosarului instanței mai întâi investite.

În situația în care instanțele nu sunt de același grad, legiuitorul a optat pentru trimiterea dosarului instanței de fond mai înalte în grad, în detrimentul celei mai întâi investite. Soluția legiuitorului este firească, întrucât în această din urmă ipoteză, de cele mai multe ori, s-a pronunțat deja o hotărâre în primă instanță, hotărâre supusă apelului, care se bucură, de cele mai multe ori, de autoritate de lucru judecat provizorie, potrivit art. 430 alin. (4) C. proc. civ.

În ipoteza în care prima cerere a fost soluționată în sensul menționat de art. 107 din Regulament, iar soluționarea ei se află în faza de judecată a apelului, dacă se formulează o nouă cerere, ea va fi repartizată conform art. 107 completului inițial investit, care va admite excepția litispendenței, și va trimite dosarul instanței de apel.

În măsura în care, dimpotrivă, cererea formulată ulterior ar fi fost soluționată, aflându-se în faza apelului, dosarul format prin prima cerere aflată încă pe rolul primei instanțe ar urma să fie trimis instanței de apel, întrucât art. 107 nu ar mai putea primi aplicare după închiderea dezbaterilor. Ipoteza este însă teoretică, fiind puțin probabil ca abia la acest moment să se constate existența unor cauze cu identitate, fie și parțială, de părți, obiect și cauză, în raport de art. 107 alin. (2) din Regulament.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

dosarul cu număr mai mic, sintagma „completul mai întâi investit” având semnificația de a desemna completul investit cu prima cerere.

Ca atare, deși art. 138 alin. (3) și (4) C. proc. civ. prevăd că efectul admiterii excepției litispendenței este că „dosarul va fi trimis” instanței mai întâi investite sau mai mare în grad, în realitate, conform unei practici jurisprudențiale consacrate, efectul produs este mult mai energic, sensul fiind acela al reunirii celor două dosare, al sistării situației de litigii pendente, create artificial prin voința părții, deși ele se referă la una și aceeași cauză. De asemenea, nu este mai puțin adevărat că, anterior edictării dispoziției regulamentare, efectul admiterii excepției litispendenței în ipoteza instanțelor de același grad asigura și dezideratul repartizării către completul inițial investit.

Efectul de reunire nu este susceptibil a se produce în temeiul art. 107 din Regulament, a cărui aplicare va produce finalitatea specifică unei norme de repartizare, și anume înaintarea sau corecta repartizare a dosarului completului investit inițial. De altfel, aspectul menționat este cu atât mai evident prin prisma analizei art. 94 alin. (2) din Regulament, care prevede soluția înregistrării sub același număr în aplicația ECRIS exclusiv pentru cererile identice.

Este adevărat că în practica judiciară se dispune uneori trimiterea dosarului completului inițial investit, în temeiul art. 107 din Regulament. Folosirea unei terminologii similare celei specifice litispendenței nu este de natură să modifice natura juridică a regulii de repartizare sau efectul pe care ea îl poate produce.

Un alt element de diferențiere este reflectat de art. 107 alin. (3) din Regulament. În măsura în care cererile formulate anterior ar fi fost soluționate prin hotărâri definitive, pronunțându-se soluțiile prevăzute la art. 107 alin. (3) din Regulament, deși nu există litispendență, va fi incident art. 107 alin. (1) din Regulament.

Mijlocul procesual de invocare a litispendenței este excepția procesuală, admiterea ei fiind posibilă doar începând cu primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, în condiții de contradictorialitate. Aplicarea art. 107 C. proc. civ. se realizează printr-o măsură administrativă, imediat după înregistrarea cererii, efectul fiind repartizarea cauzei completului inițial investit. În măsura în care, din eroare, se procedează la o nouă repartizare aleatorie a dosarului, ulterior, va fi înaintat dosarul către primul complet investit, urmare a soluționării unui incident privind repartizarea aleatorie.

Caracterul administrativ al măsurii este evidențiat și de norma cuprinsă la art. 107 alin. (4) din Regulament, care prevede că în cazul în care primul complet investit

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

consideră că nu sunt aplicabile prevederile alin. (1), președintele de secție sau, după caz, președintele instanței, stabilește care este completul care va soluționa cauza, întocmind un proces-verbal.

Or, încheierea prin care s-a soluționat excepția litispendenței poate fi atacată odată cu fondul, potrivit art. 138 alin. (5) C. proc. civ.

Având în vedere elementele ce diferențiază litispendența de regula de repartizare cuprinsă la art. 107 din Regulament nu poate fi susținut argumentul potrivit căruia art. 107 nu ar mai putea fi aplicat după primul termen de judecată, pe considerentul că partea ar avea la îndemână posibilitatea de a invoca excepția litispendenței.¹⁶

Acest argument nu poate opera în detrimentul celor anterior menționate, cu atât mai mult cu cât în ipoteza definitivării soluțiilor vizate de art. 107 alin. (3) din Regulament, aplicarea art. 138 C. proc. civ. referitoare la litispendență încetează să constituie un remediu. Nici autoritatea de lucru judecat nu este de natură să înlăture disfuncționalitatea de repartizare, soluțiile nefiind susceptibile de un asemenea efect.

Mai mult decât atât, dacă, săvârșindu-se o neregularitate de repartizare, ca urmare a unei deficiențe de organizare a instanței, nu s-a făcut aplicarea art. 107 C. proc. civ. la un moment proxim înregistrării cererii, astfel cum ar fi fost firesc, soluția care se impune este ca ea să fie remediată de îndată ce este constatată, oricând până la închiderea dezbaterilor.

În sprijinul soluției menționate vine și argumentul de interpretare literală a textului care nu distinge, neoperând vreo limitare temporală a aplicării lui, iar unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să o facă (*ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*).

Nu există, așadar, niciun impediment ca aplicarea art. 107 din Regulament să opereze ulterior acordării primului termen de judecată.

Art. 131 C. proc. civ. referitor la verificarea competenței nu este incident în problematica analizată, nefiind în discuție competența generală, materială, teritorială de soluționare a cauzei, ci respectarea regulilor de repartizare a cauzelor.

¹⁶ Dacă cererile s-ar afla pe rolul aceleiași instanțe, de același grad, efectul admiterii excepției de litispendență ar asigura și corecta repartizare a cauzelor. Încheierea de admitere a excepției de litispendență ar putea fi atacată odată cu fondul, invocându-se motivul de nelegalitate referitor la nerespectarea regulilor privind repartizarea aleatorie, potrivit art. 488 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ceea ce privește ordinea de aplicare a dispozițiilor legale analizate, va avea prioritate incidența art. 107 din Regulament, soluționarea excepțiilor procesuale și a incidentelor realizându-se de către completul legal investit, prin respectarea normelor de repartizare aleatorie, mai multe ipoteze fiind posibile.¹⁷

De altfel, soluția propusă este agreată și de emitentul actului care conține norma analizată, ea regăsindu-se în punctul de vedere al Direcției legislație, documentare și contencios nr. 20138/2016, aprobat de către Comisia nr. 2 a Consiliului Superior al Magistraturii în ședința din data de 28.11.2016, prin care s-a stabilit că noul Regulament lasă colegiului de conducere libertatea să stabilească „în funcție de resursele instanței, procedura internă privind evitarea, în măsura posibilității, a judecării separate a actelor de sesizare a instanței în situațiile prevăzute la alin. (1)”. Astfel, la elaborarea acestei proceduri și pentru aplicarea art. 107 alin. (1) din Regulament, colegiul de conducere va ține seama și de interpretarea dată sintagmei „ulterior înregistrării unei cereri”, în sensul că măsura trimiterii dosarului către primul complet investit și eventualele incidente ivite în legătură cu aceasta, au o natură administrativă ce vizează respectarea principiului repartizării aleatorii a cauzelor și, în concluzie, pot fi invocate până la soluționarea cauzei.¹⁸

¹⁷ O primă situație este aceea în care cererile formulate anterior, pe rolul aceleiași instanțe, nu au fost soluționate, iar o cerere ulterioară a fost repartizată unui alt complet de judecată. În această situație, dosarul va fi repartizat, conform art. 107 din Regulament, completului mai întâi investit, care ulterior va invoca excepția litispendenței, reunind cele două cauze.

O a doua ipoteză ar viza situația în care dosarul în care s-a formulat prima cerere, care a primit una din soluțiile menționate de art. 107 alin. (3) din Regulament, s-ar afla în faza de judecată a apelului, caz în care se va proceda la repartizarea noului dosar aceluiași complet, ulterior urmând a se discuta excepția litispendenței și a se da efect art. 138 alin. (4) C. proc. civ.

În acest din urmă exemplu, este mai evidentă succesiunea de aplicare a dispoziției regulamentare, pe de o parte, și a celei de procedură, pe de altă parte. Mai întâi va fi soluționat incidentul de repartizare aleatorie, iar abia ulterior, în fața completului legal investit, se va discuta și soluționa excepția litispendenței.

Dacă însă dosarul în care s-a formulat prima cerere, care a primit una din soluțiile menționate de art. 107 alin. (3) din Regulament, s-ar afla în fază de judecată a recursului, se va proceda la repartizarea noului dosar aceluiași complet, ulterior urmând a se dispune suspendarea judecării cauzei, în temeiul art. 138 alin. (6) C. proc. civ. De altfel, prioritatea de aplicare a art. 107 din Regulament în raport de soluționarea unor excepții procesuale se impune și prin prisma incidenței unui motiv de nelegalitate a încheierii de admitere a excepției de litispendență în situația în care s-ar proceda altfel. Omisiunea aplicării art. 107 din Regulament ar putea fi invocată în temeiul art. 488 pct. 2 teza finală C. proc. civ. care prevede că este motiv de casare pronunțarea hotărârii de către un alt complet de judecată decât cel stabilit aleatoriu pentru soluționarea cauzei.

¹⁸ Soluția a fost preluată din “Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești adnotat” disponibil pe adresa web a Școlii Naționale de Grefieri, în secțiunea dedicată formării continue, link <https://sites.google.com/view/grefieriformarecontinua/regulament>.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ceea ce privește excepția conexității, nu trebuie neglijată împrejurarea că art. 107 din Regulament nu va fi aplicabil în ipotezele tipice de conexitate, acelea referitoare la procese în care sunt aceleași părți, sau chiar împreună cu alte părți și al căror obiect și cauză au între ele o strânsă legătură, ci exclusiv în acelea în care există identitate parțială de părți sau de obiect, ipoteze în care, în realitate, parțial există litispendență.

Ca atare, considerațiile anterior expuse referitor la litispendență sunt pe deplin incidente și în această situație, aceasta fiind rațiunea pentru care în asemenea situații, incidentul de repartizare întemeiat pe art. 107 din Regulament se va invoca până la închiderea dezbaterilor, deși art. 139 alin. (2) C. proc. civ. prevede că excepția conexității poate fi invocată de părți sau din oficiu cel mai târziu la primul termen de judecată înaintea instanței ulterior sesizate.

Așadar, aplicarea art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești se poate face până la închiderea dezbaterilor asupra fondului. Dacă însă, abia după închiderea dezbaterilor, s-ar identifica o cerere formulată de aceleași părți, chiar împreună cu altele, având unul din obiectele inițiale, s-ar impune ca instanța să procedeze la repunerea cauzei pe rol, în temeiul art. 400 C. proc. civ., cu citarea părților, iar abia ulterior să dispună înaintarea dosarului completului inițial investit.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că aplicarea art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești se poate face până la închiderea dezbaterilor asupra fondului.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În opinie majoritară, participanții și-au însușit soluția exprimată în opinia I.N.M., cu mențiunea că art. 107 din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești a fost adoptat în vederea aducerii la îndeplinire a dispozițiilor cuprinse în Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară referitoare la principiul distribuirii aleatorii a dosarelor, dispoziții ce au caracterul unor norme de organizare judecătorească.

În opinie minoritară, s-a apreciat că, în raport de art. 111 alin. (3) din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești, art. 107 din același act normativ poate fi invocat anterior luării oricăror măsuri procedurale de către completul căruia i-a fost repartizată cauza.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

B. CARTEA A II-A. PROCEDURA CONTENCIOASĂ

a) Procedura în fața primei instanțe. Sesizarea instanței de judecată. Judecata. Unele incidente procedurale. Hotărârile judecătorești

1. Titlul problemei de drept:

Timbrarea contestației formulate împotriva deciziei comisiei de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis. Timbrarea cererii de chemare în judecată având ca obiect despăgubiri materiale și morale decurgând din angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta de malpraxis¹⁹

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții, nulitate act juridic.

Acte normative incidente: art. 683, art. 684 alin. (1) și (2) din Legea nr. 95/2006, art. 34 din Ordinul nr. 1.343/2006, art. 3 alin. (1), art. 7, art. 8 alin. (1) lit. b), art. 29 alin. (1) lit. i) și art. 31 alin. (2) teza I din O.U.G. nr. 80/2013.

Cuvinte cheie: malpraxis, taxă judiciară de timbru, despăgubiri materiale și morale, contestație împotriva deciziei comisiei de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 683 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, comisia (Comisia de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis - *n.n.*) stabilește, prin decizie, dacă în cauză a fost sau nu o situație de malpraxis; decizia se comunică tuturor persoanelor implicate, inclusiv asigurătorului, în termen de 5 zile calendaristice.

În conformitate cu art. 684 alin. (1) și (2) din același act normativ, în cazul în care asigurătorul sau oricare dintre părțile implicate nu este de acord cu decizia Comisiei, o poate contesta la instanța de judecată competentă (judecătoria în a cărei circumscripție teritorială a avut loc actul de malpraxis reclamat, potrivit art. 687 - *n.n.*), în termen de 15 zile de la data comunicării deciziei; procedura stabilirii cazurilor de malpraxis nu împiedică liberul acces la justiție potrivit dreptului comun.

¹⁹ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Art. 34 din Ordinul nr. 1.343/2006 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a comisiei de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis prevede că, prin decizie, comisia stabilește dacă în cauză a fost sau nu o situație de malpraxis, având în vedere, obligatoriu, cel puțin următoarele criterii: a) existența unei fapte produse în exercitarea unei activități de prevenție, diagnostic și tratament; b) fapta să fie cauzatoare de prejudiciu patrimonial sau moral; c) vinovăția făptuitorului; d) raportul de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu.

Potrivit art. 8 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 80/2013, cererile în anularea sau în constatarea nulității unui act juridic nepatrimonial se taxează cu 100 de lei.

Prima problemă de practică neunitară privește cuantumul taxei judiciare de timbru aferente contestației formulate împotriva deciziei comisiei de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis, într-o opinie considerându-se că aceasta este supusă timbrării cu o taxă judiciară în cuantum de 100 de lei, potrivit art. 8 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 80/2013, iar într-o altă opinie, cu o taxă judiciară în cuantum de 20 de lei, potrivit art. 27 din același act normativ.

În ceea ce privește contestația formulată împotriva deciziei comisiei de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis, ținând cont că aceasta constituie o cerere în declararea nulității unui act juridic nepatrimonial, întrucât obiectul său nu are conținut economic, decizia stabilind numai existența sau nu a unei situații de malpraxis, apreciem că aceasta se timbrează cu o taxă judiciară în cuantum de 100 lei, potrivit art. 8 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 80/2013.

Acest text legal are caracter special în raport de art. 27 din același act normativ, potrivit căruia orice alte acțiuni sau cereri neevaluabile în bani, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se taxează cu 20 lei, considerent pentru care art. 8 alin. (1) lit. b) derogă de la art. 27 și se aplică cu prioritate.

A doua problemă de practică neunitară privește cuantumul taxei judiciare de timbru aferente cererii de chemare în judecată având ca obiect despăgubiri materiale și morale decurgând din angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta de malpraxis.

Art. 653 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 95/2006 definește noțiunea de malpraxis drept eroarea profesională săvârșită în exercitarea actului medical sau medico-farmaceutic, generatoare de prejudicii asupra pacientului, implicând răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorului de produse și servicii medicale, sanitare și farmaceutice.

Potrivit art. 7 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, text introdus prin articolul unic din Legea nr. 32/2021, publicată în Monitorul Oficial nr. 263 din 17 martie 2021, acțiunile și cererile având ca obiect despăgubiri civile pentru prejudiciile materiale și

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

morale decurgând din vătămări ale integrității fizice și/sau psihice se taxează cu 100 lei.

De asemenea, în conformitate cu art. 29 alin. (1) lit. i) din același act normativ, sunt scutite de la plata taxei judiciare de timbru acțiunile și cererile, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac, ordinare și extraordinare, referitoare la cauzele penale, inclusiv despăgubirile civile pentru prejudiciile materiale și morale decurgând din acestea.

Raportat la cele două texte legale în materie de timbrare menționate anterior și, totodată, ținând cont de noțiunea de malpraxis din care rezultă că această eroare generează prejudicii asupra persoanei fizice, fără deosebire după cum daunele provocate sunt morale sau materiale, opinăm că cererea de chemare în judecată având ca obiect despăgubiri materiale și morale decurgând din angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta de malpraxis se timbrează cu o taxă judiciară de timbru în cuantum de 100 lei, potrivit art. 7 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, cu excepția cazului în care este incident art. 29 alin. (1) lit. i) din același act normativ, ce ar determina scutirea cererii în discuție de la plata taxei judiciare de timbru.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că se timbrează cu o taxă judiciară în cuantum de 100 lei, potrivit art. 8 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 80/2013, contestația formulată împotriva deciziei comisiei de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis.

Cererea de chemare în judecată având ca obiect despăgubiri materiale și morale decurgând din angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta de malpraxis se timbrează cu o taxă judiciară de timbru în cuantum de 100 lei, potrivit art. 7 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, cu excepția cazului în care este incident art. 29 alin. (1) lit. i) din același act normativ, ce ar determina scutirea cererii în discuție de la plata taxei judiciare de timbru.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

2. Titlul problemei de drept:

Taxa judiciară de timbru aferentă cererii având ca obiect validarea popririi²⁰

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: validare poprire

Acte normative incidente: art. 3 alin. (1), art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, art. 790 alin. (1) și (4), art. 792 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: validare de poprire, taxă judiciară de timbru.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 790 alin. (1) C. proc. civ., dacă terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile ce îi revin pentru efectuarea popririi, inclusiv în cazul în care, în loc să consemneze sumă urmăribilă, a liberat-o debitorului poprit, creditorul urmăritor, debitorul sau executorul judecătoresc, în termen de cel mult o lună de la data când terțul poprit trebuia să consemneze sau să plătească suma urmăribilă, poate sesiza instanța de executare, în vederea validării popririi.

Alin. (4) al aceluiași articol prevede că, dacă din probele administrate rezultă că terțul poprit îi datorează sume de bani debitorului, instanța va da o hotărâre de validare a popririi, prin care *îl va obliga pe terțul poprit să îi plătească creditorului*, în limita creanței, suma datorată debitorului, iar, în caz contrar, va hotărî desființarea popririi.

În conformitate cu art. 792 alin. (2) C. proc. civ., după validarea popririi, terțul poprit va proceda, după caz, la consemnarea sau plata prevăzută la art. 787, în limita sumei determinate expres în hotărârea de validare; în caz de nerespectare a acestor obligații, executarea silită se va face împotriva terțului poprit, pe baza hotărârii de validare, în limita sumei ce trebuia consemnată sau plătită.

²⁰ Curtea de Apel București. Această problemă a fost înscrisă și în cuprinsul punctajului de discuții aferent Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, ce a avut loc la Pitești, în perioada 14-15 noiembrie 2019. Cu ocazia respectivei întâlniri, în unanimitate, participanții au hotărât amânarea discutării acestei chestiuni de practică neunitară, în vederea analizării oportunității promovării unui recurs în interesul legii și a modificării O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru. Curtea de Apel Galați a solicitat repunerea în discuție a acestei probleme, considerent pentru care a fost reinsertată în prezentul punctaj de discuții.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Problema de practică neunitară privește taxa judiciară de timbru aplicabilă cererii de validare a popririi, într-o opinie considerându-se că aceasta este supusă timbrării cu o taxă judiciară în cuantum de 20 de lei, potrivit art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, iar într-o altă opinie se apreciază că cererea se timbrează cu o taxă judiciară de timbru stabilită la valoarea creanței creditorului, pretinsă prin cerere, potrivit art. 3 alin. (1) din același act normativ.

Considerăm că taxa judiciară de timbru aferentă cererii de validare a popririi se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013²¹, raportat la valoarea creanței pretinse terțului poprit în cuprinsul acestei cereri, pentru următoarele considerente punctuale:

1. art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, potrivit căruia orice alte acțiuni sau cereri neevaluabile în bani, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se taxează cu 20 de lei, nu poate fi aplicat, din moment ce cererea în discuție are, fără putință de tăgadă, caracter evaluabil, obiectul său vizând obligația terțului poprit de a plăti creditorului o sumă de bani determinată;

Astfel, din coroborarea prevederilor art. 790 alin. (1) și alin. (4) și art. 792 alin. (2) C. proc. civ. rezultă că minuta ce se pronunță în privința cererii de validare a popririi, în ipoteza admiterii sale, ar putea fi redactată în următorii termeni, cu titlu exemplificativ:

"Admite cererea.

Validează poprirea înființată prin adresa nr. (...)/data (...), emisă de B.E.J. (...), în dosarul de executare (...), în sensul că *obligă terțul poprit la consemnarea sumei de (...) și la trimiterea dovezii consemnării executorului judecătoresc/ la plata către creditorul popritor a sumei de (...).*

În caz de nerespectare a dispoziției specificate anterior, *obligă terțul poprit să plătească creditorului popritor suma datorată de către terțul poprit debitorului poprit, în limita creanței creditorului popritor de (...), atât pentru sumele ajunse la scadență,*

²¹ Potrivit art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, acțiunile și cererile evaluabile în bani, introduse la instanțele judecătorești, se taxează astfel:

- a) până la valoarea de 500 lei - 8%, dar nu mai puțin de 20 lei;
- b) între 501 lei și 5.000 lei - 40 lei + 7% pentru ce depășește 500 lei;
- c) între 5.001 lei și 25.000 lei - 355 lei + 5% pentru ce depășește 5.000 lei;
- d) între 25.001 lei și 50.000 lei - 1.355 lei + 3% pentru ce depășește 25.000 lei;
- e) între 50.001 lei și 250.000 lei - 2.105 lei + 2% pentru ce depășește 50.000 lei;
- f) peste 250.000 lei - 6.105 lei + 1% pentru ce depășește 250.000 lei.

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

cât și pentru cele care vor fi scadente în viitor, în acest ultim caz validarea producându-și efectele numai la data când sumele devin scadente (...).”

Rezultă cu evidență atât din obiectul cererii de validare a popririi, cât și din modul de soluționare al acesteia că obiectul său este exprimat într-o sumă de bani determinată, reprezentată de creanța pentru acoperirea căreia a fost înființată poprirea, precum și că prin promovarea cererii se tinde la valorificarea acestei sume în patrimoniul creditorului popritor, independent de subiectul de drept care o introduce în concret.

2. prin hotărârea de validare a popririi, creditorul popritor obține un nou titlu executoriu în executarea aceleiași creanțe împotriva unei persoane diferite de debitorul său inițial, și anume împotriva terțului poprit. Ipoteza este similară din acest punct de vedere cu cea a cazului în care un creditor are doi debitori solidari (de exemplu, printr-o faptă ilicită, săvârșită de către două persoane, i s-a cauzat unei a treia persoane un prejudiciu material) și aceasta introduce, în mod separat, două cereri de chemare în judecată, fiecare dintre acestea fiind formulată în contradictoriu cu câte un singur debitor, prin intermediul cărora solicită valorificarea integrală a creanței sale în despăgubiri; în acest caz, creditorul va obține două titluri executorii împotriva a doi debitori pentru valorificarea aceleiași creanțe; fiecare cerere de chemare în judecată este supusă timbrării cu o taxă judiciară calculată la valoarea pretențiilor reclamate, potrivit art. 3 alin. (1) și art. 31 alin. (2) teza I C. proc. civ.;

3. o parte considerabilă a titlurilor executorii sunt reprezentate de titluri executorii extrajudiciare, astfel încât argumentul potrivit căreia creditorul popritor a achitat deja o taxă judiciară de timbru stabilită la valoarea pretențiilor în procesul finalizat printr-o hotărâre judecătorească - titlu executoriu, astfel încât nu s-ar impune a fi obligat la plata unei noi taxe judiciare de timbru pentru valorificarea aceleiași creanțe, nu poate fi reținut, întrucât nu este pertinent în toate cazurile;

4. prin intermediul cererii de validare a popririi, se urmărește atragerea răspunderii civile delictuale a terțului poprit pentru neîndeplinirea obligațiilor stabilite în sarcina sa prin art. 787 C. proc. civ. Instanța de validare procedează la analiza raportului juridic stabilit între terțul poprit și debitorul urmărit, dezlegând orice aspecte ce țin de fondul dreptului de creanță de care se prevalează debitorul urmărit împotriva terțului poprit. Aceste chestiuni juridice, în mod cert, nu au făcut obiect de analiză în eventualul proces în care creditorul popritor a obținut titlul executoriu împotriva debitorului poprit;

5. sub imperiul Legii nr. 146/1997, în practica judiciară, cererile de validare a popririi se timbrau potrivit art. 3 lit. s), care reglementa taxa judiciară de timbru pentru *cererile de înființare a popririi* (o instituție juridică cu o configurație proprie), cu o taxă judiciară de timbru în quantum fix, quantum care a variat în timp în diversele

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

forme ale legii, în ultima formă legislativă taxa judiciară de timbru fiind în cuantum de 10 lei; lit. s) a art. 3 a fost abrogată de pct. 4 al art. 28 din Legea nr. 76/2012, publicată în Monitorul Oficial nr. 365 din 30 mai 2012, prin urmare, anterior intrării în vigoare a O.U.G. nr. 80/2013; în expunerea de motive a Legii nr. 76/2012 se specifică faptul că intervenția legislativă a avut ca scop armonizarea actualului cadru legal în vigoare cu dispozițiile noului Cod de procedură civilă, considerent pentru care au fost modificate anumite acte normative, printre care și Legea nr. 146/1997; instituția validării popririi însă a existat în vechiul Cod de procedură civilă și a continuat să existe și în noua reglementare în domeniu, astfel încât nu exista temei pentru abrogarea unei taxe judiciare de timbru presupus a fi aplicabilă acesteia;

6. în condițiile în care în cuprinsul O.U.G. nr. 80/2013 nu a fost reglementată expres taxa judiciară de timbru aferentă unei cereri de validare a popririi, s-ar impune ca aceasta să fie stabilită potrivit art. 3 alin. (1) din acest act normativ, prin raportare la valoarea creanței reclamate.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că taxa judiciară de timbru aferentă cererii de validare a popririi se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, raportat la valoarea creanței pretinse terțului poprit în cuprinsul acestei cereri spre a fi plătită creditorului popritor.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În opinie majoritară, participanții au considerat că taxa judiciară de timbru aferentă cererii de validare a popririi este în cuantum de 20 de lei, potrivit art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, pentru considerentul că este cu neputință de a fi evaluat obiectul acestei cereri raportat la interesul concret al celui ce o promovează; de altfel, această soluție este agreată, în majoritate, în practica instanțelor judecătorești.

În opinie minoritară, a fost agreată soluția propusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente cererii de valoare redusă (procedură specială), atunci când obiectul său privește un debit principal și un debit accesoriu²²

Materia: civil

²² Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cerere de valoare redusă

Acte normative incidente: art. 6 alin. (1), art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru, cerere de valoare redusă, dobânzi, penalități de întârziere.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 5-6 martie 2020, punctul de vedere prezentat de I.N.M. fiind însușit de participanți cu majoritate de voturi.²³ Din acest considerent, această problemă de practică neunitară va fi repusă în dezbatere numai în măsura în care participanții la întâlnire consideră că este necesară reconsiderarea punctului de vedere tranșat la întâlnirea anterioară.

Opinia I.N.M. asupra temei menționate, expusă la întâlnirea menționată, este următoarea:

"Potrivit art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, cererile de valoare redusă, soluționate potrivit procedurii speciale prevăzute de titlul X al cărții a VI-a din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Cod de procedură civilă, se taxează cu 50 lei, dacă valoarea cererii nu depășește 2.000 lei, și cu 200 lei, pentru cererile a căror valoare depășește 2.000 lei.

În legătură cu soluționarea problemei analizate, reamintim în cele ce urmează punctul de vedere exprimat de I.N.M. cu privire la o temă conexasă, respectiv aceea referitoare la modul de stabilire a taxei judiciare de timbru în cazul în care prin aceeași cerere de chemare în judecată se solicită atât plata unui debit principal, cât și a penalităților de întârziere.²⁴

În conformitate cu art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, când o acțiune are mai multe capete de cerere, cu finalitate diferită, taxa judiciară de timbru se datorează pentru fiecare capăt de cerere în parte, după natura lui, cu excepția cazurilor în care prin lege se prevede altfel.

²³ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

²⁴ A se vedea minuta Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, Timișoara, 19-20 noiembrie 2015, <http://www.I.N.M.-lex.ro>.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În primul rând, referirea legiuitorului la „finalitatea diferită” vizează fiecare capăt de cerere, iar nu cererea de chemare în judecată în ansamblul său, dispozițiile arătate fiind aplicabile, chiar dacă un capăt de cerere este anume formulat pentru a asigura succesul în promovarea unui alt capăt de cerere (principalul față de accesoriu). Astfel, raportul de accesorialitate are semnificația faptului că soluția capătului accesoriu depinde de cea a capătului principal, iar nu că ambele capete de cerere au aceeași finalitate.

În al doilea rând, împrejurarea că obligația de plată a debitului principal și cea de plată a debitului accesoriu izvorăsc din același raport contractual nu determină în mod necesar identitatea de finalitate.

Ca atare, în mecanismul de determinare a finalității fiecărui capăt de cerere, judecătorul va realiza operațiunea de prefigurare a efectelor ce se produc în patrimoniul autorului cererii ca urmare a admiterii ipotetice a fiecărui capăt de cerere.

Mecanismul de stabilire a taxelor judiciare de timbru reglementat prin dispozițiile art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 se aplică la o bază de calcul ce reprezintă valoarea fiecărui capăt de cerere evaluabil în bani, iar nu valoarea globală a cererii determinată ca urmare a însumării valorii tuturor capetelor de cerere formulate printr-un act unic de sesizare a instanței.

Aspectul semnalat prezintă o reală importanță practică, determinată de preferința legiuitorului pentru un algoritm de calcul al taxelor judiciare de timbru proporțional pe tranșe, alcătuit din îmbinarea unor cote fixe și procentuale aflate în creștere progresivă pe măsura majorării valorii obiectului cererii, calcul ce conduce la obținerea unor rezultate diferite. Chestiunea menționată ar fi fost lipsită de importanță dacă algoritmul ar fi fost pur proporțional, întrucât rezultatul obținut ar fi fost același.

Așadar, atunci când reclamantul solicită obligarea pârâtului la plata unei sume de bani reprezentând debit principal și la plata unei alte sume de bani reprezentând debit accesoriu, constând în penalități de întârziere sau, după caz, dobândă legală, instanța va determina taxa judiciară de timbru aplicând sistemul proporțional pe tranșe în raport de fiecare dintre cele două capete de cerere, iar nu raportat la valoarea lor însumată.

Finalitatea celor două capete de cerere este distinctă, o atare diferență decurgând din însăși diferența de cauză juridică a cererilor. Astfel, capătul principal de cerere este întemeiat pe executarea în natură a obligației de plată a sumei de bani, finalitatea sa constând în repararea prejudiciului efectiv suferit de reclamant prin neexecutarea corespunzătoare a obligației existente în sarcina pârâtului. Capătul accesoriu de cerere se fundamentează pe răspundere civilă (delictuală sau contractuală) și are ca finalitate acoperirea prejudiciului constând în beneficiul nerealizat.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Expresia „după natura lui” folosită în cadrul art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 semnifică faptul că fiecare capăt de cerere, având individualitatea sa proprie, trebuie timbrat potrivit regulilor stabilite de actul normativ pentru acesta, formula neavând în vedere natura juridică a pretenției (în cazul analizat, exprimarea în bani a ambelor prestații solicitate).

De asemenea, dacă taxa judiciară de timbru nu ar fi stabilită distinct pentru fiecare capăt de cerere în parte, nu s-ar mai putea aplica dispozițiile art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, potrivit cărora dacă la momentul înregistrării cererii au fost timbrate doar o parte din capetele de cerere, acțiunea va fi anulată în parte, numai pentru acele capete de cerere pentru care nu a fost achitată taxa judiciară de timbru, pentru că nu s-ar mai putea stabili în concret care dintre capetele de cerere nu a fost timbrat integral.

Totodată, nu se vor avea în vedere la stabilirea valorii obiectului cererii, în vederea timbrării, dispozițiile art. 98 alin. (2) C. proc. civ., incidente în materia competenței.

Folosind aceste argumente la soluționarea problemei supuse analizei, apreciem că taxa judiciară de timbru prevăzută de art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 se va calcula distinct pentru capătul de cerere principal, respectiv pentru capătul de cerere accesoriu.

Nu există niciun temei juridic pentru calcularea taxei judiciare de timbru la valoarea cumulată a celor două capete de cerere sau, dimpotrivă, numai la valoarea capătului principal de cerere. Împrejurarea că, potrivit art. 1.026 alin. (1) C. proc. civ., această procedură se aplică numai atunci când valoarea cererii, fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii, nu depășește suma de 10.000 de lei la data sesizării instanței, nu este de natură să înlăture ideea exprimată anterior, din moment ce această prevedere reglementează o condiție de admisibilitate a cererii, fără a face nicio referire la modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru.

De altfel, dacă capătul de cerere accesoriu ar fi fost formulat pe calea unui proces distinct, potrivit aceleiași proceduri speciale, acesta ar fi fost timbrat prin raportare la art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

Formularul aprobat prin Ordinul M.J. nr. 359/C/29.01.2013 pentru aprobarea formularelor utilizate în procedura cu privire la cererile de valoare redusă prevăzută de art. 1.025 - 1.032 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede:

- "în cazul cererilor evaluabile în bani, indicați doar valoarea obligației principale, fără a preciza și dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii (3.1.);

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- în cazul în care pretindeți dobânzi contractuale (de exemplu, în cazul unui credit), vă rugăm să precizați rata dobânzii și data de la care ar trebui să curgă dobânda. În cazul în care solicitați plata unor dobânzi diferite, trebuie să completați rata dobânzii și perioadele în care ar trebui să curgă fiecare dintre dobânzi (3.3.1.);

- în cazul în care obțineți câștig de cauză, instanța judecătorească poate aproba acordarea de dobânzi legale; vă rugăm să precizați dacă solicitați acest lucru și, dacă este cazul, data de la care ar trebui să curgă dobânda legală (3.3.2.)”.

Aceste rubrici ale formularului aprobat prin Ordinul M.J. nr. 359/C/29.01.2013 nu sunt însă de natură să înlăture aplicarea dispozițiilor art. 194 lit. c) C. proc. civ., ce impun reclamantului să indice în cadrul cererii de chemare în judecată valoarea obiectului acesteia, după prețuirea reclamantului, atunci acesta este evaluabil în bani, precum și modul de calcul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori, cu indicarea înscrisurilor corespunzătoare. Astfel, redactarea rubricilor formularului a avut în vedere respectarea condițiilor de admisibilitate ale cererii de valoare redusă, fără însă a exclude îndeplinirea celorlalte obligații legale ale reclamantului în legătură cu cuprinsul unei cereri de chemare în judecată. Modalitatea de redactare a rubricilor formularului nu este un argument în sine pentru a conduce la soluția scutirii reclamantului de obligația de a timbra cererea de chemare în judecată în integralitate.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea de valoare redusă (procedură specială), atunci când obiectul său privește un debit principal și un debit accesoriu, se timbrează prin aplicarea art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 raportat la fiecare capăt de cerere în parte (principal și accesoriu), cu respectarea art. 34 alin. (1) din același act normativ.”

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

Participanții au apreciat că nu este necesară reconsiderarea punctului de vedere adoptat la Întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 5-6 martie 2020.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

4. Titlul problemei de drept:

Timbrarea cererii reconvenționale formulate în cadrul unui proces de partaj, prin care pârâtul-reclamant a solicitat includerea în masa partajabilă și partajarea unor bunuri suplimentare față de cele indicate în cererea principală²⁵

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: partaj judiciar

Acte normative incidente: art. 5 alin. (1) lit. f) și alin. (2), art. 34 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru, cerere reconvențională, partaj judiciar, include bun în masa partajabilă.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 5 alin. (1) lit. f) din O.U.G. nr. 80/2013, cererile în materia partajului se taxează astfel:

a) stabilirea bunurilor supuse împărțelii - 3% din valoarea acestora;

j) cererea de partaj propriu-zis, indiferent de modalitatea de realizare a acestuia - 3% din valoarea masei partajabile.

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, dacă cererile în materia partajului judiciar prevăzute de alin. (1) se formulează în cadrul aceleiași acțiuni, aceasta se taxează cu o singură taxă de 5% din valoarea masei partajabile.

Art. 34 alin. (3) din același act normativ prevede că cererile reconvenționale (...) se taxează după regulile aplicabile obiectului cererii, dacă aceasta ar fi fost exercitată pe cale principală.

Problema de practică neunitară privește timbrarea cererii reconvenționale formulate în cadrul unui proces de partaj, prin care pârâtul-reclamant a solicitat includerea în masa partajabilă și partajarea unor bunuri suplimentare față de cele indicate în cererea principală, într-o opinie considerându-se că taxa judiciară de timbru se va stabili prin raportare numai la valoarea bunurilor suplimentare, iar, într-o a doua opinie, se apreciază că taxa judiciară de timbru se va calcula în funcție de valoarea întregii mase partajabile.

²⁵ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ipoteza procesului de partaj succesoral, în măsura în care componența masei succesoriale nu a fost constatată anterior pe cale notarială (prin emiterea unui certificat de moștenitor) sau pe cale judiciară (prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești), în cuprinsul cererii de chemare în judecată (independent de calea procedurală prin care aceasta a fost dedusă judecătii) este necesară formularea, pe lângă capătul de cerere vizând partajul, și a unui petit suplimentar referitor la constatarea masei succesoriale.

În acest caz, cererea reconvențională la care face referire tema ar fi formată din două petite:

- un prim capăt de cerere având ca obiect constatarea (inclusiv) în masa succesorală indicată în cererea principală de către reclamantul-pârât a unor bunuri suplimentare indicate de către pârâtul-reclamant;

- un al doilea capăt de cerere având ca obiect partajul acelor bunuri suplimentare indicate de către pârâtul-reclamant.

Întrucât aceste două petite se formulează în cadrul aceleiași cereri, aceasta se va timbra cu o singură taxă judiciară de timbru de 5% din valoarea masei partajabile, raportat la art. 5 alin. (2) din ordonanță.

În schimb, dacă componența masei succesoriale a fost constatată anterior pe cale notarială (prin emiterea unui certificat de moștenitor) sau pe cale judiciară (prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești), în cuprinsul cererii de chemare în judecată (independent de calea procedurală prin care aceasta a fost dedusă judecătii) este suficientă promovarea unui singur petit având ca obiect partajului judiciar.

În acest caz, cererea reconvențională la care face referire tema este formată dintr-un unic capăt de cerere având ca obiect partajul bunurilor suplimentare indicate de către pârâtul-reclamant, supus unei taxe judiciare de timbru în cuantum de 3% din valoarea masei partajabile, raportat la art. 5 alin. (1) lit. j) din ordonanță.

În ambele ipoteze descrise mai sus valoarea masei partajabile în raport de care se calculează taxa judiciară de timbru se stabilește exclusiv prin raportare la valoarea bunurilor suplimentare indicate de către pârâtul-reclamant, fără a fi luată în considerare valoarea bunurilor indicate de către reclamantul-pârât, întrucât obiectul cererii reconvenționale în discuție privește exclusiv bunurile suplimentare.

Potrivit art. 34 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013, cererile reconvenționale se taxează după regulile aplicabile obiectului cererii, dacă aceasta ar fi fost exercitată pe cale principală. Astfel, dacă cererea reconvențională având ca obiect partajarea bunurilor suplimentare ar fi fost promovată pe cale principală, într-un proces distinct, aceasta s-ar fi timbrat cu o taxă judiciară stabilită prin raportare la valoarea bunurilor indicate în respectiva cerere. Nu se poate accepta, în lipsă de prevedere legală derogatorie de la art. 34 alin. (3) din ordonanță, soluția calculării unei taxe judiciare de

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

timbru diferite în funcție de calea procedurală aleasă de parte pentru deducerea pretențiilor sale spre soluționare instanței judecătorești.

Împrejurarea că pârâtului-reclamant i s-ar putea atribui în proprietate exclusivă un bun cuprins în masa partajabilă indicată de către reclamantul-pârât sau că, după caz, ar putea deveni creditor al unei sulțe corespunzătoare cotei sale părți din dreptul de coproprietate asupra unui bun indicat de către reclamantul-pârât ține de specificul procedurii de partaj judiciar și nu este de natură să conducă la o soluție diferită; taxa judiciară de timbru achitată de către reclamantul-pârât pentru cererea principală urmează a fi recuperată de către acesta de la pârâtul-reclamant sub forma cheltuielilor de judecată. Astfel, pentru partajarea bunurilor indicate în cererea principală, pârâtul nu trebuie să formuleze, la rândul său, cerere reconvențională, în cadrul procesului de partaj considerându-se că ambele părți au o dublă calitate, de reclamant și de pârât, din moment ce, independent de modalitatea de partajare, aceștia vor primi corespondentul cotei lor părți în natură sau în echivalent.

Totodată, nu se poate argumenta în sensul că partajul bunurilor indicate în cererea reconvențională nu s-ar putea realiza fără partajul totalității bunurilor cuprinse în masa partajabilă, din moment ce părțile sunt libere să dispună partajarea doar a unora dintre bunuri, menținând pentru restul starea de coproprietate; instanța va statua asupra cererilor părților fără a depăși limitele investiției [art. 22 alin. (6) C. proc. civ.]; de asemenea, taxa judiciară de timbru se va calcula prin raportare la obiectul concret dedus judecății prin fiecare cerere formulată în cadrul procesului de partaj.

Aceeași soluție se impune a fi adoptată și pentru cererea de partaj a bunurilor comune, dată fiind identitatea de argumente.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea reconvențională formulată în cadrul unui proces de partaj, prin care pârâtul-reclamant a solicitat includerea în masa partajabilă și partajarea unor bunuri suplimentare față de cele indicate în cererea principală se impune a fi timbrată potrivit art. 5 alin. (1) lit. f) sau, după caz, art. 5 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, prin raportare la valoarea bunurilor suplimentare indicate de către pârâtul-reclamant, fără a fi luată în considerare valoarea bunurilor indicate de către reclamantul-pârât.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

5. Titlul problemei de drept:

Incidența scutirii de la plata taxei judiciare de timbru a cererii de chemare în judecată formulate de o instituție publică²⁶

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 30 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 80/2013, art. 5 lit. w) și kk) din O.U.G. nr. 57/2019, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 500/2002, art. 13 din Legea nr. 207/2015.

Cuvinte cheie: scutire de la plata taxei judiciare de timbru, instituție publică.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, sunt scutite de taxă judiciară de timbru acțiunile și cererile, inclusiv căile de atac formulate, potrivit legii, de (...) instituții publice, indiferent de calitatea procesuală a acestora, când au ca obiect venituri publice.

Pentru a fi incidentă scutirea reglementată de art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 trebuie îndeplinite cumulativ două condiții:

a) cererea să fie formulată de o instituție publică, noțiune care, în accepțiunea acestei ordonanțe, include și autoritatea publică; această din urmă concluzie decurge din faptul că în enumerarea efectuată de art. 30 alin. (1) din ordonanță pentru scutirile subiective sunt încadrate și autorități publice (de exemplu, Guvernul României - autoritate publică a puterii executive), iar, apoi, este uzitată sintagma "alte instituții publice" de natură să conducă la ideea că și autoritățile publice, în optica ordonanței, cu referire la scutirea de la plata taxei judiciare de timbru, sunt încadrate în noțiunea de instituție publică;

b) cererea să aibă ca obiect venituri publice, astfel cum acestea sunt explicitate în alin. (2) al art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013; se impune menționarea faptului că, pentru a fi incident art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, este necesar ca obiectul cererii să fie reprezentat exclusiv de o pretenție pecuniară, concluzia rezultând din faptul că textul în discuție reglementează scutirea cererii formulate de o instituție publică de la plata taxei judiciare de timbru numai atunci când obiectul acesteia privește un venit public; în schimb, în ceea ce privește cererile formulate de restul autorităților

²⁶ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

enumerare în cadrul art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 (Senat, Avocatul Poporului etc.), textul nu impune nicio limitare în privința obiectului acestora.

a) În ceea ce privește noțiunea de "instituție publică", aceasta este definită de art. 5 lit. w) din O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ, reprezentând o structură funcțională care acționează în regim de putere publică și/sau prestează servicii publice și care este finanțată din venituri bugetare și/sau din venituri proprii, în condițiile legii finanțelor publice.

De asemenea, lit. kk) a aceluiași articol definește serviciul public drept activitatea sau ansamblul de activități organizate de o autoritate a administrației publice ori de o instituție publică sau autorizată/autorizate ori delegată de aceasta, în scopul satisfacerii unei nevoi cu caracter general sau a unui interes public, în mod regulat și continuu.

b) În ceea ce privește noțiunea de "venit public" în înțelesul O.U.G. nr. 80/2013, alin. (2) al art. 30 prevede că în categoria venituri publice se includ: veniturile bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor locale, bugetelor fondurilor speciale, inclusiv ale bugetului Fondului de asigurări sociale de sănătate, bugetului Trezoreriei Statului, veniturile din rambursări de credite externe și din dobânzi și comisioane derulate prin Trezoreria Statului, precum și *veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat*, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele fondurilor speciale, după caz, veniturile bugetului fondurilor provenite din credite externe contractate ori garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigură din fonduri publice, precum și veniturile bugetului fondurilor externe nerambursabile.

Cu referire la sintagma "veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat", apreciem că atributul adjectival "finanțate" determină substantivul "instituțiilor", iar nu substantivele "bugetelor" sau "veniturilor". Acest aspect prezintă deosebită importanță în subiectul tratat, întrucât o astfel de interpretare determină concluzia că incidența scutirii de la plata taxei judiciare implică exclusiv stabilirea tipului instituției publice ca fiind finanțată integral sau parțial din bugetul de stat, iar nu și analiza sursei de finanțare concrete în privința venitului ce constituie obiectul cererii. În susținerea acestei soluții, și anume a aceleia potrivit căreia, în procesul de interpretare a art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, accentul cade asupra modalității de finanțare a instituției, iar nu a sursei concrete a venitului ce constituie obiectul cererii, expunem următoarele argumente:

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

1. Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, dispozițiile acestei legi se aplică în domeniul elaborării, aprobării, executării și raportării:

- a) bugetului de stat;
- b) bugetului asigurărilor sociale de stat;
- c) bugetelor fondurilor speciale;
- d) bugetului trezoreriei statului;
- e) bugetelor instituțiilor publice autonome;
- f) *bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele fondurilor speciale, după caz;*
- g) *bugetelor instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii;*
- h) bugetului fondurilor provenite din credite externe contractate sau garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigura din fonduri publice;
- i) bugetului fondurilor externe nerambursabile.

În primul rând, analizând comparativ enumerarea art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 cu cea a art. 1 alin. (2) din Legea nr. 500/2002 se observă că reglementarea taxelor judiciare de timbru a vizat scutirea de la plata taxei judiciare de timbru exclusiv a instituțiilor finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, iar nu și a instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii, acestea din urmă constituind o categorie distinctă de instituții publice, din perspectiva criteriului de clasificare a acestora reprezentat de modul de finanțare. Prin urmare, dacă cererea de chemare în judecată are ca obiect un venit al bugetului unei instituții publice finanțate integral din venituri proprii, acesta nu constituie venit public în accepțiunea ordonanței și, ca atare, cererea nu este scutită de la plata taxei judiciare de timbru.

În al doilea rând, în tot corpul Legii nr. 500/2002, cuvântul "finanțarea" este folosit în relație cu instituțiile publice, iar nu cu bugetele [art. 2 pct. 30, art. 10 alin. (3), art. 28⁴ alin. (1), art. 37 alin. (2), art. 62 alin. (2), art. 70 alin. (1), art. 77 alin. (1)];

2. Potrivit art. 13 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, interpretarea reglementărilor fiscale trebuie să respecte voința legiuitorului așa cum este exprimată în lege [alin. (1)]; în cazul în care voința legiuitorului nu reiese clar din textul legii, la stabilirea voinței legiuitorului se ține seama de scopul emiterii actului normativ astfel cum acesta reiese din documentele publice ce însoțesc actul normativ în procesul de elaborare, dezbateri și aprobare [alin. (2)]; prevederile legislației fiscale se interpretează unele prin altele, dând fiecăreia înțelesul ce rezultă din ansamblul legii [alin. (3)]; prevederile legislației fiscale susceptibile de mai multe înțelesuri se interpretează în sensul în care corespund cel mai bine obiectului și scopului legii [alin. (4)]; prevederile legislației fiscale se interpretează în sensul în care pot produce efecte,

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

iar nu în acela în care nu ar putea produce niciunul [alin. (5)]; dacă după aplicarea regulilor de interpretare prevăzute la alin. (1)-(5), prevederile legislației fiscale rămân neclare, acestea se interpretează în favoarea contribuabilului/ plătitorului [alin. (6)].

Voința legiuitorului exprimată în art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 cu referire la sintagma "veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat" nu reiese cu deosebită claritate, însă s-ar putea totuși susține, uzitând de interpretarea gramaticală, că, dacă s-ar fi intenționat ca atributul adjectival "finanțate" să determine substantivul "bugetelor" sau "veniturilor", atunci s-ar fi impus inserarea unei virgule înaintea atributului.

Apoi, continuând raționamentul raportat la regulile de interpretare prevăzute de art. 13 C. proc. fisc., apreciem că nota de fundamentare a O.U.G. nr. 80/2013 nu este elocventă sub aspectul scopului edictării sintagmei în dezbatere; uzitând de interpretarea sistematică și de cea inserată în alin. (4) al art. 13 nu rezultă cu evidență interpretarea textului analizat; indiferent de tipul de interpretare folosit, textul respectiv produce efecte juridice, astfel încât nici regula prevăzută de alin. (5) al art. 13 nu este utilă în conturarea interpretării corecte; în final, având în vedere că niciuna dintre regulile de interpretare enunțate anterior nu este de natură să lămurească cu certitudine sintagma în discuție, apreciem că se va aplica alin. (6) al art. 3 C. proc. fisc., ceea ce impune o interpretare în favoarea plătitorului, în cazul dat, a instituției publice, rezultând, ca atare, soluția scutirii de la plata taxei judiciare de timbru.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că cererile de chemare în judecată promovate de o instituție publică sunt scutite de la plata taxei judiciare de timbru, în considerarea art. 30 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 80/2013, dacă obiectul cererii este reprezentat de un venit public, iar instituția publică este finanțată integral sau parțial de la bugetul de stat, fiind, ca atare, excluse domeniului de aplicare al acestui articol cererile de chemare în judecată promovate de o instituție publică finanțată integral din venituri proprii sau cererile de chemare în judecată, chiar promovate de o instituție publică finanțată integral sau parțial de la bugetul de stat, al căror obiect nu este reprezentat de un venit public în accepțiunea textului legal.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

6. Titlul problemei de drept:

Interpretarea textelor legale din Codul de procedură civilă, din Decretul nr. 195 din 16 martie 2020 și din Decretul nr. 240 din 14 aprilie 2020 cu referire la suspendarea sau, după caz, întreruperea termenelor de perimare pe durata instituirii stării de urgență²⁷

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 412 alin. (1) pct. 8, art. 418 alin. (2) C. proc. civ., art. 42 alin. (6) din anexa 1 a Decretului nr. 195 din 16 martie 2020, art. 63 pct. 12 teza I din anexa 1 a Decretului nr. 240 din 14 aprilie 2020, articolul unic al Legii nr. 120 din 9 iulie 2020.

Cuvinte cheie: suspendare termen de perimare, întrerupere termen de perimare, stare de urgență.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 418 alin. (2) C. proc. civ., în cazurile prevăzute la art. 412, cursul perimării este suspendat timp de o lună de la data când s-au petrecut faptele care au determinat suspendarea judecării, dacă aceste fapte s-au petrecut în cele din urmă 3 luni ale termenului de perimare.

Art. 412 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ., judecarea cauzelor se suspendă de drept în alte cazuri prevăzute de lege.

Potrivit art. 42 alin. (6) din anexa 1 a Decretului nr. 195 din 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, în temeiul acestui decret, judecarea proceselor civile, altele decât cele prevăzute la alin. (1), se suspendă de plin drept pe durata stării de urgență instituite prin acesta, fără a fi necesară efectuarea vreunui act de procedură în acest scop.

Problema de practică neunitară privește interpretarea textelor legale din Codul de procedură civilă, din Decretul nr. 195 din 16 martie 2020 și din Decretul nr. 240 din 14 aprilie 2020 cu referire la suspendarea sau, după caz, întreruperea termenelor de perimare pe durata instituirii stării de urgență, într-o opinie considerându-se că termenul de perimare s-a suspendat, în temeiul art. 41 din anexa 1 a Decretului nr.

²⁷ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

195/2020 și art. 62 din anexa 1 a Decretului nr. 240/2020, iar, într-o altă opinie, s-a apreciat că termenul de perimare s-a întrerupt, în temeiul Decretului nr. 240/2020.

În primul rând, art. 418 alin. (2) C. proc. civ., având o formulare oarecum lipsită de claritate, impune o prezentare succintă a domeniului său de incidență, textul legal aplicându-se în următoarea ipoteză:

- judecata unei cauze să fi fost suspendată, independent de tipul de suspendare intervenit (suspendare voluntară, suspendare de drept sau suspendare judecătorească);
- termenul de perimare să fi început să curgă;
- pe perioada suspendării, în ultimele 3 luni ale termenului de perimare, să fi intervenit o faptă care atrage suspendarea de drept a judecării potrivit art. 412 C. proc. civ.

În al doilea rând, revenind la problema de practică neunitară în dezbateri, dacă în ultimele 3 luni ale termenului de perimare ce a început să curgă în ipoteza cauzelor a căror judecată a fost suspendată, independent de temeiul suspendării, a intervenit starea de urgență instituită prin Decretul nr. 195/2020 [cauză de suspendare de drept a judecării, potrivit art. 42 alin. (6) din anexa 1 a Decretului nr. 195/2020], atunci termenul de perimare s-a suspendat timp de o lună de la data intrării în vigoare a decretului, grație aplicării art. 418 alin. (2) C. proc. civ.

Art. 41 din anexa 1 a Decretului nr. 195 din 16 martie 2020, potrivit căruia prescripțiile și termenele de decădere de orice fel nu încep să curgă, iar, dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență instituite potrivit acestui decret, dispozițiile art. 2.532 pct. 9 teza a II-a din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil sau alte dispoziții legale contrare nefiind aplicabile, nu este incident, din moment ce se referă, cu evidență, la termenele de drept substanțial (termene de prescripție extinctivă și termene de decădere de drept substanțial legale și convenționale).

Potrivit art. 63 pct. 12 teza I din anexa 1 a Decretului nr. 240 din 14 aprilie 2020 privind prelungirea stării de urgență pe teritoriul României, termenele prevăzute de lege pentru efectuarea actelor de procedură sau pentru exercitarea plângerilor, contestațiilor și căilor de atac de orice fel în cauzele prevăzute la alin. (11), *aflate în curs la data prelungirii stării de urgență*, se întrerup, urmând a curge noi termene, de aceeași durată, de la data încetării stării de urgență.

În primul rând, sintagma "aflate în curs la data prelungirii stării de urgență" se referă la termene, iar nu la cauze (termenele aflate în curs se întrerup).

În al doilea rând, trimiterea pct. 12 la pct. 11 din același articol, potrivit căruia, în temeiul acestui decret, judecarea proceselor civile, altele decât cele prevăzute la alin. (1), se suspendă de plin drept pe durata stării de urgență, fără a fi necesară

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

efectuarea vreunui act de procedură în acest scop, are în vedere cauzele care se suspendă de drept, iar nu cauzele de urgență deosebită care se judecă potrivit alin. (1).

Termenul de perimare constituie un termen prevăzut de lege pentru efectuarea unui act de procedură, respectiv a unui act de procedură făcut în vederea judecării procesului, și, de asemenea, este în curs la data prelungirii stării de urgență, astfel încât acesta a fost întrerupt în temeiul art. 63 pct. 12 teza I din anexa 1 a Decretului nr. 240 din 14 aprilie 2020, la data intrării în vigoare a acestui act normativ, începând să curgă un nou termen de perimare cu aceeași durată de 6 luni de la data încetării stării de urgență.

Prin articolul unic al Legii nr. 120 din 9 iulie 2020 pentru completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial nr. 608/10.07.2020, în cuprinsul Legii nr. 304/2004 s-a introdus art. 11¹, al cărui alin. (5) prevede că pe durata stării de asediu sau a stării de urgență, termenele de prescripție, cele procedurale și cele de decădere nu încep să curgă, iar, dacă au început să curgă, se suspendă.

Având în vedere data intrării acestui text legal în vigoare (13.07.2020) este evident că nu este aplicabil termenelor de perimare care urmau să se împlinescă în perioada de activitate a celor două decrete.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că dacă în ultimele 3 luni ale termenului de perimare ce a început să curgă în ipoteza cauzelor a căror judecată a fost suspendată, independent de temeiul suspendării, a intervenit starea de urgență instituită prin Decretul nr. 195/2020 (cauză de suspendare de drept a judecării), atunci termenul de perimare s-a suspendat timp de o lună de la data intrării în vigoare a decretului, grație aplicării art. 418 alin. (2) C. proc. civ.

În continuare, termenul de perimare a fost întrerupt în temeiul art. 63 pct. 12 teza I din anexa 1 a Decretului nr. 240 din 14 aprilie 2020, la data intrării în vigoare a acestui act normativ, începând să curgă un nou termen de perimare cu aceeași durată de 6 luni de la data încetării stării de urgență.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

Având în vedere sesizarea înregistrată în data de 19.05.2021 sub nr. 1.481/1/2021 pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea acestei chestiuni de drept, cu termen de soluționare în data de 13.09.2021, participanții au decis să nu adopte un punct de vedere în raport de această problemă de drept.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

7. Titlul problemei de drept:

Calea de atac ce poate fi exercitată împotriva încheierii prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar²⁸

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cauze

Acte normative incidente: art. 15 alin. (2) din O.U.G. nr. 51/2008, art. 406 alin. (6) și art. 536 alin. (1) și (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: renunțare la judecata cererii de ajutor public judiciar, cale de atac, cerere de reexaminare, recurs.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 15 alin. (2) din O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, împotriva încheierii prin care se respinge cererea de acordare a ajutorului public judiciar cel interesat poate face cerere de reexaminare, în termen de 5 zile de la data comunicării încheierii.

În conformitate cu art. 536 alin. (2) C. proc. civ., materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse acelor dispoziții, care se vor completa cu cele ale prezentei cărți [Cărții a III-a., intitulată procedura necontencioasă judiciară - *n.n.*].

Art. 406 alin. (6) C. proc. civ. prevede că renunțarea la judecată se constată prin hotărâre supusă recursului, care va fi judecat de instanța ierarhic superioară celei care a luat act de renunțare; când renunțarea are loc în fața unei secții a Înaltei Curți de Casație și Justiție, hotărârea este definitivă.

Problema de practică neunitară privește calea de atac care poate fi exercitată împotriva încheierii prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar, considerându-se, într-o primă opinie, că aceasta este reprezentată de cererea de reexaminare, într-o a doua opinie, că aceasta este reprezentată de recurs, și, într-o a treia opinie, că aceasta nu este susceptibilă de exercițiul vreunei căi de atac.

²⁸ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Apreciam că împotriva încheierii prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar se poate exercita cererea de reexaminare prevăzută de art. 15 alin. (2) din O.U.G. nr. 51/2008, aceasta fiind calea de atac cu caracter special prevăzută de O.U.G. nr. 51/2008 pentru ipoteza respingerii cererii de acordare a cererii de ajutor public judiciar.

Chiar dacă soluția respingerii cererii de acordare a cererii de ajutor public judiciar implică o analiză a instanței asupra condițiilor de acordare a acestei facilități fiscale, verificare ce nu se realizează în ipoteza exercitării actului procesual de dispoziție al renunțării la judecata acestei cereri, totuși considerăm că ar fi mai justă o interpretare extensivă a sintagmei de "respingere a cererii de acordare a ajutorului public judiciar", prin includerea și a ipotezei renunțării la judecata sa, pentru următoarele considerente punctuale:

- potrivit art. 536 alin. (1) C. proc. civ., dispozițiile art. 527-535 referitoare la procedura necontencioasă se completează cu dispozițiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii; nu se poate afirma că art. 406 alin. (6) C. proc. civ. este incompatibil *de plano* cu natura necontencioasă a ajutorului public judiciar, ci, mai degrabă, că aplicarea acestui text în materia în discuție ar determina incidența unui regim juridic distinct de cel al fondului, oarecum nejustificat în acest caz [aplicarea art. 406 alin. (6) C. proc. civ. ar atrage după sine pronunțarea unei sentințe, de principiu, susceptibile de recurs de competența instanței ierarhic superioară celei care a luat act de renunțare, în condițiile în care dacă cererea de ajutor public judiciar ar fi respinsă în fond instanța ar pronunța o încheiere susceptibilă de cerere de reexaminare de competența aceleiași instanțe];

- apreciem însă că există o incompatibilitate a aplicării art. 406 alin. (6) C. proc. civ. în procedura specială a O.U.G. nr. 51/2008, din a cărei reglementare a fost exclusă competența instanței ierarhic superioară în verificarea modului de soluționare a cererii de ajutor public judiciar; este de observat și faptul că art. 15 alin. (2) din O.U.G. nr. 51/2008 folosește generic sintagma de "respingere a cererii de acordare a ajutorului public judiciar", fără a detalia sau restrânge cazurile de respingere a cererii ce pot fi supuse controlului judiciar pe calea cererii de reexaminare [ca exemplu contrar, în ipoteza cererii în anulare din materia procedurii ordonanței de plată, cale de atac, de asemenea, de retractare, de competența instanței care s-a pronunțat asupra cererii de ordonanță de plată, art. 1.024 alin. (1) - (3) C. proc. civ. a limitat domeniul acesteia de aplicare la anumite soluții pronunțate de către primul complet];

- în niciuna dintre cele două ipoteze (ipoteza respingerii cererii de ajutor public judiciar ca neîntemeiată și ipoteza în care instanța ia act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar) solicitantul nu beneficiază de ajutor public judiciar;

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- apreciem că nu se poate conchide că încheierea prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar nu este susceptibilă de exercițiul vreunei căi de atac, întrucât, pe de o parte, limitarea dreptului de acces la o cale de atac trebuie să fie expres prevăzută de lege, iar pe de altă parte, ar fi inechitabil să nu i se permită părții să supună controlului judiciar încheierea prin care s-a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar, pe care aceasta o consideră nelegală.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că împotriva încheierii prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar se poate exercita cererea de reexaminare prevăzută de art. 15 alin. (2) din O.U.G. nr. 51/2008.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În opinie majoritară, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În opinie minoritară, s-a considerat că împotriva hotărârii (încheiere) prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de ajutor public judiciar se poate exercita calea de atac a recursului, aceasta fiind de competența instanței ierarhic superioare, raportat la art. 406 alin. (6) teza I C. proc. civ., text legal care se aplică în completarea dispozițiilor instituite în materie necontencioasă, potrivit art. 536 alin. (1) C. proc. civ.; în ipoteza în care renunțarea are loc în fața unei secții a Înaltei Curți de Casație și Justiție, hotărârea este definitivă.

8. Titlul problemei de drept:

Poate fi obligată partea care pierde procesul la plata cheltuielilor de judecată constând în taxa judiciară de timbru eșalonată, neachitată încă de debitorul acestei obligații?²⁹

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 42, art. 44 din O.U.G. nr. 80/2013, art. 6 alin. (1) lit. d), art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 51/2008, art. 452, art. 453 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: cheltuieli de judecată, eșalonare, taxă judiciară de timbru.

²⁹ Curtea de Apel Brașov.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară vizează modalitatea de soluționare a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată constând în taxa judiciară de timbru, neachitată, cu privire la care s-a dispus eșalonarea de plată, sau, după caz, a ratelor neachitate din taxa judiciară de timbru. Dacă într-o primă opinie s-a apreciat că se impune pronunțarea unei soluții de respingere a cererii menționate, întrucât nu s-a făcut dovada achitării ratelor eșalonate din taxa judiciară de timbru, potrivit unui alt punct de vedere, s-ar impune admiterea acestei cereri, raportat la împrejurarea că beneficiarul facilității este susceptibil de executare silită, având în vedere caracterul executoriu al încheierii prin care s-a dispus eșalonarea plății taxei judiciare de timbru.

Art. 42 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru prevede:

(1) Persoanele fizice pot beneficia de scutiri, reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare de timbru, în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 193/2008, cu modificările și completările ulterioare.

Potrivit art. 44 din același act normativ:

(1) În cazul încuviințării cererii de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru, prin încheiere se vor stabili, după caz, cota de reducere sau cuantumul redus al taxei, termenul ori termenele de plată și cuantumul ratelor.

(2) Eșalonarea plății taxelor judiciare de timbru se poate face pe parcursul a cel mult 24 de luni și pentru maximum 12 termene.

(3) În cazul eșalonării sau amânării, instanța transmite hotărârea de încuviințare, care constituie titlu executoriu, organelor competente, potrivit art. 41, pentru urmărirea executării obligației de plată ori, după caz, pentru punerea în executare a hotărârii privind plata taxei ori a părții din taxa datorată, la termenele stabilite.

Din art. 6 alin. (1) lit. d) din O.U.G. nr. 51/2008 rezultă că ajutorul public judiciar se poate acorda inclusiv în forma eșalonării plății taxelor judiciare prevăzute de lege, inclusiv a celor datorate în faza de executare silită.

Art. 34 alin. (2) din același act normativ prevede că eșalonarea plății taxelor judiciare se poate face în cel mult 48 de rate lunare.

Art. 453 alin. (1) C. proc. civ. prevede că partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Potrivit art. 452 C. proc. civ., partea care pretinde cheltuieli de judecată trebuie să facă, în condițiile legii, dovada existenței și întinderii lor, cel mai târziu la data închiderii dezbaterilor asupra fondului cauzei.

Rezultă în mod neîndoielnic din dispozițiile legale menționate anterior că obligația de plată a cheltuielilor de judecată este circumscrisă acelor cheltuieli efectiv realizate până la data închiderii dezbaterilor asupra fondului cauzei.

Concluzia se întemeiază, pe de o parte, pe un argument de interpretare literală a art. 452 C. proc. civ., text care, impune de o manieră explicită dovada existenței cheltuielilor de judecată și a întinderii lor. Or, dovada existenței cheltuielilor de judecată ar fi de neconceput în lipsa avansării lor efective. În măsura în care legiuitorul, în mod excepțional, în vederea evitării unei duble plăți (plata taxei judiciare de timbru de către debitor și plata cheltuielilor de către partea care a pierdut proces³⁰) ar fi înțeles să extindă obligația de plată a cheltuielilor de judecată și la cheltuielile preconizate a se efectua în viitor, ar fi prevăzut acest aspect în mod expres.

Pe de altă parte, această soluție se impune și din perspectiva configurației juridice și a finalității cheltuielilor de judecată, de a asigura repararea prejudiciului produs părții potrivnice. Or, în ipoteza analizată, prejudiciul menționat nu este cert, plata ratelor de taxă judiciară de timbru nefiind sigură, în ipoteza insolabilității debitorului taxei, obligarea părții care a pierdut procesul fiind susceptibilă a determina o îmbogățire fără justă cauză în patrimoniul celeilalte părți.

De altfel, în acest context, al analizei pericolului de insolabilitate a debitorului, nu este lipsită de importanță premisa eşalonării la plată, constând într-o situație materială precară a debitorului taxei.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că partea care pierde procesul nu poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată constând în taxa judiciară de timbru eşalonată, neachitată încă de debitorul acestei din urmă obligații.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În opinie majoritară, participanții au considerat că partea care pierde procesul poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată constând în taxa judiciară de timbru eşalonată, neachitată încă de debitorul acestei din urmă obligații.

În opinie minoritară, a fost agreată soluția propusă în opinia I.N.M.

³⁰ Problema de practică neunitară poate fi extinsă și la ipoteza închiderii dezbaterilor anterior plății unor sume stabilite prin dispoziții executorii, cum ar fi, spre exemplu, plata onorariului majorat al expertului în condițiile art. 339 alin. (2) C. proc. civ.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

9. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de soluționare a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată formulate de petent în cauzele având ca obiect plângere contravențională împotriva proceselor-verbale de contravenție întocmite în temeiul art. 28 din O.U.G. nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, declarat neconstituțional prin Decizia nr. 152/2020 a Curții Constituționale a României. Ipoteza recunoașterii de către intimată a pretențiilor formulate până la primul termen de judecată³¹

Materia: civil

Subcategoria: contravențional

Obiect ECRIS: plângere contravențională

Acte normative incidente: art. 453 alin. (1), art. 454 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: cheltuieli de judecată, plângere contravențională, recunoaștere pretenții.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Prin Decizia nr. 152/2020³², Curtea Constituțională a României, admitând două excepții de neconstituționalitate, a constatat că dispozițiile art. 28 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență sunt neconstituționale și că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență este neconstituțională, în ansamblul său.

Ca efect al pronunțării deciziei menționate, sancțiunile contravenționale aplicate în temeiul art. 28 din O.U.G. nr. 1/1999 au rămas fără temeii.

Problema de practică neunitară vizează soluția susceptibilă a fi pronunțată asupra cererii de acordare a cheltuielilor de judecată formulate în cadrul plângerilor contravenționale introduse de către persoanele sancționate contravențional în temeiul unor dispoziții ulterior declarate neconstituționale.

Dacă, într-o primă opinie, s-a apreciat că aceste cereri ar trebui respinse ca neîntemeiate pe considerentul lipsei oricărei culpe procesuale a intimății, potrivit unui alt punct de vedere, aspectul menționat nu constituie un impediment pentru admiterea

³¹ Curtea de Apel București.

³² Publicată în M. Of. nr. 387 din 13 mai 2020.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

cererilor de acordare a cheltuielilor de judecată, care ar trebui suportate de stat prin intermediul intimatei. Subsumat primei opinii, au fost evidențiate soluții de respingere a acestor cereri pe considerentul recunoașterii pretențiilor formulate de către intimată la primul termen de judecată.

Potrivit art. 453 alin. (1) C. proc. civ., partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

Art. 454 C. proc. civ. prevede că pârâțul care a recunoscut la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate pretențiile reclamantului nu va putea fi obligat la plata cheltuielilor de judecată, cu excepția cazului în care prealabil pornirii procesului, a fost pus în întârziere de către reclamant sau se afla de drept în întârziere. Dispozițiile art. 1.522 C. civ. rămân aplicabile.

Pornind de la nevoia identificării unui fundament al obligației celui care pierde procesul de a plăti celelalte părți cheltuieli de judecată, în doctrină și în practica instanțelor judecătorești se face adeseori referire la culpa procesuală a părții, din considerentele ce urmează.

Pe de o parte, într-o majoritate covârșitoare a situațiilor, pierderea procesului, la care se referă literal art. 453 alin. (1) C. proc. civ., este expresia unei culpe în proces.

Pe de altă parte, recursul la fundamentul subiectiv al răspunderii este apreciat adeseori util în acele ipoteze în care, deși aparent partea este beneficiar al unei soluții de respingere a cererii, ar trebui totuși să recupereze cheltuielile de judecată efectuate. Avem în vedere ipotezele îndeplinirii obligațiilor de către pârât pe parcursul procedurii judiciare, cu depășirea termenului menționat la art. 454 C. proc. civ., art. 1.522 C. civ. când cererea de chemare în judecată va fi respinsă ca fiind rămasă fără obiect, dispunându-se însă obligarea pârâțului la plata cheltuielilor de judecată către reclamant.

În realitate, în ipoteza analizată obligarea la plata cheltuielilor de judecată se poate realiza pornind de la dispozițiile art. 453 alin. (1) C. proc. civ. interpretate rațional, extensiv, prin prisma rațiunii și finalității lor. Pierderea procesului nu se traduce întotdeauna în pronunțarea unei soluții de respingere a cererii, în exemplul analizat, nefiind cu puțință a reține un mai mare succes în soluționarea litigiului decât însăși primirea prestațiilor solicitate. De asemenea, satisfacerea de către pârât a pretențiilor afirmate este expresia anticipată a pierderii procesului, având drept premisă existența obligației de plată, expresie a pierderii procesului, fiind mult mai mult decât o soluție de obligare la plată.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Iată că, în situații precum cea analizată, ne aflăm în prezența unui aparent conflict între regula desprinsă din interpretarea literală a art. 453 alin. (1) C. proc. civ., care stabilește obligația de plată a cheltuielilor de judecată în sarcina părții care a pierdut procesul și fundamentul afirmat doctrinar și jurisprudențial al culpei procesuale. Într-o ipoteză precum cea analizată, ce poate fi extrapolată la orice alt litigiu de drept comun, în cadrul căruia, ulterior introducerii cererii, este declarat neconstituțional însuși temeiul de drept afirmat de reclamant, este greu de susținut ideea de culpă a părții care a pierdut procesul.

Conflictul menționat nu poate fi soluționat altfel decât conform textului de lege care reglementează obligația de plată a cheltuielilor de judecată, iar acest text nu instituie condiția analizei culpei procesuale, ci exclusiv pe aceea a pierderii procesului. Împrejurarea că într-o majoritate impresionantă, sfera ipotezelor de pierdere a procesului coincide cu cea a culpei procesuale nu este de natură să conducă la concluzia că ele se confundă și nici nu poate determina o soluție ce contravine unei reglementări exprese. Obligația de plată a cheltuielilor de judecată are la bază, neîndoielnic, o răspundere civilă delictuală care derivă din îndeplinirea a două cerințe, constând în pierderea procesului și efectuarea unor cheltuieli de judecată. O dată îndeplinite cerințele menționate, se justifică obligarea la plata cheltuielilor de judecată, în temeiul unei răspunderi cu caracter obiectiv, independent de analiza culpei. Partea obligată la plata cheltuielilor de judecată, în măsura în care nu i se poate imputa vreo culpă, are posibilitatea de a se regresa, în temeiul răspunderii civile delictuale, sub rezerva îndeplinirii condițiilor, împotriva celui care a determinat pierderea procesului.

Reținând argumentele juridice anterior expuse, nu se poate face abstracție nici de avantajele incontestabile ale acestei soluții, care are caracter pragmatic, evită multiplicarea litigiilor și împovărarea contravenientului sancționat în temeiul unei dispoziții neconstituționale cu formularea unei acțiuni distincte întemeiate pe răspunderea civilă delictuală a statului, supusă taxelor judiciare de timbru și tuturor exigențelor unei noi proceduri judiciare.

Prin urmare, împrejurarea că nu se poate imputa intimatului vreo culpă procesuală în pierderea procesului, având ca obiect plângere contravențională împotriva procesului-verbal întocmit în baza unei dispoziții ulterior declarate neconstituționale, este nerelevantă din perspectiva soluționării cererii de acordare a cheltuielilor de judecată, care presupun exclusiv pierderea procesului.

Nici recunoașterea de către intimată a pretențiilor la primul termen de judecată cu părțile legal citate nu este de natură să blocheze cererea de acordare a cheltuielilor de judecată. Concluzia se impune prin prisma împrejurării că întocmirea unui proces-verbal de contravenție cu caracter nelegal (efect al declarării ca fiind neconstituțional

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

al temeiului contravenției) este expresia săvârșirii unei fapte ilicite extracontractuale, în sensul art. 1.523 alin. (2) lit. e) C. civ., debitorul fiind de drept în întârziere, astfel că art. 454 C. proc. civ. este inoperant. Este, ca atare, nerelevantă împrejurarea că intimata nu putea retracta actul administrativ nelegal ulterior întocmirii sale.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în măsura în care se face dovada efectuării de către petenți a unor cheltuieli de judecată în cauzele având ca obiect plângeri împotriva proceselor-verbale de contravenție întocmite în temeiul art. 28 din O.U.G. nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, declarat neconstituțional prin Decizia nr. 152/2020 a Curții Constituționale a României, plângeri ce au fost admise, cererile de acordare a acestor cheltuieli de judecată vor fi admise, soluție ce se impune inclusiv în ipoteza recunoașterii de către intimată a pretențiilor formulate până la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

10. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de soluționare a cererii de actualizare cu rata inflației a sumei solicitate cu titlu de cheltuieli de judecată, pretinse pe cale separată și a cererii de acordare a dobânzii legale aferente. Temeinicie. Momentul de la care se actualizează suma și se acordă dobândă legală³³

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 274 C. proc. civ. din 1865, art. 453 alin. (1) C. proc. civ. din 2010, art. 1.381 alin. (2), (3), art. 1.516 alin. (2), art. 1530, art. 1535 alin. (1)-(3), art. 1.386 alin. (2) C. civ. din 2009.

Cuvinte cheie: cheltuieli de judecată, actualizare, dobândă legală.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

³³ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Chestiunea de practică neunitară analizată vizează ipoteza în care reclamantul a solicitat, pe cale separată, cheltuielile de judecată efectuate într-un alt litigiu, actualizarea acestora cu rata inflației și obligarea pârâtului la plata dobânzii legale aferente.

Dacă, potrivit unei prime opinii, cererile menționate sunt neîntemeiate, potrivit altor două opinii, asemenea cereri s-ar impune să fie admise, neexistând însă un punct de vedere unitar cu privire la întinderea obligației de plată (intervalul de timp de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care au fost acordate cheltuielile de judecată sau după caz, de la data introducerii cererii de chemare în judecată prin care s-au solicitat cheltuielile de judecată pe cale separată).

Ca premisă de analiză, se impune identificarea dispozițiilor legale relevante și a naturii juridice a răspunderii pârâtului în ipoteza analizată.

Potrivit art. 453 alin. (1) C. proc. civ., partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

Dispoziția analizată transpune în domeniul procesului civil o formă particulară de răspundere civilă delictuală guvernată de o serie de dispoziții derogatorii de la dreptul comun în materie³⁴, care însă rămâne în fundal, devenind pe deplin incident în lipsă de norme speciale. Pentru antrenarea răspunderii civile delictuale în acest domeniu specific este suficientă îndeplinirea a trei condiții: fapta ilicită prezumată de legiuitor constând în generarea unui proces pierdut, prejudiciul produs constând în cheltuielile necesare desfășurării procesului, astfel cum rezultă din art. 451 alin. (1) C. proc. civ., raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu fiind evident.

Deși reglementarea cererii de acordare a cheltuielilor de judecată se regăsește în Codul de procedură civilă, se constată că ea nu cuprinde exclusiv dispoziții de procedură³⁵, ci și prevederi de drept substanțial, cum este cazul celei cuprinse la art. 453 alin. (1) C. proc. civ.

³⁴ Potrivit art. 455 C. proc. civ., dacă în cauză sunt mai mulți reclamanți sau mai mulți pârâți, ei vor putea fi obligați să plătească cheltuielile de judecată în mod egal, proporțional sau solidar, potrivit cu poziția lor în proces ori cu natura raportului juridic existent între ei.

Art. 1.382 C. civ. prevede că cei care răspund pentru o faptă prejudiciabilă sunt ținuti solidar la reparație față de cel prejudiciat.

Rezultă că art. 455 C. proc. civ. derogă de la dreptul comun în materie, cuprins de art. 1.382 C. civ.

³⁵ Spre exemplu, art. 452 C. proc. civ. cuprinde o dispoziție de procedură cu relevanță în soluționarea cererii de acordare a cheltuielilor de judecată.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Natura juridică a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată ca fiind o cerere de angajare a răspunderii civile delictuale într-un domeniu specific și caracterul de normă de drept substanțial a dispoziției art. 453 alin. (1) C. proc. civ. apare ca fiind cu atât mai evidentă în ipoteza, frecvent întâlnită în practică, în care litigiul care a ocazionat efectuarea cheltuielilor de judecată a fost guvernat de dispozițiile Codului de procedură civilă din 1865, iar cererea de acordare a cheltuielilor de judecată pe cale separată a fost formulată după intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă din 2010. Într-o asemenea situație, deși litigiul secund este guvernat din perspectivă procedurală de Codul de procedură civilă din 2010, temeiul de drept substanțial al cererii formulate este dat de art. 274-277 C. proc. civ. din 1865.

Astfel, aplicând dreptul tranzitoriu propriu Codului de procedură civilă, cuprins în art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, care prevede că dispozițiile Codului de procedură civilă (inclusiv cele care vizează cheltuielile de judecată) se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare, rezultă că legea de procedură aplicabilă în ipoteza analizată este Codul de procedură civilă din 2010. În măsura în care se vor solicita cheltuieli de judecată în cadrul acestui litigiu, ele vor fi soluționate prin raportare la art. 453 alin. (1) C. proc. civ.

A *contrario*, dispozițiile Codului de procedură civilă din 2010 nu se aplică proceselor și executărilor silite începute anterior intrării sale în vigoare, astfel că el nu va fi incident nici în ceea ce privește cererile de acordare a cheltuielilor de judecată subsumate acestor litigii. În alți termeni, întrucât cererea de acordare a cheltuielilor de judecată este derivată dintr-un proces anterior, în ipoteza analizată, litigiul va fi guvernat de Codul de procedură civilă din 2010, iar din perspectiva cheltuielilor de judecată, se vor aplica concomitent dispozițiile art. 274 C. proc. civ. din 1865 în ceea ce privește pretenția afirmată prin cererea de chemare în judecată (cheltuieli de judecată acordate pe cale separată), cât și art. 453 alin. (1) C. proc. civ. (cheltuieli de judecată ocazionate de acest litigiu).

Rezultă că, în soluționarea unei cereri de acordare a cheltuielilor de judecată, pretinse pe cale separată, vor avea relevanță atât dispozițiile cuprinse în Codul de procedură civilă, cât și dispozițiile din materia răspunderii civile delictuale cuprinse în Codul civil, inclusiv cele cu relevanță în materia daunelor-interese moratorii.

Potrivit art. 1.381 alin. (2) C. civ., dreptul la reparație se naște din ziua cauzării prejudiciului, chiar dacă acest drept nu poate fi valorificat imediat, iar potrivit alin. (3), dreptului la reparație îi sunt aplicabile, de la data nașterii sale, toate dispozițiile legale privind executarea, transmisiunea, transformarea și stingerea obligațiilor.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Daunele moratorii în cazul obligațiilor bănești sunt reglementate de art. 1.535 C. civ., sub denumirea marginală menționată.

Art. 1.535 alin. (1) C. civ. prevede că în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății, în quantumul convenit de părți sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu. În acest caz, debitorul nu are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății ar fi mai mic.

Potrivit art. 1.535 alin. (2) C. civ., dacă înainte de scadență, debitorul datora dobânzi mai mari decât dobânda legală, daunele moratorii sunt datorate la nivelul aplicabil înainte de scadență.

Art. 1.535 alin. (3) C. civ. prevede că dacă (înainte de scadență) nu sunt datorate dobânzi moratorii mai mari decât dobânda legală, creditorul are dreptul, în afara dobânzii legale, la daune-interese pentru repararea integrală a prejudiciului suferit.

Art. 1.385 alin. (1) C. civ. prevede că prejudiciul se repară integral, dacă prin lege nu se prevede altfel, iar potrivit art. 1.385 alin. (3) din același cod, despăgubirea trebuie să cuprindă pierderea suferită de cel prejudiciat, câștigul pe care în condiții obișnuite el ar fi putut să îl realizeze și de care a fost lipsit, precum și cheltuielile pe care le-a făcut pentru evitarea sau limitarea prejudiciului.

Revenind la art. 453 alin. (1) C. proc. civ., reținem că subiectul pasiv al obligației de plată a cheltuielilor de judecată este partea care pierde procesul, fapta ilicită constă în pierderea procesului, iar prejudiciul rezidă în efectuarea unor cheltuieli de judecată, raportul de cauzalitate rezultând *per se*.

Rezultă că nașterea obligației de plată a cheltuielilor de judecată are loc la momentul la care aceasta pierde procesul fiind pronunțată o hotărâre judecătorească definitivă³⁶. Dreptul de reparație corelativ obligației menționate, ca atare, dreptul de a

³⁶ Nașterea dreptului de a solicita cheltuieli de judecată pe cale separată la momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești pronunțate în dosarul ce le-a ocazionat rezultă și din considerentele expuse în cuprinsul paragrafelor nr. 75 și 79 din Decizia nr. 59/2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în M. Of., Partea I nr. 871 din 06 noiembrie 2017:

„ (...)”
75. O a doua observație este aceea că, atât sub reglementarea Codului de procedură civilă de la 1865, cât și sub cea a actualului cod, literatura de specialitate și jurisprudența au fost unanime în a accepta posibilitatea pentru cel care câștigă procesul - și care, din varii motive, fie nu solicită cheltuielile de judecată prilejuite de susținerea acestuia în chiar cursul procesului ori, deși le solicită, instanța omite să se pronunțe asupra lor - de a le recupera pe calea unei acțiuni separate și autonome față de litigiul

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

solicita restituirea cheltuielilor de judecată se naște la același moment, al pronunțării hotărârii judecătorești definitive. Așadar, nu s-ar putea susține că dreptul la despăgubire s-ar fi născut la un moment anterior, cum ar fi cel al avansării cheltuielilor de judecată constând în taxe judiciare de timbru, onorariu avocat, onorariu expert etc.

În alți termeni, legiuitorul a prezumat că prejudiciul constând în contravaloarea cheltuielilor de judecată a fost cauzat la momentul pierderii procesului prin hotărâre definitivă, acesta fiind momentul la care se naște și dreptul la reparație, independent de împrejurarea că cealaltă parte a fost lipsită de folosința sumelor de bani avansate în intervalul de la momentul efectuării plăților și până la momentul definitivării soluției.

Potrivit art. 1.385 alin. (3) C. civ., dreptului la reparație îi sunt aplicabile, de la data nașterii sale, toate dispozițiile legale privind executarea, transmisiunea, transformarea și stingerea obligațiilor.

Pornind de la aceste premise, având în vedere că obligația de plată a cheltuielilor de judecată este prin definiție o obligație bănească, devine aplicabil art. 1.535 C. civ.

Textul menționat prevede dreptul creditorului la daune moratorii de la scadență până în momentul plății. Ca atare, este nerelevantă analiza condiției întâzierii în executarea obligației³⁷, dobânzile fiind datorate de la scadența obligației de plată a cheltuielilor de judecată, care este determinată de momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești din litigiul care le-a ocazionat. Rezultă că cererea de acordare a dobânzilor moratorii aferente cheltuielilor de judecată pe cale separată este întemeiată, dobânzile fiind datorate de la momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care partea a pierdut procesul și până la plata efectivă a cheltuielilor de judecată.³⁸

---

care le-a generat, acțiune ce poate fi formulată în termenul general de prescripție de 3 ani de la soluționarea definitivă a acestuia. (...)

79. Or, posibilitatea recunoscută ca fiind legală nu constituie altceva decât un drept, iar cel ce pune în practică o posibilitate legală ori care exercită un drept - așa cum este cazul reclamantului care solicită recuperarea, pe calea unei acțiuni separate, a cheltuielilor de judecată determinate de susținerea unui proces definitiv câștigat - nu poate fi considerat în culpă.”

³⁷ Legiuitorul a menționat condiția punerii în întârziere pentru ipoteza obligațiilor de a face (1.536 C. civ.), nu și pentru obligațiile bănești, în cazul cărora dobânzile curg de la scadență.

De altfel, concluzia rezultă și din art. 1.522 alin. (4) C. civ., care prevede că până la expirarea termenului prevăzut la alin. (3), creditorul poate suspenda executarea propriei obligații, poate cere daune-interese, însă nu poate exercita celelalte drepturi prevăzute la art. 1.516, dacă prin lege nu se prevede altfel. Creditorul poate exercita aceste drepturi dacă debitorul îl informează că nu va executa obligațiile în termenul stabilit sau dacă, la expirarea termenului, obligația nu a fost executată.

³⁸ Potrivit art. 1 alin. (3) din O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ceea ce privește cererea de actualizare cu indicele de inflației, se impune a se avea în vedere că, deși există tentația de a aprecia că aceste sume au natura juridică a daunelor-interese compensatorii, de fapt, finalitatea lor este aceea de a asigura echivalența valorică a sumei datorate la scadență cu cea care va fi efectiv achitată de către debitor, prin urmare de a compensa un prejudiciu produs prin întârziere. Prin urmare ele au, de asemenea, natura juridică a daunelor-interese moratorii, vizate de art. 1.535 alin. (3) C. civ.

Actualizarea are, așadar, ca scop să repare prejudiciul cauzat creditorului prin devalorizarea înregistrată de monedă pentru perioada cuprinsă între data scadenței și aceea a plății efective, astfel că, din punctul de vedere al naturii juridice, actualizarea cu rata inflației și acordarea de dobândă legală moratorie reprezintă daune-interese moratorii, din moment ce se datorează pentru executarea cu întârziere a obligației, potrivit art. 1.535 alin. (3) C. civ.

În timp ce actualizarea cu rata inflației acoperă paguba efectiv înregistrată de către creditor (devalorizarea prin întârziere a puterii de cumpărare a monedei), dobânda legală acoperă beneficiul nerealizat de către creditor ca urmare a lipirii sale de folosința banilor.

Cumulul daunelor interese moratorii constând în dobânda legală cu actualizarea cu rata inflației este posibil raportat la art. 1.535 alin. (3) C. civ, care prevede, pentru ipoteza analizată, dreptul creditorului, în afara dobânzii legale, la daune-interese pentru repararea integrală a prejudiciului suferit.

Rezultă că, lucrând pe un exemplu teoretic de devalorizare semnificativă a monedei între momentul plății onorariului de avocat și cel al pronunțării hotărârii definitive în litigiul care l-a ocazionat, ar exista tentația de a concluziona că acoperirea integrală a prejudiciului produs ar impune actualizarea sumei cu indicele de inflație de la momentul avansării lor. Cu toate acestea însă, întrucât art. 1.386 alin. (2) C. civ. prevede că, la stabilirea despăgubirii, se va avea în vedere, dacă prin lege nu se prevede altfel, data producerii prejudiciului, iar aceasta este determinată de momentul rămânării definitive a hotărârii judecătorești prin care partea a pierdut procesul, raportat la art. 453 alin. (1) C. proc. civ., actualizarea nu poate opera decât de la acest moment.

---

bancar, dobânda datorată de debitorul obligației bănești pentru neîndeplinirea obligației respective la scadență este denumită dobândă penalizatoare.

Art. 3 alin. (2) din același act normativ prevede că rata dobânzii legale penalizatoare se stabilește la nivelul ratei dobânzii de referință plus 4 puncte procentuale. Potrivit art. 3 alin. (2¹) din același act, în raporturile dintre profesioniști și între aceștia și autoritățile contractante, dobânda legală penalizatoare se stabilește la nivelul ratei dobânzii de referință plus 8 puncte procentuale.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Nu poate fi primită teza potrivit căreia actualizarea cu rata inflației nu ar putea fi dispusă de instanță decât de la momentul pronunțării hotărârii judecătorești de obligare la plata cheltuielilor de judecată, solicitate separat.

Argumentul întemeiat pe lipsa unei creanțe până la momentul pronunțării unei hotărâri definitive de obligare la plata cheltuielilor de judecată solicitate într-un litigiu ulterior nu poate fi primit, dispozițiile legale anterior analizate fundamentând concluzia că dreptul de creanță se naște la momentul pierderii procesului prin hotărâre definitivă.

Nici invocarea considerentelor Deciziei nr. 34/2015³⁹ pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nu este de natură să susțină teza menționată.

Prin decizia menționată, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 628 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cheltuielile de judecată se circumscriu noțiunii de obligație principală în titlul executoriu și pot fi supuse actualizării în cadrul executării silite.

În par. 43 din decizia menționată, s-a reținut:

“Deși în cursul soluționării litigiului calea procesuală a stabilirii obligației de plată a cheltuielilor de judecată este dată de o cerere accesorie, atunci când hotărârea judecătorească este definitivă, obligația respectivă devine o creanță de sine-stătătoare și poate fi executată ca atare. Cu atât mai mult, acest argument se impune pentru obținerea cheltuielilor pe cale separată, atunci când cererea are caracter principal și va constitui singura obligație stabilită în titlul executoriu. Diferența de regim juridic dintre cele două căi procesuale de obținere a cheltuielilor de judecată impune un moment diferit de la care începe să se calculeze rata inflației, în funcție de momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești (art. 706 din Codul de procedură civilă).

Astfel, când cheltuielile se obțin în cadrul procesului principal, termenul curge de la rămânerea definitivă a hotărârii care tranșează litigiul, fie pe excepție, fie pe fond, iar pentru obținerea pe cale separată, termenul curge de la rămânerea definitivă a hotărârii de obligare la plata cheltuielilor de judecată.”

La o primă lectură a considerentului menționat, s-ar putea reține că creditorul este îndreptățit la actualizarea creanței reprezentând cheltuieli de judecată începând cu momentul rămânerii definitive a hotărârii prin care se tranșează litigiul, atunci când o asemenea cerere a fost formulată, respectiv de la rămânerea definitivă a hotărârii de obligare la plata cheltuielilor de judecată, atunci când ele au fost solicitate pe cale separată.

³⁹ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 945 din 21 decembrie 2015.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cu toate acestea, nu se poate face abstracție de împrejurarea că art. 628 alin. (3) C. proc. civ. cuprinde două teze.

O primă teză vizează situația în care titlul executoriu cuprinde criteriile de actualizare a valorii obligației stabilite în bani (inclusiv din perspectiva intervalului de timp pentru care operează actualizarea, aceasta operând în regulă generală de la scadența obligației, noțiune distinctă de cea de exigibilitate), executorul judecătoresc urmând a actualiza, la cererea creditorului, creanța potrivit acestor criterii.

Teza a II-a a art. 628 alin. (3) C. proc. civ. vizează o ipoteză distinctă, aceea în care titlul executoriu nu conține niciun asemenea criteriu (adică niciun criteriu de actualizare), caz în care executorul judecătoresc va proceda, la cererea creditorului, la actualizarea în funcție de rata inflației, calculată de la data când hotărârea judecătorească a devenit executorie sau, în cazul celorlalte titluri executorii, de la data când creanța a devenit exigibilă și până la data plății efective a obligației cuprinse în oricare dintre aceste titluri.

Decizia nr. 34/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție a fost pronunțată cu privire la o sesizare având ca obiect pronunțarea unei hotărâri prealabile vizând aplicarea dispozițiilor art. 628 alin. (3) din Codul de procedură civilă relativ la cheltuielile de judecată. Din secțiunea vizând expunerea succintă a procesului, a rezultat însă că sesizarea menționată s-a realizat de către instanța de apel într-o cauză având ca obiect contestații la executarea unor titluri, constând în hotărâri judecătorești definitive și irevocabile pronunțate în procese civile vizând plângeri contravenționale și contestații la executare, în cadrul cărora au fost acordate cheltuieli de judecată. În temeiul acestor titluri executorii, s-a formulat cerere executorului judecătoresc pentru executarea cheltuielilor de judecată, iar în cadrul dosarelor de executare, executorul judecătoresc a procedat la actualizarea cheltuielilor de judecată acordate de instanță prin hotărârile pronunțate.

Ca atare, în dosarul în care s-a formulat sesizarea finalizată cu pronunțarea deciziei, s-a pus problema modalității de interpretare a tezei a II-a a art. 628 alin. (3) C. proc. civ., respectiv a ipotezei în care titlul executoriu nu cuprinde criteriile de actualizare a creanței, în speță fiind vizată situația actualizării unor cheltuieli de judecată solicitate în litigiul care le-a ocazionat. Extrapolând analiza ipotezei cu privire la care a fost sesizată la cea a cheltuielilor de judecată solicitate separat, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut că ele vor fi actualizate de la momentul rămânerii definitive a hotărârii prin care partea a fost obligată la plata acestora.

Cu toate acestea, dacă într-un litigiu în care s-au solicitat cheltuieli de judecată pe cale separată, reclamantul a solicitat prin cererea de chemare în judecată actualizarea creanței cu indicele de inflație, instanța va aplica normele de drept substanțial relevante evocate anterior, neexistând vreun impediment de actualizare a

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

sumei de la scadență, determinată de rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești în primul litigiu, până la plata efectivă.

Această chestiune nu a format însă obiectul analizei Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici nu a fost dezlegată prin decizia menționată. Prin urmare, Decizia nr. 34/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție nu poate fi invocată în sprijinul opiniei contrare, având în vedere că în ipoteza analizată nu există un titlu executoriu, ci dimpotrivă, prin chiar cererea de chemare în judecată s-a formulat pretenția constând în cheltuieli de judecată pe cale separată.

Rezultă că, în ipoteza în care s-au solicitat cheltuieli de judecată pe cale separată, au caracter întemeiat atât cererea de actualizare a acestei sume cu rata inflației, cât și cererea de acordare a dobânzii legale aferente, acestea având natura juridică a daunelor-interese moratorii, iar acestea vor fi datorate de la momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești pronunțate în litigiul care le-a ocazionat.

De altfel, concluzia este justă, întrucât premisa ei este că, la momentul pierderii procesului prin hotărâre judecătorească definitivă, debitorul obligației de plată a cheltuielilor de judecată are la dispoziție toate elementele pentru îndeplinirea benevolă a obligației de plată, astfel că este firesc să răspundă pentru prejudiciul produs prin întârziere.

Desigur că, în ipoteza în care, în cadrul cererii de acordare a cheltuielilor de judecată pe cale separată, s-ar solicita sume despre avansarea cărora partea potrivnică nu a avut cunoștință, nefiind exhibate în primul litigiu, instanța va avea în vedere un atare aspect în cadrul analizei cerințelor de acordare a daunelor-interese, respingând cererea de acordare a daunelor-interese moratorii ca neîntemeiată, pentru neîndeplinirea cerinței caracterului culpabil al neexecutării.

Concluzia se întemeiază pe art. 1.516 alin. (2) și art. 1.530 C. civ., texte care prevăd dreptul creditorului la daune-interese pentru repararea prejudiciului pe care debitorul i l-a cauzat și care este consecința directă și necesară a neexecutării fără justificare sau, după caz, culpabile a obligației.⁴⁰ Or, într-o asemenea ipoteză nu s-ar putea imputa debitorului caracterul culpabil al neexecutării obligației de plată a acestor sume de bani, astfel că nu s-ar justifica acoperirea pretinsului prejudiciu cauzat prin întârziere.

⁴⁰ Sfera neexecutării nejustificate se suprapune parțial peste cea a neexecutării culpabile, prima incluzând suplimentar ipotezele de răspundere obiectivă, ceea ce nu este cazul în ipoteza analizată.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în ipoteza în care se solicită cheltuieli de judecată pe cale separată, au caracter întemeiat atât cererea de actualizare a acestei sume cu rata inflației, cât și cererea de acordare a dobânzii legale aferente, acestea având natura juridică a daunelor-interese moratorii, ce vor fi datorate de la momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești pronunțate în litigiul care le-a ocazionat, în măsura în care cheltuielile de judecată au fost efectuate anterior acestui moment, fiind întrunite și celelalte condiții ale acordării daunelor-interese moratorii.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

b) Căile de atac. Apelul. Recursul

1. Titlul problemei de drept:

Sanctiunea incidentă în ipoteza în care, în cuprinsul unei cereri de apel, sunt inserate motive de fapt și de drept vizând nelegalitatea sau netemeinicia unei soluții pronunțate de prima instanță printr-o încheiere premergătoare, fără însă ca aceasta din urmă să fie indicată în mod expres drept hotărâre atacată prin intermediul respectivului apel⁴¹

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: apel

Acte normative incidente: art. 282 alin. (3) C. proc. civ. 1865, art. I din Legea nr. 219/2005, art. 175 alin. (2), art. 176 pct. 6, art. 470 alin. (1) lit. b și c) și alin. (3), art. 471¹ alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: apel împotriva unei încheieri premergătoare, lipsă indicare în cererea de apel a încheierii atacate.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește următoarea ipoteză: prima instanță a soluționat o excepție procesuală printr-o încheiere premergătoare; partea declară apel numai împotriva hotărârii judecătorești de dezinvestire, indicându-se în mod expres

⁴¹ Curtea de Apel Brașov.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

aceasta drept hotărâre atacată, însă în cuprinsul cererii de apel inserează și critici referitoare la soluția pronunțată de către prima instanță asupra excepției procesuale prin încheierea premergătoare. Într-o opinie, se consideră că apelul nu este declarat decât împotriva hotărârii de dezinvestire, în timp ce, în cealaltă opinie, se apreciază că apelul trebuie considerat declarat atât împotriva hotărârii de dezinvestire, cât și a încheierii premergătoare.

În reglementarea vechiului Cod de procedură civilă, în varianta sa anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 219/2005 privind aprobarea O.U.G. nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial nr. 609 din 14 iulie 2005, art. 282 alin. (3) C. proc. civ. 1865 prevedea că apelul împotriva hotărârii se socotește făcut și împotriva încheierilor premergătoare.

Art. 282 a fost modificat de pct. 39 al art. I din Legea nr. 219/2005, textul alin. (3) nefiind menținut în urma schimbării legislative intervenite în reglementarea vechiului Cod de procedură civilă și nici inclus în noul Cod de procedură civilă.

Prin urmare, ulterior datei modificării vechiului Cod de procedură civilă prin Legea nr. 219/2005 și în reglementarea noului Cod de procedură civilă, nu se mai poate considera că apelul exercitat împotriva hotărârii se consideră declarat și împotriva încheierilor premergătoare, ceea ce implică cu necesitate ca apelantul să indice în cuprinsul cererii de apel și încheierile premergătoare criticate ca hotărâri atacate, nefiind suficientă menționarea exclusiv a hotărârii de dezinvestire.

Potrivit art. 470 alin. (1) lit. b și c) C. proc. civ., cererea de apel va cuprinde indicarea hotărârii atacate [lit. b)] și motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul [lit. c)].

În conformitate cu art. 470 alin. (3) C. proc. civ., cerința de la alin. (1) lit. b) este prevăzută sub sancțiunea nulității.

Art. 175 alin. (2) C. proc. civ. prevede că, în cazul nulităților expres prevăzute de lege, vătămarea este prezumată, partea interesată putând face dovada contrară.

În primul rând, este de observat faptul că legiuitorul prevede inserarea în cuprinsul cererii de apel, ca mențiuni distincte, a hotărârii atacate, pe de o parte, și a motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul, pe de altă parte, lipsa uneia dintre aceste mențiuni neputând fi acoperită prin indicarea celeilalte. Ca atare, menționarea motivelor de fapt și de drept referitoare la nelegalitatea sau netemeinicia soluției pronunțate de către prima instanță asupra excepției procesuale, fără indicarea încheierii premergătoare prin care s-a dispus această soluție ca hotărâre atacată, nu

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

este de natură să salvgardeze apelul declarat împotriva acestei încheieri de sancțiunea nulității pentru neindicarea hotărârii atacate.

Indicarea încheierii premergătoare atacate implică inserarea de către apelant, în cuprinsul cererii de apel, a unor mențiuni de genul "Declar apel împotriva încheierii pronunțate în data de (...)", "Declar apel împotriva încheierii pronunțate de către prima instanță asupra excepției procesuale (...)" sau a altor asemenea formule de natură să conducă la determinarea hotărârii judecătorești atacate; nu considerăm că indicarea hotărârii atacate implică, cu necesitate, specificarea datei pronunțării acesteia, fiind suficientă inserarea în cererea de declarare a căii de atac a unor elemente apte să conducă la individualizarea sa.

În al doilea rând, sancțiunea incidentă în ipoteza în care, în cuprinsul unei cereri de apel, sunt inserate motive de fapt și de drept vizând nelegalitatea sau netemeinicia unei soluții pronunțate de prima instanță printr-o încheiere premergătoare, fără însă ca aceasta din urmă să fie indicată în mod expres drept hotărâre atacată prin intermediul respectivului apel, este nulitatea cererii de apel declarat împotriva încheierii premergătoare respective.

Această nulitate este una condiționată de existența unei vătămări procesuale produse intimatului [nulitatea este condiționată, întrucât cerința nesocotită este intrinsecă actului de procedură reprezentat de cererea de apel, concluzie ce reiese din interpretarea art. 175 alin. (1) și art. 176 pct. 6 C. proc. civ.], iar vătămarea procesuală este prezumată relativ până la proba contrară efectuată de către apelant.

În conformitate cu art. 471¹ alin. (2) C. proc. civ., în cazul în care cererea de apel nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege, completul căruia i s-a repartizat dosarul va stabili lipsurile cererii de apel și îi va comunica, în scris, apelantului că are obligația de a completa sau modifica cererea; completarea sau modificarea cererii se va face în termen de cel mult 10 zile de la data comunicării.

Considerăm că, în aplicarea art. 471¹ alin. (2) C. proc. civ., în subetapa regularizării cererii de apel, instanța îi va pune în vedere apelantului să indice denumirea tuturor hotărârilor judecătorești atacate prin cererea de apel formulată, dat fiind faptul că, în cuprinsul motivelor de apel, s-au criticat și soluții pronunțate prin încheieri premergătoare. În ipoteza în care, cu respectarea termenului de 10 zile, apelantul indică expres faptul că a declarat apel și împotriva încheierii premergătoare, apreciem că apelul declarat împotriva acesteia a fost regularizat și nu se mai impune aplicarea sancțiunii nulității sale.

Aceste considerente își mențin valabilitatea și în ipoteza în care încheierea prin care a fost soluționată excepția procesuală constituie o încheiere de amânare a

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

pronunțării, întrucât această încheiere are tot regimul juridic al unei încheieri premergătoare.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că sancțiunea incidentă în ipoteza în care, în cuprinsul unei cereri de apel, sunt inserate motive de fapt și de drept vizând nelegalitatea sau netemeinicia unei soluții pronunțate de prima instanță printr-o încheiere premergătoare, fără însă ca aceasta din urmă să fie indicată în mod expres drept hotărâre atacată prin intermediul respectivului apel, este nulitatea cererii de apel declarat împotriva încheierii premergătoare, nulitate condiționată de existența unei vătămări, care poate fi înlăturată prin îndreptarea neregularității în discuție în regularizarea cererii de apel.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M., cu sublinierea faptului că indicarea hotărârii atacate nu implică cu necesitate specificarea exactă a datei pronunțării acesteia, putând fi acceptate orice formulări echivalente de natură să conducă la identificarea hotărârilor atacate în concret, ipoteze în care nu va interveni sancțiunea nulității apelului.

2. Titlul problemei de drept:

Timbrarea cererii de recurs în ipoteza în care acesta este nemotivat și în aceea în care are caracter inadmisibil⁴²

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: recurs

Acte normative incidente: art. 1 alin. (3), art. 24 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 80/2013.

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru aferentă recursului nemotivat, taxă judiciară de timbru aferentă recursului inadmisibil.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

I. Prima problemă de practică neunitară privește ipoteza în care partea formulează cerere de recurs, în cuprinsul căreia inserează critici ce nu pot fi încadrate

⁴² Curtea de Apel Brașov.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

în niciunul dintre motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) C. proc. civ., sau formulează numai declarație de exercitare a recursului, fără a insera sau atașa motivarea acestuia. Într-o opinie, se consideră că cererea de recurs se timbrează cu o taxă judiciară în cuantum de 100 de lei, potrivit art. 24 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, iar, într-o altă opinie, se apreciază că cererea de recurs este scutită de la plata taxei judiciare de timbru.

Potrivit art. 24 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, recursul împotriva hotărârilor judecătorești se taxează cu 100 lei dacă se invocă unul sau mai multe dintre motivele prevăzute la art. 488 alin. (1) pct. 1-7 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, în cazul în care se invocă încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material, pentru cereri și acțiuni evaluabile în bani, recursul se taxează cu 50% din taxa datorată la suma contestată, dar nu mai puțin de 100 lei; în aceeași ipoteză, pentru cererile neevaluabile în bani, cererea de recurs se taxează cu 100 lei.

Apreciem că cererea de recurs nemotivat sau ale cărei motive nu se pot încadra în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) C. proc. civ. se impune a se timbra cu o taxă judiciară în cuantum de 100 lei, întrucât din întreaga reglementare a art. 24 din ordonanță rezultă că nu se poate stabili o taxă judiciară de timbru în cuantum mai mic de 100 de lei pentru această cale de atac.

În cuprinsul art. 24 alin. (1) și (2) din ordonanță sunt indicate motivele de casare prevăzute la art. 488 alin. (1) pct. 1-7 C. proc. civ., respectiv motivul de casare prevăzut la art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ., pentru a se stabili o taxă judiciară de timbru aferentă recursului diferențiată în funcție de motivele de recurs în concret invocate, nicidecum pentru a nu supune timbrării o cerere de recurs nemotivată sau motivată cu nerespectarea motivelor de casare impuse de lege.

Potrivit art. 1 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013, *în cazurile anume prevăzute de lege*, acțiunile și cererile introduse la instanțele judecătorești, precum și cererile adresate Ministerului Justiției și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt scutite de la plata taxelor judiciare de timbru.

Nu se poate considera că cererea de recurs nemotivat sau ale cărei motive nu se pot încadra în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) C. proc. civ. este scutită de la plata taxei judiciare de timbru, din moment ce o atare scutire nu este prevăzută în mod expres de lege, cerință reclamată de art. 1 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

II. A doua problemă de practică neunitară privește ipoteza în care partea formulează cerere de recurs, motivat corespunzător, însă acesta este inadmisibil potrivit legii. Într-o primă opinie, se consideră că cererea de recurs se timbrează cu o taxă judiciară în cuantum de 100 de lei, potrivit art. 24 alin. (1) sau, după caz, alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, în raport de motivele de casare invocate, într-o a doua opinie, se apreciază că cererea de recurs se timbrează cu o taxă judiciară în cuantum de 100 de lei, potrivit art. 24 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, dat fiind pragul minim de 100 de lei prevăzut de acest text legal, și, într-o a treia opinie, se consideră că cererea de recurs este scutită de la plata taxei judiciare de timbru.

În ceea ce privește cererea de recurs inadmisibil, în primul rând, apreciem că excepția netimbrării recursului primează în soluționare excepției inadmisibilității promovării sale, astfel încât se impune stabilirea în sarcina recurentului a obligației de a face dovada achitării unei taxe judiciare de timbru aferente căii de atac exercitate; soluționarea cu prioritate a excepției netimbrării cererii de recurs ar decurge din aspectul că instanța de control judiciar nu poate proceda la analizarea recursului, nici măcar din perspectiva admisibilității sau, dimpotrivă, a inadmisibilității sale, în ipoteza în care nu au fost achitate taxele impuse de lege pentru prestarea serviciului judiciar.

Cererea de recurs în ipoteza menționată se timbrează potrivit art. 24 alin. (1) sau, după caz, alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, în funcție de motivele de casare invocate în concret în cuprinsul cererii de recurs de către recurent, aceasta fiind soluția reglementată de textele legale în materie de timbrare a cererii de recurs, care nu introduc distincții în funcție de caracterul admisibil sau nu al căii de atac.

De asemenea, nu se poate considera că cererea de recurs inadmisibil este scutită de la plata taxei judiciare de timbru, din moment ce o atare scutire nu este prevăzută în mod expres de lege, cerință reclamată de art. 1 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea de recurs nemotivat sau ale cărei motive nu se pot încadra în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) C. proc. civ. se impune a se timbra cu o taxă judiciară în cuantum de 100 lei, din întreaga reglementare a art. 24 din ordonanță rezultând că nu se poate stabili o taxă judiciară de timbru în cuantum mai mic de 100 de lei pentru cererea de recurs. Cererea de recurs care are caracter inadmisibil se timbrează potrivit art. 24 alin. (1) sau, după caz, alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, în funcție de motivele de casare invocate în concret în cuprinsul cererii de recurs de către recurent. De asemenea, art. 25 din O.U.G. nr. 80/2013 rămâne incident în ipotezele specificate de acest text legal.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M. în sensul că cererea de recurs nemotivat sau ale cărei motive nu se pot încadra în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) C. proc. civ. se impune a se timbra cu o taxă judiciară în cuantum de 100 lei.

În opinie majoritară, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M. în sensul că cererea de recurs care are caracter inadmisibil se timbrează potrivit art. 24 alin. (1) sau, după caz, alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, în funcție de motivele de casare invocate în concret în cuprinsul cererii de recurs de către recurent.

În opinie minoritară, s-a apreciat că cererea de recurs care are caracter inadmisibil nu constituie un recurs și, ca atare, se impune a se timbra cu o taxă judiciară de timbru în cuantum de 20 de lei, potrivit art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013.

3. Titlul problemei de drept:

Taxa judiciară de timbru aferentă cererilor pentru exercitarea apelului sau, după caz, recursului împotriva hotărârilor judecătorești prin care s-a anulat cererea ca tardivă sau s-a respins cererea ca lipsită de interes ori pentru lipsă calitate procesuală activă sau, după caz, pasivă⁴³

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: apel, recurs

Acte normative incidente: art. 23 alin. (1), art. 24 alin. (1) și (2), art. 25 alin. (1) lit. c) și alin. (2) lit. a) din O.U.G. nr. 80/2013.

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru, apel, recurs, hotărâre judecătorească prin care s-a anulat cererea ca tardivă sau s-a respins cererea ca lipsită de interes ori pentru lipsă calitate procesuală activă sau, după caz, pasivă.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește taxa judiciară de timbru aferentă cererilor pentru exercitarea apelului sau, după caz, recursului împotriva hotărârilor judecătorești prin care s-a anulat cererea ca tardivă sau s-a respins cererea ca lipsită de interes ori pentru lipsă calitate procesuală activă sau, după caz, pasivă. Într-o opinie, s-a considerat că nu art. 25 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 este aplicabil în ipotezele

⁴³ Curtea de Apel Alba Iulia.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

descrise, ci art. 23 și 24 din ordonanță, iar, într-o altă opinie, s-a apreciat că este incident art. 25 alin. (2) lit. a) din același act normativ.

Art. 23 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru prevede că cererile pentru exercitarea apelului împotriva hotărârilor judecătorești se taxează cu 50% din:

a) taxa datorată pentru cererea sau acțiunea neevaluabilă în bani, soluționată de prima instanță, dar nu mai puțin de 20 lei;

b) taxa datorată la suma contestată, în cazul cererilor și acțiunilor evaluabile în bani, dar nu mai puțin de 20 lei.

Totodată, art. 24 alin. (1) din același act normativ prevede că recursul împotriva hotărârilor judecătorești se taxează cu 100 lei dacă se invocă unul sau mai multe dintre motivele prevăzute la art. 488 alin. (1) pct. 1-7 din Codul de procedură civilă.

Alin. (2) al aceluiași articol prevede că, în cazul în care se invocă încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material, pentru cereri și acțiuni evaluabile în bani, recursul se taxează cu 50% din taxa datorată la suma contestată, dar nu mai puțin de 100 lei; în aceeași ipoteză, pentru cererile neevaluabile în bani, cererea de recurs se taxează cu 100 lei.

În conformitate cu art. 25 alin. (1) lit. c) din ordonanță, se taxează cu 20 lei cererile pentru exercitarea apelului sau, după caz, a recursului împotriva hotărârilor judecătorești de anulare a cererii ca netimbrată, nesemnată sau pentru lipsa calității de reprezentant.

De asemenea, potrivit alin. (2) lit. a) al aceluiași articol, se taxează cu 50 lei cererile pentru exercitarea apelului sau, după caz, recursului împotriva hotărârii judecătorești prin care s-a respins cererea ca prematură, inadmisibilă, prescrisă sau pentru autoritate de lucru judecat.

Apreciem că cererile pentru exercitarea apelului sau, după caz, recursului împotriva hotărârilor judecătorești prin care s-a anulat cererea ca tardivă sau s-a respins cererea ca lipsită de interes ori pentru lipsă calitate procesuală activă sau, după caz, pasivă se timbrează potrivit art. 23 sau, după caz, art. 24 din O.U.G. nr. 80/2013, iar nu în conformitate cu art. 25 alin. (1) lit. c) sau alin. (2) lit. a) din același act normativ, pentru următoarele considerente:

- normele juridice care stabilesc cuantumul taxelor judiciare de timbru sunt norme fiscale, ce reclamă o interpretare în concordanță cu regulile stabilite de art. 13 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală;

- potrivit art. 13 C. proc. fisc., interpretarea reglementărilor fiscale trebuie să respecte voința legiuitorului așa cum este exprimată în lege [alin. (1)]; în cazul în care

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

voința legiuitorului nu reiese clar din textul legii, la stabilirea voinței legiuitorului se ține seama de scopul emiterii actului normativ astfel cum acesta reiese din documentele publice ce însoțesc actul normativ în procesul de elaborare, dezbatere și aprobare [alin. (2)]; prevederile legislației fiscale se interpretează unele prin altele, dând fiecăreia înțelesul ce rezultă din ansamblul legii [alin. (3)]; prevederile legislației fiscale susceptibile de mai multe înțelesuri se interpretează în sensul în care corespund cel mai bine obiectului și scopului legii [alin. (4)]; prevederile legislației fiscale se interpretează în sensul în care pot produce efecte, iar nu în acela în care nu ar putea produce niciunul [alin. (5)]; dacă după aplicarea regulilor de interpretare prevăzute la alin. (1)-(5), prevederile legislației fiscale rămân neclare, acestea se interpretează în favoarea contribuabilului/ plătitorului [alin. (6)];

- problema de practică neunitară invocată nu implică o dificultate de interpretare a reglementării fiscale în materia taxelor judiciare de timbru, având în vedere că voința legiuitorului este clar exprimată în cuprinsul art. 25 din O.U.G. nr. 80/2013, fiind enumerate cu caracter exhaustiv situațiile în care taxa judiciară de timbru aferentă apelului sau recursului este în cuantum de 20 de lei, respectiv de 50 de lei, între care nu se identifică și ipotezele în discuție; din moment ce voința legiuitorului reiese din textul legii, nu există temeii pentru a se proceda la interpretarea acestuia potrivit celorlalte criterii enunțate de art. 13 C. proc. fisc.;

- aspectul remarcat în prezenta problemă de practică judiciară privește, mai degrabă, caracterul inechitabil al aplicării în ipotezele invocate a art. 23 și, respectiv art. 24 din ordonanță, însă această problemă nu poate fi rezolvată decât legislativ.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererile pentru exercitarea apelului sau, după caz, recursului împotriva hotărârilor judecătorești prin care s-a anulat cererea ca tardivă sau s-a respins cererea ca lipsită de interes ori pentru lipsă calitate procesuală activă sau, după caz, pasivă se timbrează potrivit art. 23 sau, după caz, art. 24 din O.U.G. nr. 80/2013, iar nu în conformitate cu art. 25 alin. (1) lit. c) sau alin. (2) lit. a) din același act normativ, interpretate extensiv sau aplicate ca norme juridice asemănătoare.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

C. CARTEA A V-A. DESPRE EXECUTAREA SILITĂ

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

a) Dispoziții generale

1. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea intervenirii prescripției dreptului de a obține executare silită în cursul executării silite⁴⁴

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 709 alin. (1) pct. 2 și 4 și alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: împlinire termen de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, întrerupere a termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, efectuare a unui act de executare în cursul executării silite.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește posibilitatea intervenirii prescripției dreptului de a obține executare silită în cursul executării silite, într-o opinie considerându-se ca termenul de prescripție se poate împlini și pe parcursul unei executări silite începute, în timp ce, într-o altă opinie, se apreciază că, odată întrerupt termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită prin cererea de executare depusă la executorul judecătoresc, prescripția în discuție nu mai poate interveni în cursul executării silite.

Potrivit art. 709 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., cursul prescripției se întrerupe pe data depunerii cererii de executare, însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent.

Totodată, un alt caz de întrerupere al cursului prescripției dreptului de a obține executarea silită este cel prevăzut de pct. 4 al aceluiași alineat, potrivit căruia *cursul prescripției se întrerupe pe data îndeplinirii în cursul executării silite a unui act de executare.*

În conformitate cu art. 709 alin. (2) C. proc. civ., *după întrerupere* [indiferent de cazul de întrerupere incident - *n.n.*], *începe să curgă un nou termen de prescripție.*

Prin urmare, din interpretarea coroborată a textelor legale specificate anterior rezultă, cu evidență, că după momentul îndeplinirii în cursul executării silite a unui act

⁴⁴ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

de executare începe să curgă un nou termen de prescripție și, pe cale de consecință, termenul de prescripție al dreptului de a obține executarea silită se poate împlini și în cursul executării silite.

Conținutul normativ al art. 709 alin. (1) pct. 4 și alin. (2) C. proc. civ. era identic și în reglementarea anterioară [art. 405² alin. (1) lit. d) și alin. (2) C. proc. civ. 1865].

Denumirea instituției juridice "prescripția dreptului de a obține executarea silită" nu poate fi utilizată ca argument pertinent în susținerea opiniei potrivit căreia, odată începută executarea silită, dreptul de a obține executarea silită nu se mai poate prescrie, denumirea în discuție vizând dreptul de a obține, pe cale de executare silită, valorificarea dreptului creditorului, neavând nicio legătură cu demararea executării silite.

De asemenea, nu se poate susține că, dacă s-ar adopta opinia potrivit căreia termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită se poate împlini și în cursul executării silite, instituția perimării executării silite se va confunda cu cea a prescripției dreptului de a obține executarea silită, din moment ce reglementarea este distinctă.

Este adevărat că în ceea ce privește perimarea executării silite, aceasta a suferit modificări de esență în noul Codul de procedură civilă față de reglementarea corespondentă din 1865.

Astfel, potrivit art. 389 alin. (1) C. proc. civ. 1865, dacă creditorul a lăsat să treacă 6 luni de la data îndeplinirii oricărui act de executare, fără să fi urmat alte acte de urmărire, executarea se perimă de drept și orice parte interesată poate cere desființarea ei.

În schimb, art. 697 alin. (1) C. proc. civ. 2010 prevede că, în cazul în care creditorul, din culpa sa, a lăsat să treacă 6 luni fără să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite, *ce i-a fost solicitat, în scris, de către executorul judecătoresc*, executarea se perimă de drept.

Analizând comparativ cele două texte legale rezultă că incidența perimării executării silite, în reglementarea noului cod de procedură civilă, este condiționată de existența unei solicitări scrise a executorului judecătoresc adresate creditorului de a îndeplini un act sau demers necesar executării silite, cerință care nu era pretinsă în reglementarea anterioară. În măsura în care această condiție nu este îndeplinită, atunci când executarea silită este începută ulterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă, nu operează perimarea executării silite.

Cu referire la invocarea perimării executării silite, se impune următoarea distincție: dacă partea solicită anularea actelor de executare efectuate *ulterior* intervenirii de drept a perimării executării silite, calea procedura pusă la dispoziția acesteia este contestația la executare [art. 712 alin. (1) C. proc. civ. 2010,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

nerespectarea art. 699 C. proc. civ. 2010]; în schimb, dacă partea solicită desființarea actelor de executare efectuate *anterior* intervenirii de drept a perimării executării silite, calea procedura pusă la dispoziția acesteia nu este contestația la executare, ci o acțiune în constatarea perimării și a desființării actelor respective [art. 698 alin. (1) și (2) C. proc. civ. 2010]. În niciuna dintre aceste două ipoteze, perimarea executării silite nu se invocă din oficiu.

În ceea ce privește diferențele dintre cele două instituții, cu referire în special la reglementarea vechiului Cod de procedură civilă, în privința căreia s-ar putea argumenta o eventuală asemănare cu instituția perimării executării silite, sunt de menționat durata distinctă a termenelor, modul de operare diferit, cazurile distincte de întrerupere și de suspendare, modul diferit de reluare a executării silite etc.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită se poate împlini și în cursul executării silite, având în vedere că după momentul îndeplinirii în cursul executării silite a unui act de executare, caz întreruptiv de prescripție, începe să curgă un nou termen de prescripție.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Competența teritorială a judecătorei investite cu soluționarea unei contestații la executare, formulată de către un debitor cu sediul/domiciliul, la data sesizării organului de executare, în circumscripția sa teritorială, în ipoteza în care executarea silită a fost încuviințată de către o altă judecătoreie, a cărei competență teritorială a fost determinată de sediul/domiciliul unui alt debitor, și care a încuviințat executarea silită în raport de toți debitorii, inclusiv de cel ce a formulat contestația la executare⁴⁵

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

⁴⁵ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Acte normative incidente: 112 alin. (1), art. 651 alin. (1) și (3) și art. 714 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: pluralitate de debitori, contestație la executare, competență a instanței de executare; încuviințare a executării silite.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește următoarea ipoteză: un creditor se prevalează de un titlu executoriu împotriva a doi debitori principali, având domiciliile, la data sesizării organului de executare, în raza teritorială a unor instanțe de executare diferite; judecătoria în a cărei circumscripție domiciliază unul dintre debitori încuviințează executarea silită a titlului executoriu împotriva ambilor debitori; celălalt debitor formulează contestație la executare, pe care o introduce pe rolul judecătoriei în a cărei circumscripție domiciliază acesta, ca atare pe rolul unei instanțe diferite de aceea care a încuviințat executarea silită. Într-o primă opinie, se consideră că instanța de executare este unică, fiind în acest caz, cea care a încuviințat executarea silită, iar, în cea de-a doua opinie, se apreciază că pot exista mai multe instanțe de executare, cea care soluționează contestația la executare fiind determinată de domiciliul/sediul debitorului-contestator existent la data sesizării organului de executare.

Potrivit art. 651 alin. (1) C. proc. civ., instanța de executare este judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel (...).

Alin. (3) al aceluiași articol prevede că instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, contestațiile la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe.

În conformitate cu art. 666 alin. (1) C. proc. civ., în termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii, executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie certificată de el pentru conformitate cu originalul, cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) și dovada achitării taxei judiciare de timbru.

Potrivit art. 714 alin. (1) C. proc. civ., contestația se introduce la instanța de executare.

Art. 112 alin. (1) C. proc. civ. prevede că cererea de chemare în judecată a mai multor pârâți poate fi introdusă la instanța competentă pentru oricare dintre aceștia; în cazul în care printre pârâți sunt și obligați accesorii, cererea se introduce la instanța competentă pentru oricare dintre debitorii principali.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ipoteza unui titlu executoriu vizând o pluralitate de debitori, executarea silită demarată în temeiul acestuia se încuviințează, prin raportare la art. 112 alin. (1) și art. 651 alin. (1) C. proc. civ., de judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul oricăruia dintre debitorii principali; în cazul în care printre debitori sunt și obligați accesoriu, competența instanței de executare se determină prin raportare la domiciliul/sediul debitorilor principali.

Necompetența teritorială a instanței care a încuviințat executarea silită poate constitui motiv de anulare a încheierii de încuviințare a executării silite în cadrul contestației la executare, statuările instanței care a încuviințat executarea silită, inclusiv sub aspectul competenței, neavând autoritate de lucru judecat, fiind pronunțate în procedură necontencioasă (potrivit art. 535 C. proc. civ., încheierile pronunțate în procedura necontencioasă nu au autoritatea lucrului judecat).

De asemenea, art. 666 alin. (6) C. proc. civ. prevede că încheierea prin care instanța admite cererea de încuviințare a executării silite nu este supusă niciunei căi de atac, însă poate fi cenzurată în cadrul contestației la executare silită, introdusă în condițiile prevăzute de lege; dispozițiile art. 712 alin. (3) rămân aplicabile. Acest din urmă text legal [art. 712 alin. (3) C. proc. civ.] prevede că, după începerea executării silite, cei interesați sau vătămați pot cere, pe calea contestației la executare, și anularea încheierii prin care s-a admis cererea de încuviințare a executării silite, dacă a fost dată fără îndeplinirea condițiilor legale.

În schimb, dacă instanța care a încuviințat executarea silită a fost competentă teritorial, prin raportare la art. 112 alin. (1) și art. 651 alin. (1) C. proc. civ., apreciem că, dată fiind unicitatea instanței de executare, se impune ca aceasta să soluționeze și contestația la executare, chiar dacă aceasta din urmă este formulată de către debitorul a cărui domiciliul nu a determinat competența instanței de executare, la momentul încuviințării executării silite.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în ipoteza unui titlu executoriu vizând o pluralitate de debitori, dacă instanța care a încuviințat executarea silită a fost competentă teritorial, prin raportare la art. 112 alin. (1) și art. 651 alin. (1) C. proc. civ., dată fiind unicitatea instanței de executare, se impune ca aceasta să soluționeze și contestația la executare formulată de către debitorul al cărui domiciliul nu a determinat competența instanței de executare, la momentul încuviințării executării silite.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Având în vedere sesizarea înregistrată în data de 07.06.2021 sub nr. 1.696/1/2021 pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unui recurs în interesul legii în privința acestei chestiuni de drept, cu termen de soluționare în data de 27.09.2021, participanții au decis să nu adopte un punct de vedere în raport de această problemă de drept.

3. Titlul problemei de drept:

Cerința motivării încheierii executorului judecătoresc de stabilire a cheltuielilor de executare, ce se impun a fi avansate de către partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități care interesează executarea silită, potrivit art. 670 alin. (1) C. proc. civ., prin indicarea în concret a cuantumului și a tipului fiecăreia dintre cheltuieli⁴⁶

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 175 alin. (1) și (2), art. 176 pct. 6, art. 647 alin. (1) teza a II-a, art. 657 alin. (1) lit. g) și art. 670 alin. (1), (3) și (4) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: încheiere de stabilire a cheltuielilor de executare silită, motivare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește cerința motivării încheierii executorului judecătoresc de stabilire a cheltuielilor de executare silită, ce se impun a fi avansate de către partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități care interesează executarea silită, potrivit art. 670 alin. (1) C. proc. civ., prin indicarea în concret a cuantumului și a tipului fiecăreia dintre cheltuieli. Într-o opinie, se consideră că această încheiere se impune a fi motivată, în caz contrar, fiind susceptibilă de anulare pe calea contestației la executare, în timp ce, într-o altă opinie, se apreciază că încheierea executorului judecătoresc privind avansarea cheltuielilor de executare silită nu este necesar a fi motivată.

Codul de procedură civilă reglementează două categorii de cheltuieli de executare: cheltuieli de executare ce trebuie avansate pentru efectuarea executării

⁴⁶ Curtea de Apel Craiova.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

silite [art. 670 alin. (1) C. proc. civ.], pe de-o parte, și cheltuieli de executare ce sunt ocazionate de efectuarea executării silite, pe de altă parte [art. 670 alin. (2) C. proc. civ.].

În ceea ce privește prima categorie de cheltuieli de executare, potrivit art. 670 alin. (1) C. proc. civ., partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități care interesează executarea silită este obligată să avanseze cheltuielile necesare în acest scop; pentru actele sau activitățile dispuse din oficiu, cheltuielile se avansează de către creditor.

Acest text legal reglementează așadar *categoria cheltuielilor de executare ce trebuie avansate pentru efectuarea executării silite*. În acest sens, art. 647 alin. (1) teza a II-a C. proc. civ. prevede obligația creditorului de a avansa cheltuielile necesare îndeplinirii actelor de executare, potrivit dispozițiilor luate de către executor.

În ipoteza în care asemenea sume nu sunt avansate de către creditor, iar cheltuielile inițiale ale executării sunt suportate de către executorul judecătoresc, acesta are dreptul de a întocmi o încheiere în care să le consemneze și care să aibă valoarea de titlu executoriu în favoarea executorului judecătoresc și împotriva creditorului, având în vedere dispozițiile art. 670 alin. (6) C. proc. civ. [a se vedea în acest sens, paragraful nr. 58 din Decizia nr. 15/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, ce a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 741 din 23 septembrie 2016].

Chiar dacă, în final, creditorul are dreptul să recupereze cheltuielile de executare avansate de la debitor, în ipoteza în care însă nu le avansează, executorul judecătoresc le poate consemna într-o încheiere și poate porni executarea împotriva acestuia, întrucât, pe de o parte, executarea nu reprezintă un serviciu public gratuit, iar, pe de altă parte, executorul nu este obligat el însuși să suporte și să avanseze cheltuielile executării [a se vedea în acest sens, paragraful nr. 73 din Decizia nr. 15/2016, pronunțată de instanța supremă].

În ceea ce privește cea de-a doua categorie de cheltuieli de executare, potrivit art. 670 alin. (2) C. proc. civ., cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite sunt în sarcina debitorului urmărit, în afară de cazul când creditorul a renunțat la executare, situație în care vor fi suportate de acesta, sau dacă prin lege se prevede altfel; de asemenea, debitorul va fi ținut să suporte cheltuielile de executare stabilite sau, după caz, efectuate după înregistrarea cererii de executare și până la data realizării obligației stabilite în titlul executoriu, chiar dacă el a făcut plata în mod voluntar; cu toate acestea, în cazul în care debitorul, somat potrivit art. 668, a executat obligația de îndată sau în termenul acordat de lege, el nu va fi ținut să suporte

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

decât cheltuielile pentru actele de executare efectiv îndeplinite, precum și onorariul executorului judecătoresc și, dacă este cazul, al avocatului creditorului, proporțional cu activitatea depusă de aceștia.

Prin urmare, acest text legal reglementează *categoria cheltuielilor de executare ocazionate de efectuarea executării silite*. Încheierea ce consemnează aceste cheltuieli de executare constituie titlu executoriu împotriva debitorului, fiind în favoarea atât a creditorului, cât și a executorului judecătoresc, raportat la art. 670 alin. (6) C. proc. civ.

Cu referire la obligația motivării încheierilor executorului judecătoresc de stabilire a cheltuielilor de executare, apreciem că, independent de categoria din care fac parte aceste cheltuieli de executare, încheierile se impun a fi motivate prin indicarea în concret a cuantumului și a tipului fiecăreia dintre cheltuieli.

Astfel, art. 657 alin. (1) lit. g) C. proc. civ. prevede că amânarea, suspendarea și încetarea executării silite, eliberarea sau distribuirea sumelor obținute din executare, precum și *alte măsuri anume prevăzute de lege* se dispun de executorul judecătoresc prin încheiere, care trebuie să cuprindă motivele în fapt și în drept care au determinat darea încheierii.

Încheierile de stabilire a cheltuielilor de executare trebuie să respecte dispozițiile articolului citat, fără distincție după cum sunt încheieri de stabilire a cheltuielilor de executare ce trebuie avansate pentru efectuarea executării silite sau încheieri de stabilire a cheltuielilor de executare ce sunt ocazionate de efectuarea executării silite.

Art. 670 alin. (3) C. proc. civ. indică tipurile de cheltuieli ce se includ în noțiunea de cheltuieli de executare, și anume:

1. taxele de timbru necesare declanșării executării silite;
2. onorariul executorului judecătoresc, stabilit potrivit legii;
3. onorariul avocatului în faza de executare silită;
4. onorariul expertului, al traducătorului și al interpretului;
5. cheltuielile efectuate cu ocazia publicității procedurii de executare silită și cu efectuarea altor acte de executare silită;
6. cheltuielile de transport;
7. alte cheltuieli prevăzute de lege ori necesare desfășurării executării silite.

Ca atare, încheierea de stabilire a cheltuielilor de executare trebuie să indice tipul cheltuielii de executare stabilite sau, după caz, efectuate.

De asemenea, alin. (4) al aceluiași articol prevede că sumele datorate ce urmează să fie plătite se stabilesc de către executorul judecătoresc, prin încheiere, pe baza dovezilor prezentate de partea interesată, în condițiile legii. Aceste sume pot fi

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

cenzurate de instanța de executare, pe calea contestației la executare formulate de partea interesată și ținând seama de probele administrate de aceasta (...).

După cum am arătat încheierea de stabilire a cheltuielilor de executare ce trebuie avansate pentru efectuarea executării silită constituie titlu executoriu în favoarea executorului judecătoresc și împotriva creditorului, motiv pentru care acestuia din urmă trebuie să-i fie recunoscut dreptul de a formula contestație la executare împotriva încheierii respective. Lipsa inserării cuantumului fiecărei componente a cheltuielilor de executare și a tipului acestora este de natură să constituie un impediment în verificarea legalității încheierii de stabilire a cheltuielilor de executare de către instanța de executare pe calea contestației la executare, independent de categoria din care fac parte aceste cheltuieli de executare.

Art. 657 alin. (2) C. proc. civ. indică faptul că mențiunile de la alin. (1) lit. a)-h) și j) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

În conformitate cu art. 175 alin. (1) C. proc. civ., actul de procedură este lovit de nulitate dacă prin nerespectarea cerinței legale s-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea acestuia.

Alin. (2) al aceluiași articol prevede că, în cazul nulităților expres prevăzute de lege, vătămarea este prezumată, partea interesată putând face dovada contrară.

Sanțiunea incidentă în ipoteza în care, în cuprinsul încheierii de stabilire a cheltuielilor de executare, nu sunt inserate date cu privire la cuantum și la tipul fiecăreia dintre aceste cheltuieli de executare, este nulitatea încheierii.

Această nulitate este una condiționată de existența unei vătămări procesuale produse contestatorului [nulitatea este condiționată, întrucât cerința nesocotită este intrinsecă actului de procedură reprezentat de încheiere, concluzie ce reiese din interpretarea art. 175 alin. (1) și art. 176 pct. 6 C. proc. civ.], iar vătămarea procesuală cauzată contestatorului este prezumată relativ până la proba contrară efectuată de către intimați [nulitatea este expres prevăzută de art. 657 alin. (2) cu trimitere la alin. (1) lit. g) C. proc. civ.].

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că sancțiunea incidentă în ipoteza în care, în cuprinsul încheierii de stabilire a cheltuielilor de executare, ce se impun a fi avansate de către partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități care interesează executarea silită, potrivit art. 670 alin. (1) C. proc. civ., nu sunt inserate date cu privire la cuantum și la tipul fiecăreia dintre aceste cheltuieli de executare, este nulitatea încheierii; această nulitate este condiționată de existența unei vătămări procesuale cauzate contestatorului, vătămare ce este prezumată relativ până la proba contrară efectuată de către intimați.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

4. Titlul problemei de drept

Competența materială de soluționare a cererilor de încuviințare a executărilor silite demarate în temeiul unor hotărâri judecătorești străine pronunțate în state membre ale Uniunii Europene⁴⁷

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 651 alin. (1), (3), art. 666 alin. (1) C. proc. civ., art. 1² art. 1. (1), art. 1³ art. 1. (1), art. 1⁶ art. 1 din O.U.G. nr. 119/2006.

Cuvinte cheie: încuviințare executare, încuviințare executare silită, exequatur, hotărâre străină pronunțată în state membre ale U.E.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În ceea ce privește hotărârile judecătorești străine, art. 1.103 alin. (1), situat în Cartea a VII-a Codului de procedură civilă, intitulată „Procesul civil internațional”, prevede că hotărârile străine care nu sunt aduse la îndeplinire de bunăvoie de către cei obligați a le executa pot fi puse în executare pe teritoriul României, pe baza încuviințării date, la cererea persoanei interesate, de către tribunalul în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea.

Art. 1.104 alin. (1) C. proc. civ. prevede că executarea hotărârii străine se încuviințează cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 1.096, precum și a celei ca hotărârea să fie executorie potrivit legii statului de sediu al instanței care a pronunțat-o. Potrivit alin. (2), dispozițiile art. 1.097 și 1.098 sunt aplicabile în mod corespunzător și cererii de încuviințare a executării.

Din art. 1107 C. proc. civ. rezultă că pe baza hotărârii definitive de încuviințare a executării se emite titlul executoriu, în condițiile legii române, menționându-se în titlu și hotărârea de încuviințare.

Art. 1.065 C. proc. civ. prevede că dispozițiile Cărții a VII-a din Codul de procedură civilă se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în

⁴⁷ Curtea de Apel Timișoara

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel. De asemenea, art. 1.094 C. proc. civ., definind termenul de hotărâri străine în sensul Titlului III („Eficacitatea hotărârilor străine”) din Cartea a VII-a a Codului de procedură civilă, prevede că acestea se referă la actele de jurisdicție contencioasă sau necontencioasă ale instanțelor judecătorești, cele notariale sau ale oricăror autorități competente dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene.

Hotărârile judecătorești pronunțate în state membre ale Uniunii Europene pot fi divizate în două categorii.

Într-o primă categorie se încadrează hotărârile judecătorești supuse încuviințării executării, în vederea declarării lor ca fiind executorii pe teritoriul României.

În această categorie se includ, spre exemplu, hotărârile în materie civilă și comercială, pronunțate în condițiile prevederilor Regulamentului nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁴⁸, Regulamentului 2.201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000⁴⁹, Regulamentului nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor⁵⁰, Regulamentului nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în

⁴⁸ Art. 38 alin. (1) din Regulamentul nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială prevede: O hotărâre pronunțată într-un stat membru și care este executorie în statul în cauză este pusă în executare într-un alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost declarată executorie în statul respectiv.

⁴⁹ Art. 28 alin. (1) din Regulamentul nr. 2.201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești prevede: Hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru cu privire la exercitarea răspunderii părintești față de un copil, care sunt executorii în acel stat și care au fost notificate sau comunicate, se execută într-un alt stat membru după ce s-a încuviințat executarea la cererea oricăreia părți interesate.

⁵⁰ Art. 43 din Regulamentul nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor prevede: Hotărârile pronunțate într-un stat membru și executorii în acel stat membru au forță executorie în alte state membre atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost încuviințată executarea acestora în statele respective în conformitate cu procedura prevăzută la articolele 45-58.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

materie de obligații de întreținere, în măsura în care hotărârea judecătorească este pronunțată într-un stat membru care nu are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007.⁵¹

Din perspectiva dreptului intern, sunt relevante prevederile O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană.

Art. 1² din actul normativ menționat prevede că, în vederea aplicării Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, denumit în continuare Regulamentul nr. 44/2001, se stabilesc următoarele reguli:

Art. 1 (1) - Cererile pentru recunoașterea, precum și cele pentru încuviințarea executării silite pe teritoriul României a hotărârilor în materie civilă și comercială, pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene, în condițiile prevederilor Regulamentului nr. 44/2001, sunt de competența tribunalului.

Art. 1³ prevede că, în vederea aplicării Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 2.201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, denumit în continuare Regulamentul nr. 2.201/2003, se stabilesc următoarele reguli:

Art. 1 (1) - Cererile pentru recunoașterea, precum și cele pentru încuviințarea executării silite pe teritoriul României a hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene, în condițiile prevederilor Regulamentului nr. 2.201/2003, sunt de competența tribunalului.

Art. 1⁶ prevede că, în vederea aplicării Regulamentului (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, denumit în continuare Regulamentul nr. 650/2012, se stabilesc următoarele reguli:

⁵¹ Art. 26 al Regulamentului nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere, cu denumirea marginală “Forța executorie”, prevede: O hotărâre pronunțată într-un stat membru care nu are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007, executorie în statul membru respectiv, este pusă în executare în alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost încuviințată executarea în statul respectiv.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Art. 1 - Cererile de recunoaștere și încuviințare a executării pe teritoriul României, a hotărârilor pronunțate, inclusiv tranzacții judiciare aprobate sau încheiate, precum și a actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial în materie de succesiuni, într-un alt stat membru al Uniunii Europene, formulate potrivit prevederilor Regulamentului nr. 650/2012, precum și cererile având ca obiect adaptarea drepturilor reale conform art. 31 din același regulament, sunt de competența tribunalului.

O a doua categorie vizează hotărârile judecătorești pronunțate în state membre ale Uniunii Europene, executorii în statul membru respectiv care sunt executorii în celelalte state membre, în temeiul unor dispoziții cuprinse în regulamente, ca atare și pe teritoriul României, fără a fi necesară o hotărâre de încuviințare a executării.

În acest sens, sunt dispozițiile art. 39 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁵², art. 5 din Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate⁵³, art. 17 din Regulamentul nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere⁵⁴.

⁵² Art. 39 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială prevede: O hotărâre pronunțată într-un stat membru care este executorie în statul membru respectiv este executorie în celelalte state membre fără a fi necesară o hotărâre de încuviințare a executării.

⁵³ Art. 5 din Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate „Eliminarea hotărârii de exequatur” prevede: O hotărâre judecătorească care a fost certificată ca titlu executoriu european în statul membru de origine este recunoscută și executată în celelalte state membre, fără a fi necesară încuviințarea executării și fără a fi posibilă contestarea recunoașterii sale.

⁵⁴ Art. 17 din Regulamentul nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere prevede că o hotărâre pronunțată într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007 este recunoscută într-un alt stat membru fără a fi necesar să se recurgă la nicio procedură și fără a fi posibilă contestarea recunoașterii sale. (2) O hotărâre pronunțată într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007 și care este executorie în statul membru respectiv, este executorie în alt stat membru fără a fi necesară încuviințarea executării.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ceea ce privește procedura de executare pe teritoriul României a hotărârilor pronunțate într-un alt stat membru, aceasta este reglementată de legislația română, de altfel, unele dispoziții regulamentare statuând în mod expres în acest sens.⁵⁵

Legea română prevede că deschiderea procedurii execuționale debutează cu formularea cererii de executare de către creditor, pronunțarea încheierii de înregistrare a cererii de executare și deschiderea dosarului de executare sau, după caz, de refuz motivat al deschiderii procedurii de executare, potrivit art. 665 alin. (1) C. proc. civ.

Art. 666 alin. (1) C. proc. civ., cu denumirea marginală „Încuviințarea executării silite” prevede că, în termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii de

⁵⁵ Art. 41 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, prevede: Sub rezerva dispozițiilor prezentei secțiuni, procedura de executare a hotărârilor pronunțate într-un alt stat membru este reglementată de legislația statului membru solicitat. O hotărâre pronunțată într-un stat membru care este executorie în statul membru solicitat este executată în aceleași condiții ca o hotărâre pronunțată în statul membru solicitat.

Art. 41 alin. (1) din Regulamentul nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere prevede: Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, procedura de executare a hotărârilor judecătorești pronunțate într-un alt stat membru este reglementată de legea statului membru de executare. O hotărâre pronunțată de o instanță judecătorească dintr-un stat membru, executorie în statul membru de executare, este executată în aceleași condiții precum o hotărâre pronunțată în statul membru de executare.

Art. 20 din Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate prevede:

(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor prezentului capitol, procedurile de executare sunt reglementate de legislația statului membru de executare.

O hotărâre judecătorească certificată ca titlu executoriu european se execută în aceleași condiții ca și o hotărâre pronunțată în statul membru de executare.

(2) Creditorul se obligă să furnizeze autorităților însărcinate cu executarea din statul membru de executare:

(a) o copie a hotărârii, care întrunește condițiile necesare pentru a-i stabili autenticitatea;

(b) o copie a certificatului de titlu executoriu european, care întrunește condițiile necesare pentru a-i stabili autenticitatea și

(c) după caz, o transcriere a certificatului de titlu executoriu european sau o traducere a acestuia în limba oficială a statului membru de executare sau, în cazul în care respectivul stat membru are mai multe limbi oficiale, în limba oficială sau într-una din limbile oficiale ale procedurii judiciare a locului în care se solicită executarea, în conformitate cu legislația acestui stat membru, sau într-o altă limbă pe care statul membru de executare va declara că o poate accepta. Fiecare stat membru poate indica limba (limbile) oficială (oficiale) a(le) instituțiilor Comunității Europene, altele decât a(le) sa (sale), în care acesta acceptă ca certificatul să fie completat. Traducerea este certificată pentru conformitate de o persoană autorizată în acest sens în unul din statele membre.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

executare, executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, careia îi va înainta, în copie certificată de el pentru conformitate cu originalul, cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) și dovada achitării taxei judiciare de timbru.

În ceea ce privește instanța competentă să se pronunțe asupra cererii de încuviințare a executării silite, sunt relevante dispozițiile art. 651 alin. (1) C. proc. civ., care prevăd că instanța de executare este judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în țară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar dacă acesta nu se află în țară, judecătoria în a cărei circumscripție se află sediul biroului executorului judecătoresc investit de creditor. Art. 651 alin. (3) C. proc. civ. menționează în mod explicit cererile de încuviințare a executării silite printre cele date în competența instanței de executare.

Potrivit art. 666 alin. (4) C. proc. civ., dacă prin lege nu se dispune altfel, instanța de executare se pronunță prin încheiere executorie, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

Soluționarea chestiunii de practică neunitară implică analiza specificului și a finalității procedurii de încuviințare a executării hotărârii străine, pe de o parte, și a procedurii de încuviințare a executării silite, pe de altă parte.

În ceea ce privește terminologia utilizată de legiuitor pentru a desemna cele două proceduri, aceasta este neunitară, lipsită de consecvență, ea fiind uneori similară (*încuviințarea executării hotărârii judecătorești străine*, pe de o parte, potrivit art. 1.103 și urm. C. proc. civ., terminologie folosită și în cuprinsul regulamentelor, respectiv *încuviințarea executării silite*, potrivit art. 666 C. proc. civ., pe de altă parte), alteori comună, identică (art. I ind. 1 art. 1 și art. I ind. 3 art. 1 din O.U.G. nr. 119/2006 se referă la *cererile pentru încuviințarea executării silite* pe teritoriul României a hotărârilor în materie civilă și comercială, pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene, în condițiile prevederilor Regulamentului nr. 44/2001 sau a Regulamentului 2201/2003, de competența tribunalului, terminologie folosită și la art. 666 C. proc. civ.).

Aspectul menționat creează premisele unor interpretări divergente cu privire la stabilirea competenței materiale de soluționare a acestor din urmă cereri.

În realitate, cele două proceduri diferă, atât din perspectiva condițiilor ce se cer a fi îndeplinite, cât și a efectelor produse de hotărârea judecătorească pronunțată.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Încuviințarea executării hotărârilor străine pronunțate într-un stat membru al Uniunii Europene⁵⁶ are drept finalitate declararea ca fiind executorie pe teritoriul României a hotărârii judecătorești străine. Ca atare, acesta este unicul efect ce se obține ca urmare a încuviințării executării hotărârii judecătorești străine, urmând ca ulterior, dacă creditorul urmărește declanșarea unei proceduri de executare silită, să respecte reglementările din dreptul intern, recurgând, prin mijlocirea executorului judecătoresc, la procedura încuviințării executării silite. În alți termeni, succesul într-o cerere de încuviințare a hotărârii judecătorești străine procură creditorului același avantaj de care se bucură cel care beneficiază de o hotărâre judecătorească executorie în dreptul intern. Rezultă că încuviințarea executării hotărârii judecătorești străine nu acoperă finalitatea realizată prin parcurgerea procedurii de încuviințare a executării silite, aceasta fiind o formalitate ulterioară, aflată în perimetrul procedurii de executare.

Din perspectiva competenței de soluționare a cererii de încuviințare a hotărârii judecătorești străine pronunțate într-un stat membru al Uniunii Europene, art. 1.103 alin. (1) C. proc. civ. este nerelevant față de domeniul de aplicare a Titlului III a Cărții a VII-a din Codul de procedură civilă, care este circumstanțiat prin art. 1.094 la actele ce provin din state nemembre ale Uniunii Europene.

În ceea ce privește cererile pentru încuviințarea executării pe teritoriul României a hotărârilor în materie civilă și comercială, pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene, în condițiile prevederilor Regulamentului nr. 44/2001, cererile pentru încuviințarea executării pe teritoriul României a hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, pronunțate într-un alt stat membru al Uniunii Europene, în condițiile prevederilor Regulamentului nr. 2.201/2003, cererilor de încuviințare a executării pe teritoriul României a hotărârilor pronunțate, inclusiv tranzacții judiciare aprobate sau încheiate, formulate potrivit prevederilor Regulamentului nr. 650/2012, precum și cererile având ca obiect adaptarea drepturilor reale conform art. 31 din același regulament, potrivit dispozițiilor art. 1² art. 1. (1), art. 1³ art. 1. (1), art. 1⁶ art. 1 din OUG 119/2006, stabilesc competența tribunalului.

⁵⁶ Observația este valabilă și pentru hotărârile judecătorești pronunțate în state nemembre ale Uniunii Europene. De altfel, concluzia se întemeiază pe dispozițiile cuprinse în art. 1.103, art. 1.104 și, mai ales, din art. 1.107 C. proc. civ. Această din urmă dispoziție prevede că pe baza hotărârii definitive de încuviințare a executării se emite titlul executoriu, în condițiile legii române, menționându-se în titlu și hotărârea de încuviințare.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În măsura în care s-ar solicita încuviințarea executării unei hotărâri pentru care, prin dispoziții cuprinse în Regulamente, s-ar menționa în mod expres eliminarea procedurii de *exequatur*, printr-o dispoziție care prevede că, dacă hotărârea pronunțată într-un stat membru este executorie în statul membru respectiv, ea este executorie în celelalte state membre fără a fi necesară o hotărâre de încuviințare a executării, în lipsa unor dispoziții speciale⁵⁷, competența materială se va determina potrivit dreptului comun, tribunalul având plenitudine de competență. Potrivit art. 95 pct. 1 C. proc. civ., tribunalele judecă în primă instanță, toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe.

Așadar, împrejurarea că hotărârea judecătorească pronunțată într-un stat membru al Uniunii Europene are *ope legis* caracter executoriu pe teritoriul României este relevantă exclusiv din perspectiva interesului de formulare a cererii, ci nu pentru a diferenția competența materială a judecătoriei de cea a tribunalului.

În ambele ipoteze analizate, competența materială de soluționare a cererii de încuviințare a executării hotărârii străine pronunțate într-un stat membru al Uniunii Europene se va stabili în favoarea tribunalului, temeiul fiind însă diferit, în sensul incidenței dispozițiilor O.U.G. nr. 119/2006 sau, după caz, a art. 95 pct. 1 C. proc. civ.

De altfel, și în dreptul intern a fost edictat art. 636 C. proc. civ., care sub denumirea marginală “Titlurile executorii europene”, prevede că titlurile executorii europene cu privire la care dreptul Uniunii Europene nu cere recunoașterea prealabilă în statul membru în care se va face executarea sunt executorii de drept, fără nicio altă formalitate prealabilă.

Întrucât, în ipoteza analizată, reclamantul nu justifică un folos practic din pronunțarea unei hotărâri de încuviințare a executării pe teritoriul României, hotărârea având caracter executoriu în temeiul unei dispoziții regulamentare, se impune respingerea cererii, ca fiind lipsită de interes.

În ceea ce privește procedura de încuviințare a executării silite, aceasta se înscrie în cadrul procedurii de executare silită, guvernată de dreptul român, cererea de încuviințare a executării silite revenind spre soluționare judecătoriei, independent că titlul executoriu invocat constă într-o hotărâre judecătorească română sau, după caz, străină, independent de împrejurarea că a fost pronunțată într-un stat membru al Uniunii Europene sau nu, independent că a fost necesară încuviințarea executării pe teritoriul României pentru a dobândi caracter executoriu.

⁵⁷ Este firesc că legiuitorul nu a cuprins în O.U.G. nr. 119/2006 dispoziții cu privire la competența materială de soluționare a unor cereri prin care se tine la obținerea unui efect existent în temeiul dispozițiilor cuprinse în regulamente.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Este adevărat că, în cuprinsul O.U.G. nr. 119/2006, prin dispozițiile cuprinse la art. 1² art. 1. (1), art. 1³ art. 1. (1), s-a făcut referire la încuviințarea executării *silite* pe teritoriul României, terminologie susceptibilă a induce teza potrivit căreia procedura ar acoperi formalitatea impusă de procedura de drept intern.

În realitate, aplicarea acestor dispoziții nu trebuie să fie cantonată în sfera interpretării literale, ci se impune a se recurge la metoda de interpretare teleologică, evaluându-se scopul și contextul edictării acestor dispoziții. O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană a fost adoptat în vederea creării cadrului instituțional care să permită implementarea directă a regulamentelor la data aderării, a asigurării unui cadru legislativ necesar asigurării uniformității de aplicare a acquis-ului comunitar. Prin urmare, din moment ce rațiunea adoptării acestui act normativ a fost acela de a crea premisele aplicării dispozițiilor regulamentare, prevederile cuprinse în acesta nu sunt apte să producă modificări în mecanismele regulamentelor și nici să acționeze în detrimentul acestora.

Or, dispozițiile a căror punere în aplicare s-a urmărit prin edictarea art. 1² art. 1. (1), art. 1³ art. 1. (1) din OUG nr. 119/2006 sunt art. 38 alin. (1) din Regulamentul nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială care prevăd că o hotărâre pronunțată într-un stat membru și care este executorie în statul în cauză este pusă în executare într-un alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost declarată executorie în statul respective și art. 28 alin. (1) din Regulamentul nr. 2.201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, care prevăd că hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru cu privire la exercitarea răspunderii părintești față de un copil, care sunt executorii în acel stat și care au fost notificate sau comunicate, se execută într-un alt stat membru după ce s-a încuviințat executarea la cererea oricărei părți interesate. Or, este neîndoielnic că dispozițiile de drept intern analizate vizează parcurgerea procedurii de *exequatur*, ci nu încuviințarea executării *silite*, potrivit art. 666 alin. (1) C. proc. civ., procedură care va succede declarării hotărârii ca fiind executorie pe teritoriul României.

În concluzie, în opinia I.N.M., competența materială de soluționare a cererilor de încuviințare a executărilor *silite* a hotărârii judecătorești străine pronunțate în state membre ale Uniunii Europene aparține judecătoriei, potrivit art. 666 alin. (1) raportat la art. 651 alin. (1) C. proc. civ.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

5. Titlul problemei de drept:

Termenul de exercitare a apelului împotriva hotărârii judecătorești pronunțate cu privire la cererea de întoarcere a executării formulate pe cale separată⁵⁸

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: întoarcere executare silită

Acte normative incidente: art. 651 alin. (4), art. 724 alin. (3), art. 725 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: apel, termen de exercitare, întoarcere executare silită.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cu privire la termenul de exercitare a apelului împotriva hotărârii judecătorești pronunțate cu privire la cererea de întoarcere a executării silite, s-au exprimat două opinii.

Potrivit unei prime opinii, termenul de exercitare a apelului ar fi de 10 zile de la comunicare, soluție argumentată prin prisma dispozițiilor art. 724 alin. (3) și art. 651 alin. (4) C. proc. civ.

Potrivit unui alt punct de vedere, termenul ar fi de 30 de zile de la comunicare, în sprijinul acestei soluții nefiind indicate argumentele invocate, apreciindu-se, probabil, incident termenul de apel de drept comun.

Art. 468 alin. (1) C. proc. civ. prevede că termenul de apel este de 30 de zile de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel.

Art. 724 C. proc. civ., referindu-se la modalitatea de restabilire a situației anterioare, prevede:

(1) În cazul în care instanța judecătorească a desființat titlul executoriu sau însăși executarea silită, la cererea celui interesat, va dispune, prin aceeași hotărâre, și asupra restabilirii situației anterioare executării. În cazul în care bunul supus executării silite este un bun imobil, instanța va dispune asupra efectuării operațiunilor de carte

⁵⁸ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

funciară necesare, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terții de bună-credință, potrivit regulilor de carte funciară.

(2) Dacă instanța care a desființat hotărârea executată a dispus rejudecarea în fond a procesului și nu a luat măsura restabilirii situației anterioare executării, această măsură se va putea dispune de instanța care rejudecă fondul.

(3) Dacă nu s-a dispus restabilirea situației anterioare executării în condițiile alin. (1) și (2), cel îndreptățit o va putea cere, pe cale separată, instanței de executare. Judecata se va face de urgență și cu precădere, hotărârea fiind supusă numai apelului.

Art. 725 C. proc. civ., cu denumirea marginală “Cazuri speciale”, prevede:

Dacă titlul executoriu emis de un alt organ decât o instanță judecătorească a fost desființat de acel organ sau de un alt organ din afara sistemului instanțelor judecătorești, iar modalitatea restabilirii situației anterioare executării nu este prevăzută de lege ori, deși este prevăzută, nu s-a luat această măsură, ea se va putea obține pe calea unei cereri introduse la instanța prevăzută la art. 724 alin. (3).

Art. 651 alin. (4) C. proc. civ. prevede că dacă prin lege nu se dispune altfel, instanța de executare se pronunță prin încheiere executorie, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

Din coroborarea art. 724 alin. (3) cu art. 725 C. proc. civ. rezultă că asupra cererii de restabilire a situației anterioare executării se va pronunța instanța de executare prin hotărâre supusă numai apelului. De asemenea, din art. 651 alin. (4) C. proc. civ. rezultă că instanța de executare se pronunță prin încheiere executorie, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Or, legea nu prevede altfel pentru ipoteza formulării pe cale separată a unei cereri de restabilire a situației anterioare executării, astfel că încheierea pronunțată de instanța de executare este susceptibilă numai de apel în termen de 10 zile de la comunicare.

Nu s-ar putea susține în detrimentul celor anterior expuse că art. 468 alin. (1) C. proc. civ. prevede altfel, întrucât raportul dintre art. 468 alin. (1) C. proc. civ. și art. 651 alin. (4) C. proc. civ. este configurat de relația normă generală, incidentă în privința termenului de exercitare a apelului, respectiv normă specială privind termenul de exercitare a apelului în materia încheierilor pronunțate de instanța de executare, normă susceptibilă a fi calificată ca având caracter general prin raportare la norme speciale din materia executării silite.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că termenul de exercitare a apelului împotriva hotărârii judecătorești pronunțate cu privire la cererea de întoarcere a executării formulate pe cale separată este de 10 zile de la comunicare.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

b) Executarea silită directă

1. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea fixării sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere conform art. 906 alin. (4) C. proc. civ. pentru o perioadă mai mare de 3 luni⁵⁹

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 706 alin. (1), art. 906 alin. (4) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: penalități de întârziere, sumă definitivă.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 906 alin. (4) C. proc. civ., în forma anterioară modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 310/2018 prevedea că, dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților.

În interpretarea și aplicarea acestor dispoziții, prin Decizia nr. 16/2017⁶⁰, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat că nu este admisibilă formularea mai multor cereri de fixare a sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalități.

De asemenea, prin Decizia nr. 12/2018⁶¹, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în interpretarea prevederilor art.

⁵⁹ Curtea de Apel București.

⁶⁰ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 258 din 13 aprilie 2017.

⁶¹ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 418 din 16 mai 2018.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

24 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare a statuat că:

- termenul în care creditorul poate solicita fixarea sumei ce i se datorează de către debitor cu titlu de penalități este termenul de prescripție a executării silite, de 3 ani, reglementat de art. 706 din Codul de procedură civilă, termen care curge de la data executării obligației sau, în caz de neexecutare, de la data expirării termenului de trei luni, înăuntrul căruia debitorul avea posibilitatea să execute în natură obligația;

- penalitățile stabilite în procent pe zi de întârziere se calculează de la momentul indicat în încheierea pronunțată în cadrul procedurii reglementate de art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare, până la executarea obligației, dar nu mai târziu de momentul expirării termenului de trei luni, înăuntrul căruia debitorul avea posibilitatea să execute în natură obligația, în caz de neexecutare;

- în cadrul procedurii reglementate de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare, instanța de judecată poate stabili valoarea obiectului obligației la care se aplică penalitățile de întârziere stabilite în procent pe zi de întârziere, în ipoteza în care instanța prevăzută la art. 24 alin. (3) din aceeași lege nu a stabilit acest lucru.

În paragraful nr. 75 al deciziei menționate s-a reținut:

“Așa cum s-a arătat mai sus, art. 906 alin. (4) are un conținut similar art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, existând rațiuni pentru care, cel puțin sub aspectele care se suprapun, cele două articole să fie interpretate în mod similar, afară de situația în care există argumente contrare deduse din specificitatea raporturilor de contencios administrativ.”

Art. 906 alin. (4), astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 310/2018, prevede:

Dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității, debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere, dată cu citarea părților. Creditorul poate solicita fixarea sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere după trecerea fiecărui termen de 3 luni în care debitorul nu își execută obligația prevăzută în titlu executoriu, până la stingerea ei completă.

Modificarea efectuată prin Legea nr. 310/2018 cuprinde, așadar, o soluție diferită decât cea impusă prin Decizia nr. 16/2017 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept⁶², dezlegarea dată prin această

⁶² M. Of. nr. 258 din 13 aprilie 2017.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

decizie urmând a își produce efectele până la momentul aplicării art. 906 alin. (4) C. proc. civ. în forma modificată, respectiv executărilor silite începute după data de 21 decembrie 2018. Soluția rezultă din art. 521 alin. (4) C. proc. civ. care trimite la art. 518 C. proc. civ.

În ceea ce privește Decizia nr. 12/2018 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, întrucât aceasta vizează art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, text care nu a fost modificat, dezlegarea pe care o conține este încă de actualitate.

Soluționarea problemei de practică neunitară presupune să se stabilească dacă fixarea sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalități trebuie să se realizeze prin încheieri succesive, pronunțate pentru termene de câte trei luni, sau, după caz, există posibilitatea fixării sumei definitive pentru un interval de timp mai mare de 3 luni.

Analizând contextul introducerii tezei a II-a a art. 906 alin. (4) C. proc. civ., rezultă că modificarea adusă prin Legea nr. 310/2018 s-a produs după dezlegarea dată reglementării anterioare de Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 16/2017.

Ca atare, aplicând metoda interpretării istorico-teleologice, pornind de la analiza comparativă a conținutului dezlegării și a modificării legislative intervenite, în mod neîndoielnic, finalitatea urmărită de legiuitor a fost aceea de a statua în sens contrar celor reținute în cuprinsul deciziei. Având în vedere că prin decizia menționată, s-a reținut că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă, nu este admisibilă formularea mai multor cereri de fixare a sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalități, rezultă că ceea ce a urmărit legiuitorul incluzând teza secundă în art. 906 alin. (4) C. proc. civ. a fost să statueze admisibilitatea formulării unor cereri multiple de fixare a sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalități. Are însă creditor obligația formulării unor cereri succesive de fixare a sumei definitive după împlinirea fiecărui termen de 3 luni?

Pentru a răspunde la întrebarea menționată, se impune înțelegerea mecanismului conceput de legiuitor prin reglementarea cuprinsă la art. 906 C. proc. civ.

Din perspectiva naturii lor juridice, penalitățile de întârziere constituie un mijloc specific de constrângere a debitorului obligației cu caracter *intuitu personae*, în condițiile în care nu se poate exercita o constrângere directă asupra persoanei debitorului, ci una indirectă, de natură să îl determine pe acesta să execute el însuși obligația. Deși prezintă asemănări cu amenziile cominatorii prin caracterul lor de sancțiune patrimonială, aplicabilă pentru neexecutarea sau executarea cu întârziere a obligației de către debitor, spre deosebire de acestea, penalitățile nu au caracter

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

reparator și nu au nicio legătură cu prejudiciul suferit de creditor.⁶³ Tocmai de aceea există posibilitatea cumulului cu despăgubirile menite să acopere prejudiciul produs.

Pornind de la rațiunea instituirii acestui mijloc de constrângere, funcționarea mecanismului penalităților implică, mai întâi, pronunțarea de către instanța de executare, la cererea creditorului, a unei încheieri definitive de obligare a debitorului să plătească creditorului o penalitate pe zi de întârziere până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu, potrivit art. 906 alin. (2), (3) C. proc. civ. Rezultă că la data pronunțării încheierii menționate, se naște, corelativ obligației debitorului, și dreptul de creanță al creditorului având ca obiect o penalitate pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu.

Fixarea sumei definitive datorate cu titlu de penalitate de întârziere se realizează de către instanța de executare, la cererea creditorului, doar dacă în termen de 3 luni de la data comunicării acestei încheieri de stabilire a penalității, debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, potrivit art. 906 alin. (4) C. proc. civ.

Prin pronunțarea încheierii de obligare la plata unei penalități pe zi de întârziere se naște dreptul de creanță al creditorului având același obiect, însă soarta dreptului de creanță menționat depinde însă de conduita debitorului în termenul de 3 luni ce succede comunicării încheierii de stabilire a penalității. Amenințarea, efectul constrângător există în fundal de la momentul pronunțării acestei prime încheieri, determinând debitorul să execute obligația. În caz contrar, dacă persistă în neexecutare, există posibilitatea ca la împlinirea termenului de 3 luni, obligația de plată a penalității să devină lichidă, executorie, prin pronunțarea de către instanța de executare a unei încheieri executorii de stabilire a sumei definitive [potrivit art. 651 alin. (4) C. proc. civ.].

Având în vedere finalitatea penalităților, aceea de constrângere a debitorului la executare, existența dreptului de creanță având ca obiect penalitățile de întârziere nu mai este de conceput dacă obligația a fost deja executată. Dreptul de creanță și obligația corelativă având ca obiect penalitățile de întârziere sunt concepute și își justifică existența exclusiv pentru a garanta, pentru a asigura executarea obligației prevăzute în titlul executoriu, ceea ce le imprimă un vădit caracter accesoriu în raport

⁶³ Considerațiile menționate cu privire la natura juridică a penalităților de întârziere se regăsesc în cuprinsul Deciziei nr. 16/2017 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, ele fiind pe deplin aplicabile independent de modificarea legislativă survenită.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

cu obligația *intuitu personae*. O dată executată și stinsă obligația, se stinge și rațiunea de a fi a dreptului de creanță accesoriu având ca obiect penalitățile de întârziere, întrucât dispăre necesitatea constrângerii debitorului.

Stingerea dreptului de creanță ca efect al stingerii complete a obligației *intuitu personae* va opera în două situații:

1. în cazul executării obligației prevăzute în titlul executoriu înăuntrul termenului de 3 luni de la data comunicării încheierii de stabilire a penalității, ceea ce înseamnă că legiuitorul a înțeles să acorde un termen debitorului pentru executarea obligației, fără a se vedea expus la plata penalităților de întârziere; legiuitorul, recunoscând nașterea dreptului de creanță la momentul pronunțării încheierii de obligare a debitorului la plata penalității pe zi de întârziere, a prevăzut că definitivarea și determinarea ei efectivă, lichidarea ei se realizează exclusiv în situația în care debitorul nu execută obligația în termen de 3 luni de la comunicarea acestei încheieri.

Rezultă că transformarea obligației de plată a penalității pe zi de întârziere în obligația de plată a unei sume definitive este condiționată de persistența debitorului în neexecutare pentru un termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității, acesta fiind standardul minim instituit de legiuitor. Dacă debitorul execută înainte de împlinirea termenului de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității, creditorul nu mai are posibilitatea de a solicita fixarea sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere proporțional cu timpul scurs până la executare.

2. în cazul în care, deși s-a împlinit termenului de 3 luni de la comunicarea încheierii de stabilire a penalității, ori s-au împlinit termene ulterioare de 3 luni, debitorul ar executa obligația *intuitu personae* mai înainte ca creditorul să solicite instanței fixarea sumei definitive. De altfel, art. 906 alin. (4) teza a II-a C. proc. civ. prevede *expressis verbis* soluția menționată, stipulând că creditorul poate solicita fixarea sumei definitive după trecerea fiecărui termen de 3 luni în care debitorul nu execută obligația, până la stingerea ei completă. Ca atare, după stingerea completă a obligației, instanța nu va mai proceda la fixarea sumei definitive, chiar dacă ar exista un interval de timp după împlinirea termenului de 3 luni de la stabilirea penalității pe zi de întârziere și până la executarea obligației pentru care nu s-a pronunțat o încheiere de stabilire a sumei definitive.

Natura juridică a termenului de 3 luni prevăzut de art. 906 alin. (4) teza I C. proc. civ. este complexă, termenul prezentând unele similitudini cu termenul suplimentar de executare din planul dreptului substanțial.

În contextul analizei naturii juridice a acestui termen, este relevantă Decizia nr. 12/2018, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin care s-a statuat că termenul de trei luni,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

reglementat de art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, este un termen prohibitiv, nu un termen de decădere (par. 83). Relevanța deciziei menționate pentru chestiunea analizată este dată de considerentul cuprins în par. 75 al acestei decizii, în cuprinsul căruia s-a reținut că art. 906 alin. (4) C. proc. civ. are un conținut similar art. 24 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, astfel că există “rațiuni pentru care, cel puțin sub aspectele care se suprapun, cele două articole să fie interpretate în mod similar, afară de situația în care există argumente contrare deduse din specificitatea raporturilor de contencios administrativ.”⁶⁴

Calificarea menționată a fost folosită pentru a demonstra că sancțiunea incidentă pentru nerespectarea termenului de 3 luni nu poate fi decăderea, sancțiune specifică termenelor imperative. Dimpotrivă, din interpretarea *a contrario* a art. 906 alin. (4) teza I C. proc. civ., rezultă că instanța nu ar putea fixa suma definitivă cu titlu de penalități, mai înainte de împlinirea termenului de 3 luni⁶⁵. Art. 906 alin. (4) C. proc. civ. nu cuprinde însă vreo mențiune în privința termenului maximal în cadrul căruia se poate formula cererea, cu singura rezervă a stingerii complete a obligației. Acest termen nu poate fi altul decât termenul general de prescripție a executării silite, potrivit art. 706 alin. (1) C. proc. civ.⁶⁶

⁶⁴ Este adevărat că similaritatea reținută de Înalta Curte de Casație și Justiție viza forma art. 906 alin. (4) C. proc. civ., anterioară modificării prin Legea nr. 310/2018, însă nu a operat nicio modificare din perspectiva naturii juridice a termenului, astfel că această calificare se impune cu autoritate de lucru judecat. De asemenea, nu există elemente ce țin de specificitatea raporturilor de contencios administrativ care să înlăture interpretarea similară a celor două texte de lege.

⁶⁵ Calificarea termenului de 3 luni ca fiind un termen prohibitiv va conduce la concluzia nulității actului de procedură întocmit înainte de împlinirea lui, conform art. 185 alin. (2) C. proc. civ. Rezultă din analiza art. 906 alin. (4) teza I că termenul de 3 luni este atașat fixării sumei definitive de către instanță, sancțiunea nulității vizând, așadar, încheierea instanței, ci nu însăși cererea debitorului, care va fi respinsă ca fiind neîntemeiată.

⁶⁶ Prin Decizia nr. 12/2018, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat că termenul în care creditorul poate solicita fixarea sumei ce i se datorează de către debitor cu titlu de penalități este termenul de prescripție a executării silite, de 3 ani, reglementat de art. 706 din Codul de procedură civilă, termen care curge de la data executării obligației sau, în caz de neexecutare, de la data expirării termenului de trei luni, înăuntrul căruia debitorul avea posibilitatea să execute în natură obligația. Dezlegarea menționată este relevantă și în privința termenului de formulare a cererii de fixare a sumei definitive în temeiul art. 906 alin. (4) C. proc. civ., cu mențiunea că, dacă creditorul formulează cererea de fixare a sumei definitive după stingerea completă a obligației, cererea va fi respinsă ca neîntemeiată. Soluția se impune în raport de includerea prin Legea nr. 310/2018 a tezei secunde a art. 906 alin. (4), care nu a fost avută în vedere de Înalta Curte de Casație și Justiție atunci când a reținut că termenul curge de la executării obligației.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

După pronunțarea încheierii de fixare a sumei definitive datorate cu titlu de penalități de întârziere, teza a II-a a art. 906 alin. (4) C. proc. civ. prevede posibilitatea creditorului de a solicita fixarea sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere după trecerea fiecărui termen de 3 luni în care debitorul nu își execută obligația, până la stingerea ei completă. Natura juridică a acestor termene este similară celui menționat în prima teză, ele nefiind termene de decădere, ci termene după împlinirea cărora instanța poate fixa suma definitivă, emițând un nou titlu executoriu.

În ceea ce privește teza a II-a a art. 906 alin. (4) C. proc. civ., în privința punctului de plecare al termenului de 3 luni, prin opoziție cu reglementarea cuprinsă în prima teză a art. 906 alin. (4) C. proc. civ., legiuitorul nu a mai menționat care este punctul de pornire al acestui termen. Citind însă teza a II-a a art. 906 alin. (4) în cheia oferită de teza I, concluzia care se impune este că un nou termen de 3 luni va curge de la data comunicării încheierii de stabilire a sumei definitive. Textul analizat nu menționează că după trecerea fiecărui termen de 3 luni se stinge dreptul de stabilire a sumei definitive pentru termenul de 3 luni ce a precedat. Totodată, termenul menționat nu determină nașterea dreptului de creanță, ci intervalul de timp minim după curgerea căruia creditorul poate obține un nou titlu executoriu împotriva debitorului. Într-o formulare echivalentă, textul interzice fixarea de către instanță prin titlu executoriu, a sumei definitive mai devreme de 3 luni de la data comunicării încheierii anterioare.

Ca atare, textul nu obligă creditorul să formuleze cereri succesive, la împlinirea fiecărui termen de 3 luni de la data comunicării încheierii precedente, ci prevede posibilitatea creditorului de a proceda de această manieră, posibilitate de care acesta poate uza sau nu, obținând în mod succesiv titluri executorii împotriva debitorului în funcție de liberă sa apreciere. Concluzia rezultă, de altfel, și din interpretarea literală a art. 906 alin. (4) teza a II-a C. proc. civ., din care rezultă că după obținerea unui titlu executoriu, creditorul poate solicita fixarea sumei definitive (adică un al titlu executoriu) după trecerea câte unui termen de 3 luni. În măsura în care însă, creditorul nu a obținut un titlu executoriu, el poate acționa conform tezei I a art. 906 alin. (4) C. proc. civ.; dacă creditorul, după cel puțin 3 luni de la comunicarea încheierii pronunțate conform tezei I a art. 906 alin. (4), a solicitat fixarea sumei definitive, pronunțându-se o altă încheiere, un nou titlu executoriu va putea obține după trecerea unui termen de cel puțin 3 luni de la comunicarea acesteia. Dacă, spre exemplu, va acționa după cinci luni de la comunicarea acestei încheierii, este pe deplin respectat termenul de 3 luni.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Instituirea unor termene limită la împlinirea cărora instanța poate fixa suma definitivă vizează așadar posibilitatea creditorului de obține un nou titlu executoriu, ci nu nașterea dreptului de creanță, el existând din momentul pronunțării încheierii de obligare la plata penalității pe zi de întârziere, și fiind circumstanțiat, individualizat, în toate componentele sale, la împlinirea termenului de 3 luni de la comunicarea încheierii de stabilire a penalității.

Din acest moment, creditorul are posibilitatea de a obține o încheiere de stabilire a sumei definitive, câtă vreme cererea e formulată în termenul de prescripție a executării silite, iar obligația nu s-a stins.

Lucrând pe o serie de exemple concrete, în măsura în care s-a împlinit termenul de 3 luni de la data comunicării încheierii de stabilire a penalității, termen acordat debitorului pentru executarea în natură a obligației *intuitu personae*, creditorul are posibilitatea de a solicita instanței fixarea sumei definitive în termenul general de prescripție a executării silite de 3 ani și până la stingerea completă a obligației.

În măsura în care instanța a fixat suma definitivă prin încheiere executorie în condițiile tezei întâi a art. 906 alin. (4) C. proc. civ., creditorul are posibilitatea de a solicita fixarea sumei definitive printr-o nouă cerere după împlinirea unui termen de 3 luni de la data comunicării încheierii menționate, în cadrul termenului general de prescripție a executării silite de 3 ani și până la executarea efectivă a obligației.

În ambele exemple, fixarea sumei definitive se poate realiza pentru intervalul de timp de la pronunțarea încheierii anterioare și până la data introducerii cererii de către creditor, iar termenul de prescripție a executării silite va începe să curgă la împlinirea termenului de 3 luni, iar apoi, specific accesoriilor, zi cu zi.

Fiecare termen de 3 luni constituie un interval de timp suplimentar acordat debitorului după comunicarea încheierii de stabilire a penalității sau după pronunțarea unei încheieri executorii de fixare a sumei definitive.

În măsura în care creditorul nu ar fi uzat de posibilitatea obținerii titlului executoriu, după împlinirea termenului de 3 luni de la comunicarea încheierii de fixare a penalității, nu se justifică împlinirea în mod succesiv a termenelor de 3 luni, prevăzute în teza a II-a a art. 906 alin. (4) C. proc. civ., debitorul având prin ipoteză un interval mai mare de 3 luni de la emiterea titlului executoriu împotriva sa pentru executarea obligației. Ca atare, termenele de 3 luni la care se referă art. 906 alin. (4) teza a II-a C. proc. civ. își găsesc rațiunea exclusiv în situația în care, urmare a cererilor formulate de creditor, se pronunță încheieri executorii de fixare a sumelor definitive.

Nu există vreun element în cuprinsul art. 906 alin. (4) care să acrediteze teza că fixarea sumei definitive de către instanță se limitează la 3 luni, textul impunând în prima teză ca în termen de 3 luni, debitorul să nu fi executat obligația, iar în a doua

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

teză, să fi trecut câte un termen de 3 luni (de la data comunicării încheierii anterioare).

Concluzionând, rezultă că finalitatea tezei a II-a a art. 906 alin. (4) C. proc. civ. este aceea de a tranșa aspectul admisibilității formulării mai multor cereri de fixare a sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalități, prin opoziție cu dezlegarea cuprinsă în Decizia nr. 16/2017 a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Nu există niciun element în dispoziția legală analizată care să imprime obligația creditorului de a acționa în mod succesiv, la împlinirea fiecărui termen de 3 luni.

De altfel, interpretarea contrară, în sensul obligației creditorului de a formula cereri succesive, după împlinirea fiecărui termen de 3 luni, ar lipsi de sulețe mijlocul penalităților de întârziere, transformându-l într-un instrument rigid, împovăraător pentru creditor, deși el este beneficiarul dispozițiilor analizate.

Nu este de neglijat nici împrejurarea că opiniile exprimate în sens contrar nu arată care este termenul de formulare a cererilor succesive la împlinirea fiecărui termen de 3 luni, în contextul în care dacă s-ar reține obligația creditorului de a fi activ, prin formularea ritmică a unor cereri succesive, acesta ar trebui să beneficieze de dispoziții accesibile și previzibile din perspectiva termenelor pe care trebuie să le respecte.

În sprijinul opiniei contrare, s-a reținut argumentul că o astfel de interpretare creează premisele unei conduite abuzive a creditorului care, din dorința de a obține un titlu executoriu pentru o sumă mai mare, ar lăsa să treacă un interval extins până la formularea cererii de stabilire a sumei definitive, denaturând scopul penalităților de constrângere la executare. Quantumul sumei definitive este determinat nu prin conduita unilaterală a creditorului, ci prin pasivitatea debitorului, care nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, deși s-a pronunțat o încheiere de obligare a sa la plata unei penalități pe zi de întârziere. Ca atare, un quantum mai ridicat al sumei definitive va fi atins și în ipoteza formulării cererilor succesive, sumele definitive stabilite prin încheieri definitive însumate conducând, prin calcul aritmetic la același rezultat.

Esența constrângerii derivă, așadar, cum în mod just s-a apreciat, de pronunțarea unei încheieri definitive de obligare la plata în favoarea creditorului a unei penalități stabilite pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu. Ca atare, independent de formularea în mod succesiv a unor cereri de către creditor, quantumul sumei definitive crește o dată cu curgerea timpului, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu, dacă creditorul sesizează instanța în vederea pronunțării unei încheieri de fixare a sumei definitive înainte de stingerea ei completă.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Constrângerea exercitată asupra debitorului prin obligarea sa la plata cu regularitate a unor sume definitive stabilite de instanță prin încheieri succesive, după trecerea unor termene multiple de 3 luni nu este neapărat mai eficientă.

Pe de o parte, rezultatul menționat se va produce însă exclusiv în ipoteza executării efective a dispozițiilor unor atare încheieri, ci nu prin însăși pronunțarea lor de către instanța de executare. În plus, dintr-o altă perspectivă, s-ar putea aprecia că pronunțarea unei încheieri de stabilire a unei sume definitive în cuantum mai ridicat constituie un mijloc de constrângere eficient.

Sigur că, în măsura în care creditorul nu uzează de posibilitatea formulării cererilor succesive, există riscul ca până la momentul formulării cererii de fixare a sumei definitive, să se stingă dreptul de creanță având ca obiect penalitățile de întârziere ca efect al stingerii complete a obligației.

Nu se poate face însă abstracție de împrejurarea că mijlocul juridic analizat a fost prevăzut în favoarea creditorului, care, privat fiind de posibilitatea de a își vedea executată obligația prevăzută în titlul executoriu care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, se impunea a fi compensat cu instrumente energice care să determine debitorul să execute obligația. Ca atare, ritmicitatea, intensitatea pe care creditorul dorește să o imprime acestui mijloc de constrângere sunt la deplina sa apreciere. În alți termeni, împrejurarea că o atare interpretare ar determina o constrângere mai puțin eficientă nu ar putea opera în detrimentul creditorului, mijlocul de constrângere analizat fiind prevăzut în beneficiul său.

Nici considerentul expus de Înalta Curte de Casație și Justiție în par. 77 al Deciziei în dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 16/2017⁶⁷ nu poate fi reținut, dezlegarea vizând o reglementare anterioară, cea actuală menționând *expressis verbis* în sens contrar, recunoscând explicit posibilitatea formulării repetate a unor cereri privind fixarea sumelor definitive.

⁶⁷ “(77) Pornind tot de la argumente de text și interpretând în mod literal dispozițiile art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în jurisprudență s-a exprimat și opinia (minoritară) potrivit căreia o nouă cerere ar putea fi formulată de creditor dacă debitorul său persistă în neexecutarea unei obligații de a face sau a nu face intuitu personae. Contrar acestei opinii, deși prevederile art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă stipulează că penalitățile sunt stabilite de instanța de executare pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu, acestea nu pot conduce la concluzia recunoașterii implicite a posibilității formulării repetate a unor cereri privind fixarea sumelor datorate cu titlu de penalități, deoarece dispozițiile alin. (4) al aceluiași articol limitează în mod expres perioada de calcul al acestora în vederea stabilirii unei sume definitive printr-o încheiere care să poată fi executată silit.”

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că instanța de executare, la cererea creditorului, formulată în cadrul termenului general de prescripție a executării silite de 3 ani și până la stingerea completă a obligației *intuitu personae* cuprinse în titlul executoriu, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu titlu de penalități de întârziere, după trecerea unui termen de cel puțin 3 luni de la data comunicării încheierii de stabilire a penalității pe zi de întârziere, pronunțată potrivit art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ., chiar pentru o perioadă mai mare decât termenul menționat.

În măsura în care instanța a pronunțat încheierea de stabilire a sumei definitive conform tezei I a art. 906 alin. (4) C. proc. civ, instanța de executare, la cererea creditorului, formulată în cadrul termenului general de prescripție a executării silite de 3 ani și până la stingerea completă a obligației *intuitu personae* cuprinse în titlul executoriu, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu titlu de penalități de întârziere, după trecerea unui termen de cel puțin 3 luni de la data comunicării acestei încheieri, chiar pentru o perioadă mai mare decât termenul menționat.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

D. CARTEA A VI-A. PROCEDURI SPECIALE

a) Procedura ordonanței de plată

1. Titlul problemei de drept:

Calea de atac ce poate fi exercitată împotriva hotărârii judecătorești prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de emitere a ordonanței de plată⁶⁸

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: ordonanță de plată

⁶⁸ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Acte normative incidente: art. 406 alin. (6), art. 1.021, art. 1.022, art. 1.024 alin. (1), (2) și (3) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: renunțare la judecată, ordonanță de plată.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește calea de atac care poate fi exercitată împotriva hotărârii judecătorești prin care instanța a luat act de renunțarea la judecata cererii de emitere a ordonanței de plată, considerându-se, într-o primă opinie, că aceasta este reprezentată de cererea în anulare, iar, într-o a doua opinie, că aceasta este reprezentată de recurs.

Potrivit art. 1.024 alin. (1) CPC, împotriva ordonanței de plată prevăzute la art. 1.022 alin. (1)⁶⁹ și (2)⁷⁰ debitorul poate formula cerere în anulare în termen de 10 zile de la data înmânării sau comunicării acesteia.

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol cererea în anulare poate fi introdusă de creditor împotriva încheierilor prevăzute la art. 1.021 alin. (1)⁷¹ și (2)⁷², precum și împotriva ordonanței de plată prevăzute la art. 1.022 alin. (2)⁷³, în termenul prevăzut la alin. (1).

Alin. (3) al articolului în discuție prevede că prin cererea în anulare se poate invoca numai nerespectarea cerințelor prevăzute de prezentul titlu pentru emiterea ordonanței de plată, precum și, dacă este cazul, cauze de stingere a obligației

⁶⁹ Art. 1.022 alin. (1) C. proc. civ. prevede că, în cazul în care instanța, ca urmare a verificării cererii pe baza înscrisurilor depuse, precum și a declarațiilor părților, constată că pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite o ordonanță de plată, în care se precizează suma și termenul de plată.

⁷⁰ Art. 1.022 alin. (2) C. proc. civ. prevede că dacă instanța, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite ordonanța de plată numai pentru această parte, stabilind și termenul de plată. În acest caz, creditorul poate formula cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun pentru a obține obligarea debitorului la plata restului datoriei.

⁷¹ Art. 1.021 alin. (1) C. proc. civ. prevede că dacă debitorul contestă creanța, instanța verifică dacă contestația este întemeiată, în baza înscrisurilor aflate la dosar și a explicațiilor și lămuririlor părților. În cazul în care apărarea debitorului este întemeiată, instanța va respinge cererea creditorului prin încheiere.

⁷² Art. 1.021 alin. (1) C. proc. civ. prevede că dacă apărărea de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe decât cele prevăzute la alin. (1), iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun, instanța va respinge cererea creditorului privind ordonanța de plată prin încheiere.

⁷³ Art. 1.022 alin. (2) C. proc. civ. prevede că dacă instanța, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite ordonanța de plată numai pentru această parte, stabilind și termenul de plată. În acest caz, creditorul poate formula cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun pentru a obține obligarea debitorului la plata restului datoriei.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

ulterioare emiterii ordonanței de plată; dispozițiile art. 1.021 se aplică în mod corespunzător.

Pe de altă parte, potrivit art. 406 alin. (6) CPC, renunțarea la judecată se constată prin hotărâre supusă recursului, care va fi judecat de instanța ierarhic superioară celei care a luat act de renunțare; când renunțarea are loc în fața unei secții a Înaltei Curți de Casație și Justiție, hotărârea este definitivă.

Apreciem că, în ipoteza renunțării la judecata unei cereri deduse spre soluționare pe calea procedurii ordonanței de plată, instanța va lua act de exercitarea actului procesual de dispoziție prin intermediul unei sentințe supuse recursului în condițiile art. 406 alin. (6) C. proc. civ., pentru următoarele considerente:

- deși legiuitorul a instituit cererea în anulare drept cale de atac specifică în materia procedurii ordonanței de plată, a procedat însă la reglementarea în mod restrictiv a domeniului său de incidență, acesta fiind limitat la nerespectarea cerințelor prevăzute de titlul dedicat procedurii ordonanței de plată, precum și la invocarea unor cauze de stingere a obligației ulterioare emiterii ordonanței de plată, cu excluderea, astfel, a nesocotirii normelor juridice ce reglementează renunțarea la judecată;

- art. 406 C. proc. civ. constituie drept comun în privința incidentului procedural al renunțării la judecată, aplicându-se ori de câte ori legea nu derogă în mod expres de la acest text legal, în procedura ordonanței de plată nefiind operată o atare excepție.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că în ipoteza renunțării la judecata unei cereri deduse spre soluționare pe calea procedurii ordonanței de plată, instanța va lua act de exercitarea actului procesual de dispoziție prin intermediul unei sentințe supuse recursului în condițiile art. 406 alin. (6) C. proc. civ.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

b) Cauțiunea judiciară

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

1. Titlul problemei de drept:

Va dispune instanța de apel, din oficiu, restituirea cauțiunii, potrivit art. 1.064 alin. (4) C. proc. civ., în ipoteza în care cererea pentru care a fost depusă cauțiunea a fost respinsă ca efect al admiterii apelului, anulării sau schimbării încheierii apelate prin care inițial se dispusese admiterea cererii de înființare a unei măsuri asigurătorii?⁷⁴

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: sechestru asigurător, poprire asigurătorie, sechestru judiciar

Acte normative incidente: art. 955 alin. (3), art. 976 alin. (1), art. 1.064 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: cauțiune, măsură asigurătorie, sechestru asigurător, poprire asigurătorie, sechestru judiciar.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 1064 C. proc. civ. prevede:

(1) Cauțiunea depusă se va restitui, la cerere, după soluționarea prin hotărâre definitivă a procesului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea, respectiv după încetarea efectelor măsurii pentru care aceasta s-a depus.

(2) Cauțiunea se restituie celui care a depus-o în măsura în care asupra acesteia cel îndreptățit nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii convenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de la data încetării efectelor măsurii, prevăzute la alin. (1). Cu toate acestea, cauțiunea se restituie de îndată dacă partea interesată declară în mod expres că nu urmărește obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviințarea măsurii pentru care aceasta s-a depus.

(3) Instanța se pronunță asupra cererii de restituire a cauțiunii cu citarea părților, printr-o încheiere supusă numai recursului la instanța ierarhic superioară. Recursul este suspensiv de executare. Încheierea pronunțată de una dintre secțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție este definitivă.

(4) Dacă cererea pentru care s-a depus cauțiunea a fost respinsă, instanța va dispune din oficiu și restituirea cauțiunii.

⁷⁴ Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Din întreaga reglementare a cauțiunii judiciare cuprinsă în Titlul XIV din Cartea a VI-a a Codului de procedură civilă, și mai cu seamă din art. 1.064 alin. (2) teza finală C. proc. civ., rezultă finalitatea acesteia de a garanta acoperirea prejudiciului cauzat prin încuviințarea măsurii pentru care s-a depus.

În ceea ce privește procedura incidentă pentru restituirea cauțiunii, art. 1.064 C. proc. civ. prevede două ipoteze distincte.

Într-o primă ipoteză, vizată de art. 1.064 alin. (1) și (2) C. proc. civ., restituirea cauțiunii se realizează abia după soluționarea prin hotărâre definitivă a procesului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea, respectiv după încetarea efectelor măsurii pentru care aceasta s-a depus.

Această ipoteză implică, așadar, formularea unei cereri de către partea care a depus cauțiunea, restituirea urmând a fi realizată în regulă generală, dacă asupra acesteia cel interesat nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii convenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii în procesul în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea sau, după ca, de la data încetării efectelor măsurii. În mod excepțional, cauțiunea se restituie de îndată în ipoteza în care partea interesată declară în mod expres că nu urmărește obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviințarea măsurii pentru care aceasta s-a depus.

Printr-o dispoziție de excepție, art. 1.064 alin. (4) C. proc. civ. prevede că dacă cererea pentru care s-a depus cauțiunea a fost respinsă, restituirea cauțiunii operează *ex officio*, instanța statuând din oficiu, nefiind necesară cererea părții.

Această prevedere cu caracter de noutate în Codul de procedură civilă din 2010 transpune, parțial, o orientare jurisprudențială deja existentă sub imperiul dispozițiilor Codului de procedură civilă din 1865⁷⁵.

⁷⁵ Art. 723¹ C. proc. civ. din 1865 nu cuprindea o dispoziție similară art. 1.064 alin. (4) C. proc. civ. din 2010, conținutul său fiind următorul:

(1) În cazurile prevăzute de lege, suma datorată de parte cu titlu de cauțiune se fixează de către instanță și se depune, după caz, la Trezoreria Statului, Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A. sau la orice altă instituție bancară pe numele părții respective, la dispoziția instanței sau, după caz, a executorului judecătoresc.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, cauțiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii, iar în cazul cererilor al căror obiect nu este evaluabil în bani, nu va depăși suma de 20 milioane lei.

(3) Cauțiunea se eliberează celui care a depus-o în măsura în care asupra acesteia cel îndreptățit în cauză nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii convenite, până la împlinirea termenului de 30 de zile de la data la care, prin hotărâre irevocabilă, s-a soluționat fondul cauzei. Cu toate acestea, cauțiunea se eliberează de îndată, dacă partea interesată declară în mod expres că nu urmărește obligarea părții adverse la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Inclusiv sub imperiul vechii reglementări, se dispunea restituirea cauțiunii chiar înainte de împlinirea termenului de 30 de zile de la data la care, prin hotărâre irevocabilă, s-a soluționat fondul cauzei, prevăzut de art. 723 ind. 1 alin. (3) C. proc. civ. din 1865 în ipoteza în care cererea pentru care s-a depus cauțiunea fusese respinsă, instanțele motivând astfel de soluții prin prisma împrejurării că producerea unui prejudiciu prin încuviințarea măsurii era exclusă.

Prin Codul de procedură civilă din 2010, legiuitorul a ridicat la rang normativ o practică jurisprudențială consacrată, adăugând elementul oficialității restituirii cauțiunii.

Astfel, art. 1064 alin. (4) C. proc. civ. prevede că dacă cererea pentru care s-a depus cauțiunea a fost respinsă, cauțiunea se restituie din oficiu. Deși textul nu prevede expres, pentru a fi operant, se impune ca cererea pentru care s-a depus cauțiunea să fi fost respinsă prin hotărâre definitivă.⁷⁶

Ca atare, rațiunea ce stă la baza edictării dispoziției analizate este aceea că este exclusă producerea unui prejudiciu susceptibil a fi acoperit prin cauțiunea depusă, tocmai pentru că nu a fost încuviințată măsura pentru care s-a dispus plata cauțiunii, fie și printr-o hotărâre judecătorească pronunțată în primă instanță.

Astfel, într-o împrejurare precum cea care face obiectul analizei de față, în care printr-o hotărâre judecătorească pronunțată în primă instanță s-ar fi încuviințat o măsură asigurătorie, iar ulterior, ca efect al admiterii apelului, s-ar fi anulat sau schimbat încheierea pronunțată, fiind respinsă cererea de încuviințare a măsurii asigurătorii, art. 1.064 alin. (4) C. proc. civ. nu își justifică incidența, întrucât încuviințarea măsurii a produs deja efecte⁷⁷ susceptibil prejudiciabile la adresa

⁷⁶ Interpretarea contrară ar conduce la concluzia de neacceptat ca, în ipoteza pronunțării în primă instanță a unei hotărâri judecătorești de respingere a cererii de încuviințare a măsurii asigurătorii, instanța să dispună din oficiu restituirea cauțiunii, lipsind de suport o condiție de încuviințare a măsurii, astfel că succesul în calea de atac ar fi iluzoriu.

⁷⁷ În ipoteza încuviințării sechestrului asigurător și a popririi asigurătorii, potrivit art. 954 alin. (2), art. 971 alin. (1) C. proc. civ., instanța va decide de urgență, prin încheiere executorie.

În cazul sechestrului asigurător, art. 955 alin. (3) C. proc. civ. prevede că sechestrul asigurător înființat asupra unui bun supus unor formalități de publicitate se va înscrie de îndată în cartea funciară, registrul comerțului, Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre publice, după caz. Înscrierea face opozabil sechestrul tuturor acelor care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra imobilului respectiv.

Potrivit art. 976 alin. (1) C. proc. civ., paza bunului sechestrat va fi încredințată persoanei desemnate de părți de comun acord, iar în caz de neînțelegere, unei persoane desemnate de instanță, care va putea fi chiar deținătorul bunului. În acest scop, executorul judecătoresc, sesizat de partea interesată, se va deplasa la locul situației bunului ce urmează a fi pus sub sechestr și îl va da în primire,

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

celeilalte părți care, având posibilitatea de a solicita obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile astfel produse, se impune a beneficia și de garanția furnizată de cauțiune.

Într-o asemenea ipoteză, vor fi aplicabile dispozițiile art. 1.064 alin. (1), (2) C. proc. civ., restituirea cauțiunii operând la cererea părții interesate, dacă cel îndreptățit nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii convenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de al data încetării efectelor măsurii, prevăzute la alin. (1), cu excepția situației în care partea interesată declară în mod expres că nu urmărește obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviințarea măsurii pentru care aceasta s-a depus, caz în care cauțiunea se restituie de îndată.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că instanța de apel nu va dispune din oficiu restituirea cauțiunii, potrivit art. 1.064 alin. (4) C. proc. civ., în ipoteza în care cererea pentru care a fost depusă cauțiunea a fost respinsă ca efect al admiterii apelului, anulării sau schimbării încheierii apelate prin care inițial se dispune admiterea cererii de înființare a unei măsuri asigurătorii.

Într-o asemenea ipoteză, vor fi aplicabile dispozițiile art. 1.064 alin. (1) și (2) C. proc. civ., restituirea cauțiunii operând la cererea părții interesate, dacă cel îndreptățit nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii convenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de al data încetării efectelor măsurii, prevăzute la alin. (1), cu excepția situației în care partea interesată declară în mod expres că nu urmărește obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviințarea măsurii pentru care aceasta s-a depus, caz în care cauțiunea se restituie de îndată.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

---

pe bază de proces-verbal, administratorului-sechestrului. Un exemplar al procesului-verbal va fi înaintat și instanței care a încuviințat măsura.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

II. DREPT CIVIL

A. PERSOANA FIZICĂ ȘI PERSOANA JURIDICĂ

1. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de soluționare a cererilor de punere sub interdicție în contextul pronunțării Deciziei nr. 601/16.07.2020 a Curții Constituționale a României prin care s-a constatat că dispozițiile art. 164 alin. (1) din Codul civil sunt neconstituționale⁷⁸

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: punere sub interdicție

Acte normative incidente: art. 164 alin. (1) C. civ

Cuvinte cheie: punere sub interdicție, capacitate psihică

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 164 alin. (1) C. civ. prevedea că persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, va fi pusă sub interdicție judecătorească.

Prin Decizia nr. 601/16.07.2020, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 164 alin. (1) din Codul civil sunt neconstituționale, reținându-se că se aduc atingeri prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3), ale art. 16 alin. (1) și ale art. 50, astfel cum se interpretează potrivit art. 20 alin. (1), și prin prisma art. 12 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Din analiza considerentelor deciziei menționate a rezultat, în esență, că art. 164 alin. (1) C. proc. civ. nu este conform Constituției, întrucât măsura de ocrotire a punerii sub interdicție nu este însoțită de suficiente garanții, astfel cum sunt ele prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, întrucât: nu rezultă dacă vizează lipsa totală a discernământului persoanei, deși potrivit convenției menționate, o măsură de ocrotire se instituie ținând cont de existența unor grade diferite de capacitate, iar o măsură precum interdicția judecătorească trebuie să fie reglementată

⁷⁸ Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

doar ca ultimă soluție (*ultima ratio*); nu sunt respectate standardele internaționale din perspectiva duratei pentru care se instituie măsura de ocrotire și nici sub aspectul revizuirii periodice de către o autoritate competentă, măsura de ocrotire a persoanei cu deficiențe impunându-se a fi individualizată raportat la gradul de incapacitate.

Potrivit art. 147 alin. (1) din Constituția României, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Până la momentul redactării prezentului material, nu s-au pus în acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției.

În acest context, au fost exprimate mai multe opinii cu privire la soluția susceptibilă a se pronunța cu privire la cererile de punere sub interdicție: dacă potrivit unei prime opinii, s-ar impune respingerea acestor cereri, ca inadmisibile, potrivit unui alt punct de vedere, ar fi posibilă admiterea acestor cereri exclusiv în cazul lipsei totale a capacității psihice, condiționat de revizuirea măsurii într-un termen stabilit de instanță. O altă soluție propusă a fost aceea de formulare a unei cereri adiționale, de modificare a cererii inițiale în sensul solicitării instituirii curatelei, conform art. 178 C. civ. sau a formulării unei acțiuni în constatarea lipsei discernământului, potrivit art. 35 C. proc. civ.

Având în vedere că prevederile art. 164 alin. (1) C. civ., ce se constituie în însuși temeiul cererilor de punere sub interdicție, au fost declarate neconstituționale prin Decizia nr. 601/16.07.2020 a Curții Constituționale a României, raportat la art. 147 din Constituția României, aceste dispoziții au fost suspendate de drept pentru 45 de zile de la publicarea deciziei, iar la împlinirea acestui termen, și-au încetat efectele juridice.

Or, concluzia care se impune este că, efect al omisiunii legiuitorului de a pune în acord dispozițiile declarate neconstituționale cu cele ale Constituției, *de lege lata*, nu mai există posibilitatea punerii sub interdicției a unei persoane, în lipsa unei proceduri care să prevadă condițiile în care se poate dispune măsura, caracterul temporar al acesteia, posibilitatea revizuirii ei ulterioare. Ca atare, soluția care se impune a fi pronunțată cu privire la aceste cereri este aceea de respingere ca fiind inadmisibile.

Pronunțarea unei soluții de punerea sub interdicție exclusiv în acele ipoteze în care persoana este lipsită total de capacitate psihică, soluție revizuibilă într-un anumit

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

termen stabilit de instanță nu își regăsește fundament legal în legislația în vigoare. O atare măsură nu își găsește corespondent în dispozițiile legale în vigoare, este în afara oricărei proceduri legale, pronunțarea unei astfel de soluții fiind echivalente depășirii atribuțiilor instanței judecătorești, prin substituirea de către instanță unui legiuitor pasiv, ceea ce nu poate fi admis.

O atare soluție este susceptibilă a fi pronunțată după intervenția legiuitorului prin edictarea unei dispoziții legale care să fie conformă dispozițiilor Constituției, raportat la considerentele reținute prin decizia menționată.

În sprijinul tezei menționate vine împrejurarea că decizia analizată nu este una interpretativă, care să condiționeze caracterul constituțional al dispoziției legale supuse controlului de o anumită interpretare a acesteia, ci este o decizie de declarare a caracterului neconstituțional al unei dispoziții legale.

În ceea ce privește posibilitatea formulării unei cereri adiționale, de modificare a cererii inițiale în sensul înlocuirii cererii de punere sub interdicție cu cea a solicitării instituirii curatei, conform art. 178 alin. (1) lit. a) C. civ., aceasta ar fi posibilă, în măsura în care reclamantul și-ar manifesta voința în acest sens și ar fi respectate normele prevăzute de art. 204 C. proc. civ. Desigur că dispoziția menționată nu a fost concepută pentru situația interzisului judecătoresc, care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale. Dimpotrivă, instituirea curatei vizează ipoteza persoanei capabile, care, din cauza bătrâneții, a bolii sau a unei infirmități fizice, nu poate, personal, să își administreze bunurile sau să își apere interesele în condiții corespunzătoare și, din motive temeinice, nu își poate numi un reprezentant sau un administrator. Însă, câtă vreme nu a fost luată măsura punerii sub interdicție, operează prezumția că persoana este capabilă, astfel încât în măsura în care sunt îndeplinite cerințele prevăzute de art. 178 alin. (1) lit. a) C. civ., instanța de tutelă poate dispune instituirea curatei.⁷⁹

Ocrotirea persoanei care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, nu s-ar putea realiza prin formularea unei acțiuni în constatarea lipsei discernământului, întemeiată pe art. 35 C. proc. civ. Acest text prevede că cel care are interes poate să ceară constatarea existenței sau inexistenței unui drept, cererea neputând fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege. Or, existența sau, după caz, lipsa discernământului este o stare de fapt care nu intră în sfera de aplicare a dispoziției legale analizate, o atare cerere având caracter inadmisibil. Mai mult decât

⁷⁹ Potrivit art. 182 alin. (2) C. civ., curatela nu se poate institui decât cu consimțământul celui reprezentat, în afară de cazurile în care consimțământul nu poate fi dat.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

atât, independent de argumentul anterior expus, validarea unei astfel de teze ar fi de natură să înfrângă caracterul obligatoriu al deciziei Curții Constituționale a României. Concluzia menționată se impune prin prisma considerentelor care fundamentează decizia menționată, a căror esență rezidă în lipsa instituirii garanțiilor care să însoțească măsura de ocrotire a punerii sub interdicție judecătorească, aspect apt să aduc atingere prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3), ale art. 16 alin. (1) și ale art. 50, astfel cum se interpretează potrivit art. 20 alin. (1), și prin prisma art. 12 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, după pronunțarea Deciziei nr. 601/16.07.2020 de către Curtea Constituțională a României, prin care s-a constatat că dispozițiile art. 164 alin. (1) C. civ. sunt neconstituționale, și până la adoptarea de către legiuitor a unor dispoziții legale conforme cu dispozițiile Constituției, cererile de punere sub interdicție vor fi respinse ca inadmisibile.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

B. OBLIGAȚII

1. Titlul problemei de drept:

Este necesară dovada prejudiciului în soluționarea cererilor de acordare a daunelor morale aduse onoarei și demnității pentru prejudiciul moral produs prin nesoluționarea notificării formulate în temeiul Legii nr. 10/2001 și pentru nepunerea în executare a hotărârii judecătorești pronunțate în această materie, cereri îndreptate împotriva entității obligate la soluționarea notificării prin emiterea unei dispoziții de restituire în natură sau prin echivalent?⁸⁰

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 998-999 C. civ. din 1864, art. 253 alin. (1)-(4), art. 1.349, art. 1.357 C. civ., Legea nr. 10/2001, Legea nr. 165/2013.

⁸⁰ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: daune morale, despăgubiri, prejudiciu moral, prejudiciu nepatrimonial, nesoluționare notificare, neexecutare hotărâre judecătorească

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Chestiunea de practică neunitară analizată vizează, în esență, necesitatea verificării condiției referitoare la producerea unui prejudiciu, în cazul acțiunilor formulate împotriva entității obligate la soluționarea notificării prin emiterea unei dispoziții de restituire în natură sau prin echivalent, în temeiul răspunderii civile delictuale, prin care se solicită compensații bănești pentru daunele (prejudiciile) morale produse prin nesoluționarea notificării formulate în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 sau prin omisiunea de a pune în executare hotărârile pronunțate în această materie.

Având în vedere că prin acest tip de acțiuni se tinde la angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie a pârâtului, care a nesocotit obligația prevăzută în legea specială de a proceda la soluționarea notificării și pe aceea de executare a obligațiilor stabilite prin hotărârea judecătorească pronunțată, prezintă relevanță dispozițiile art. 1.349 C. civ. din 2009.

Aceste dispoziții prevăd, sub denumirea marginală “Răspunderea civilă delictuală” că orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane [alin. (1)].

Potrivit art. 998-999 C. civ. din 1864:

Orice faptă a omului, care cauzează altuia un prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat, a-l repara, omul fiind responsabil nu numai pentru prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela cauzat prin neglijența sau imprudența sa.

Potrivit art. 252 C. civ. din 2009, orice persoană fizică are dreptul la ocrotirea valorilor intrinseci ființei umane, cum sunt viața, sănătatea, integritatea fizică și psihică, demnitatea, intimitatea vieții private, libertatea de conștiință, creația științifică, artistică, literară sau tehnică.

Din art. 253 alin. (1) și (4) C. civ. din 2009 rezultă că printre mijloacele de apărare ale persoanei fizice ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost încălcate se numără și posibilitatea persoanei prejudiciate de a cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Din perspectiva condițiilor ce fac obiectul analizei instanței cu prilejul soluționării acestui tip de acțiuni, prezintă relevanță art. 1.357 C. civ. din 2009, cu denumirea “Răspunderea pentru fapta proprie. Condițiile răspunderii” care prevăd:

- (1) Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare.
- (2) Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă.

Potrivit art. 103 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, obligațiile născute din faptele juridice extracontractuale sunt supuse dispozițiilor legii în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii lor. Ca atare, incidența Codului Civil din 1864 sau a celui din 2009, după caz, se va raporta la data săvârșirii faptei ilicite afirmate.

Ca atare, rezultă neîndoielnic din dispozițiile legale menționate că pentru angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie, se impune a fi îndeplinite următoarele condiții: săvârșirea unei fapte ilicite, producerea unui prejudiciu, existența unui raport de cauzalitate între fapta săvârșită și prejudiciul produs, vinovăția autorului faptei ilicite. Prin urmare, producerea unui prejudiciu, indiferent de natura patrimonială sau nepatrimonială a acestuia, constituie o cerință distinctă de cea a săvârșirii faptei ilicite și a culpei, în lipsa ei nefiind posibilă angajarea răspunderii civile delictuale.

Prin urmare, chiar dacă nesoluționarea notificării în termenul legal sau, după caz, neîndeplinirea obligației stabilite prin hotărârea judecătorească constituie neîndoielnic o faptă ilicită, această împrejurare nu este prin ea însăși suficientă pentru a conduce la angajarea răspunderii civile delictuale, în lipsa dovedirii unui prejudiciu aflat în raport de cauzalitate cu fapta menționată.

Împrejurarea că în astfel de cauze se afirmă producerea unui prejudiciu nepatrimonial nu este de natură să imprime o concluzie diferită, condiția dovedirii prejudiciului, fie el de această natură, impunându-se a fi îndeplinită. Simpla nesoluționare a notificării în termen legal sau neexecutare a obligației stabilite prin hotărâre judecătorească nu este de natură să conducă în mod automat la concluzia producerii unui prejudiciu nepatrimonial, existența și întinderea acestuia fiind în raport de dependență de o serie de factori profund subiectivi, care variază de la o persoană la alta. Aprecierea îndeplinirii condiției menționate o va realiza instanța de judecată prin raportare la întreg probatoriul administrat în cauză.

Ca atare, pronunțarea unei soluții de admitere a unei astfel de acțiuni implică îndeplinirea cerinței dovedirii prejudiciului afirmat de reclamant, constând, de exemplu, în producerea unei stări de disconfort psihic și moral, ca urmare a unei

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

perioade lungi de așteptare, a atitudinii umiltoare și sfidătoare a entității, în sentimentul de desconsiderare, în nemulțumirea și revolta cauzate conduita pârâtului, ce pare să nesocotească orice prevedere legală.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că este necesară dovada prejudiciului în soluționarea cererilor de acordare a daunelor morale aduse onoarei și demnității pentru prejudiciul moral produs prin nesoluționarea notificării formulate în temeiul Legii nr. 10/2001 și pentru nepunerea în executare a hotărârii judecătorești pronunțate în această materie, cereri îndreptate împotriva entității obligate la soluționarea notificării prin emiterea unei dispoziții de restituire în natură sau prin echivalent.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

C. BUNURI

1. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea acțiunii în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin accesione în cazul construcțiilor realizate fără autorizație de construire înainte de 1 august 2001⁸¹

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: acțiune în constatare

Acte normative incidente: art. 492 C. civ. din 1864, art. 37 alin. (5), (6) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, art. 37 alin. (2) din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996.

Cuvinte cheie: accesione, autorizație de construire, acțiune în constatare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară menționată a fost discutată la Întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale

⁸¹ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel ce a avut loc la Oradea, în perioada 6-7 iunie 2019.

Participanții la întâlnirea menționată au arătat că având în vedere pronunțarea Deciziei nr. 13/2019 de către Înalta Curte de Casație și Justiție-Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii⁸², nu s-a mai impus adoptarea vreunei soluții în privința acestei teme. S-a evidențiat însă că soluția adoptată prin decizia pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție este aplicabilă numai construcțiilor edificate după data de 1 august 2001; pentru construcțiile edificate anterior acestei date acțiunea în constatarea dobândirii dreptului de proprietate se impune a fi respinsă ca inadmisibilă, având în vedere considerentele expuse în paragraful 91 al deciziei menționate.

Prin Decizia nr. 13/2019, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, admitând recursul în interesul legii, în interpretarea și aplicarea art. 492 din Codul civil din 1864, art. 579 alin. (1), art. 577 alin. (2) din Codul civil, art. 37 alin. (5) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare și art. 37 alin. (1) din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare a stabilit că lipsa autorizației de construire sau nerespectarea prevederilor acesteia, precum și lipsa procesului-verbal de recepție la terminarea lucrărilor constituie impedimente pentru recunoașterea pe cale judiciară, în cadrul acțiunii în constatare, a dreptului de proprietate asupra unei construcții realizate de către proprietarul terenului, cu materiale proprii.

În cuprinsul Deciziei în interesul legii, s-a reținut, printre altele, că Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare:

- prevederea cuprinsă la art. 37 alin. (5) din legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții (forma republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 933 din 13 octombrie 2004):

Construcțiile executate fără autorizație de construire sau cu nerespectarea prevederilor acesteia, precum și cele care nu au efectuată recepția la terminarea lucrărilor, potrivit legii, nu se consideră finalizate și nu pot fi intabulate în cartea funciară. În această situație se aplică în continuare sancțiunile prevăzute de lege. (...)

- prevederea cuprinsă la art. 37 alin. (1) din Legea nr. 7/1996.

Dreptul de proprietate asupra construcțiilor se înscrie în cartea funciară în baza unui certificat de atestare eliberat de autoritatea locală emitentă a autorizației de construire, care să confirme că edificarea construcțiilor s-a efectuat conform

⁸² M. Of., Partea I, nr. 440 din 03 iunie 2019.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

autorizației de construire și că există proces-verbal de recepție la terminarea lucrărilor, precum și a celorlalte dispoziții legale în materie și a unei documentații cadastrale.

Prin considerentul cuprins la par. 91 al deciziei menționate s-a reținut:

„Aceste considerații sunt valabile numai cu privire la construcțiile edificate după data de 1 august 2001, deoarece, prin excepție de la regula prevăzută de art. 37 alin. (1) din Legea nr. 7/1996, privind înscrierea dreptului de proprietate asupra construcțiilor numai în cazul în care acestea sunt autorizate, alin. (2) al aceluiași articol permite, pentru construcțiile realizate înainte de 1 august 2001, care este data intrării în vigoare a Legii nr. 453/2001 pentru modificarea și completarea Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și unele măsuri pentru realizarea locuințelor, să se intabuleze dreptul de proprietate în lipsa autorizației de construire, în baza certificatului de atestare fiscală prin care se atestă achitarea tuturor obligațiilor fiscale de plată datorate autorității administrației publice locale în a cărei rază se află situată construcția, precum și a documentației cadastrale.”

În prezent, art. 37 alin. (5) din Legea nr. 50/1991 prevede că aceste construcții executate fără autorizație de construire sau cu nerespectarea prevederilor acesteia, precum și cele care nu au efectuată recepția la terminarea lucrărilor, potrivit legii, nu se consideră finalizate.

Art. 37 alin. (6) din Legea nr. 50/1991 a fost modificat prin Legea nr. 7/2020, având în prezent, următorul conținut: Dreptul de proprietate asupra construcțiilor se înscrie în cartea funciară în baza unui certificat de atestare, care să confirme că edificarea construcțiilor s-a efectuat conform autorizației de construire și că există proces-verbal de recepție la terminarea lucrărilor, sau, după caz, a unei adeverințe/unui certificat de atestare a edificării construcției. În cazul construcțiilor pentru care execuția lucrărilor s-a realizat fără autorizație de construire, iar împlinirea termenului de prescripție prevăzut la art. 31 nu mai permite aplicarea sancțiunilor, certificatul de atestare/adeverința privind edificarea construcției va fi emis/emisă în baza unei expertize tehnice cu privire la respectarea cerințelor fundamentale aplicabile privind calitatea în construcții, inclusiv cu încadrarea în reglementările de urbanism aprobate, care să confirme situația actuală a construcțiilor și respectarea dispozițiilor în materie și a unei documentații cadastrale. În situația în care în expertiza tehnică se constată neîndeplinirea tuturor cerințelor fundamentale și a celor relative la încadrarea în reglementările de urbanism, nu se eliberează certificatul de atestare/adeverința privind edificarea construcției.

Ca atare, modificarea legislativă intervenită nu prezintă relevanță din perspectiva admisibilității cererilor de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin accesione pentru construcții edificate înainte de 1 august 2001. Dispoziția

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

menționată vizează construcțiile edificate după data de 01 august 2001, data intrării în vigoare a Legii nr. 453/2001, legiuitorul instituind un mecanism alternativ de emitere a certificatului de atestare/adeverinței privind edificarea construcției, pe lângă cel bazat pe procesul-verbal de recepție la terminarea lucrărilor.

Modificarea art. 37 alin. (6) din Legea nr. 50/1991, în sensul celor anterior menționate, nu deschide calea unei acțiuni în justiție care să aibă ca obiect constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin accesiune imobiliară artificială. Noua formă a textului trebuie înțeleasă în sensul, că pe baza expertizei, se eliberează certificatul de atestare/adeverința privind edificarea construcției. Eventualul refuz de eliberare a acestui certificat de către autoritatea administrativă (pentru că expertiza constată neîndeplinirea tuturor cerințelor fundamentale și a celor relative la încadrarea în reglementările de urbanism) deschide calea unei acțiuni în contencios administrativ și nicidecum a unei acțiuni civile în constatarea dreptului de proprietate. Tocmai de aceea, cele statuate prin Decizia instanței supreme nr. 13/2019 sunt în continuare de actualitate.

Pentru construcțiile edificate anterior datei de 1 august 2001, sunt pe deplin incidente prevederile art. 37 alin. (2) din Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare, din care rezultă că construcțiile realizate înainte de 1 august 2001 se intabulează, în lipsa autorizației de construire, în baza certificatului de atestare fiscală prin care se atestă achitarea tuturor obligațiilor fiscale de plată datorate autorității administrației publice locale în a cărei rază se află situată construcția, precum și a documentației cadastrale. În alți termeni, neîndeplinirea obligației fiscale de plată datorate autorității administrației publice locale în a cărei rază teritorială se află situată construcția și lipsa documentației cadastrale constituie impedimente la intabulare. Or, aceste impedimente ar fi eludate în cazul pronunțării unei hotărâri judecătorești de admitere a cererii de constatare a dobândirii dreptului de proprietate asupra construcției, deoarece proprietarul poate solicita intabularea dreptului de proprietate asupra construcției direct în temeiul hotărârii, conform art. 24 alin. (3) din Legea nr. 7/1996 potrivit căruia "Dreptul de proprietate și celelalte drepturi reale asupra unui imobil se vor înscrie în cartea funciară pe baza înscrisului autentic notarial sau a certificatului de moștenitor, încheiate de un notar public în funcție în România, a hotărârii judecătorești rămase definitivă și irevocabilă sau pe baza unui act emis de

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

autoritățile administrative, în cazurile în care legea prevede aceasta, prin care s-au constituit ori transmis în mod valabil”.⁸³

Prin urmare, în ipoteza în care nu ar fi îndeplinite condițiile menționate la art. 37 alin. (2) din lege, o acțiune în constatarea dobândirii dreptului de proprietate asupra construcției prin accesiune, ar urma să fie respinsă ca fiind inadmisibilă, pentru considerentul anterior menționat.

Considerentul nr. 91 al Deciziei instanței supreme nr. 13/2019 nu infirmă raționamentul anterior expus. Sigur că, reținând că considerațiile deciziei sunt valabile numai cu privire la construcțiile edificate după data de 1 august 2001, Înalta Curte de Casație și Justiție a înțeles să sublinieze regimul juridic diferit al acestora, statuând în limitele sesizării, adică exclusiv în ceea ce privește construcțiile edificate după această dată. Acest aspect nu este de natură să înfrângă incidența, a unui raționament expus în cuprinsul deciziei, care își justifică pe deplin aplicabilitatea, prin prisma identității de rațiune.

În măsura în care condițiile prevăzute de art. 37 alin. (2) din Legea nr. 7/1996 ar fi îndeplinite, reclamantul ar avea posibilitatea de a parcurge procedura administrativă, lipsind interesul său de pronunțare a unei hotărâri judecătorești de constatare a dobândirii dreptului de proprietate prin accesiune asupra construcției, existând posibilitatea intabulării în condițiile textului anterior menționat.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că acțiunile în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin accesiune în cazul construcțiilor realizate fără autorizație de construire înainte de 1 august 2001 sunt inadmisibile.

⁸³ Soluția se impune, pentru identitate de rațiune, în raport de considerentul reținut în par. 79 al Deciziei nr. 13/2019, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție-Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii:

„Or, această interdicție va fi eludată în cazul pronunțării unei hotărâri judecătorești de admitere a cererii de constatare a dreptului de proprietate asupra construcției edificate fără autorizație de construire, deoarece proprietarul poate solicita intabularea dreptului de proprietate asupra construcției, direct în temeiul hotărârii, conform art. 24 alin. (3) din Legea nr. 7/1996, potrivit căruia ”Dreptul de proprietate și celelalte drepturi reale asupra unui imobil se vor înscrie în cartea funciară pe baza înscrisului autentic notarial sau a certificatului de moștenitor, încheiate de un notar public în funcție în România, a hotărârii judecătorești rămase definitivă și irevocabilă sau pe baza unui act emis de autoritățile administrative, în cazurile în care legea prevede aceasta, prin care s-au constituit ori transmis în mod valabil”. Caracterul declarativ al hotărârii pronunțate nu este relevant, de vreme ce textul citat nu exclude înscrierea în cartea funciară a drepturilor reale recunoscute prin hotărâri judecătorești declarative.”

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În opinie majoritară, participanții și-au însușit opinia I.N.M.

În opinie minoritară, s-a considerat că acțiunile în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin accesiune în cazul construcțiilor realizate fără autorizație de construire înainte de 1 august 2001 sunt admisibile. S-a apreciat că, întrucât construcțiile au fost ridicate anterior datei de 1 august 2001, nu sunt incidente dispozițiile Deciziei nr. 13/2019, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, având în vedere și legislația în vigoare la data edificării construcțiilor, care nu condiționează dobândirea dreptului de proprietate de existența formalităților necesare pentru eliberarea autorizației de construire.

2. Titlul problemei de drept:

Se poate realiza partajul dreptului de concesiune asupra unui loc de înhumare?⁸⁴

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: partaj

Acte normative incidente: art. 632, art. 669 C. civ., Legea 102/2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare.

Cuvinte cheie: partaj, partaj de folosință, loc de veci, loc de înhumare, lucrare funerară, drept de concesiune, moștenitor legal, moștenitor testamentar.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Chestiunea de practică neunitară ridică problema partajului dreptului de concesiune asupra locului de veci. Dacă potrivit unui prim punct de vedere, partajul este posibil, prin atribuirea dreptului de concesiune unuia dintre moștenitori, o altă opinie menționează că cererea de partaj a unui loc de veci este neîntemeiată, întrucât partajul este o modalitate de încetare a coproprietății. Or, în ipoteza analizată, în discuție este un drept de concesiune, stabilirea drepturilor moștenitorilor urmând a se realiza potrivit legii speciale [în acest sens, s-a făcut referire la art. 18 alin. (2) din Legea 102/2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare, care

⁸⁴ Curtea de Apel București.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

prevede că, la expirarea termenului de folosință a locului de înhumare, concesionarul are drept de preempțiune, iar în caz de deces al concesionarului, are drept de preempțiune moștenitorul legal sau, după caz, testamentar].

Dispoziții legale relevante pentru soluționarea problemei de practică neunitară se regăsesc în Codul civil și în Legea nr. 102/2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare. De asemenea, în temeiul art. 6 alin. (3) din Legea nr. 102/2014, proprietarii cimitirelor au procedat la elaborarea unor regulamente de organizare și funcționare a cimitirelor.⁸⁵

Secțiunea a V-a („Partajul”) a Capitolului IV („Proprietatea comună”) din Titlul II („Proprietatea privată”) al Cărții a III-a a Codului civil („Despre bunuri”) debutează cu art. 669 care prevede că încetarea coproprietății prin partaj poate fi cerută oricând, în afară de cazul când partajul a fost suspendat prin lege, act juridic ori hotărâre judecătorească.

Proprietatea pe cote-părți (coproprietatea) este menționată printre formele proprietății comune, alături de proprietatea în devălmășie (devălmășia).

Potrivit art. 632 alin. (2) C. civ., coproprietatea poate fi obișnuită sau forțată.

Coproprietatea forțată nu poate înceta prin partaj judiciar, conform dispoziției exprese cuprinse la art. 632 alin. (3) C. civ.

Procedura partajului judiciar este reglementată sub această denumire marginală în Titlul V al Cărții a VI-a (“Proceduri speciale”) din Codul de procedură civilă.

Din art. 980 C. proc. civ. rezultă că procedura partajului judiciar se aplică oricărei cereri de partaj privind bunuri asupra cărora părțile au un drept de proprietate comună.

⁸⁵ Potrivit 6 alin. (3) din Legea nr. 102/2014, proprietarul cimitirului este obligat să elaboreze regulamentul de organizare și funcționare a cimitirului. În temeiul dispoziției legale menționate, au fost adoptate o serie de regulamente (spre exemplu, Consiliul General al Mun. București a adoptat HCGMB nr. 303/2003 privind aprobarea Regulamentului pentru organizarea și funcționarea cimitirelor și crematoriilor umane).

Cimitirul, definit de art. 3 alin. (1) lit. a) din lege ca fiind spațiul situat în intravilanul sau extravilanul localității, care a fost, este sau va fi destinat înhumării, se poate afla în proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, a cultelor religioase legal recunoscute sau a unităților locale de cult/biserici în situația cimitirelor confesionale, în proprietatea operatorilor economici, asociațiilor sau fundațiilor, precum și în proprietatea unui alt stat, cu respectarea tratatelor la care România este parte, astfel cum rezultă din art. 4 din lege.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Din corelarea art. 669 C. civ. și a art. 980 C. proc. civ. cu art. 632 alin. (2) și (3) C. civ. rezultă că, referindu-se la încetarea coproprietății prin partaj, legiuitorul a avut în vedere exclusiv ipoteza coproprietății obișnuite, nu și pe aceea a coproprietății forțate.

Prin urmare, premisa partajului este așadar existența coproprietății obișnuite asupra unui bun.

Prioritar, se impune a se lămuri care este semnificația sintagmei „loc de veci”. Sintagma menționată este folosită de legiuitor în mod repetat în cuprinsul Legii nr. 102/2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare, la art. 2⁸⁶, art. 9⁸⁷, art. 35⁸⁸, fără ca actul normativ să ofere o definiție a acestuia.

De asemenea, în cuprinsul actului normativ se face referire, pe de o parte, la locul de înhumare, iar pe de altă parte, la lucrări funerare.

Asupra locurilor de înhumare⁸⁹ poate exista un drept de proprietate⁹⁰, de concesiune sau de folosință. Concluzia se întemeiază pe art. 18 alin. (1) din lege care prevede:

⁸⁶ Art. 2 din Legea nr. 102/2014 prevede:

(1) Oricine are dreptul la o înmormântare decentă și la aducerea ultimului omagiu la *locul de veci* al decedatului.

(2) La stabilirea *locului de veci* și organizarea serviciilor funerare, persoanele în drept și prestatorii serviciilor funerare sunt obligați să colaboreze între ei, să țină cont de voința exprimată pe timpul vieții de către defunct sau, în lipsa acesteia, vor ține seama de apartenența religioasă a defunctului (...).

⁸⁷ Potrivit art. 9 alin. (1) din Legea nr. 102/2014, dacă toate *locurile de veci* din cimitir ori dintr-o parte a acestuia au fost ocupate, iar acest lucru este stabilit printr-o expertiză de specialitate, administratorul cimitirului, după ce în prealabil aduce la cunoștință publică prin mijloacele de informare în masă această situație, poate declara cimitirul sau partea corespunzătoare din acesta închisă.

⁸⁸ Potrivit art. 35 alin. (1) din lege, contravaloarea concesiunii locurilor de înhumare pe teritoriul cimitirului, precum și taxa pentru alte activități desfășurate de operatorii economici se stabilesc de proprietarul cimitirului. Tariful pentru întreținerea cimitirului și a *locurilor de veci* nu poate fi modificat pe parcursul concesiunii decât în funcție de rata inflației sau dacă modificările legislative impun cheltuieli suplimentare.

⁸⁹ Sintagma menționată este utilizată de legiuitor și în cuprinsul art. 19 din lege, care prevede: Administratorul cimitirului reține dreptul de folosință a locurilor de înhumare și îi înștiințează în scris pe titularii dreptului de folosință în următoarele cazuri:

a) titularului i se atribuie un alt loc de înhumare;
b) părăsirea sau menținerea în stare de neîngrijire pe o perioadă mai mare de 2 ani a locurilor de înhumare și a lucrărilor funerare, după o notificare prealabilă;
c) neplata taxelor în condițiile prevăzute de contract.

⁹⁰ Ipoteza dreptului de proprietate asupra locurilor de înhumare este rară în practică, de exemplu în cazul mormintelor aflate în curțile sau grădinile caselor izolate (a se vedea S. D. Șchiopu, Unele

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(1) Titularii dreptului de proprietate, de concesiune sau de folosință a locurilor de înhumare au obligația de amenajare și de întreținere a acestor locuri și a lucrărilor funerare aferente existente, asigurându-le un aspect cât mai îngrijit.

(2) La expirarea termenului de folosință a locului de înhumare, concesionarul are drept de preempțiune, iar în caz de deces al concesionarului, are drept de preempțiune moștenitorul legal sau, după caz, testamentar.

(3) Dacă cimitirele au locuri amenajate pentru cultele recunoscute de lege, la acordarea dreptului de preempțiune se va ține cont și de specificul cultului respectiv. În ceea ce privește lucrările funerare, acestea pot fi supraterane (însemnele, bordurile, împrejmuirile, lespezile, obeliscurile sau orice alte lucrări de artă pentru înhumare) sau subterane (criptele pentru locuri de înhumare), astfel cum rezultă din art. 3 lit. c), d) din lege.

Rezultă din dispozițiile legale menționate că sintagma “loc de veci” desemnează atât locul de înhumare, cât și lucrările funerare, fie ele subterane sau supraterane.

Dacă în privința locurilor de înhumare, art. 18 alin. (1) din lege menționează că asupra acestora poate exista un drept de proprietate, drept de concesiune sau drept de folosință, nu există vreo referire în legea specială cu privire la lucrările funerare.

Revine așadar interpretului sarcina de a stabili care este regimul lor juridic. Având în vedere că lucrările funerare sunt edificate de către titularul dreptului de concesiune sau de folosință asupra locului de înhumare, ele constituie obiectul material al dreptului de proprietate al titularului dreptului de concesiune asupra locului de înhumare.⁹¹

---

particularități ale partajului judiciar al locurilor de înhumare și al lucrărilor funerare, publicat în “Revista Dreptul” nr. 5/2018).

⁹¹ Menționăm că în ceea ce privește dreptul asupra lucrărilor funerare, chestiunea este controversată.

Astfel, în doctrină se face referire fie la existența unui drept de proprietate în favoarea titularului dreptului de concesiune sau de folosință asupra locului de înhumare (a se vedea S. D. Șchiopu, *op. cit.*), fie la un drept real de folosință (a se vedea F. Deak, Romeo Popescu, *Tratat de drept succesoral*, vol. III, *Transmisiunea și partajul moștenirii*, Ed. Universul Juridic, 2014, p. 187). În această din urmă lucrare, dreptul real de folosință asupra locurilor de înmormântare și lucrărilor funerare este enumerat în cadrul secțiunii dedicate bunurilor care prin natura sau destinația lor, nu sunt susceptibile a fi partaja, menționându-se în privința sa că se transmite în indiviziune soțului supraviețuitor și rudelor celor mai apropiate ale defunctului, potrivit regulamentelor cimitirelor și care pot forma obiectul partajului numai în mod excepțional.

Existența unui drept de proprietate asupra lucrărilor funerare în favoarea titularului dreptului de concesiune rezultă din art. 118 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale:

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Pornind de la premisele menționate, rezultă că, de fapt, chestiunea de practică neunitară referitoare la partajul locului de veci ridică problema partajului dreptului de concesiune asupra locului de înhumare și, deopotrivă, pe aceea a partajului lucrărilor funerare.

În ipoteza decesului titularului dreptului de concesiune asupra unui loc de înhumare, în cadrul universalității de bunuri transmise în indiviziune către moștenitori, se va regăsi și dreptul de concesiune asupra locului de înhumare.

Indiviziunea asupra universalității de bunuri presupune proprietatea comună pe cote-părți asupra universalității și asupra fiecărui bun din universalitate, câtă vreme coindivizarii nu au procedat la ieșirea din indiviziune sau indiviziunea nu a încetat, în total sau în parte, într-o anumită modalitate.⁹²

Ca atare, aspectul că asupra locului de înhumare defunctul a avut un drept de concesiune, ci nu un drept de proprietate, nu este suficient prin el însuși pentru a conduce la concluzia că partajul nu este posibil. Dreptul de concesiune asupra locului de înhumare se transmite în indiviziune către moștenitori, în cadrul universalității de bunuri ce intră în masa succesorală.

Nici dispozițiile art. 18 alin. (2) din Legea nr. 102/2014 nu conduc la dezlegarea problemei de practică neunitară, întrucât vizează o altă ipoteză, aceea a expirării termenului de folosință a locului de înhumare.⁹³

De fapt, în mod tradițional, atât în doctrina română⁹⁴ și franceză, cât și în jurisprudență, s-a reținut în mod întemeiat indivizibilitatea locurilor de înhumare și a construcțiilor funerare prin raportare la destinația lor, tocmai pentru că ele sunt menite

---

(1) În lipsa moștenitorilor legali sau testamentari, când în masa succesorală există bunuri, notarul public, sesizat în condițiile art. 103, constată că succesiunea este vacantă și eliberează certificat de vacanță succesorală, în condițiile legii.

(2) Dacă masa succesorală este formată numai dintr-un drept de concesiune sau folosință asupra unui loc de veci/înhumare, fără construcții funerare, notarul va constata prin încheiere stingerea acestuia, fără să emită certificat de vacanță succesorală.

(3) Un exemplar al încheierii se va comunica concedentului.

Or, din interpretarea *a contrario* a art. 118 alin. (2), rezultă că, în măsura în care ar fi existat lucrări funerare, ar fi fost incident alin. (1), apreciindu-se că în masa succesorală există bunuri.

⁹² F. Deak, Romeo Popescu, *Tratat de drept succesoral*, vol. III, *Transmisiunea și partajul moștenirii*, Ed. Universul Juridic, 2014, p. 166.

⁹³ În această ipoteză, legea recunoaște moștenitorului legal, sau, după caz testamentar, al titularului dreptului de concesiune un drept de preempțiune pentru încheierea unui nou contract de concesiune.

⁹⁴ V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ediția 3, Editura C. H. Beck, 2017, p. 312

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

osemintelor membrilor familiei⁹⁵ sau celor de care moștenitorii au fost legați de o puternică legătură afectivă. Particularitatea bunurilor transmise determină regimul juridic al coproprietății forțate sau perpetue, nesusceptibilă de partaj.

Ca atare, rezultă că, în regulă generală, nu este posibil partajul dreptului de concesiune asupra locului de înhumare ori asupra construcției funerare, operând excluderea prevăzută de art. 632 alin. (3) C. civ. care prevede că coproprietatea forțată nu poate înceta prin partaj judiciar.

Desigur că soluția menționată poate fi nuanțată în funcție de ipoteza concretă din cauza dedusă judecății. Spre exemplu, în măsura în care ar fi în discuție un drept de concesiune asupra unui loc de înhumare care nu a fost folosit în interesul familiei, nu se verifică rațiunea ce stă la baza indivizibilității, fiind posibil, în mod excepțional, partajul, prin atribuirea dreptului de concesiune în favoarea unuia dintre moștenitori.

În ceea ce privește construcțiile funerare⁹⁶, apreciem că în ipoteza dezacordului coproprietarilor cu privire la modul de folosire a bunului, sunt incidente dispozițiile art. 639 C. civ., fiind posibil ca instanța să stabilească prin hotărâre judecătorească modul de folosire a bunului comun.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că dreptul de concesiune asupra unui loc de înhumare nu este susceptibil de partaj. În mod excepțional, în măsura în care nu se verifică rațiunea ce stă la baza indivizibilității (ipoteza locului de înhumare

⁹⁵ A se vedea D. Alexandresco, Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine, tomul III-partea II (Succesiunile ab intestat), Atelierele grafice „Socec & CO”, București, 1912, p. 487. “O concesiune funerară în care au avut loc înhumări este grevată de un drept de afectare în beneficiul familiei titularului” (Cour de Cassation, chambre civile 1, audience publique du mardi 6 mars 1973, no de pourvoi: 71/11419, public au Bulletin 1973, no 85, p. 85) disponibilă pe <https://www.legifrance.gouv.fr>. Afectarea familială a locului de înhumare imprimă acesteia caracterul unei proprietăți colective stricto sensu, adică un bun care nu poate fi partajat și aparține tuturor membrilor succesivi ai familiei (F. Zenati-Castaing, T. Revet, Cours de droit civil: successions. Presses Universitaires de France, Paris, 2012, p. 114), citate din S. D. Șchiopu, *op. cit.*

De asemenea, într-o decizie de speță, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că dreptul de concesiune asupra locașurilor de înmormântare din cimitire este un drept real și, când sunt mai mulți titulari, părțile aflându-se, prin excepție de la reglementarea dată prin art.728 C.civ., într-o indiviziune forțată și perpetuă, nu este admisibilă acțiunea în revendicare, a uneia din ele, pentru o parte a construcției funerare. (Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Civilă și de Proprietate Intelectuală, Decizia nr. 4328/2005 disponibilă la adresa <https://www.scj.ro/1093/Detaili-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=82300>).

⁹⁶ Avem în vedere lucrările funerare subterane (cavou, criptă), cu mențiunea că există posibilitatea reutilizării aceluiași mormânt de-a lungul mai multor generații prin procedeul deshumării și reînhumării rămășițelor pământești (a se vedea S. D. Șchiopu, *op. cit.*).

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

care nu a fost folosit în interesul familiei moștenitorilor, fiind destinat osemintelor unor persoane față de care moștenitorii nu sunt legați de o puternică legătură afectivă), nu se mai aplică regimul juridic al coproprietății forțate, astfel că este posibil partajul.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

Este admisibil recursul în ipoteza formulării unei cereri de chemare în judecată prin care se formulează două capete de cerere având ca obiect revendicare, respectiv grănițuire?⁹⁷

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 483 alin. (2) C. proc. civ. prevede că nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-j), la lit. f) fiind menționate cererile în grănițuire.

Potrivit art. 460 alin. (2) C. proc. civ., dacă prin aceeași hotărâre au fost soluționate și cereri accesorii, hotărârea este supusă în întregul ei căii de atac prevăzute de lege pentru cererea principală. Alin. (3) prevede că în cazul în care prin aceeași hotărâre au fost soluționate mai multe cereri principale sau incidentale, dintre care unele sunt supuse apelului, iar altele recursului, hotărârea în întregul ei este supusă apelului. Hotărârea dată în apel este supusă recursului.

Chestiunea de practică neunitară semnalată vizează problema admisibilității recursului în ipoteza formulării unei cereri de chemare în judecată care cuprinde două capete de cerere, unul având ca obiect revendicarea unei suprafețe de teren, iar al doilea grănițuirea celor două proprietăți. Într-o primă opinie, s-a apreciat că recursul este inadmisibil, întrucât potrivit unui punct de vedere, cele două capete de cerere au caracter principal, iar potrivit unui alt punct de vedere, capătul de cerere având ca obiect revendicare este accesoriul celui principal având ca obiect grănițuire. Potrivit unei alte opinii, recursul este admisibil, întrucât capătul de cerere având ca obiect grănițuire este accesoriu capătului de cerere principal având ca obiect revendicare.

⁹⁷ Curtea de Apel Cluj.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Rezultă că soluționarea chestiunii de practică neunitară implică stabilirea raportului între cele două capete de cerere formulate, cu consecința corectei calificări a acestora din perspectiva art. 30 alin. (3), (4) C. proc. civ. ca având caracter principal sau, după caz, accesoriu, o dată lămurită această chestiune, urmând a primi aplicare art. 460 alin. (2) sau (3) C. proc. civ. după caz.

Stabilirea caracterului principal sau accesoriu al capetelor de cerere formulate implică analiza dreptului protejat prin intermediul fiecăreia dintre acțiuni și, totodată, a efectelor pe care admiterea uneia dintre cele două acțiuni este susceptibilă a le produce asupra modalității de soluționare a celeilalte.

Art. 563 C. civ., reglementând acțiunea în revendicare, prevede că proprietarul unui bun are dreptul de a-l revendica de la posesor sau de la o altă persoană care îl deține fără drept.

Așadar, acțiunea în revendicare este mijlocul procesual prin care se asigură protecția dreptului de proprietate, ea fiind definită ca fiind acțiunea prin care cel care se pretinde titular al dreptului de proprietate asupra unui bun, dar nu are stăpânirea materială a acestuia, îl cheamă în judecată pe cel care are stăpânirea materială a bunului, cerând instanței să recunoască dreptul de proprietate, și să i se restituie stăpânirea materială a bunului respectiv.⁹⁸ Efectele acțiunii în revendicare sunt reglementate de art. 566 C. civ., principalul efect fiind restituirea bunului sau obligarea la despăgubiri dacă bunul a pierit din culpa pârâtului ori a fost înstrăinat.

Art. 560 C. civ., sub denumirea marginală “Obligația de grănițuire”, prevede obligația proprietarilor terenurilor învecinate de a contribui la grănițuire prin reconstituirea hotarului și fixarea semnelor corespunzătoare.

Din analiza textului menționat rezultă că: pe de o parte, fiecare dintre proprietarii fondurilor învecinate este subiect pasiv al obligației de grănițuire, însă, pe de altă parte, este și titular al dreptului corelativ obligației menționate, adică al unui drept de grănițuire. Dreptul de grănițuire include dreptul la reconstituirea hotarului și stabilirea semnelor corespunzătoare, astfel cum menționează *expressis verbis* art. 560 C. civ.

Cu privire la natura juridică a dreptului de grănițuire, reținem că, deși distinct de dreptul de proprietate, dreptul subiectiv de grănițuire nu este autonom față de acesta, dimpotrivă, decurge din acesta, având caracter accesoriu.⁹⁹

⁹⁸ V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ediția 3, Ed. C. H. Beck 2017, p. 474

⁹⁹ A se vedea V. Stoica, *Dreptul material la acțiune în materia drepturilor reale principale*, *Revista Română de Drept Privat* nr. 4/31 decembrie 2018:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Grănițuirea se poate face amiabil, iar în caz de litigiu, prin hotărâre judecătorească.

Mijlocul procesual prin care se asigură protecția dreptului subiectiv de grănițuire este acțiunea în grănițuire.

Efectul admiterii acțiunii în grănițuire rezultă, de asemenea, din art. 560 C. civ., constând în reconstituirea hotarului și fixarea semnelor corespunzătoare între cele două terenuri învecinate.

Rezultă că soluționarea acțiunii în grănițuire implică administrarea probelor apte a identifica locul situației hotarului între cele două terenuri învecinate, în vederea reconstituirii sale și a delimitării celor două fonduri prin semne exterioare.

Prin urmare, soluționând o cerere de chemare în judecată care are ca unic obiect o acțiune în grănițuire, fără a se invoca ocuparea de către pârât a unei suprafețe de teren aparținând reclamantului, instanța nu va analiza întinderea dreptului de proprietate asupra celor două terenuri. Soluția este firească, întrucât instanța nu a fost învestită cu o acțiune în revendicare, mijloc specific de protecție a dreptului de proprietate. În alți termeni, soluționarea acțiunii în grănițuire nu presupune stabilirea limitei proprietăților prin raportare la titlurile de proprietate exhibate de părți, ci exclusiv reconstituirea hotarului vechi. Analiza instanței se va rezuma la soluționarea pretenției formulate, aceea de grănițuire, întreaga probațiune fiind construită spre a conduce la reconstituirea hotarului între cele două proprietăți¹⁰⁰. Lucrând pe un

---

Ideea că dreptul de grănițuire decurge din însuși conținutul juridic al dreptului de proprietate privată asupra unui teren nu este suficient de clară. Mai exact, nu se precizează dacă dreptul la grănițuire face parte din conținutul juridic al dreptului de proprietate asupra terenului, ca o prerogativă determinată, sau este distinct de acest drept de proprietate. Cât timp obligația corelativă a proprietarilor terenurilor vecine este una *propter rem*, este mai potrivită concluzia că dreptul la grănițuire se prezintă ca un drept subiectiv distinct de dreptul de proprietate asupra terenului. Altfel spus, nu ar putea exista un raport obligațional *propter rem* dacă nu ar exista și subiectul activ al obligației. Dar, așa cum datoria *propter rem* ține de starea naturală a unui teren și este accesorie acestui bun, tot astfel și dreptul la grănițuire, fără a se confunda cu dreptul de proprietate asupra terenului, este un drept subiectiv accesoriu acestui drept. Rezultă că între proprietarii terenurilor vecine există obligații *propter rem* cu caracter reciproc ca raporturi obligaționale specifice, iar drepturile subiective care intră în conținutul lor nu sunt nici drepturi de creanță propriu-zise, nici drepturi reale.

(...) Cel care exercită dreptul material la acțiunea în grănițuire este chiar proprietarul terenului, direct sau prin reprezentanți, astfel încât în acest fel se apără în mod direct dreptul de proprietate, ținând seama că, atunci când are ca obiect un teren, delimitarea sferei de exercitare a dreptului de proprietate depinde de limitele materiale ale terenului.

¹⁰⁰ A se vedea Ș. Mircioiu, Aspecte specifice punerii în executare silită a hotărârilor judecătorești având ca obiect grănițuirea, în Revista Română de Executare silită cu numărul 2 din data de 30 iunie 2017:

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

exemplu concret, în măsura în care s-ar formula doar o acțiune în grănițuire, nu și o acțiune în revendicare și nici nu s-ar învedera încălcarea dreptului de proprietate al reclamantului, iar hotarul constituit anterior ar fi plasat cu nesocotirea întinderii dreptului de proprietate asupra terenurilor învecinate, instanța investită cu soluționarea unei acțiuni în grănițuire se va pronunța în limitele investiției, procedând la reconstituirea hotarului și stabilirea semnelor exterioare¹⁰¹. Împrejurarea că pârâtul ar stăpâni în fapt o suprafață de teren asupra căreia ar fi proprietar reclamantul este nerelevantă în soluționarea acțiunii în grănițuire, care valorifică exclusiv dreptul la grănițuire, ci nu dreptul de proprietate. Desigur, într-o asemenea ipoteză, reclamantul are la îndemână acțiunea în revendicare pentru a obține efectul de restituire a suprafeței ocupate de pârât.

Înțelegerea mecanismului de soluționare a acțiunii în grănițuire produce consecințe și din perspectiva corectei identificări a efectelor hotărârii judecătorești pronunțate asupra acesteia. Întrucât soluționând acțiunea în grănițuire, instanța nu statuează asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate asupra terenurilor învecinate, hotărârea judecătorească pronunțată nu va avea autoritate de lucru judecat într-o acțiune în revendicare introdusă ulterior, obiectul și cauza fiind *de plano* diferite.¹⁰²

Prin judecarea unei acțiuni în grănițuire, instanța de judecată nu constituie un hotar nou între două terenuri vecine ce aparțin unor proprietari diferiți, ci reconstituie vechiul hotar, la origine nelitigios, dintre cele două fonduri.

¹⁰¹ Soluția menționată a fost reținută constant în practica judiciară dezvoltată sub imperiul Codului civil din 1864, pe deplin relevantă și în contextul actualei reglementări.

În acest sens, a se vedea: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 15/1970 în Repertoriu 1969/1975, p. 96 și dec. nr. 1448/1971 în C.D. 1971, p. 181, citate în C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale în reglementarea noului Cod civil*, Ediția a 3-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu 2017, p. 329:

În cadrul acțiunii în grănițuire, părțile trebuie să producă dovezi pentru stabilirea traseului pe care urmează să se fixeze semnele exterioare dintre fondurile învecinate, fără a fi însă obligate a dovedi însăși existența dreptului asupra porțiunilor de teren pentru care se stabilește hotărnicia.

A se vedea I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 2526 din 31.03.2005, în *Dreptul* nr. 4/2006, p. 273-274; Î.C.C.J., s. civ. și de propr. int., dec. nr. 2153 din 18 martie 2005, în *Dreptul* nr. 8/2006, p. 213-214, citate în C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale în reglementarea noului Cod civil*, Ediția a 3-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu 2017, p. 329:

Într-o astfel de acțiune, judecătorul nu are a se pronunța asupra întinderii dreptului de proprietate, ci asupra formei terenului, în partea din litigiu al cărei contur este fixat decisiv prin linia hotarului despărțitor, determinată prin semne vizibile.

¹⁰² Soluția se regăsește în mod constant în doctrină.

În acest sens, a se vedea: D. Alexandresco, *Explicațiunea dreptului civil român*, t. II, partea I, București, 1909, p. 675; M. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, București, 1921, p.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Ce se întâmplă însă în situația, de altfel, cel mai frecvent întâlnită în practică, în care solicitând grănițuirea proprietăților vecine, reclamantul contestă și întinderea dreptului de proprietate al cărui titular este proprietarul vecin?

Într-o asemenea ipoteză, întrucât acțiunea în grănițuire, prin ipoteză, nu presupune o contestare a dreptului de proprietate asupra terenurilor¹⁰³, se impune ca instanța să lămurească în ce măsură s-a formulat și o acțiune în revendicare.¹⁰⁴

În măsura în care se concluzionează că instanța a fost investită atât cu o acțiune în revendicare, cât și cu o acțiune în grănițuire, rezultă că reclamantul a solicitat instanței pe de o parte, recunoașterea dreptului de proprietate asupra terenului stăpânit în fapt de către pârât cu consecința restituirii sale și, totodată, stabilirea liniei

---

154, citate în C. Bîrsan, Acțiunea în grănițuire, Revista Română de Drept Privat nr. 2/30.04.2015: Astfel, grănițuirea își produce efectele numai în privința delimitării fondurilor vecine, iar cel care a cerut și obținut grănițuirea poate introduce mai târziu o acțiune de revendicare fără a i se putea opune autoritatea de lucru judecat, derivând din acțiunea de grănițuire, deoarece acțiunea de revendicare este o acțiune nouă, având alt obiect. În acțiunea de grănițuire, instanța de judecată nu se pronunță asupra existenței dreptului de proprietate sau a altui drept real.

A se vedea V. Stoica, Drept civil. Drepturile reale principale, Ediția 3, Ed. C. H. Beck 2017, p. 504:

Așadar, hotărârea judecătorească prin care s-a admis o acțiune în grănițuire nu poate fi invocată, cu autoritate de lucru judecat, într-o acțiune în revendicare ulterioară, întrucât, deși reclamantul trebuie să-și legitimeze calitatea procesuală activă în acțiunea în grănițuire, nu este supus aceluiași exigențe probatorii ca în cazul acțiunii în revendicare. În schimb autoritatea ei poate fi invocată într-o acțiune în grănițuire ulterioară, cu același obiect, cât timp semnele de proprietate nu au dispărut.

A se vedea C. Bîrsan, Drept civil. Drepturile reale principale în reglementarea noului Cod civil, Ediția a 3-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu 2017, p. 329:

Hotărnicia produce efecte numai cu privire la delimitarea fondurilor ce aparțin părților, nu și cu privire la însuși dreptul real, astfel că oricare dintre ele poate introduce, ulterior, o acțiune în revendicare privind suprafața determinată de teren, fără a i se putea opune autoritatea de lucru judecat a hotărârii pronunțate în acțiunea în grănițuire.

¹⁰³ V. Stoica, Dreptul material la acțiune în materia drepturilor reale principale, Revista Română de Drept Privat nr. 4/31 decembrie 2018. De menționat că, chiar dacă acțiunea în grănițuire nu presupune o contestare asupra dreptului de proprietate asupra terenurilor, întrucât calitatea procesuală activă și calitatea procesuală pasivă aparțin proprietarilor terenurilor învecinate, este necesar să se facă dovada acestor titluri de proprietar pentru a se proba calitățile procesuale. (*Idem*)

¹⁰⁴ În situația în care instanța nu ar fi investită cu o acțiune în revendicare, ci doar cu o acțiune în grănițuire motivată din perspectiva ocupării de către pârât a unei suprafețe de teren aparținând reclamantului, apreciem că soluția care s-ar impune ar fi de respingere a acțiunii în grănițuire. În situația analizată, grănițuirea prin reconstituirea hotarului nu concordă cu pretenția afirmată de reclamant prin cererea de chemare în judecată, iar stabilirea hotarului ca efect al analizei dreptului de proprietate asupra suprafeței de teren ocupate de către pârât nu poate opera în absența acțiunii în revendicare.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

de hotar prin raportare la o situație juridică a proprietății ce a fost pe deplin lămurită, tranșată de instanța de judecată prin soluționarea acțiunii în revendicare.

Soluția rezultă din caracterul accesoriu al dreptului de grănițuire în raport cu dreptul de proprietate, pe care îl apără în mod direct¹⁰⁵, fiind de neconceput într-o ipoteză precum cea dedusă analizei ca hotarul să fie stabilit altfel decât în raport de întinderea reală a dreptului de proprietate a fiecăreia dintre părți. Concluzia menționată exclude calificarea capătului de cerere având ca obiect grănițuire ca fiind unul principal. De altfel, într-o ipoteza precum cea analizată, acțiunea în grănițuire nu tinde la reconstituirea hotarului, ci la constituirea hotarului în raport de o corectă delimitare a dreptului de proprietate ce revine fiecăreia dintre părți. În alți termeni, într-o astfel de situație, configurația juridică a acțiunii în grănițuire, aparent, se îndepărtează de cea tipică, vizată de art. 560 C. civ., instanța nefiind preocupată atât a reconstitui hotarul, cât a proceda la o veritabilă constituire a hotarului prin raportare la soluția pronunțată asupra acțiunii în revendicare. Abaterea este însă doar aparentă, întrucât premisa reglementării cuprinse în art. 560 C. civ. nu este aceea de excepție, în care dreptul de proprietate a fost încălcat, iar, pe de altă parte, soluția rezidă din natura juridică a dreptului de grănițuire care, având caracter accesoriu, servește, în sens larg proprietății.

Aceeași va fi soluția și în ipoteza formulării pe cale separată a acțiunii în grănițuire, ulterior succesului în acțiunea în revendicare. Printr-o asemenea acțiune, ar urma să se solicite stabilirea liniei de hotar prin raportare la hotărârea judecătorească pronunțată asupra acțiunii în revendicare, dependența soluției asupra grănițuirii față de soluția pronunțată în revendicare fiind vădită. Hotărârea judecătorească pronunțată cu privire la acțiunea în revendicare se va bucura de autoritate de lucru judecat, sub aspectul efectului său pozitiv, cu privire la acțiunea în grănițuire.

Pornind de la asemenea premise, este evident că soluționarea acțiunii în grănițuire depinde de soluția pronunțată asupra acțiunii în revendicare, astfel că aceasta este o cerere accesorie, în accepțiunea dispozițiilor art. 30 alin. (4) C. proc. civ.¹⁰⁶

¹⁰⁵ A se vedea V. Stoica, Dreptul material la acțiune în materia drepturilor reale principale, Revista Română de Drept Privat nr. 4/31 decembrie 2018.

¹⁰⁶ Soluția menționată este evidențiată și în doctrină, în acest sens a se vedea V. Stoica, Dreptul material la acțiune în materia drepturilor reale principale, Revista Română de Drept Privat nr. 4/31 decembrie 2018: Dacă reclamantul ar contesta întinderea dreptului de proprietate al vecinului, acțiunea în grănițuire va fi dublată de o acțiune în revendicare; practic, capătul de cerere privind acțiunea în revendicare va avea caracter principal, iar capătul de cerere privind acțiunea în grănițuire va avea caracter accesoriu. Dacă pârâtul contestă întinderea dreptului de proprietate al reclamantului, ar trebui să facă el însuși cerere reconvențională cu caracter de acțiune în revendicare.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Prin urmare, nu operează excluderea de la obiectul recursului menționată de art. 483 alin. (2) C. proc. civ., astfel că recursul va fi admisibil prin raportare la art. 460 alin. (2) C. proc. civ.

În concluzie, opinia INM este în sensul că este admisibil recursul în ipoteza formulării unei cereri de chemare în judecată prin care se formulează două capete de cerere având ca obiect revendicare, respectiv grănițuire.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

S-a considerat că, în ipoteza particulară în care, prin cererea de chemare în judecată, contestându-se întinderea obiectului proprietății pârâtului, s-ar formula atât o acțiune în revendicare, cât și o acțiune în grănițuire, prin care s-ar solicita stabilirea hotarului raportat la întinderea proprietății afirmată de către reclamant prin primul capăt de cerere, iar, în subsidiar, s-ar formula acțiune în grănițuire prin care s-ar solicita ca, pentru ipoteza respingerii acțiunii în revendicare, să se procedeze la reconstituirea hotarului vechi și la fixarea semnelor corespunzătoare, acțiunea în grănițuire formulată în subsidiar ar constitui obiectul unui capăt de cerere principal.

D. LEGISLAȚIE SPECIALĂ

a) Legea nr. 165/2013

1. Titlul problemei de drept:

Aplicarea art. 24 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 în privința numărului de puncte ce se impun a fi acordate, prin decizia de compensare, cesionarului - moștenitor legal sau testamentar al beneficiarului unei decizii sau, după caz, al unei dispoziții, emise în temeiul Legii nr. 10/2001, conținând propunerea de acordare a măsurilor compensatorii în condițiile Legii nr. 165/2013¹⁰⁷

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Legea nr. 165/2013

¹⁰⁷ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Acte normative incidente: art. 24 alin. (1) și (2) din Legea nr. 165/2013.

Cuvinte cheie: plafonare măsuri compensatorii; cesionar moștenitor al titularului dreptului de proprietate.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește următoarea ipoteză: entitatea investită, potrivit Legii nr. 10/2001, cu soluționarea notificării, emite decizie sau, după caz, dispoziție prin care propune acordarea de măsuri compensatorii în condițiile Legii nr. 165/2013 în favoarea persoanei îndreptățite sau a moștenitorului legal sau testamentar al persoanei îndreptățite; această din urmă persoană cesionează cu titlu oneros dreptul său la obținerea măsurilor compensatorii în favoarea unuia dintre viitorii săi moștenitori legali sau testamentari; ulterior încheierii cesiunii, cedentul decedează, iar persoana cesionarului îl moștenește. Într-o opinie, se consideră că cesionarul are dreptul la un număr de puncte neplafonat, ținând cont de calitatea sa de moștenitor legal sau testamentar al persoanei îndreptățite sau al moștenitorului acesteia din urmă, iar, într-o altă opinie, se apreciază că cesionarul are dreptul la un număr de puncte plafonat, dată fiind calitatea sa de cesionar și incidența art. 24 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.¹⁰⁸

Potrivit art. 24 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, punctele stabilite prin decizia de compensare emisă pe numele titularului dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia, nu pot fi afectate prin măsuri de plafonare.

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, în dosarele în care se acordă măsuri compensatorii altor persoane decât titularul dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia, se acordă un număr de puncte egal cu suma dintre prețul plătit fostului proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia pentru tranzacționarea dreptului de proprietate și un procent de 15% din diferența până la valoarea imobilului stabilită conform art. 21 alin. (6).

Raportat la mențiunea din cuprinsul art. 24 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 referitoare la prețul plătit pentru tranzacționarea dreptului de proprietate rezultă că cesiunile de creanță avute în vedere de acest text legal și care conduc la plafonarea

¹⁰⁸ A se vedea, pentru dezvoltări pe marginea art. 24 din Legea nr. 165/2013, articolul publicat pe site-ul www.juridice.ro, intitulat "Semnificația sintagmei „prețul plătit” în înțelesul art. 24 alin. (2)-(4) din Legea nr. 165/2013. Plafonarea despăgubirilor primite de persoanele care au încheiat convenții privind drepturile asupra imobilelor care fac obiectul legilor de restituire", elaborat de către Serena Evda Militaru, judecător în cadrul Curții de Apel București.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

punctelor de compensare sunt exclusiv cesiunile cu titlu oneros, fiind excluse din domeniul de aplicare al articolului cesiunile cu titlu gratuit.

La data deschiderii succesiunii persoanei îndreptățite sau a moștenitorului acesteia, în masa sa succesorală nu se mai regăsește dreptul la obținerea măsurilor compensatorii, din moment ce acesta a fost cedat în timpul vieții, considerent pentru care decizia de compensare se va emite pe numele cesionarului în considerarea calității sale de cesionar, iar nu în virtutea calității de moștenitor al persoanei îndreptățite sau al moștenitorului acesteia din urmă.

În cuprinsul considerentelor Deciziei nr. 179/2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 409 din 3 iunie 2014, Curtea Constituțională a reținut, în esență, în ceea ce privește critica de neconstituționalitate a art. 1 alin. (3) și art. 24 din Legea nr. 165/2013, următoarele:

"Privite dintr-o perspectivă de ansamblu, se observă că politicile de restituire îmbină două componente: o componentă reparatorie/morală și una patrimonială ce privește dreptul de proprietate. Cele două aspecte ale politicii de restituire sunt strâns legate între ele și îi privesc, în realitate, numai pe titularii inițiali ai dreptului de proprietate, foști proprietari, și pe moștenitorii legali ori testamentari ai acestora. Tocmai de aceea, plecând de la aceste aspecte, legiuitorul a stabilit că unul dintre principiile care stă la baza acordării măsurilor reparatorii prevăzute de Legea nr. 165/2013 este acela al prevalenței restituirii în natură, iar în ceea ce privește punctele stabilite prin decizia de compensare emisă pe numele titularului dreptului de proprietate, fost proprietar, sau a moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, stabilește că acestea nu pot fi afectate prin măsuri de plafonare (paragraful nr. 31).

Alta este soluția legislativă din Legea nr. 165/2013 în situația în care persoanele care se considerau îndreptățite și care au depus notificări potrivit Legii nr. 10/2001 au cesionat dreptul de creanță asupra statului român unor terțe persoane, încheindu-se cu aceste ocazii contracte de cesiune. În aceste situații legea a plafonat măsurile reparatorii ce pot fi acordate cesionarului, fapt ce a generat prezenta critică de neconstituționalitate (paragraful nr. 32).

Analizând natura juridică a acestor contracte de cesiune, Curtea constată că sunt contracte aleatorii și că, prin definiție, aceste înstrăinări nu puteau avea loc decât între momentul depunerii notificării și momentul emiterii titlului de despăgubire, având în vedere dispozițiile art. 5 alin. (1) lit. a) din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente potrivit cărora "drepturile stabilite prin titlurile de despăgubire nu pot fi vândute, cumpărate, date în garanție sau transferate în orice alt mod, cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, cu excepția dobândirii acestora ca efect al succesiunii; actele de înstrăinare a acestor

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

drepturi, cu excepția transmiterii ca efect al succesiunii, sunt lovite de nulitate absolută”. Or, așa cum s-a reținut în literatura de specialitate (C. Stătescu, C. Bârsan, Drept civil. Teoria generală a obligațiilor, Ed. All, București, 1993, pag. 36), contractele aleatorii sunt contracte cu titlu oneros în care întinderea sau chiar existența obligației pentru una dintre părți ori pentru ambele părți contractante nu se cunoaște în momentul încheierii contractului, deoarece depinde de un eveniment viitor și incert, în cazul de față stabilirea dreptului de proprietate al cedentului. Așadar, la încheierea contractului, nici cedentul - persoana care se consideră îndreptățită la restituire -, nici cesionarul - terțul raportului între stat și persoana care se consideră îndreptățită - nu poate stabili cu certitudine existența unui drept de proprietate al celui dintâi, care să determine un drept la despăgubire al celui de-al doilea, astfel încât nu se poate cuantifica cuantumul câștigului ori al pierderii, ori existența acestora. Este evident faptul că atât persoanele care se consideră îndreptățite la măsurile reparatorii, cât și cesionarii drepturilor de creanță izvorâte din legile de restituire au dobândit doar vocația obținerii unor măsuri reparatorii, calitatea de titular al dreptului de proprietate asupra bunului preluat abuziv urmând a fi stabilită după epuizarea procedurilor prevăzute de legile restituirii (paragraful nr. 33).

Curtea constată că, în concepția noii legi, situația dobânditorilor de drepturi izvorâte din legile de restituire cunoaște o reglementare specială în ceea ce privește acordarea măsurilor compensatorii. Prin dispozițiile de lege criticate, intenția legiuitorului a fost aceea de a limita operațiunile speculative cu drepturi litigioase prin plafonarea plăților către cesionar, adică limitarea veniturilor încasate de aceștia. Scopul măsurilor reparatorii adoptate de către legiuitor a fost acela de atenuare a consecințelor încălcărilor masive ale drepturilor de proprietate din trecut, și nicidecum crearea de noi drepturi sau surse de venit pentru terțe persoane, plafonarea cuantumului despăgubirilor acordate cesionarilor apărând ca fiind în concordanță atât cu Legea fundamentală, cât și cu jurisprudența instanței europene. De altfel, potrivit art. 24 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care s-a stabilit dreptul la despăgubiri, cesionarul dreptului de creanță primește un număr de puncte egal cu suma dintre prețul plătit fostului proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia pentru tranzacționarea dreptului de proprietate și un procent de 15% din diferența până la valoarea imobilului stabilită conform art. 21 alin. (6) din lege (paragraful nr. 38)."

În același sens sunt și Decizia nr. 468 din 23 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 789 din 29 octombrie 2014; Decizia nr. 176 din 29 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 374 din 16 mai 2016; Decizia nr. 613 din 5 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 250 din 21 martie 2018; Decizia nr. 326 din 30 aprilie 2015,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

publicată Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 449 din 23 iunie 2015; Decizia nr. 7 din 15 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 412 din 27 mai 2019; Decizia nr. 172 din 26 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iunie 2019.

Prin Decizia nr. 30/02.03.2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, ce a fost publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 523 din 18/06/2020, s-a stabilit, în interpretarea dispozițiilor art. 3 și 4 din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în coroborare cu prevederile art. 24 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, că în cazul în care, după încheierea unei convenții prin care fostul proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia au înstrăinat dreptul la despăgubire unor terțe persoane, părțile convin desființarea acestei convenții și repunerea lor în situația anterioară, dreptul la măsuri reparatorii al cesionarului nu subzistă; în acest caz, dreptul la măsuri reparatorii în echivalent revine în patrimoniul înstrăinătorului (înstrăinătorilor) plafonat potrivit dispozițiilor art. 24 alin. (2) sau, după caz, alin. (4) din Legea nr. 165/2013.

În considerentele acestei decizii, instanța supremă a reținut următoarele:

„În ceea ce privește cesiunea dreptului la măsurile reparatorii vizate de Legea nr. 10/2001 și Legea nr. 165/2013, este necesar a observa că, în lipsa unor prevederi legale speciale care să impună, în planul condițiilor sale de validitate, alte exigențe decât cele general valabile în cazul acestui tip de convenție, sunt aplicabile, în principiu, dispozițiile art. 1.566 alin. (1) din Codul civil („Cesiunea de creanță este convenția prin care creditorul cedent transmite cesionarului o creanță împotriva unui terț”), precum și, după caz, celelalte dispoziții cuprinse în art. 1.566-1.586 din Codul civil (paragraful nr. 115).

Fără a tăgădui, deci, incidența și utilitatea acestor prevederi legale în determinarea regimului juridic al cesiunii dreptului la despăgubire, se cuvine, în egală măsură, a remarca faptul că, în planul efectelor unei asemenea convenții de cesiune, legiuitorul, dând expresie regulii de principiu afirmate în partea finală a art. 1.169 din Codul civil, a considerat oportun să impună, așa cum s-a arătat mai sus, plafonarea măsurilor compensatorii acordate altor persoane decât fostul proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia (paragraful nr. 116).

Se poate presupune, cu suficient temei, că o asemenea opțiune, având ca punct de plecare faptul că măsurile de preluare abuzivă nu s-au răsfrânt, direct sau indirect,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

asupra subdobânditorilor, ține seama de numărul mare al cererilor de acordare a măsurilor reparatorii în echivalent, de resursele bugetare semnificative care trebuie mobilizate în acest scop, precum și, în acest context, de necesitatea menținerii unui just echilibru între interesul particular al titularilor unor drepturi la despăgubire și interesul general al societății (paragraful nr. 117).

Într-un asemenea context de reglementare și dintr-o asemenea perspectivă trebuie înțelese inclusiv efectele juridice pe care le poate produce convenția prin care fostul proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia înstrăinează altei (altor) persoane dreptul lor la măsuri reparatorii [caz în care unul dintre efectele transmisiunii este reprezentat de plafonarea, în limitele impuse de art. 24 alin. (2) și (4) din Legea nr. 165/2013, a dreptului la compensare prin puncte], precum și, în mod specific, efectele produse de o convenție intervenită ulterior între aceleași părți și prin care acestea convin să desființeze cesiunea dreptului la despăgubire, stipulând încetarea efectelor acesteia și repunerea părților în situația anterioară (paragraful nr. 120).

Deși prin cesionarea dreptului la măsuri reparatorii de către fostul proprietar sau moștenitorii acestuia în favoarea unei terțe persoane aceasta din urmă dobândește un drept diminuat ca valoare patrimonială în raport cu acela recunoscut de lege în favoarea fostului proprietar sau a moștenitorilor lui, deci plafonat, se cuvine a observa că această diminuare corespunde voinței legii (paragraful nr. 121).

Or, voința legii trebuie considerată ca prevalentă, ea având întâietate în raport cu aceea a părților atunci când este vizat și un interes public (paragraful nr. 122).

Este de observat că, în sensul legii, simplul fapt al transmiterii dreptului la măsuri compensatorii către alte persoane reprezintă condiția necesară și suficientă pentru ca plafonarea valorii măsurilor compensatorii să intervină (paragraful nr. 123).

Fiind vorba despre un tip particular de situație juridică, căruia legiuitorul a înțeles să îi atribuie efecte specifice, trebuie considerat că ea își produce efectele indiferent dacă, ulterior, părțile au convenit desființarea cu efect retroactiv a cesiunii (paragraful nr. 124).

A considera altfel înseamnă a îngădui părților ca prin libera lor voință să înlăture efectul de plafonare pe care legea îl instituie în legătură cu măsurile compensatorii convenite cesionarului, deși nicio dispoziție legală nu prevede o asemenea posibilitate. Prin urmare, nu trebuie omisă că, mai presus de voința părților, există o dispoziție a legii pe care acestea nu o pot înfrânge și care trebuie respectată indiferent dacă, ulterior contractului de cesiune, intervine o altă convenție prin care părțile sting convenția inițială prin care dreptul la reparație fusese înstrăinat (paragraful nr. 125).

Rezultă așadar că, spre deosebire de situațiile de drept comun în care părțile pot în mod liber să încheie o convenție și, ulterior, să hotărască desființarea ei,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

determinându-i în întregime efectele, în situația premisă care interesează în prezenta sesizare principiul libertății contractuale și autonomia de voință a părților nu pot produce efectele juridice obișnuite (adică acelea care corespund, în totul, voinței părților contractante), existând un interes public care justifică opțiunea legiuitorului pentru ca plafonarea să își producă efectele chiar și atunci când, ulterior cesiunii, părțile ar conveni ca aceasta să înceteze cu efect retroactiv (paragraful nr. 126).

Dacă legiuitorul ar fi avut în intenție să înlăture efectul de plafonare ca urmare a unei asemenea convenții, ar fi menționat-o în mod expres. Or, în lipsa unei dispoziții exprese care să afirme o astfel de intenție a legii, rămâne că cesiunea de drept intervenită inițial își conservă efectul de plafonare a despăgubirilor chiar și atunci când, ulterior, părțile au convenit în sensul înlăturării efectelor ei (paragraful nr. 127).

Astfel fiind, deși părțile au libertatea de a conveni desființarea/încetarea efectelor cesiunii, dreptul la despăgubiri care se întoarce în patrimoniul fostului proprietar sau al moștenitorilor legali sau testamentari ai acestuia, ca foști cedenti, nu va putea avea o altă întindere decât aceea rezultată din aplicarea prevederilor art. 24 alin. (2) sau (4) din Legea nr. 165/2013, căci doar acest drept se afla în patrimoniul cesionarului la data încheierii noii convenții” (paragraful nr. 128).

Apreciem că art. 24 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 este incident în determinarea numărului de puncte ce se impun a fi acordate, prin decizia de compensare, cesionarului - moștenitor legal sau testamentar al beneficiarului unei decizii sau, după caz, al unei dispoziții, emise în temeiul Legii nr. 10/2001, conținând propunerea de acordare a măsurilor compensatorii în condițiile Legii nr. 165/2013, pentru următoarele considerente:

- domeniul de aplicare al art. 24 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 este strict limitat la persoanele care nu au calitatea de fost proprietar sau de moștenitor legal sau testamentar al acestuia, specificând în mod expres faptul că numărul de puncte este plafonat în dosarele în care se acordă măsuri compensatorii *altor persoane* decât titularul dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia; prin urmare, folosind argumentul de interpretare logică *a contrario* rezultă că atunci când în dosarele de despăgubire se acordă măsuri compensatorii titularului dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, punctele de compensare nu sunt supuse plafonării; în cazul problemei analizate, măsurile compensatorii se acordă cesionarului acestui drept, care însă reprezintă un moștenitor legal sau testamentar al fostului proprietar sau al moștenitorului acestuia din urmă, prin urmare, plafonarea prevăzută de textul art. 24 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 nu este aplicabilă punctelor de compensare ce-i revin;

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- art. 24 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 impune ca punctele stabilite prin decizia de compensare emisă pe numele titularului dreptului de proprietate, fost proprietar, sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, să nu poată fi afectate prin măsuri de plafonare; în cazul analizat, decizia de compensare se emite pe numele unui moștenitor legal sau testamentar al fostului proprietar sau al moștenitorului acestuia din urmă, astfel încât nu se aplică interdicția plafonării punctelor; considerăm că acest text legal a fost instituit tocmai pentru a întări faptul că fostului proprietar sau moștenitorului acestuia i se cuvin puncte de compensare neplafonate; rațiunea instituirii interdicției de plafonare a punctelor de compensare în cazul acestei persoane rezidă în stabilirea unor măsuri reparatorii apte să atenueze în mod echitabil consecințele încălcării masive a dreptului de proprietate din trecut;

- situația specificată în problema supusă dezbaterii și cea avută în vedere în Decizia nr. 30/02.03.2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, sunt diferite; în problema de față, beneficiarul unei decizii sau, după caz, al unei dispoziții, emise în temeiul Legii nr. 10/2001, a înstrăinat dreptul său la măsuri compensatorii unei persoane care oricum ar fi avut vocația să încaseze punctele de compensare neplafonate, dată fiind calitatea sa de moștenitor al acestuia; ca atare, prin înstrăinare, vocația de a primi puncte de compensare neplafonate nu încetează; în schimb, în ipoteza analizată de instanța supremă, beneficiarul deciziei sau, după caz, al dispoziției emise în temeiul Legii nr. 10/2001 a înstrăinat dreptul său la măsuri compensatorii unei persoane care avea vocația să încaseze puncte de compensare plafonate; prin simpla înstrăinare a dreptului, în acest din urmă caz, numărul de puncte la care ar fi existat vocația încasării a suferit o diminuare, nemaiputând fi restabilit în quantumul inițial printr-un *mutuus dissensus* aplicat cesiunii; este adevărat faptul că persoana dobânditoare a dreptului la măsuri compensatorii își va dovedi această calitate în temeiul contractului de cesiune, iar nu a calității de moștenitor al beneficiarului unei decizii sau, după caz, al unei dispoziții, emise în temeiul Legii nr. 10/2001, întrucât în masa succesorală a acestuia nu se găsea acest drept, la data decesului său, însă, în problema de practică neunitară analizată spre deosebire la cea vizată de instanța supremă, dreptul transmis nu a implicat o plafonare de puncte, grație calității cesionarului de moștenitor al persoanei specificate; legiuitorul a instituit plafonul nu în considerarea înstrăinării dreptului de a obține măsuri compensatorii, ci a lipsei calității cesionarului de persoană îndreptățită în sensul Legii nr. 10/2001;

- rațiunea instituirii plafonării, și anume aceea a stopării operațiunilor speculative cu drepturi litigioase, respectiv limitarea veniturilor încasate de persoane care nu au suferit preluarea abuzivă a propriului imobil în proprietatea statului, nu își găsește justificarea în ipoteza cesionarului, moștenitor al beneficiarului unei decizii sau,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

după caz, al unei dispoziții, emise în temeiul Legii nr. 10/2001, asupra căruia s-au răsfrânt indirect măsurile de preluare abuzivă.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că în determinarea numărului de puncte ce se impun a fi acordate, prin decizia de compensare, cesionarului - moștenitor legal sau testamentar al beneficiarului unei decizii sau, după caz, al unei dispoziții, emise în temeiul Legii nr. 10/2001, este incident art. 24 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, iar nu alin. (2) sau (4) al aceluiași articol.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

Având în vedere că, în urma dezbaterilor, nu s-a conturat o opinie majoritară, participanții au decis amânarea discutării acestei probleme de drept pentru o întâlnire ulterioară, apreciindu-se, totodată, oportună necesitatea apelării la un mecanism legal de unificare a practicii judiciare.

2. Titlul problemei de drept:

Aplicarea art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 219/2020, în etapele judecătii în primă instanță și în apel, în procesele având ca obiect contestație formulată de persoana îndreptățită împotriva deciziei emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, în temeiul art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, prin care este criticată modalitatea de evaluare a imobilului, precum și în cele având ca obiect cererea persoanei îndreptățite de obligare a Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor la emiterea deciziei de compensare în favoarea sa sau de pronunțare a unei hotărâri judecătorești care să țină loc de decizie de compensare, în temeiul art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013¹⁰⁹

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 165/2013

Acte normative incidente: art. 4, art. 21 alin. (6), art. 35 alin. (1), (2), (3) din Legea nr. 165/2013.

¹⁰⁹ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: aplicare a legii de drept substanțial în timp, Lege nr. 219/2020, Lege nr. 165/2013, efecte ale declarării necostituționalității unei text legal în cursul judecării, efecte ale modificării unei text legal în cursul judecării.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește următoarele două ipoteze:

a) persoana îndreptățită formulează contestație împotriva deciziei emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, în temeiul art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, în privința modalității de evaluare a imobilului; Legea nr. 219/2020 intră în vigoare fie în etapa judecării în primă instanță, fie în etapa apelului declarat de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor și/sau persoana îndreptățită (în funcție de soluția în concret pronunțată);

b) persoana îndreptățită formulează cerere de obligare a Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor la emiterea deciziei de compensare în favoarea sa sau de pronunțare a unei hotărâri judecătorești care să țină loc de decizie de compensare, în temeiul art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013; Legea nr. 219/2020 intră în vigoare fie în etapa judecării în primă instanță, fie în etapa apelului declarat de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor și/sau persoana îndreptățită (în funcție de soluția în concret pronunțată).

În ceea ce privește succesiunea în timp a normelor juridice ce vizează evaluarea imobilului în vederea acordării punctelor de compensare, redăm următoarele:

- art. 21 alin. (6) teza I din Legea nr. 165/2013, în forma existentă anterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 22/2020 (data de 21.03.2020), prevedea că evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin *aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013*, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte; ca atare, grila notarială aplicabilă la acel moment era cea aferentă anului 2013;

- acest articol a fost modificat, începând cu data de 21.03.2020, de art. I pct. 2 din Legea nr. 22/2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 221 din 18 martie 2020, prevăzând că evaluarea imobilului care face obiectul deciziei se face prin *utilizarea grilei notariale valabile la data emiterii deciziei de către Comisia Națională și se exprimă în puncte*; ca atare, grila notarială aplicabilă ulterior datei de 21.03.2020 era cea de la data emiterii deciziei de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor;

- prin art. I din O.U.G. nr. 72/2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 412 din 19 mai 2020, aplicarea prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 22/2020, s-au suspendat până la data de 1 martie 2021;

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- art. II teza I al O.U.G. nr. 72/2020 a prevăzut că, pe perioada suspendării prevăzute la art. 1, evaluarea imobilelor pentru care se acordă despăgubiri se face *prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013*, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte;

- art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 a fost din nou modificat, începând cu data de 02.11.2020, de art. I pct. 1 din Legea nr. 219/2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 1011 din 30 octombrie 2020, având următorul conținut: "Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia. Prin excepție, în dosarele în care se acordă măsuri compensatorii titularului dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, iar dreptul de proprietate nu a fost tranzacționat după preluarea abuzivă de stat a imobilului, evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin *utilizarea grilei notariale valabile pentru anul precedent emiterii deciziei de către Comisia Națională*. Evaluarea se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu"; prin art. II al acestei legi s-a prevăzut că, la data intrării în vigoare a acesteia se abrogă art. 1 și 2 din OUG nr. 72/2020 pentru suspendarea aplicării prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 189/2021, publicată în Monitorul Oficial nr. 466 din 4 mai 2021, a fost admisă excepția de neconstituționalitate, constatându-se că prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, *astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020* pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, sunt neconstituționale.

Conform art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată în Monitorul Oficial nr. 767 din 31 octombrie 2003, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției; pe durata acestui termen, dispozițiile

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Prin urmare, începând cu data de 4 mai 2021, prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, sunt suspendate de drept, urmând să-și înceteze efectele juridice începând cu data de 18 iunie 2021, dacă legiuitorul nu intervine pentru modificarea prevederilor atacate.

Chiar dacă art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 219/2020, în raport de aplicarea căruia a fost ridicată problema de practică neunitară, a fost declarat neconstituțional, apreciem că se impune totuși analizarea acestei teme, în considerarea importanței deosebite pe care o prezintă problema de drept reprezentată de aplicarea în timp a legii de drept substanțial în privința unei situații juridice de natură legală în curs de constituire, atunci când, pe parcursul procesului, intervine fie declararea neconstituționalității unui text legal, fie modificarea legislativă a acestuia.

I. Aplicarea în timp a legii de drept substanțial în privința unei situații juridice de natură legală în curs de constituire, atunci când, pe parcursul procesului, intervine declararea neconstituționalității unui text legal, cum este cazul art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 219/2020, articol ce a fost declarat neconstituțional prin Decizia Curții Constituționale nr. 189/2021.

În soluționarea acestei probleme de drept, apreciem că este utilă redarea, în extras, a considerentelor Deciziei nr. 12/2011, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, care a statuat asupra aceleiași probleme de drept, divergențele jurisprudențiale respective vizând însă în ce măsură art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, mai poate constitui temei juridic pentru acordarea daunelor morale, în cazul proceselor aflate în curs de soluționare la momentul pronunțării deciziilor Curții Constituționale nr. 1.358 din 21 octombrie 2010 și nr. 1.360 din 21 octombrie 2010, prin care s-a constatat neconstituționalitatea acestuia.

Instanța supremă, în considerentele sale, a reținut următoarele:

"Având în vedere că jurisprudența neunitară a fost generată de modalitatea de apreciere diferită asupra efectelor în timp ale deciziilor Curții Constituționale, prin raportare la art. 20 alin. (2) din Constituția României, republicată, art. 1 din Protocolul

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

nr. 1 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului și la art. 6 și 14 din Convenție, rezolvarea problemei ridicate de recursul în interesul legii presupune tranșarea următoarelor aspecte, privite atât din perspectiva dreptului intern, național, cât și din perspectiva dreptului european: A) modalitatea în care se produc efectele deciziilor Curții Constituționale în situația proceselor aflate în curs de desfășurare; B) respectarea procedurii judiciare echitabile în înțelesul art. 6 paragraful 1 din Convenția europeană a drepturilor omului; C) respectarea dreptului la un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului; D) principiul nediscriminării părților.

A) Efectele deciziilor Curții Constituționale asupra procedurilor juridictionale aflate în curs de desfășurare.

Prin Deciziile nr. 1.358 din 21 octombrie 2010 și nr. 1.360 din 21 octombrie 2010 (publicate în Monitorul Oficial al României nr. 761 din 15 noiembrie 2010), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 alin. 1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, reținând, în esență, că norma criticată creează situații de incoerență și instabilitate, că în domeniul acordării de despăgubiri pentru prejudiciile morale există reglementări paralele și că textul de lege, astfel cum este redactat, este prea vag, încălcând regulile referitoare la precizia și claritatea normei juridice, "conducând la aplicarea incoerentă a acestuia, instanțele acordând despăgubiri în valoare de până la 600.000 euro, ceea ce reprezintă o aplicare excesivă și nerezonabilă". Este vorba așadar de un control a posteriori de constituționalitate realizat de instanța de contencios constituțional.

Potrivit art. 147 alin. (1) din Constituție, "dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept", iar potrivit alin. (4) al aceluiași articol, "deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor".

Aceleași prevederi se regăsesc în textul art. 31 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Față de această reglementare, constituțională și, respectiv, legală, trebuie distinsă natura juridică a efectelor deciziilor Curții Constituționale și, respectiv, modalitatea în care se produc, în timp, aceste efecte.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

a) Sub primul aspect - natura juridică a efectelor deciziilor Curții Constituționale - deși nu poate fi vorba de o abrogare propriu-zisă a textului de lege, pentru că cel care intervine nu este legiuitorul însuși, emitentul actului, ci organul jurisdicțional, sesizat la un moment dat cu cenzura de neconstituționalitate, consecințele declarării caracterului neconstituțional sunt similare celor produse de abrogare, în sensul că actul normativ încetează să mai aibă existență juridică și deci să mai constituie temei al pretențiilor în justiție.

Din motive de securitate și de stabilitate a circuitului juridic, Constituția României prevede că efectele declarării neconstituționale a actului (legi, ordonanțe, regulamente) se produc doar *ex nunc*.

Este vorba așadar de lipsirea efectelor [mai exact, de încetarea acestor efecte, în termenii art. 147 alin. (1) din Constituția României] actului declarat neconstituțional pentru viitor, în temeiul unei hotărâri a instanței de jurisdicție constituțională, hotărâre cu caracter general obligatoriu și care se bucură de putere de lucru judecat.

b) Fiind în prezența lipirii de efecte a unui act care contravine legii fundamentale, se pune problema modalității în care se produce, în timp, această lipsire de efecte, adică a felului în care se repercutează efectele deciziei Curții Constituționale asupra ordinii juridice, astfel cum este ea surprinsă la momentul adoptării deciziei.

Din punctul de vedere al dreptului tranzitoriu, art. 147 alin. (4) din Constituție prevede că decizia Curții Constituționale este general obligatorie, atât pentru autoritățile și instituțiile publice, cât și pentru particulari, și produce efecte numai pentru viitor, iar nu și pentru trecut.

Cum este vorba de o normă imperativă de ordine publică, aplicarea ei generală și imediată nu poate fi tăgăduită, deoarece altfel ar însemna ca un act neconstituțional să continue să producă efecte juridice, ca și când nu ar fi apărut niciun element nou în ordinea juridică, ceea ce Constituția refuză în mod categoric.

Împrejurarea că deciziile Curții Constituționale produc efecte numai pentru viitor dă expresie unui alt principiu constituțional, acela al neretroactivității, ceea ce înseamnă că nu se poate aduce atingere unor drepturi definitiv câștigate sau situațiilor juridice deja constituite.

Aceasta presupune, referitor la problema analizată, în care este vorba de situații juridice în curs de constituire (*facta pendentia*) în temeiul Legii nr. 221/2009 - având în vedere că dreptul la acțiune pentru a obține reparația prevăzută de lege este supus evaluării jurisdicționale - că acestea sunt sub incidența efectelor deciziilor Curții Constituționale, care sunt de imediată și generală aplicare.

Nu se poate spune că, fiind promovată acțiunea la un moment la care era în vigoare art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009, înseamnă că efectele acestui act normativ se întind în timp pe toată durata desfășurării procedurii judiciare, întrucât nu

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

avem de-a face cu un act juridic convențional ale cărui efecte să fie guvernate după regula tempus regit actum.

Nu este vorba, în această situație, despre raporturi juridice determinate de părți, cu drepturi și obligații precis stabilite, pentru a se aprecia asupra legii incidente la momentul la care acestea au luat naștere (lege care să rămână aplicabilă ulterior efectelor unor asemenea raporturi întrucât aceasta a fost voința părților).

Din punctul de vedere al aplicării legii în timp, respectiv al supraviețuirii sau nu a legii vechi, trebuie făcută distincție între situații juridice de natură legală, cărora li se aplică legea nouă, în măsura în care aceasta le surprinde în curs de constituire, și situații juridice voluntare, care rămân supuse, în ceea ce privește validitatea condițiilor de fond și de formă, legii în vigoare la data întocmirii actului juridic care le-a dat naștere.

Astfel, prin derogare de la regimul de drept comun intertemporal, al aplicării imediate a legii noi, efectele viitoare ale situațiilor juridice voluntare rămân, în principiu, cârmuite în continuare de legea contemporană cu formarea lor (în sensul că atât drepturile patrimoniale, cât și obligațiile corelative ale părților, configurate prin acordul lor de voință, își păstrează întinderea, durata, modalitățile de exercitare și de executare stabilite la data perfectării actului juridic).

Așadar, în cazul situațiilor juridice subiective - care se nasc din actele juridice ale părților și cuprind efectele voite de acestea - principiul este că acestea rămân supuse legii în vigoare la momentul constituirii lor, chiar și după intrarea în vigoare a legii noi, dar numai dacă aceste situații sunt supuse unor norme supletive, permissive, iar nu unor norme de ordine publică, de interes general.

Unor situații juridice voluntare nu le poate fi asimilată însă situația acțiunilor în justiție, aflate în curs de soluționare la data intrării în vigoare a Legii nr. 221/2009. Dimpotrivă, acestea sunt asimilabile unor situații juridice legale, în desfășurare, surprinse de legea nouă înaintea definitivării lor și de aceea intrând sub incidența noului act normativ.

Este vorba, în ipoteza analizată, despre pretinse drepturi de creanță, a căror concretizare (sub aspectul titularului, căruia trebuie să i se verifice calitatea de condamnat politic, și al întinderii dreptului, în funcție de mai multe criterii prevăzute de lege) se poate realiza numai în urma verificărilor jurisdicționale realizate de instanță.

Or, la momentul la care instanța este chemată să se pronunțe asupra pretențiilor formulate, norma juridică nu mai există și nici nu poate fi considerată ca ultraactivând, în absența unei dispoziții legale exprese.

În mod asemănător, în legătură cu obligativitatea efectelor deciziilor Curții Constituționale pentru instanțele de judecată s-a pronunțat de altfel instanța supremă,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

printr-o decizie în interesul legii, de dată recentă (a se vedea Decizia nr. 3 din 4 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 19 mai 2011), prin care s-a statuat că "deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii, ceea ce înseamnă că trebuie aplicate întocmai, nu numai în ceea ce privește dispozitivul deciziei, dar și considerentele care îl explicitează"; că "dacă aplicarea unui act normativ în perioada dintre intrarea sa în vigoare și declararea neconstituționalității își găsește rațiunea în prezumția de constituționalitate, această rațiune nu mai există după ce actul normativ a fost declarat neconstituțional, iar prezumția de constituționalitate a fost răsturnată" și prin urmare "instanțele (...) erau obligate să se conformeze deciziilor Curții Constituționale și să nu dea eficiență actelor normative declarate neconstituționale".

Or, o consecvență de interpretare impune *mutatis mutandis* același raționament și aceeași soluție pentru problema de drept ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii.

De aceea, din punctul de vedere al dreptului intern, se concluzionează că judecata nu se poate întemeia pe o dispoziție legală inexistentă din punct de vedere juridic, ca urmare a declarării ei ca fiind neconstituțională.

B) Dreptul la un proces echitabil (art. 6 paragraful 1 din Convenția europeană a drepturilor omului) și efectele deciziilor Curții Constituționale

Art. 6 paragraful 1 din Convenția europeană a drepturilor omului garantează dreptul fiecărei persoane la un tribunal competent să examineze orice contestație (în mod independent, echitabil, public și într-un termen rezonabil) privitoare la drepturile și obligațiile cu caracter civil ce îi aparțin.

Instanța europeană a arătat, într-o jurisprudență constantă, că pentru a fi aplicabil art. 6 paragraful 1 sub aspect civil trebuie să fie îndeplinite mai multe condiții: 1) să existe o contestație cu privire la un drept ce poate fi pretins, valorificat pe calea acțiunii în justiție; 2) contestația să fie reală și serioasă; 3) rezultatul procedurii să fie direct și determinant cu privire la existența dreptului.

De asemenea, instanța europeană, în cadrul controlului pe care îl exercită asupra respectării dispozițiilor art. 6 paragraful 1 de către autoritățile naționale ale statelor contractante, apreciază conținutul dreptului disputat prin raportare atât la dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului, cât și la cele ale normelor naționale de drept, prin luarea în considerare a caracterului autonom, statuându-se că art. 6 paragraful 1 "nu se aplică unei proceduri ce tinde la recunoașterea unui drept care nu are niciun fundament legal în legislația statului contractant în cauză".

Or, problema analizată în cadrul prezentului recurs în interesul legii vizează tocmai o asemenea situație, în care dreptul pretins nu mai are niciun fundament în legislația internă, și, pe de altă parte, nu este incidentă nici noțiunea autonomă de

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

"bun" din perspectiva căreia să fie analizată contestația părții pentru a obține protecția art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului.

În acest context trebuie analizat dacă lipsirea de fundament legal a dreptului prin intervenția Curții Constituționale s-a făcut în cadrul unui mecanism care aduce atingere procedurii echitabile sau dacă, dimpotrivă, este vorba despre un mecanism normal într-o societate democratică, menit să asigure, în cele din urmă, preeminența dreptului prin punerea de acord a reglementării cu legea fundamentală.

Sub acest aspect, având a se pronunța asupra unei situații similare (Decizia în Cauza Slavov și alții împotriva Bulgariei), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că: "Nu se poate spune că un text de lege a cărui constituționalitate a fost contestată la scurt timp după intrarea lui în vigoare și care ulterior a fost declarat neconstituțional ar putea constitui o bază legală solidă în înțelesul jurisprudenței Curții" (paragraful 87). "De aceea, reclamantii nu ar fi putut avea o speranță legitimă că pretențiile lor vor fi cuantificate în conformitate cu acea lege, după ce ea a fost invalidată. De asemenea, ei nu ar fi putut spera în mod legitim că determinarea pretențiilor lor se va face în baza legii, așa cum era ea la momentul introducerii cererii lor, și nu în baza legii așa cum era ea la momentul pronunțării hotărârii" (paragraful 62).

În conținutul aceleiași decizii se reține ca fiind deosebit de important aspectul potrivit căruia modificarea legii s-a datorat controlului de constituționalitate: "Ar putea părea incoerent să stârnești speranțe prin adoptarea unei legi de compensație numai pentru ca, puțin mai târziu, să invalidezi legea și să elimini acea speranță. Totuși, Curtea subliniază ca deosebit de important aspectul că legea nu a fost modificată printr-un recurs extraordinar, creat ad-hoc, ci ca rezultat al unei proceduri ordinare de control constituțional al textelor de lege".

De asemenea, Curtea de la Strasbourg a subliniat diferențele existente între situația în care legislativul intervine în administrarea justiției și situațiile în care se pune problema unui reviriment de jurisprudență ori se declară ca neconstituțională o dispoziție din legea internă aplicabilă în procesele pendente (Cauza Unedic contra Franței).

Rezultă că intervenția Curții Constituționale nu este asimilată unei intervenții intempestive a legiuitorului, de natură să rupă echilibrul procesual, pentru că nu emitentul actului este cel care revine asupra acestuia, lipsindu-l de efecte, ci lipsirea de efecte se datorează activității unui organ jurisdicțional a cărui menire este tocmai aceea de a asigura supremația legii și de a da coerență ordinii juridice.

Mai mult, trebuie observat că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, se admite că este posibilă chiar intervenția legislativului într-o procedură jurisdicțională aflată în curs de derulare, la care însuși statul este parte, în special atunci când procedura de control jurisdicțional "nu a atins încă faza unei audieri

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

contradictorii a părților în proces, iar puterile publice aveau motive de interes general imperioase să intervină astfel”.

Așadar, două ar fi rațiunile care ar justifica ingerința: 1) caracterul nedefinitiv al procedurii jurisdicționale afectate de măsura adoptată de puterile publice în sensul influențării în favoarea lor a soluției procesului; și 2) existența unui motiv de interes general imperios.

Raportat la aceste considerente, care se degajă din jurisprudența instanței europene, trebuie făcută distincție după cum pronunțarea deciziei a avut loc înainte de soluționarea cu caracter definitiv a procedurii judiciare sau, dimpotrivă, ulterior acestui moment.

În ceea ce privește legitimitatea demersului organului jurisdicțional constituțional, ea decurge din atribuțiile pe care le are conform legii și Constituției, iar motivul de ordin general imperios transpare din motivarea deciziei Curții Constituționale (înlăturarea unor situații de incoerență și instabilitate, a unei duble reglementări în aceeași materie).

Așadar, prin intervenția instanței de contencios constituțional, ca urmare a sesizării acesteia cu o excepție de neconstituționalitate, s-a dat eficiență unui mecanism normal într-un stat democratic, realizându-se controlul a posteriori de constituționalitate.

De aceea, nu se poate susține că prin constatarea neconstituționalității textului de lege și lipsirea lui de efecte erga omnes și ex nunc ar fi afectat procesul echitabil, pentru că acesta nu se poate desfășura făcând abstracție de cadrul normativ legal și constituțional, ale cărui limite au fost determinate tocmai în respectul preeminenței dreptului, al coerenței și al stabilității juridice.

Dreptul de acces la tribunal și protecția oferită de art. 6 paragraful 1 din Convenția europeană a drepturilor omului nu înseamnă recunoașterea unui drept care nu mai are niciun fel de legitimitate în ordinea juridică internă.

Atunci când intervine controlul de constituționalitate declanșat la cererea uneia din părțile procesului nu se poate susține că este afectată acea componentă a procedurii echitabile legate de predictibilitatea normei (cealaltă parte ar fi surprinsă pentru că nu putea anticipa dispariția temeiului juridic al pretențiilor sale), pentru că asupra normei nu a acționat în mod discreționar emitentul actului.

O interpretare în sens contrar ar însemna, în fapt, suprimarea controlului de constituționalitate și, ceea ce este gândit ca un mecanism democratic, de reglare a viciilor unor acte normative, să fie astfel înlăturat.

Continuând să aplice o normă de drept inexistentă din punct de vedere juridic (ale cărei efecte au încetat), judecătorul nu mai este cantonat în exercițiul funcției sale

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

jurisdicționale, ci și-o depășește, arogându-și puteri pe care nici dreptul intern și nici normele convenționale europene nu i le legitimează.

C) Respectarea dreptului la un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului

Noțiunea de "bunuri", potrivit jurisprudenței instanței europene, poate cuprinde atât "bunuri actuale", cât și valori patrimoniale, inclusiv creanțe, în baza cărora un reclamant poate pretinde că are cel puțin "o speranță legitimă" de a obține beneficiul efectiv al unui drept.

Intrarea în vigoare a Legii nr. 221/2009 a dat naștere unor raporturi juridice în conținutul cărora intră drepturi de creanță în favoarea anumitor categorii de persoane (foști condamnați politic). Aceste drepturi de creanță sunt însă condiționale, pentru că ele depind, în existența lor juridică, de verificarea de către instanță a calității de creditor și de stabilirea întinderii lor de către același organ jurisdicțional.

Sub acest aspect, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a statuat că o creanță de restituire este "o creanță sub condiție" atunci când "problema întrunirii condițiilor legale ar trebui rezolvată în cadrul procedurii judiciare și administrative promovate". De aceea, "la momentul sesizării jurisdicțiilor interne și a autorităților administrative, această creanță nu putea fi considerată ca fiind suficient stabilită pentru a fi considerată ca având o valoare patrimonială ocrotită de art. 1 din Primul Protocol" (Cauza Caracas împotriva României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 189 din 19 martie 2007).

În mod asemănător s-a reținut într-o altă cauză (Cauza Ionescu și Mihăilă împotriva României, Cererea nr. 36.782/1997, Hotărârea din 14 decembrie 2006, paragraful 29), și anume că reclamantele s-ar putea prevala doar de o creanță condițională, deoarece "problema îndeplinirii condițiilor legale pentru restituirea imobilului trebuia să fie soluționată în cadrul procedurii judiciare pe care o demaraseră".

Nu este vorba așadar, în ipoteza dată de recursul în interesul legii, de drepturi născute direct, în temeiul legii, în patrimoniul persoanelor, ci de drepturi care trebuie stabilite de instanță, hotărârea pronunțată urmând să aibă efecte constitutive, astfel încât, dacă la momentul adoptării deciziei de neconstituționalitate nu exista o astfel de statuare, cel puțin definitivă, din partea instanței de judecată, nu se poate spune că partea beneficia de un bun care să intre sub protecția art. 1 din Protocolul nr. 1.

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a statuat că "o creanță nu poate fi considerată un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, decât dacă ea a fost constatată sau stabilită printr-o decizie judiciară trecută în puterea lucrului judecat" (Cauza Fernandez-Molina Gonzales ș.a. contra Spaniei, Hotărârea din 18 octombrie 2002).

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Rezultă că în absența unei hotărâri definitive care să fi confirmat dreptul înaintea apariției deciziei Curții Constituționale nu s-ar putea vorbi despre existența unui bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

În ceea ce privește noțiunea de "speranță legitimă", fiind vorba în speță de un interes patrimonial care aparține categoriei juridice de creanță, el nu poate fi privit ca valoare patrimonială susceptibilă de protecția art. 1 din Protocolul nr. 1 decât în măsura în care are o bază suficientă în dreptul intern, respectiv atunci când existența sa este confirmată printr-o jurisprudență clară și concordantă a instanțelor naționale (Cauza Atanasiu ș.a. împotriva României, paragraful 137).

O asemenea jurisprudență nu se poate spune însă că se conturase până la momentul adoptării deciziilor Curții Constituționale, având în vedere că jurisdicția supremă nu definitivase procedura în astfel de cauze, prin pronunțarea unor hotărâri care să fi confirmat dreptul reclamantilor de o manieră irevocabilă.

De asemenea, nu exista o bază suficientă în dreptul intern care să contureze noțiunea de "speranță legitimă," iar nu de simplă speranță în valorificarea unui drept de creanță, și pentru că norma legală nu ducea, în sine, la dobândirea dreptului, ci era nevoie de verificarea organului jurisdicțional.

În concluzie, se poate afirma că există un bun susceptibil de protecția art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în măsura în care la data pronunțării deciziei Curții Constituționale exista o hotărâre definitivă care să fi confirmat dreptul reclamantului.

Aprecierea în acest sens este dată de faptul că, prin raportare la art. 376 din Codul de procedură civilă, asemenea hotărâri reprezintă titluri executorii, susceptibile ca atare de executare silită, apte să ducă la nașterea unei valori patrimoniale în favoarea părții (mulți dintre beneficiarii unor asemenea hotărâri procedând de altfel, de îndată, la punerea în executare silită).

Deși dreptul stabilit prin hotărâri definitive era unul revocabil, întrucât nu fusese epuizat exercițiul căilor de atac, această revocabilitate trebuie apreciată din perspectiva căii extraordinare de atac ce mai putea fi exercitată și care nu permitea decât un control de legalitate asupra temeiului juridic incident la momentul pronunțării hotărârii definitive.

D) Principiul nediscriminării

Dreptul la nediscriminare, așa cum rezultă el din conținutul art. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului, nu are o existență de sine stătătoare, independentă, ci trebuie invocat în legătură cu drepturile și libertățile reglementate de Convenție, considerându-se că acest text face parte integrantă din fiecare dintre articolele Convenției.

Chiar dacă dreptul la nediscriminare poate intra în discuție fără o încălcare a celorlalte drepturi garantate de Convenția europeană a drepturilor omului, prezentând

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

astfel o anumită autonomie, nu s-ar putea susține că are a se aplica dacă faptele litigiului nu intră "sub imperiul" măcar al uneia dintre "clauzele ei normative", adică ale textului care garantează celelalte drepturi și libertăți fundamentale.

Astfel cum s-a arătat anterior, prin pronunțarea deciziilor Curții Constituționale, ca urmare a sesizării acesteia cu excepția de neconstituționalitate, nu s-a adus atingere dreptului la un proces echitabil și nici dreptului la un bun decât în măsura în care partea beneficia deja de o hotărâre definitivă, intrată în puterea lucrului judecat, care îi confirma dreptul la despăgubiri morale.

În același timp trebuie observat că principiul nediscriminării cunoaște limitări deduse din existența unor motive obiective și rezonabile.

Situația de dezavantaj sau de discriminare în care s-ar găsi unele persoane (cele ale căror cereri nu fuseseră soluționate de o manieră definitivă la momentul pronunțării deciziilor Curții Constituționale) are o justificare obiectivă, întrucât rezultă din controlul de constituționalitate, și rezonabilă, păstrând raportul de proporționalitate dintre mijloacele folosite și scopul urmărit (acela de înlăturare din cadrul normativ intern a unei norme imprecise, neclare, lipsite de previzibilitate, care a condus instanțele la acordarea de despăgubiri de sute de mii de euro, într-o aplicare excesivă și nerezonabilă a textului de lege lipsit de criterii de cuantificare - conform considerentelor deciziei Curții Constituționale).

Izvorul "discriminării" constă în pronunțarea deciziei Curții Constituționale și a-i nega legitimitatea înseamnă a nega însuși mecanismul vizând controlul de constituționalitate ulterior adoptării actului normativ, ceea ce este de neacceptat într-un stat democratic, în care fiecare organ statal își are atribuțiile și funcțiile bine definite.

De asemenea, prin respectarea efectelor obligatorii ale deciziilor Curții Constituționale se înlătură imprevizibilitatea jurisprudenței, care, în aplicarea unei norme incoerente, era ea însăși generatoare de situații discriminatorii.

În același timp nu poate fi vorba de o încălcare a principiului nediscriminării nici din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 12 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului, care garantează, într-o sferă mai largă de protecție decât cea reglementată de art. 14, "exercitarea oricărui drept prevăzut de lege, fără nicio discriminare, bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație".

Este vorba așadar de garantarea dreptului la nediscriminare în privința tuturor drepturilor și libertăților recunoscute persoanelor în legislația internă a statului.

În situația analizată însă drepturile pretinse nu mai au o astfel de recunoaștere în legislația internă a statului, iar lipsirea lor de temei legal s-a datorat, așa cum s-a

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

arătat anterior, nu intervenției intempestive a legiuitorului, ci controlului de constituționalitate.

Față de toate considerentele expuse, raportate nu numai la cadrul normativ intern, ci și la blocul de convenționalitate, reprezentat de textele Convenției europene a drepturilor omului și de jurisprudența instanței europene creată în aplicarea acestora, se concluzionează că efectele deciziilor nr. 1.358 din 21 octombrie 2010 și nr. 1.360 din 21 octombrie 2010 ale Curții Constituționale nu pot fi ignorate și ele trebuie să își găsească aplicabilitatea asupra raporturilor juridice aflate în curs de desfășurare.

Totuși, pentru a nu se aduce atingere unui drept statuat juridic definitiv, incidența deciziilor menționate nu va fi recunoscută în faza procesuală a recursului, unde nu mai are loc o devoluare a fondului pentru stabilirea faptelor, ci controlul se limitează la verificarea bazei legale de la momentul pronunțării hotărârii."

Ținând cont de considerentele acestei decizii, se impun a fi enunțate următoarele concluzii:

- dreptul la măsuri compensatorii este un drept stabilit de lege, care este supus unei evaluări administrative și/sau juridiciale pentru a fi valorificat, considerent pentru care situația juridică creată de valorificarea dreptului respectiv este una de natură legală, iar nu voluntară;
- dacă neconstituționalitatea textului legal ce reglementează cuantumul măsurilor compensatorii este declarată în cursul procesului în care se pune problema aplicării acestuia, atunci, fiind vorba de situații juridice în curs de constituire (*facta pendencia*), efectele deciziilor Curții Constituționale vor fi de imediată și generală aplicare, nepunându-se problema supraviețuirii textului legal declarat neconstituțional.

II. Aplicarea în timp a legii de drept substanțial în privința unei situații juridice de natură legală în curs de constituire, atunci când, pe parcursul procesului, intervine modificarea unui text legal, cum este cazul art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 219/2020.

În soluționarea acestei probleme de drept, apreciem că este utilă redarea, în extras, a considerentelor Deciziei nr. 80/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial nr. 1080 din 20 decembrie 2018, prin care s-au reținut, în esență, următoarele:

"Din moment ce prin această modificare a Legii nr. 165/2013 [modificarea operată prin O.U.G. nr. 98/2016 în sensul că evaluarea imobilului trebuie să aibă în vedere caracteristicile tehnice ale imobilului și categoria de folosință de la momentul preluării - *n.n.*] legiuitorul nu a adus nimic novator textului inițial al art. 21 alin. (6), în

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

raport cu scopul reparator al legii, ci s-a prevăzut în mod expres un aspect pe care norma îl reglementa inițial, de la data intrării sale în vigoare, este evident că nu se ridică un aspect care să vizeze retroactivitatea legii civile, din moment ce continuitatea reglementării este aceeași, context ce determină ca textul modificat să se aplice și deciziilor anterioare, emise însă după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013 (paragraful nr. 59).

În același timp trebuie avut în vedere și faptul că prevederile Legii nr. 165/2013 sunt aplicabile, fără deosebire, tuturor cererilor de acordare a măsurilor reparatorii care nu erau soluționate la data intrării în vigoare a acestui act normativ. Rațiunea pentru care legiuitorul a conferit o aplicabilitate extinsă acestui act normativ constă în intenția de a asigura un regim unitar de reparație pentru imobilele preluate abuziv, indiferent de stadiul în care se află derularea procedurii de retrocedare, în natură sau echivalent (paragraful nr. 60).

Din analiza circumstanțelor specifice litigiului în soluționarea căruia a fost formulată prezenta sesizare rezultă că, la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 - 20 mai 2013, dosarul administrativ nu era soluționat, decizia de compensare prin puncte contestată în cauză fiind emisă ulterior acestei date, context în care modalitatea de evaluare a imobilului - în privința căruia a fost stabilită această nouă formă de reparație în echivalent - este supusă dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 (paragraful nr. 61).

Prin art. 4 legiuitorul a înțeles să reglementeze conflictul de drept intertemporal generat de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, în sensul ca dispozițiile legii noi să fie aplicabile cererilor formulate și depuse, în termen legal, la entitățile investite de lege, nesoluționate până la data intrării în vigoare a acesteia (paragraful nr. 62).

Legea nr. 165/2013 cuprinde nu numai prevederi cu caracter procedural (cum ar fi, de pildă, cele care instituie anumite termene), ci și prevederi cu caracter substanțial, referitoare la cuantumul și modalitatea de acordare a măsurilor compensatorii instituite, astfel că, în privința acestora din urmă, *raporturile juridice derulate între persoana îndreptățită la restituire, pe de o parte, și autoritățile administrative cu atribuții în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii, pe de altă parte, nu pot fi considerate ca fiind raporturi juridice finalizate până la rămânerea definitivă a deciziei administrative* (paragraful nr. 63).

Decizia autorității administrative implicate în procesul de acordare a măsurii reparatorii reglementate de Legea nr. 165/2013 a fost supusă controlului jurisdicțional, astfel încât dreptul de creanță, de care beneficiază persoana îndreptățită la măsura reparatorie, nu este un drept cert și exigibil și, de aceea, situația juridică se află în curs de constituire, deoarece urmează a se stabili, în faza jurisdicțională, valoarea concretă a despăgubirilor sub forma acordării de puncte în raport cu evaluarea

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

imobilului care face obiectul deciziei de compensare, instanța de judecată fiind singura în măsură a stabili, în concret și definitiv, întinderea despăgubirii cuvenite (paragraful nr. 64).

Sub acest aspect se impune a fi evidențiată și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia o creață, ce intră în sfera drepturilor cu caracter civil și care poate fi considerată un "bun" în sensul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, este considerată a fi "determinată" (pentru a beneficia de protecția art. 6 paragraful 1 din Convenție), abia în momentul în care cuantumul i-a fost precizat, în condițiile în care dreptul intern prevede o procedură ce cuprinde două faze: prima, în care o jurisdicție statuează cu privire la existența dreptului și o alta în care se fixează cuantumul (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 23 martie 1994, pronunțată în Cauza Silva Pontes împotriva Portugaliei, paragraful 30) (paragraful nr. 65).

Data fiind situația juridică aflată în curs de constituire, norma de drept substanțial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului, prevăzută în textul normativ modificat, este aplicabilă situației juridice aflate în curs de desfășurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi, pe care, de altfel, Legea nr. 165/2013 îl consacră prin dispozițiile art. 4, fiind, în consecință, aplicabilă legea în forma în vigoare de la data judecării litigiului, și nu cea de la data introducerii acțiunii (paragraful nr. 66)."

Este de menționat că la data redactării acestui punctaj de discuții, pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept se află înregistrată sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava privind interpretarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr.165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/29.10.2020, în sensul de a lămuri dacă aceste prevederi se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, în calea de atac a apelului, în raport de considerentele Deciziei nr. 80/12.11.2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent pentru soluționarea unor chestiuni de drept, aceasta având stabilit termenul de soluționare în data de 07.06.2021.

Potrivit art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, deciziile emise cu respectarea prevederilor art. 33 [deciziile emise de entitățile investite cu soluționarea notificărilor formulate în temeiul Legii nr. 10/2001, în dosarele administrative - *n.n.*] și 34 [deciziile emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, în dosarele de despăgubire - *n.n.*] pot fi atacate de persoana care se consideră îndreptățită la secția civilă a tribunalului în a cărei circumscripție se află imobilul, în termen de 30 de zile de la data comunicării.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Contestația constituie, prin urmare, calea de atac *sui-generis* reglementată de lege pentru cenzurarea legalității deciziilor emise de entitățile investite cu soluționarea notificărilor formulate în temeiul Legii nr. 10/2001, în dosarele administrative, dar și a deciziilor emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, în dosarele de despăgubire. Contestația presupune, prin urmare ca premisă obligatorie, emiterea unei decizii de către entitățile abilitate, a cărei nulitate se solicită a fi declarată prin intermediul acestei căi procedurale.

De asemenea, potrivit art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor.

Alin. (3) al aceluiași articol prevede că, în cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

În acest al doilea caz, persoana îndreptățită formulează o cerere prin care solicită instanței obligarea Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor să emită decizia de compensare sau, după caz, pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de decizie de compensare.

Apreciem că atât în ipoteza contestației reglementate de art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cât și în cea a cererii prin care persoana îndreptățită solicită obligarea Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor să emită decizia de compensare sau, după caz, pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de decizie de compensare, reglementată de alin. (2) al aceluiași articol, soluția care se impune a fi îmbrățișată este aceeași, și anume aplicarea imediată a modificării legislative, inclusiv în etapa procesuală a apelului, pentru considerentele ce vor fi expuse în continuare.

Dreptul la măsuri compensatorii este un drept material stabilit de lege, care este supus unei evaluări administrative și/sau jurisdicționale pentru a fi valorificat, considerent pentru care situația juridică creată de valorificarea dreptului respectiv este una de natură legală, iar nu voluntară.

În acest caz, dacă modificarea textului legal ce reglementează cuantumul măsurilor compensatorii intervine în cursul procesului în care se pune problema aplicării acestuia, atunci, fiind vorba de situații juridice în curs de constituire (*facta pendentia*), modificarea legislativă este de imediată aplicare, nepunându-se problema aplicării textului legal în vigoare la data emiterii deciziei de către Comisia Națională pentru

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Compensarea Imobilelor sau, după caz, la data introducerii cererii de chemare în judecată.

Prin art. 4 din Legea nr. 165/2013, legiuitorul a înțeles să reglementeze conflictul de drept intertemporal generat de intrarea în vigoare a acestei legi, în sensul ca dispozițiile acesteia să fie aplicabile inclusiv cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor la data intrării sale în vigoare, fără distincție după cum acestea se află în etapa judecătii în primă instanță sau în cea a apelului.

Prin Decizia nr. 80/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, s-au stabilit, cu efect obligatoriu, următoarele:

- Legea nr. 165/2013 cuprinde și prevederi cu caracter substanțial, referitoare la quantumul și modalitatea de acordare a măsurilor compensatorii instituite, astfel că, în privința acestora din urmă, raporturile juridice derulate între persoana îndreptățită la restituire, pe de o parte, și autoritățile administrative cu atribuții în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii, pe de altă parte, *nu pot fi considerate ca fiind raporturi juridice finalizate până la rămânerea definitivă a deciziei administrative* (paragraful nr. 63);

- decizia autorității administrative implicate în procesul de acordare a măsurii reparatorii reglementate de Legea nr. 165/2013 a fost supusă controlului jurisdicțional, astfel încât dreptul de creanță, de care beneficiază persoana îndreptățită la măsura reparatorie, nu este un drept cert și exigibil și, de aceea, situația juridică se află în curs de constituire, deoarece urmează a se stabili, în faza jurisdicțională, valoarea concretă a despăgubirilor sub forma acordării de puncte în raport cu evaluarea imobilului care face obiectul deciziei de compensare, *instanța de judecată fiind singura în măsură a stabili, în concret și definitiv, întinderea despăgubirii cuvenite* (paragraful nr. 64);

- dată fiind situația juridică aflată în curs de constituire, norma de drept substanțial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului, prevăzută în textul normativ modificat, este aplicabilă situației juridice aflate în curs de desfășurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi, pe care, de altfel, Legea nr. 165/2013 îl consacră prin dispozițiile art. 4, fiind, în consecință, *aplicabilă legea în forma în vigoare de la data judecării litigiului, și nu cea de la data introducerii acțiunii* (paragraful nr. 66).

Este de menționat, în acest context, și Decizia nr. 546/2005, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1.004 din 11 noiembrie 2005, prin care Curtea Constituțională a statuat că, dacă reglementarea în discuție se referă la o situație juridică cu caracter de continuitate, constitutivă de *facta pendentia*, asupra căreia legiuitorul poate interveni în viitor, nu poate fi vorba de o încălcare a principiului neretroactivității.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

De asemenea, în considerentele Deciziei nr. 269/2014, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 513 din 9 iulie 2014, Curtea Constituțională a arătat că nu se poate pune problema unor atingeri aduse unui drept câștigat, câtă vreme decizia/dispoziția entității investite cu soluționarea notificării, conținând propunerea de acordare a măsurilor reparatorii prin echivalent, confirmată prin emiterea avizului de legalitate de către prefect, nu a produs efecte directe în patrimoniul persoanei îndreptățite la restituire; aceasta, deoarece până la emiterea deciziei reprezentând titlul de despăgubire de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor - conform Legii nr. 247/2005 - sau a deciziei de compensare în puncte de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor - ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 - persoana îndreptățită la restituire are o simplă expectanță de a dobândi măsurile reparatorii instituite prin lege, iar nu un drept efectiv, concretizat într-un drept de creanță izvorât din titlul de despăgubire/decizia de compensare în puncte (paragraful nr. 48). În plus, Curtea a observat că deciziile autorităților administrative implicate în procesul de restituire/acordare de măsuri reparatorii sunt supuse în final controlului instanței de judecată, singura care este competentă să se pronunțe în mod definitiv asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate, potrivit art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, putând dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii (paragraful nr. 49).

Prin urmare, ținând cont de toate aceste argumente, considerăm că modificările operate prin Legea nr. 219/2020 în privința art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, chiar dacă nu erau în vigoare la data emiterii deciziei de compensare de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor sau, după caz, la data introducerii cererii prin care persoana îndreptățită a solicitat obligarea Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor să emită decizia de compensare sau, după caz, pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de decizie de compensare, se impuneau a fi aplicate imediat, până la momentul soluționării definitive a procesului, întrucât vizau situații juridice de natură legală în curs de constituire.

Cu referire la aplicarea în etapa procesuală a apelului a modificărilor operate prin Legea nr. 219/2020 în privința art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, se impun următoarele observații:

- părțile nu pot conveni asupra regulii vizând aplicarea în timp a legii civile incidente în ipoteza procesului în care figurează, astfel încât nu se poate ține cont de solicitarea acestora de a se aplica art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, în forma sa anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 219/2020;

- din moment ce modificările operate prin Legea nr. 219/2020 în privința art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 sunt de imediată aplicare până la momentul soluționării

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

definitive a procesului, instanța de apel este în drept, din oficiu, să invoce incidența acestora;

- modificările legislative în discuție trebuie să fie aplicate însă cu respectarea principiului reglementat de art. 481 C. proc. civ. privitor la neînrautățirea situației în propria cale de atac; de pildă, în ipoteza în care în apelul declarat exclusiv de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor se critică modalitatea de evaluare a imobilului de către prima instanță, solicitându-se schimbarea hotărârii pronunțate de către aceasta în sensul reducerii punctelor de compensare acordate, puncte stabilite potrivit grilei notariale din anul 2013, instanța de apel este în drept să invoce aplicarea modificării operate prin Legea nr. 219/2020, iar, în măsura în care prin aplicarea acestor modificări legislative ar rezulta un quantum majorat al punctelor de compensare, să respingă apelul ca nefondat.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că modificările operate prin Legea nr. 219/2020 în privința art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, chiar dacă nu erau în vigoare la data emiterii deciziei de compensare de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor sau, după caz, la data introducerii cererii prin care persoana îndreptățită a solicitat obligarea Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor să emită decizia de compensare sau, după caz, pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de decizie de compensare, se impuneau a fi aplicate imediat, până la momentul soluționării definitive a procesului, întrucât vizau situații juridice de natură legală în curs de constituire.

În ceea ce privește aplicarea în etapa procesuală a apelului a modificărilor operate prin Legea nr. 219/2020 în privința art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, opinia I.N.M. este următoarea:

- părțile nu pot conveni asupra regulii vizând aplicarea în timp a legii civile incidente în ipoteza procesului în care figurează, astfel încât nu se poate ține cont de solicitarea acestora de a se aplica art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, în forma sa anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 219/2020;

- din moment ce modificările operate prin Legea nr. 219/2020 în privința art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 sunt de imediată aplicare până la momentul soluționării definitive a procesului, instanța de apel este în drept, din oficiu, să invoce incidența acestora;

- modificările legislative în discuție trebuie să fie aplicate însă cu respectarea principiului reglementat de art. 481 C. proc. civ. privitor la neînrautățirea situației în propria cale de atac.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În opinie majoritară, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În opinie minoritară, s-a considerat că legea de drept substanțial aplicabilă în cadrul procesului demarat conform art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 este legea în vigoare la momentul emiterii deciziei de compensare de către C.N.C.I., având în vedere ca instanța exercită un control de legalitate a acestui act juridic prin raportare la legea în vigoare la data emiterii sale.

b) Legea nr. 33/1994. Legea nr. 255/2010

1. Titlul problemei de drept:

Stabilirea despăgubirilor vizând terenul expropriat în moneda euro (sau în orice altă valută) în echivalent lei la cursul valutar B.N.R. din data plății sau la cel din data operării transferului dreptului de proprietate asupra imobilului de la expropriat la expropriator¹¹⁰

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: expropriere

Acte normative incidente: art. 26 alin. (1) - (4) și art. 28 alin. (1) din Legea nr. 33/1994, art. 9 alin. (4) și art. 22 alin. (1) și (3) din Legea nr. 255/2010, art. 3 alin. (1) din Regulamentul nr. 4/2005 privind regimul valutar.

Cuvinte cheie: expropriere, despăgubiri, fixare despăgubiri în moneda euro în echivalent lei la cursul valutar din data plății, fixare despăgubiri în moneda euro în echivalent lei la cursul valutar din data operării transferului de proprietate.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară privește posibilitatea obligării expropriatorului la plata despăgubirii aferente imobilului expropriat în moneda euro în echivalent lei la cursul valutar B.N.R. din data plății sau la cel din data operării transferului dreptului de proprietate asupra imobilului.

Potrivit art. 26 alin. (1) - (4) din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, despăgubirea se compune din valoarea reală a imobilului și din prejudiciul cauzat proprietarului sau altor persoane îndreptățite; la calcularea

¹¹⁰ Curtea de Apel Cluj.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

cuantumului despăgubirilor, experții, precum și instanța vor ține seama de prețul cu care se vând, în mod obișnuit, imobilele de același fel în unitatea administrativ-teritorială, la data întocmirii raportului de expertiză, precum și de daunele aduse proprietarului sau, după caz, altor persoane îndreptățite, luând în considerare și dovezile prezentate de aceștia; experții vor defalca despăgubirile convenite proprietarului de cele ce se cuvin titularilor de alte drepturi reale; în cazul exproprierii parțiale, dacă partea de imobil rămasă neexpropriată va dobândi un spor de valoare ca urmare a lucrărilor ce se vor realiza, experții, ținând seamă de prevederile alineatului precedent, vor putea propune instanței o eventuală reducere numai a daunelor.

În conformitate cu art. 28 alin. (1) din același act normativ, transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor supuse exproprierii în patrimoniul expropriatorului se produce îndată ce obligațiile impuse lui prin hotărâre judecătorească au fost îndeplinite.

Art. 22 alin. (1) din Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local prevede că expropriatul nemulțumit de cuantumul despăgubirii prevăzute la art. 19 se poate adresa instanței judecătorești competente în termenul general de prescripție, care curge de la data la care i-a fost comunicată hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii, sub sancțiunea decăderii, fără a putea contesta transferul dreptului de proprietate către expropriator asupra imobilului supus exproprierii, iar exercitarea căilor de atac nu suspendă efectele hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii și transferului dreptului de proprietate.

Alin. (3) al aceluiași articol menționează că acțiunea formulată în conformitate cu prevederile prezentului articol se soluționează potrivit dispozițiilor art. 21-27 din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, în ceea ce privește stabilirea despăgubirii.

Potrivit art. 9 alin. (4) din același act normativ, transferul dreptului de proprietate asupra imobilelor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale și în administrarea expropriatorului operează de drept la data emiterii actului administrativ de expropriere de către expropriator, ulterior consemnării sumelor aferente despăgubirii.

Prin Decizia nr. 380/2015, publicată în Monitorul Oficial nr. 527 din 15 iulie 2015, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 22 alin. (3) din Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local, raportate la

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

sintagma "la data întocmirii raportului de expertiză" cuprinsă în dispozițiile art. 26 alin. (2) din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică
Redăm în continuare anumite aspecte relevante din considerentele acestei decizii:

"Din cele anterior menționate [art. 9 alin. (4), art. 18, art. 19 alin. (11), art. 22 alin. (1) din Legea nr. 215/2010 - *n.n.*] rezultă că, deși transferul dreptului de proprietate asupra imobilelor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale și în administrarea expropriatorului operează de drept la data emiterii actului administrativ de expropriere de către expropriator, în ipoteza în care persoana expropriată nu este de acord cu quantumul despăgubirii stabilite pe cale administrativă, aceasta urmează a beneficia de o despăgubire stabilită pe cale judiciară al cărei quantum nu se raportează la data transferului dreptului de proprietate, ci la cea a realizării expertizei. În schimb, Legea nr. 33/1994, legea generală în materie de expropriere, prevede transferul dreptului de proprietate la data îndeplinirii obligațiilor impuse expropriatorului prin hotărârea judecătorească de expropriere; de aceea, în acest din urmă caz este just ca expertiza judiciară să se realizeze într-un moment temporal cât mai apropiat de pronunțarea hotărârii judecătorești (paragraful nr. 24).

Raportând considerentele de principiu reținute în jurisprudența sa la cauza de față, Curtea constată că valoarea bunului expropriat nu poate fi alta decât cea stabilită la momentul contemporan realizării transferului dreptului, finalitate urmărită atât prin Legea nr. 33/1994, cât și prin jurisprudența Curții Constituționale. Aplicarea tale quale în ipoteza determinării quantumului despăgubirii prevăzute de Legea nr. 255/2010 a dispozițiilor art. 26 alin. (2) din Legea nr. 33/1994, respectiv sintagma "la data întocmirii raportului de expertiză", generează o situație juridică ce se abate de la finalitatea anterior referită, în sensul că expertiza judiciară dispusă nu reflectă valoarea bunului de la momentul contemporan realizării transferului dreptului, ci o valoare de la un moment ulterior care nu este cert. În consecință, despăgubirea stabilită prin raportare la momentul întocmirii raportului de expertiză, adică în cursul procesului, nu este "dreaptă" (nu are un caracter just) deoarece quantumul ei nu este contemporan momentului transferului dreptului de proprietate, soluție de principiu cu valoare constituțională (paragraful nr. 27).

Având în vedere că dispozițiile legale criticate cuprind o soluție legislativă similară cu cea constatată ca fiind neconstituțională, Curtea urmează să constate că cele statuate în Decizia nr. 12 din 15 ianuarie 2015 se aplică mutatis mutandis și în cauza de față. Curtea constată astfel contrarietatea soluției legislative criticate în raport cu art. 44 alin. (3) din Constituție, fără a mai apela la standardul convențional în materie, acesta fiind inferior ca protecție celui național (a se vedea și paragraful 23 din Decizia nr. 12 din 15 ianuarie 2015) (paragraful nr. 28).

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

De asemenea, având în vedere raportarea criticii de neconstituționalitate și la dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție, Curtea constată și existența unei discriminări (cu privire la noțiunea de discriminare, a se vedea Decizia nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994, și Decizia nr. 755 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 101 din 9 februarie 2015) între tratamentul juridic aplicat persoanelor care au fost de acord cu quantumul despăgubirii și cele care nu au fost de acord cu aceasta în privința bunurilor imobile expropriate, întrucât, deși sunt în aceeași situație juridică din punct de vedere al momentului realizării transferului dreptului de proprietate asupra imobilului, legiuitorul operează cu unități de măsură diferite între acestea, raportând quantumul despăgubirilor fie la momentul realizării transferului dreptului, fie la cel al realizării expertizei judiciare. În aceste condiții, pentru același imobil quantumul despăgubirii poate varia în mod substanțial în funcție de aprecierea sau deprecierea valorii acestuia în timp. Or, aplicarea unui asemenea tratament juridic diferențiat în privința persoanelor care nu au fost de acord cu valoarea despăgubirii stabilite pe cale administrativă pentru bunurile lor imobile expropriate nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, exercitarea unui drept constituțional - accesul liber la justiție - neputându-i pune pe titularii dreptului la despăgubire într-o situație de inferioritate juridică. Rezultă așadar o încălcare a dispozițiilor constituționale ale art. 16 coroborate cu ale art. 44 alin. (2) teza întâi, sub aspectul garantării și ocrotirii dreptului de proprietate privată în mod egal de lege, indiferent de titular, și alin. (3), sub aspectul modului de stabilire a despăgubirii (paragraful nr. 29)."

În primul rând, apreciem că despăgubirea aferentă imobilului expropriat se poate stabili prin hotărâre judecătorească în monedă euro (sau în orice altă valută) în echivalent lei la cursul valutar B.N.R., din moment ce o astfel de modalitate de fixare a quantumului despăgubirii nu se repercutează și asupra monedei în care se va efectua plata despăgubirii respective, respectiv în moneda națională, iar nu în moneda euro.

Potrivit art. 3 alin. (1) din Regulamentul nr. 4/2005 privind regimul valutar, publicat în Monitorul Oficial nr. 616 din 6 septembrie 2007, plățile, încasările, transferurile și orice alte asemenea operațiuni care decurg din vânzări de bunuri și prestări de servicii între rezidenți, indiferent de raportul juridic care le reglementează, se realizează numai în moneda națională (leu), cu excepția operațiunilor prevăzute în anexa nr. 2 «Categorii de rezidenți care pot efectua operațiuni în valută», care se pot efectua și în valută.

Ținând cont de faptul că art. 3 alin. (1) din Regulament nu distinge în funcție de felul vânzării, precum și că exproprierea poate fi asimilată unei vânzări forțate, considerăm că textul în discuție este aplicabil plății despăgubirii decurgând din

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

expropriere. Totodată, exproprierea nu se include printre operațiunile expres și limitativ prevăzute de anexa 2 a regulamentului, ce constituie excepții de la regula statuată în cadrul textului legal în discuție, pentru a fi permisă efectuarea plății despăgubirilor în valută.

În acest context, în care plata despăgubirii decurgând din expropriere se efectuează în moneda națională, nu se ridică problema nesocotirii art. 3 alin. (1) din Regulamentul nr. 4/2005.

În al doilea rând, problema fixării cuantumului despăgubirii, iar nu cea a plății acesteia, în moneda euro (sau în altă valută) ori, după caz, în moneda națională, constituie o chestiune ce ține de "dreapta despăgubire" la care este îndrituit expropriatul și de momentul la care trebuie evaluat imobilul.

Expropriatul are dreptul să încaseze despăgubiri decurgând din exproprierea imobilului proprietatea sa, despăgubiri al căror quantum se impune a fi raportat la valoarea imobilului de la momentul efectuării transferului dreptului de proprietate de la expropriat la expropriator.

Astfel, Legea nr. 33/1994 implică stabilirea despăgubirii aferente imobilului expropriat la data efectuării expertizei, moment apropiat de cel al transferului dreptului de proprietate asupra imobilului de la expropriat la expropriator, transfer ce coincide cu executarea obligației de plată a despăgubirii. În acest caz, obiectivul expertizei tehnice în evaluarea proprietății imobiliare administrate în proces va privi fixarea cuantumului despăgubirii la data efectuării expertizei.

În schimb, Legea nr. 255/2010 implică stabilirea despăgubirii aferente imobilului la data transferului dreptului de proprietate asupra imobilului de la expropriat la expropriator, transfer ce coincide cu data emiterii actului administrativ de expropriere de către expropriator, moment diferit de cel al efectuării expertizei în procesul de contestare al cuantumului despăgubirilor. Ca atare, în acest al doilea caz, obiectivul expertizei tehnice în evaluarea proprietății imobiliare administrate în proces va privi fixarea cuantumului despăgubirii la data emiterii actului administrativ de expropriere.

În ambele cazuri menționate anterior, despăgubirea aferentă imobilului expropriat se poate stabili prin hotărâre judecătorească în monedă euro (sau în altă valută) în echivalent lei la cursul valutar B.N.R., ceea ce prezintă însă relevanță fiind momentul în raport de care se face evaluarea imobilului de către comisia de experți.

Indiferent dacă despăgubirile se vor stabili în moneda națională sau într-o valută, considerăm că acestea trebuie să reflecte aceeași valoare la momentul încasării efective. Este de la sine înțeles că, la momentul efectuării expertizei, suma exprimată în euro reprezintă echivalentul în lei al valutei la acea dată. Prin urmare, la acel

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

moment al efectuării expertizei, dacă despăgubirile sunt fixate în monedă națională sau, dimpotrivă, sunt fixate în euro, în ambele ipoteze sumele coincid, comisia de experți efectuând conversia sumelor în data respectivă.

Despăgubirile indicate în raportul de expertiză nu se achită însă de către expropriator la data efectuării raportului, ci ulterior acestui moment.

În ipoteza în care despăgubirea a fost stabilită în moneda națională, expropriatul va fi în drept să obțină suma respectivă actualizată cu rata inflației de la data când hotărârea judecătorească a devenit executorie, în măsura în care titlul nu conține un criteriu distinct de actualizare, fiind aplicabil art. 628 alin. (3) teza a II-a C. proc. civ.

În schimb, în ipoteza în care despăgubirea a fost stabilită în moneda euro (sau într-o altă valută) în echivalent lei la cursul B.N.R. din data efectuării plății, expropriatul va fi în drept să obțină o sumă convertită în lei stabilită în funcție de cursul valutar.

Cele două sume, deși, inițial, la momentul efectuării expertizei, chiar exprimate în monede diferite, coincideau ca valoare, ulterior, la momentul plății efective, sunt complet diferite, atât din perspectiva cuantumului, cât și din cea a reperului de determinare.

Actualizarea unei sume stabilite în lei este prevăzută în legislație și are ca scop păstrarea aceleiași puteri de cumpărare a banilor la momentul plății acestora cu întârziere, urmărind contracararea acțiunii factorilor de devalorizare monetară. În schimb, raportarea unei sume stabilite în valută și convertite în lei la fluctuația cursului valutar, curs dictat de politici bancare și influențat de numeroși factori politici și economici, nu își găsește reglementare.

În materie de expropriere, despăgubirile acordate expropriatului trebuie să reprezinte, de principiu, echivalentul valorii imobilului stabilite la data transferului dreptului de proprietate (în sistemul Legii nr. 255/2010), respectiv la data efectuării expertizei (în sistemul Legii nr. 33/1994).

Valoarea imobilului se poate stabili în lei sau în valută în echivalent lei la cursul valutar B.N.R. din data efectuării transferului dreptului de proprietate, respectiv din data efectuării expertizei.

Dacă despăgubirea se stabilește în lei, aceasta se actualizează potrivit legii până la momentul plății sale efective astfel încât cuantumul despăgubirii să reprezinte în continuare valoarea imobilului de la momentul transferului dreptului de proprietate, respectiv din data efectuării expertizei. Aceeași valoare a despăgubirii se obține și atunci când aceasta este fixată în valută în echivalent lei la data efectuării transferului dreptului de proprietate, respectiv la data efectuării expertizei, iar apoi, odată convertită în lei, este actualizată până la momentul plății efective.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În schimb, dacă despăgubirea ar fi stabilită în valută în echivalent lei la data plății efective, aceasta nu va mai reprezenta echivalentul valorii imobilului de la momentul transferului dreptului de proprietate sau, după caz, de la cel al efectuării expertizei, ci o sumă care poate constitui, în funcție de variația cursului valutar, o despăgubire mai mare sau mai mică decât dreapta despăgubire avută în vedere de legiuitor.

Nu se poate afirma faptul că suma stabilită în valută în echivalent lei în cursul procesului este aceeași cu cea achitată efectiv de către expropriator la cursul valutar B.N.R. din plata plății, din moment ce quantumul său este dictat de un curs valutar distinct (sumele ar fi coincis numai dacă se stabileau în valută și se achitau în valută).

În realitate, stabilirea despăgubirilor în valută în echivalent lei reprezintă stabilirea acestora în lei. Situația este echivalentă celei pur ipotetice în care despăgubirile ar fi fixate în lei prin raportare la un moment viitor.

În măsura în care nu există un acord de voință între expropriat și expropriator cu privire la quantumul despăgubirii, instanța fiind cea chemată să fixeze quantumul despăgubirii, apreciem că despăgubirile nu pot fi exprimate decât în moneda națională sau în moneda euro (ori în altă valută) în echivalent lei la cursul valutar B.N.R. din data efectuării transferului dreptului de proprietate asupra bunului (în cazul Legii nr. 255/2010) ori din data efectuării expertizei (în cazul Legii nr. 33/1994), iar nu din cel al plății efective, pentru ca despăgubirile să poată exprima aceeași valoare a imobilului la data transferului dreptului de proprietate sau, după caz, la cea a efectuării expertizei, indiferent de moneda în care au fost stabilite.

Nu considerăm că expropriatul poate influența, prin cererea sa, în lipsa unei dispoziții exprese legale sau a unei înțelegeri cu expropriatorul, quantumul despăgubirii la care este îndreptățit, alegând exprimarea acesteia într-o valută, convertibilă la momentul plății, moment necunoscut la data pronunțării hotărârii judecătorești, și care implică un quantum diferit de cel reprezentat de valoarea imobilului la data transferului dreptului de proprietate sau, după caz, la cea a efectuării expertizei.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că despăgubirile vizând imobilul expropriat nu pot fi exprimate decât în moneda națională sau în moneda euro (ori în altă valută) în echivalent lei la cursul valutar B.N.R. din data efectuării transferului dreptului de proprietate asupra bunului (în cazul Legii nr. 255/2010) ori din data efectuării expertizei (în cazul Legii nr. 33/1994), iar nu din cel al plății efective, soluția fiind propusă în considerarea faptului că despăgubirile trebuie să exprime aceeași valoare a imobilului la data transferului dreptului de proprietate sau, după caz, la cea a efectuării expertizei, indiferent de moneda în care au fost stabilite, la

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

data încasării efective. În toate cele trei ipoteze menționate este admisibilă actualizarea sumei exprimate sau, după caz, convertite în moneda națională până la momentul plății efective a despăgubirii.

Opiniile exprimate de către participanții la întâlnire:

În opinie majoritară, participanții și-au însușit opinia I.N.M.

În opinie minoritară, s-a considerat că despăgubirile vizând imobilul expropriat pot fi exprimate în moneda euro (ori în altă valută) în echivalent lei la cursul valutar B.N.R. din data plății efective.

Notă:

Ca urmare a adresei nr. 18269/08.03.2021, comunicată Institutului Național al Magistraturii, prin care Consiliul Superior al Magistraturii a apreciat că ar fi utilă analiza, în ședințele de practică neunitară organizate în conformitate cu metodologia de organizare și desfășurare a întâlnirilor președinților de secții din cadrul curților de apel, aprobată prin Hotărârea Secției pentru judecători nr. 148/2015, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Secției pentru judecători nr. 725/2015, a Secțiunii 4 din Capitolul II al Ghidului de bune practici privind relația sistemului judiciar cu celelalte profesii juridice, în special avocați, s-a procedat, în cadrul acestei întâlniri, la lecturarea și dezbaterrea secțiunii din ghid indicate anterior.

Întocmit:

Jud. Delia Narcisa Theohari

Jud. Camelia Maria Solomon

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

